

Załącznik do Uchwały
Nr 255/4636/2022
Zarządu Województwa Podlaskiego
z dnia 15 marca 2022 r.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

Podlaskie '21-'27 – rozwój w NATURALnym rytmie!

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Kod CCI	2021PL16FFPR010
Tytuł w języku angielskim	[255 ¹] European Funds for Podlaskie 2021-2027
Tytuł w języku (językach) narodowym (narodowych)	Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027 [255]
Wersja	1.0
Pierwszy rok	2021 [4]
Ostatni rok	2027 [4]
Kwalifikowalny od	1.01.2021
Kwalifikowalny do	31.12.2029
Nr decyzji Komisji	
Data decyzji Komisji	
Nr decyzji zmieniającej państwa członkowskiego	
Data wejścia w życie decyzji zmieniającej państwa członkowskiego	
Przesunięcie inne niż istotne (art. 24 ust. 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów)	Tak/Nie
Regiony NUTS objęte programem (nie dotyczy EFMRA)	
Dany fundusz(e)	☒ EFRR
	☐ Fundusz Spójności
	☒ EFS+
	☐ FST
	☐ EFMRA
Program	☐ w ramach celu „Inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu” wyłącznie dla regionów najbardziej oddalonych

¹ Liczby w nawiasach kwadratowych odnoszą się do liczby znaków bez spacji.

Spis treści

Spis treści	3
1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki	6
2. Priorytety	25
2.1. Priorytety inne niż pomoc techniczna	25
2.1.1. Priorytet I: Innowacyjne Podlaskie.....	25
2.1.1.1. Cel szczegółowy (i): Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii (Działanie 1.1)	25
2.1.1.2. Cel szczegółowy (ii): Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych (Działanie 1.2)	30
2.1.1.3. Cel szczegółowy (iii): Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne (Działanie 1.3).....	35
2.1.1.4. Cel szczegółowy (iv): rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości (Działanie 1.4).....	39
2.1.2. Priorytet II: Region przyjazny środowisku.....	45
2.1.2.1. Cel szczegółowy (i): Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych (Działanie 2.1).....	45
2.1.2.2. Cel szczegółowy (ii): Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju (Działanie 2.2)	49
2.1.2.3. Cel szczegółowy (iv): Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego (Działanie 2.3)	53
2.1.2.4. Cel szczegółowy (v): Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej (Działanie 2.4)	58
2.1.2.5. Cel szczegółowy (vi): Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej (Działanie 2.5).....	62
2.1.2.6. Cel szczegółowy (vii): Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia (Działanie 2.6).....	68
2.1.3. Priorytet III: Lepiej skomunikowany region	72
2.1.3.1. Cel szczegółowy (ii): Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej (Działanie 3.1)	72
2.1.4. Priorytet IV: Przestrzeń społeczna wysokiej jakości.....	78
2.1.4.1. Cel szczegółowy (ii): Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online (Działanie 4.1)	78
2.1.4.2. Cel szczegółowy (iii): Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej	

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

v. 1.0

sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne (Działanie 4.2)	82
2.1.4.3. Cel szczegółowy (v): Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej (Działanie 4.3)	86
2.1.4.4. Cel szczegółowy (vi): Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych (Działanie 4.4)	90
2.1.5. Priorytet V: Partnerskie Podlaskie	96
2.1.5.1. Cel szczegółowy (i): Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich (Działanie 5.1)	96
2.1.5.2. Cel szczegółowy (ii): Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie (Działanie 5.2)	100
2.1.6. Priorytet VI: Kapitał społeczny Podlaskiego	106
2.1.6.1. Cel szczegółowy a): Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej (Działanie 6.1)	106
2.1.6.2. Cel szczegółowy d): Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia (Działanie 6.2)	110
2.1.6.3. Cel szczegółowy f): Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami (Działanie 6.3)	114
2.1.6.4. Cel szczegółowy g): Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej (Działanie 6.4)	120
2.1.6.5. Cel szczegółowy h): Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji (Działanie 6.5) ...	124
2.1.6.6. Cel szczegółowy k): Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z	

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

v. 1.0

niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej (Działanie 6.6).....	128
2.1.6.7. Cel szczegółowy l): Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci (Działanie 6.7)	132
2.1.7. Priorytet VII: Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność	137
2.1.7.1. Cel szczegółowy f): Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami (Działanie 7.1)	137
2.1.7.2. Cel szczegółowy h): Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji (Działanie 7.2) ...	142
2.1.7.3. Cel szczegółowy k): Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej (Działanie 7.3).....	146
2.1.7.4. Cel szczegółowy l): Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci (Działanie 7.4)	150
2.1.8. Priorytet VIII: Zrównoważona mobilność miejska	155
2.1.8.1. Cel szczegółowy (viii): Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej (Działanie 8.1)	155
2.1.9. Priorytet IX: Wspieranie energii odnawialnej na potrzeby lokalnych społeczności	160
2.1.9.1. Cel szczegółowy (ii): Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) ...	161
2.2. Priorytety dotyczące pomocy technicznej	165
2.2.1 Priorytet X: Pomoc techniczna (EFRR)	165
2.2.2 Priorytet XI: Pomoc techniczna (EFS+).....	168
3. Plan finansowy	171
4. Warunki podstawowe	174
5. Instytucje programu.....	209
6. Partnerstwo.....	210
7. Komunikacja i widoczność.....	214
8. Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami	216
Wykaz skrótów.....	217

1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki²

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. a) ppkt (i)–(viii) i (x) oraz art. 22 ust. 3 lit. b) rozporządzenia (UE) 2021./1060, (zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie wspólnych przepisów”)

Program Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027 (FEdP) jest jednym z narzędzi realizacji Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 (SRWP 2030), przyjętej 27 kwietnia 2020 r. przez Sejmik Województwa Podlaskiego. Ma służyć realizacji misji SRWP 2030, która brzmi: *Ambitne Podlaskie* oraz wizji rozwoju regionu w 2030 roku, określonej jako *Podlaskie: przedsiębiorcze – partnerskie – perspektywiczne*.

Program stanowi jednocześnie instrument realizacji *Umowy partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce* (UP), która określa strategię interwencji funduszy europejskich w ramach unijnej polityki spójności i wspólnej polityki rybołówstwa w Polsce w latach 2021-2027. Jest programem dwufunduszowym, współfinansowanym z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+). Realizuje pięć celów Polityki Spójności określonych w pakiecie legislacyjnym na lata 2021-2027.

Logika programowania FEdP łączy ze sobą oczekiwania Komisji Europejskiej (KE) odnośnie koncentracji na celach określonych w pakiecie regulacji dotyczących tej perspektywy z wyzwaniami wynikającymi z krajowych dokumentów strategicznych, tj. ze *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)* (SOR) i powiązanych z nią ośmiu zintegrowanych strategii sektorowych, a także z wizją rozwoju przedstawioną w *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030* (KSRR).

Chociaż Podlaskie nie jest regionem leżącym bezpośrednio nad Morzem Bałtyckim, jednakże jest elementem przestrzeni bałtyckiej, co może stanowić istotny impuls rozwojowy. W FEdP zostały uwzględnione cele i obszary tematyczne Strategii UE na rzecz Regionu Morza Bałtyckiego (SUEMB), a wiele kierunków interwencji FEdP będzie przyczyniać się pośrednio do realizacji celów i wskaźników SUEMB.

Zakres interwencji w celach polityki wynika z opisu celów szczegółowych określonych w rozporządzeniach EFRR i EFS+ oraz innych dokumentów unijnych i krajowych, określających priorytety perspektywy 2021-2027.

Podział środków na poszczególne cele szczegółowe jest uwarunkowany przepisami i limitami określonymi w rozporządzeniach i UP oraz zapisami Kontraktu Programowego dla Województwa Podlaskiego.

Poniżej przedstawiono główne wyzwania i cele rozwojowe regionu, zidentyfikowane m.in. w SRWP 2030. Uwzględniają one różnice gospodarcze, społeczne i terytorialne oraz wnioski z dotychczasowych doświadczeń.

W odpowiedzi na zidentyfikowane wyzwania rozwojowe za cel główny Programu przyjęto:

Dążenie do osiągnięcia pozycji dobrze rozwiniętego oraz atrakcyjnego pod względem jakości życia regionu dzięki wykorzystaniu potencjałów rozwojowych i najnowocześniejszych technologii oraz unikalnych walorów środowiska, bogatego dziedzictwa kulturowego, wysokiego poziomu kompetencji mieszkańców i inicjatyw lokalnych.

Badania, rozwój i innowacje

Województwo podlaskie ciągle zmagają się z niskim poziomem innowacyjności, niskim stopniem różnicowania źródeł finansowania innowacji, niskim poziomem współpracy przedsiębiorstw z

² W przypadku programów, które ograniczają się do wspierania celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+, opis strategii programu nie musi odnosić się do wyzwań, o których mowa w art. 22 ust. 3 lit. a) ppkt (i), (ii) i (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

sektorem naukowo-badawczym, niekorzystną strukturą nakładów na działalność innowacyjną, koncentracji na pracach podstawowych nie prorozwojowych.

W SRWP 2030 wskazano, że aby zwiększyć innowacyjność firm (wprowadzać nowe produkty i ulepszać je) konieczne jest wspieranie działalności B+R, wsparcie nowych produktów i usług wysoko zaawansowanych technologicznie, oraz ułatwianie dostępu do zróżnicowanych źródeł finansowania działalności innowacyjnej, w tym B+R. Innowacje będą również formą rozwiązywania wyzwań społeczno-gospodarczych (rewolucja cyfrowa, zmiany klimatu, starzenie się społeczeństwa i inne). Wdrożenie modelu otwartych innowacji, zgodnie z którym przedsiębiorstwa nie powinny polegać wyłącznie na wynikach własnych prac B+R, ale korzystać z zewnętrznych źródeł innowacji przez współpracę z innymi podmiotami, jest szczególnie ważne w podlaskim, w którym dominują rodzime przedsiębiorstwa o ograniczonym potencjale B+R. Wzrost innowacyjności przedsiębiorstw utrudniają wciąż słabe powiązania między przedsiębiorstwami a organizacjami badawczymi. Wyzwaniami w tym obszarze w SRWP 2030 są wzmacnianie relacji na linii biznes – nauka oraz zwiększenie poziomu wzajemnej współpracy przedsiębiorstw (w tym start-upów) oraz współpracy z sektorem naukowo-badawczym. Stopień zużycia aparatury naukowej jest wysoki, co uzasadnia dalszą potrzebę inwestycji w infrastrukturę B+R, w szczególności w kontekście potrzeby zwiększania udziału podlaskich organizacji badawczych w badaniach naukowych oraz umożliwienia szerszej komercjalizacji wyników badań naukowych. W 2020 r. w województwie było 45 podmiotów posiadających aparaturę naukowo-badawczą (28,8% podmiotów zaangażowanych w działalność B+R), co stanowiło 2,8% ogółu podmiotów tego typu w kraju. Wartość brutto aparatury wynosiła 390,1 mln zł, natomiast stopień jej zużycia – 75%. W perspektywie 2014-2020 doposażono 21 laboratoriów badawczych infrastrukturą B+R o wartości 95 mln zł. Przeprowadzane 2021 r. badanie wykazało, iż uczelnie w dalszym ciągu diagnozują zapotrzebowanie co do rozwoju aparatury badawczo – naukowej. Wsparcie infrastruktury organizacji badawczych stanowi odpowiedź na wyzwanie niskiego poziomu innowacyjności i współpracy przedsiębiorstw z sektorem naukowo-badawczym. Działania obejmują ponadto wsparcie transferu technologii i komercjalizacji badań w sektorach nauki i biznesu. Konieczne jest również wspieranie dostępu przedsiębiorstw do innowacyjnych usług świadczonych za pośrednictwem IOB oraz podmiotów z zakresu B+R (model popytowy).

Podejmowane w regionie działania będą kompleksowo odpowiadać na wyzwanie wciąż niewystarczającego poziomu innowacyjności oraz wspierać osiągnięcie celów szczegółowych w ramach CP1. Odpowiedzią na wyzwanie niewystarczającego poziomu współpracy przedsiębiorstw z sektorem B+R, niekorzystnej struktury nakładów na działalność innowacyjną i potrzebę przesunięcia punktu ciężkości z badań podstawowych na prace rozwojowe jest wsparcie aktywności badawczej i innowacyjnej firm we współpracy z nauką, w tym dofinansowanie infrastruktury B+R.

Wyzwaniem postawionym w SRWP 2030 jest włączenie regionalnej gospodarki w przemysł 4.0 oraz wykorzystanie efektów zachodzącej transformacji światowego przemysłu. Postęp technologiczny, robotyzacja oraz informatyzacja powodują zmianę modeli biznesowych i sposobów produkcji. Należy zapewnić wzrost udziału przemysłu w strukturze gospodarczej w oparciu o jego zakorzenione w regionie branże (szczególnie IS), unowocześniając je w oparciu o najnowsze trendy rozwoju przemysłu 4.0 i przekształcając je w ten sposób w „przemysły przyszłości”, czego przykładem jest ekosystem Dolina Rolnicza 4.0.

Jednym ze sposobów zwiększenia pozycji przemysłowej województwa będzie wzmacnianie potencjału firm regionu w zakresie szeroko rozumianej internacjonalizacji. Wsparcie eksportu, przyciąganie bezpośrednich inwestycji zagranicznych do regionu, jak i wsparcie wychodzenia firm podlaskich na rynki zagraniczne powinno niwelować ograniczony potencjał rynku regionalnego. Odpowiedzią na wyzwanie jakim jest niska atrakcyjność inwestycyjna regionu, która przekłada się na niski udział kapitału zagranicznego, jest promocja województwa podlaskiego jako atrakcyjnego inwestycyjnie, m.in. z uwagi na bliskość szlaków tranzytowych.

Czynnikiem budowania innowacyjności województwa jest zwiększanie potencjału IOB i wspieranie rozwoju nowoczesnych przestrzeni dla biznesu (m.in. inkubatory przedsiębiorczości, parki naukowo-technologiczne i przemysłowe, przestrzenie coworkingowe).

Wyzwaniem w ramach zarządzania inteligentnymi specjalizacjami jest wdrożenie kompleksowych działań na rzecz prowadzenia procesu przedsiębiorczego odkrywania w regionie, w tym sieciowania, realizacji idei partnerstwa i wsparcia kompetencyjnego przedsiębiorstw. Należy dążyć do większego usystematyzowania i ustrukturyzowania prowadzonego w regionie PPO w zakresie przemysłu rolno-spożywczego, przemysłu metalowo-maszynowego, szkodniczego, sektora medycznego, nauk o życiu, ekoinnowacji, nauk o środowisku, oraz ICT jako sektora powiązany z ww. specjalizacjami, w szczególności z wykorzystaniem potencjału głównych uczelni wyższych w tym Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku oraz Politechniki Białostockiej.

Wspólne projekty badawcze biznesu i nauki ciągle nie są powszechne. Poziom relacji na linii lokalny biznes i regionalne uczelnie, mimo pewnych postępów, nadal wymaga wzmocnienia, dlatego konieczna jest aktywna współpraca sieciowa pomiędzy uczestnikami tych przedsięwzięć

Cyfryzacja

SRWP 2030 podkreśla, że całe województwo powinno przejść na system gospodarki cyfrowej, dokonując skoku rozwojowego i pomijając etapy naśladownictwa regionów podobnych, lecz nieco lepiej rozwiniętych. Rozwiązaniem dla województwa podlaskiego powinno być jak najszybsze wdrażanie modeli i rozwiązań najnowszej generacji. Wymagać to będzie kontynuacji działań w zakresie rozwoju infrastruktury i systemów teleinformatycznych w całym regionie, cyfryzacji danych i informacji, rozwoju kompetencji cyfrowych oraz usług świadczonych drogą elektroniczną (hardware i software). Przy niskiej gęstości zaludnienia jedną z ważnych form poprawy dostępu do usług jest ich dostarczanie w formie cyfrowej. Problem niskiego poziomu stosowania technologii ICT na styku przedsiębiorstwa-obywatele-administracja publiczna został zaadresowany przez dalszy rozwój cyfrowych usług publicznych, wspieranie e-kompetencji oraz wdrażania technologii ICT w przedsiębiorstwach. W regionie dostrzec można również pozytywne aspekty, tj. wyższy niż w kraju poziom współpracy przedsiębiorstw w ramach inicjatyw klastrowych (w latach 2015-2017 w sektorze przemysłowym, w zakresie działalności innowacyjnej w ramach inicjatyw klastrowych współpracowało 10,0% ogółu przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie przy średniej dla kraju 5,7%).

Efektywność energetyczna

Podlaskie jest mocno uzależnione od importu energii (osiąga najniższe wyniki w kraju w wytwarzaniu energii), ale jednocześnie ponadprzeciętne w produkcji energii ze źródeł odnawialnych (2 miejsce w kraju). Jednym z wyzwań wskazanych w SRWP 2030 jest zatem transformacja energetyczna pozwalająca na zapewnienie regionowi bezpieczeństwa energetycznego. Dlatego działania polegające na wytwarzaniu energii z OZE, staną się istotnym elementem dywersyfikacji źródeł wytwarzania. Dotychczasowe doświadczenia wskazują na bardzo wysokie zainteresowanie wśród wnioskodawców projektami z zakresu OZE i należy oczekiwać utrzymania się tego trendu. Uwarunkowania geofizyczne województwa sprawiają, że preferowanymi sektorami OZE są energia z biomasy oraz energia słoneczna. Korzystne warunki do rozwoju posiadają zarówno rejony o dobrze rozwiniętym rolnictwie, czy tereny sąsiadujące z obiektami przemysłowymi, których odpad może być wykorzystany do produkcji energii (mleczarnie, tartaki). Niewątpliwą zaletą jest brak istotnych barier lokalizacyjnych – poza przyrodniczymi obszarami sieci ekologicznej. W regionie będzie rozwijany model energetyki rozproszonej, właścicielami źródeł OZE staną się podlascy przedsiębiorcy i mieszkańcy. Zgodnie z Diagnozą Strategiczną, emisja zanieczyszczeń gazowych i pyłowych identyfikowanych w regionie notuje najniższe wartości w porównaniu do pozostałych województw. Pomimo tego, zgodnie z PEP2030 w aglomeracji białostockiej i strefie podlaskiej wystąpiły negatywne dla jakości powietrza zjawiska: przekroczenia dopuszczalnych poziomów stężeń pyłów zawieszonych PM_{2,5} (w strefie podlaskiej) oraz przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu (w strefie podlaskiej i aglomeracji białostockiej). Wynika to z nadal utrzymującej się niewystarczającej efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej, budynków mieszkalnych i przedsiębiorstw. Aby zmniejszać tzw. niską emisję, o a zarazem w lepszym stopniu zaspokajać rosnące potrzeby niezbędne są kompleksowe inwestycje zwiększające efektywność energetyczną istniejącej infrastruktury. Odpowiedzią na niską świadomość wyzwań związanych z transformacją energetyki

jest promocja i doradztwo nowych rozwiązań w zakresie efektywności energetycznej i wykorzystania OZE w budownictwie zeroemisyjnym.

Środowisko i klimat

Wyzwaniem dla województwa jest zwiększająca się liczba odpadów, stwarzająca poważne zagrożenie dla ludzi i środowiska. *Raport o stanie województwa za 2020 rok* wskazuje, że selektywna zbiórka odpadów nie osiąga zadawalających wyników. Mimo tego wskaźnik w regionie systematycznie rośnie. Przygotowanie społeczne, technologiczne, organizacyjne do gospodarki obiegu zamkniętego potencjalnie może przyczynić się do obniżenia kosztów funkcjonowania przedsiębiorstw oraz zmniejszenia opłat za wykorzystanie czynników środowiskowych po stronie mieszkańców. W ramach *Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa podlaskiego*, że zinwentaryzowanych 584,5 tys. ton wyrobów zawierających azbest zaledwie 12,57% zostało unieszkodliwionych. Jak wynika z danych przedstawionych w Bazie Azbestowej nadal pozostaje do unieszkodliwienia ok. 511 tys. ton wyrobów zawierających azbest, w tym ok. 496 tys. ton u osób fizycznych i ok. 15 tys. ton u osób prawnych. Przeznaczona do utylizacji masa wyrobów zawierających azbest w regionie stanowi 7,23% całkowitej masy w kraju, co plasuje podlaskie na 5 miejscu.

Ponadto należy kontynuować działania mające na celu poprawę jakości wód powierzchniowych i podziemnych, czemu służyć mają m.in. inwestycje w dalszy rozwój systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych. Chociaż z roku na rok rośnie świadomość ekologiczna społeczeństwa i pojawiają się aktywne zachowania proekologiczne, to nadal wyzwaniem są niewystarczająco rozbudowane systemy kanalizacji. Zgodnie z ww. *Raportem* w regionie występuje znaczne zróżnicowanie (szczególnie na linii miasto-wieś) w dostępie do instalacji kanalizacyjnych. W 2019 r. w podlaskim 64,8% mieszkańców korzystało z instalacji kanalizacyjnej, a w skali kraju 71,2%. Obszar województwa obejmuje 34 aglomeracje, z czego w przedziale 2-10 tys. RLM znajduje się 19 aglomeracji, natomiast w przedziale 10-15 tys. RLM są 4 aglomeracje. Łączny ładunek substancji organicznych biologicznie rozkładalnych odpowiednio wynosi 66 427 RLM oraz 43 174 RLM. Jak wynika ze Sprawozdania z wykonania KPOŚK za 2020 r. warunki nie są spełnione przez 8 aglomeracji w przedziale 2-10 tys. RLM o ładunku 26 370 RLM oraz przez 1 aglomerację w przedziale 10-15 tys. RLM o ładunku 10 055 RLM.

Jak wynika z danych GUS-BDL liczba awarii sieci wodociągowych w 2020 r. kształtowała się na poziomie 3 176 szt., co w skali kraju plasuje województwo podlaskie na 13 miejscu przy średniej krajowej 9 519 szt. awarii. Jednak odnosząc liczbę awarii do długości eksploatowanych sieci wodociągowych na obszarze województwa (14 103,4 km) poziom awaryjności sieci wodociągowych plasuje podlaskie na 6 miejscu.

Wyzwaniem jest postrzeganie przez część społeczeństwa obszarów chronionych jako bariery rozwojowej oraz potrzeba podniesienia świadomości i kwalifikacji w zakresie gospodarowania na obszarach chronionych. Dlatego tak ważne jest upowszechnianie się postaw ekologicznych. Wymaga to podjęcia działań dotyczących ochrony środowiska, przywracania różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz funkcji ekosystemów na terenie województwa. Z drugiej strony wsparcia wymaga rozwój przedsiębiorczości i budowa niezbędnej infrastruktury technicznej oraz wprowadzanie rozwiązań zmniejszających zanieczyszczenie środowiska w takiej formie, która pozwoli zachować walory przyrodnicze.

W ramach dostosowania do zmian klimatycznych, niezwykle ważne są działania bezpośrednio zapobiegające ryzyku i zwiększające odporność na klęski żywiołowe. Wśród nich inwestycje w zakresie małej retencji, w tym retencji naturalnej, rozwiązania z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury, w szczególności w miastach czy wspieranie potencjału służb ratowniczych.

Transport

Podlaskie ciągle zmagają się z niską dostępnością transportową - drogową i kolejową. Słabo rozwinięty układ komunikacyjny, szczególnie w zakresie dróg wojewódzkich o znaczeniu regionalnym oraz ciągle niezadowolający stan infrastruktury kolejowej, stanowi istotną barierę do wykorzystania potencjałów wynikających z położenia geograficznego. Usytuowanie regionu

względem szlaków tranzytowych daje szansę na rozwijanie transportu intermodalnego w przewozach towarowych. Wieloletnie działania inwestycyjne przyniosły poprawę przepustowości i jakości infrastruktury transportu drogowego, jednak nadal cechują go deficyty, szczególnie w obszarze infrastruktury. Ponadto słabo rozwinięty transport publiczny oraz długi czas dojazdów, przyczynia się do dalszego uzależnienia od transportu indywidualnego, co prowadzi do zatorów komunikacyjnych i dużej liczby wypadków.

W SRWP 2030 wskazano na potrzebę rozwoju dostępności wewnętrznej i zewnętrznej województwa oraz dostępności do odpowiednich usług na poziomie lokalnym i regionalnym, czego gwarancją są dobre połączenia komunikacyjne. Wiąże się z tym m.in. poprawa stanu infrastruktury transportowej, zwiększenie dostępności obszarów obecnie peryferyjnych oraz rozwój transportu multimodalnego. Ponadto ważne będą działania ukierunkowane na rozwój infrastruktury technicznej oraz wprowadzanie rozwiązań zmniejszających zanieczyszczenie środowiska, w tym m.in. promocja transportu niskoemisyjnego oraz rozwój elektromobilności.

Rynek pracy, zasoby ludzkie

Wyzwaniami w tym obszarze są: zmieniająca się sytuacja demograficzna i kurczenie się zasobów pracy, nowe technologie, robotyzacja i automatyzacja, przechodzenie na nowe modele gospodarki, niedobory kadrowe w części sektorów oraz wynikająca z nich potrzeba zarządzania procesami migracyjnymi, potrzeba podnoszenia jakości pracy, stwarzania warunków do godzenia życia zawodowego z rodzinnym oraz ułatwienia kobietom powrotu na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem i wychowaniem dziecka lub innymi obowiązkami opiekuńczymi.

SRWP 2030 jako wyzwanie stawia zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców województwa. UP podkreśla kluczową rolę aktywizacji zawodowej niewykorzystanych zasobów pracy, w tym osób długotrwale bezrobotnych w kontekście starzenia się społeczeństwa i zmniejszania liczby ludności w wieku produkcyjnym oraz włączenie w rynek pracy osób wykluczonych. W obszarach, w których sytuacja na rynku pracy w regionie ulega poprawie, pozytywne zmiany często postępują wolniej niż w województwach o wyższym poziomie rozwoju gospodarczego.

Edukacja i kompetencje

W celu zapewnienia odpowiednich kadr dla rozwoju nowoczesnej gospodarki, odpowiadających na potrzeby rynku pracy, należy zadbać o wysoki poziom kapitału ludzkiego. Wsparcie infrastruktury edukacyjnej, dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do wymogów rynku pracy, podnoszenie poziomu kompetencji i kwalifikacji wciąż pozostają wyzwaniami. Wyzwaniem jest poprawa dostępności grup defaworyzowanych, w tym osób ze szczególnymi potrzebami oraz będących w gorszej sytuacji społecznej i ekonomicznej, których liczebność zwiększa się w obliczu napływu uchodźców z Ukrainy.

Położenie przygraniczne regionu powoduje, że większość jego mieszkańców ma znacznie większe ograniczenia (odległość) w dostępie do wysokiej jakości usług edukacyjnych w porównaniu do zachodniej części kraju. Region ma najniższą w kraju gęstość zaludnienia, co przekłada się na większe rozproszenie sieci osadniczej i gorszą dostępność komunikacyjną do ośrodków kształcenia.

Pomimo nakładów w perspektywie 2014-2020 istotne jest wspieranie wysokiej jakości edukacji przedszkolnej, oferującej usługi prowadzące do wszechstronnego rozwoju dzieci, przygotowującej do kolejnych etapów edukacyjnych i zwiększającej późniejsze szanse na rynku pracy. W 2020 r. w województwie funkcjonowały 663 ośrodki wychowania przedszkolnego. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w 2020 r. wyniósł 89,9, przy średniej dla kraju 90,1. Dzieci wiejskie stanowiły 23,7% ogólnej liczby dzieci objętych edukacją przedszkolną. Przedszkola na wsi zapewniały opiekę 30,6% ogółu dzieci wiejskich objętych wychowaniem przedszkolnym, podczas gdy do przedszkoli w miastach uczęszczało 87,0% odpowiedniej grupy dzieci miejskich.

W 2020 r. funkcjonowały 423 szkoły podstawowe (w tym 30 szkół specjalnych). W stosunku do poprzedniego roku ich liczba zmniejszyła się o 7, tj. o 1,6%. W roku 2020/21 w szkołach podstawowych uczyło się 88,8 tys. dzieci i młodzieży (o 0,6 tys., tj. o 0,7% więcej niż w roku

poprzednim), w tym 1,2 tys. uczęszczało do szkół specjalnych. Na terenie województwa funkcjonowały 204 ponadpodstawowe szkoły dla młodzieży, w których kształciło się 45,3 tys. uczniów. Wśród szkół ponadpodstawowych najwięcej uczniów skupiały 72 licea ogólnokształcące, do których uczęszczało 20,6 tys. młodzieży. Dużą grupę, liczącą 19,7 tys. osób, tworzyli także uczniowie 58 techników. W 49 szkołach branżowych I stopnia uczyło się 4,3 tys. młodzieży, tj. o 2,4% więcej niż przed rokiem, a w 3 szkołach branżowych II stopnia naukę kontynuowało 60 osób.

Pomimo znacznych inwestycji w latach 2014-2020 w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe i rozwiniętego systemu szkół zawodowych, wyzwaniem pozostaje dostosowanie kształcenia zawodowego do potrzeb zmieniającej się sytuacji na rynku pracy, co jest jedną z przyczyn występowania bezrobocia. Na rynku pracy jest duże zapotrzebowanie na osoby z wykształceniem zawodowym na poziomie szkoły branżowej I stopnia (ZSZ). Odsetek absolwentów ZSZ oraz techników w ogólnej liczbie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych w latach 2015-2019 był niższy niż w kraju i oscylował w przedziale od 43% do 48,3% (w kraju od 48,9% do ponad 50%). Poziom zatrudnienia osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym w województwie w latach 2015-2019 był znacząco wyższy niż w kraju (od 57,2% do 60,1%, Polska 53,2-54,7%). Szkoły kształcenia zawodowego są silnie zróżnicowane pod względem jakości kształcenia, bazy dydaktycznej i zdawalności egzaminów potwierdzających kwalifikacje. Ogólna zdawalność egzaminów zawodowych w latach 2018-2019 kształtowała się na poziomie 76%, rok później spadła do poziomu 70%, a w 2021 r., nie przekroczyła już 50%. Jednym z czynników była pandemia, ale wyniki badań wskazują również na złe przygotowanie absolwentów szkół zawodowych do pracy od strony praktycznej. Pracodawcy najsłabiej oceniają przygotowanie praktyczne absolwentów szkół zawodowych, anachroniczność kształcenia, przestarzałą bazę dydaktyczną.

W województwie funkcjonowało 14 szkół wyższych. W okresie 2012-2020 liczba studentów spadła o 39%, w Polsce średnio o 27%. Wzrost konkurencji między uczelniami o studentów, którzy chcą sprostać wymaganiom stawianym przez rynek pracy, stanowi wyzwanie dla uczelni wyższych. Niedoinwestowana infrastruktura dydaktyczna i badawcza powoduje niską atrakcyjność warunków nauki, ograniczając dalszy rozwój uczelni.

Z Raportu o stanie województwa za 2020 rok wynika także, że dorośli mieszkańcy województwa nie przejawiają wysokiej aktywności do ciągłego podnoszenia kompetencji i kwalifikacji w ramach kształcenia ustawicznego. Wprawdzie w latach 2018-2019 udział osób w wieku 24-65 lat uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu wzrósł w porównaniu do 2017 r. odpowiednio o 1,9 i 1,0 p. proc., to jednak w dalszym ciągu był na poziomie niższym niż przeciętnie w kraju.

Włączenie i integracja społeczna

Odsetek osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym w regionie w 2020 r. wynosił 24,5%. W odniesieniu do 2019 r. nastąpił wzrost o 3,7 p.p. i był najwyższy wśród województw. Z danych za 2019 r. wynika, że w podlaskim przebywa najmniej liczna grupa osób bezdomnych w porównaniu do innych województw. Liczba biernych zawodowo wyniosła 396 tys. i zwiększyła się o 1 tys. w porównaniu do 2019 r. Współczynnik aktywności zawodowej wyniósł 55,6% (niżej od średniej krajowej o 0,9%).

Świadczenia pomocy społecznej w 2020 r. przyznano 6,9% mieszkańców. Najczęstszym powodem korzystania z pomocy społecznej jest ubóstwo - 21,3% ogółu rodzin korzystających z pomocy i wsparcia. Inne powody to bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność. Z roku na rok zwiększa się liczba osób objętych usługami opiekuńczymi (2280 w 2020 r.), w tym specjalistycznymi usługami opiekuńczymi dla osób z zaburzeniami psychicznymi. W obliczu procesów demograficznych prowadzących do starzenia się i ubożenia społeczeństwa, napływu migrantów, liczba osób potrzebujących wsparcia będzie stale rosła, co powoduje potrzebę zwiększenia dostępu do usług społecznych i zdrowotnych.

Podstawową infrastrukturę w obszarze pomocy społecznej w województwie w 2020 r. tworzyły: 23 domy pomocy społecznej (liczba miejsc 2378), 66 ośrodków wsparcia, w tym 22 placówki zapewniające całodobową opiekę (815 miejsc) i 24 środowiskowe domy samopomocy (918 miejsc),

8 noclegowni, schronisk i domów dla bezdomnych, 15 klubów samopomocy, 19 mieszkań chronionych, 5 ośrodków interwencji kryzysowej, 18 jednostek specjalistycznego poradnictwa, 33 placówki wsparcia dziennego i 25 placówek opiekuńczo wychowawczych.

W 2020 r. indeks starości wynosił 124 (średnia w kraju 121). W 2019 r. w województwie 24,9% stanowiła ludność w wieku powyżej 60 lat. Ludzie w wieku poprodukcyjnym stanowią 46,8% osób z niepełnosprawnościami. SPSWP 2030 wskazuje, że problemami są: słabo rozwinięta infrastruktura w zakresie opieki długoterminowej i geriatrycznej; niedostateczny rozwój instytucjonalnych i pozainstytucjonalnych form wsparcia dziennego; utrzymująca się znaczna liczba osób oczekujących na umieszczenie w domach pomocy społecznej. Starzenie się mieszkańców województwa generuje konieczność zapewnienia godnych warunków życia nie tylko w zakresie opieki, możliwości kontynuowania aktywności zawodowej, ale również w obszarze aktywności społecznej seniorów.

W 2020 r. było 84 tys. osób z niepełnosprawnościami, z czego 15% aktywnych zawodowo, w tym 1976 os. zarejestrowanych jako poszukujący zatrudnienia.

Zasadne jest wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych i pieczy zastępczej. W obszarze systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej w 2019 r. funkcjonowały 924 rodziny zastępcze.

Forma mieszkalnictwa chronionego jest słabo rozwinięta i jest duże zapotrzebowanie na wsparcie tego typu. Liczba mieszkań chronionych i liczba miejsc w 2020 r. nie uległa zwiększeniu - 19 mieszkań chronionych (55 miejsc) z tego 2 mieszkania wspierane i 17 treningowych. Nie było mieszkań przeznaczonych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Liczba osób korzystających z mieszkań chronionych wspieranych w 2019 była najniższa w Polsce. Województwo jest jednym z regionów o najniższej liczbie lokali mieszkalnych najmu socjalnego (1637, średnia dla kraju 4623).

Sektor ekonomii społecznej w regionie nie jest wystarczająco rozwinięty, region charakteryzuje się niskim nasyceniem podmiotami reintegracji społecznej w stosunku do liczby ludności. W 2020 r. działało 5 Zakładów Aktywności Zawodowej i liczba ta nie zmieniła się na przestrzeni ostatnich lat. W regionie jest 18 Centrów Integracji Społecznej, 4 Kluby Integracji Społecznej i 25 Warsztatów Terapii Zajęciowej.

W roku szkolnym 2020/2021 r. do 18 szkół specjalnych przysposabiających do pracy uczęszczało 366 uczniów (o 5,8% więcej niż w roku poprzednim).

Ruchy migracyjne w związku z obecną sytuacją polityczną za wschodnią granicą UE są procesem dynamicznym, wywierającym wpływ na wiele dziedzin życia społecznego i gospodarczego. Dotyczy to głównie ludności ukraińskiej i białoruskiej. Konieczne jest zatem wspieranie integracji społeczności państwa trzecich, w tym migrantów.

Ochrona zdrowia

Negatywne tendencje demograficzne związane ze starzeniem się społeczeństwa oraz wysoką zachorowalnością i umieralnością spowodowaną chorobami cywilizacyjnymi niosą szereg wyzwań w ochronie zdrowia. Problemem pozostaje stan infrastruktury podmiotów leczniczych oraz zasoby i stan techniczny aparatury medycznej. Niezbędna jest poprawa efektywności i koordynacja opieki zdrowotnej.

Z Bazy Analiz Systemowych i Wdrożeniowych za 2020 r. wynika, że liczba podmiotów POZ realizujących świadczenia w województwie podlaskim wyniosła 319. Występuje nierównomierne rozłożenie placówek POZ w powiatach – liczba podmiotów POZ na 100 tys. mieszkańców waha się od 17,23 do 42,55. Liczba świadczeń POZ na mieszkańca w województwie wyniosła 3,61, przy średniej dla Polski 3,87.

Liczba poradni AOS w podlaskim wyniosła 642, co plasuje region na jednej z najniższych pozycji. Liczba poradni na mieszkańca jest niższa niż w większości województw (5,47 na 10 tys. mieszkańców), dlatego należy dostosować podaż świadczeń ambulatoryjnej opieki zdrowotnej do potrzeb mieszkańców. Czas oczekiwania na przyjęcie do niektórych poradni był, w porównaniu do

innych województw, najdłuższy. W latach 2015-2019 wzrosła liczba pacjentów w wieku lat 65 i więcej (o 10,77%).

W województwie funkcjonują 34 szpitale ogólne dysponujące 5401 łózkami (2020 r.). W 2019 r. na każde 100 tys. mieszkańców regionu przypadało 72,4 łóżka, podczas gdy w kraju 96,3 łóżka. W podlaskim nie ma oddziału leczenia jednego dnia, w tym dla dzieci. Czas oczekiwania na udzielenie świadczenia w części oddziałów/zakresów jest znacznie wydłużony. Liczba łóżek geriatrycznych na 100 tys. mieszkańców wynosiła 1 (średnia wartość dla Polski – 3,27). Czas oczekiwania na przyjęcie na oddział geriatryczny w 2020 r. wynosił 111 dni (czwarty najdłuższy w Polsce). Oddziały w podmiotach województwa są obłożone nierównomiernie. Najbardziej obłożony jest oddział neurologiczny (121,51%), okulistyczny (101,59%) i leczenia uzależnień (95,03%).

Województwo charakteryzuje znacznie wyższy wskaźnik liczby pacjentów objętych opieką psychiatryczną i leczeniem uzależnień niż średnia dla kraju. Ponadto, czas oczekiwania na udzielenie świadczenia, zarówno w przypadku opieki stacjonarnej, jak i ambulatoryjnej, jest najdłuższy bądź prawie najdłuższy w kraju. Województwo charakteryzuje się dość wysokim stopniem zachorowań na choroby psychiczne. Powoduje to wysoką absencję chorobową (średnio 19,5 dni w 2020 r.).

W podlaskim, jako jednym z trzech województw w kraju, nie ma ośrodka rehabilitacji pulmonologicznej. Podaż świadczeń z zakresu rehabilitacji jest niewystarczająca w stosunku do zapotrzebowania.

Liczba ośrodków opieki długoterminowej na 100 tys. mieszkańców wynosiła 3,99 (2. najniższa wartość w kraju; mniej od średniej krajowej o 23%), z czego liczba ośrodków opieki długoterminowej domowej na 100 tys. mieszkańców wynosiła 2,72 (2. najniższa wartość w kraju; mniej od średniej krajowej o 35%), a opieki długoterminowej stacjonarnej – 1,44 (5. najwyższa wartość w kraju; więcej od średniej krajowej o 19%). Saldo migracji w zakresie opieki długoterminowej (zarówno domowej jak i stacjonarnej) jest ujemne (-65), co wskazuje na słabą dostępność tego typu opieki.

Świadczenia z zakresu stacjonarnej opieki długoterminowej w niektórych powiatach nie były dostępne. Współczynnik pielęgnacyjny (potencjał opieki nieformalnej) w województwie przyjął trzecią najniższą wartość w kraju (9% mniej od średniej krajowej). Zmniejszenie współczynnika pielęgnacyjnego, przy ograniczonej ilości ośrodków długoterminowej opieki domowej, stanowi zagrożenie dla braku możliwości zapewnienia opieki niesamodzielnym osobom starszym.

W województwie istnieje 1 poradnia medycyny paliatywnej (najmniejsza ilość poradni na 100 tys. ludności w kraju; o 80% mniej od średniej krajowej).

Kultura i turystyka

W województwie dotychczasowe inwestycje przyczyniły się do wzrostu liczby miejsc pracy, przychodów branży turystycznej, zwiększenia zakresu i jakości świadczonych usług. Nadal odnotowuje się niezadowalające wykorzystanie istniejących walorów i atrakcji. Ponadto sektor turystyki i kultury zostały silnie dotknięty przez wybuch pandemii.

Region charakteryzuje się wielonarodowością i wielością kultur, wyznań, obrzędów i zwyczajów. , Region zajmuje 1. pozycję pod względem powierzchni obszarów specjalnej ochrony siedlisk (NATURA 2000), 2. pozycję pod względem powierzchni obszarów specjalnej ochrony ptaków (NATURA 2000) oraz 8. pod względem ogólnej powierzchni obszarów chronionych. W 2019 r. funkcjonowało 4,3% wszystkich centrów kultury, domów kultury, ośrodków kultury, klubów i świetlic działających w Polsce; 4,3% teatrów i instytucji muzycznych; 3,0% muzeów; 2,9% bibliotek oraz 2,1% kin. Do rejestru zabytków wpisanych było 2 433 zabytków nieruchomych (3% w Polsce) i 4 673 ruchomych (1,7%). Spośród nieruchomych zabytków największą część stanowią domy mieszkalne oraz obiekty sakralne. W przypadku zabytków ruchomych ponad 87% stanowi wyposażenie świątyń.

Przy wyborze projektów w ramach FE dP zastosowanie będą miały kryteria premiujące rozwiązania proekologiczne. Kryteria te dostosowane będą do charakteru interwencji i będą stosowane jak najszerszej w ramach wszystkich celów polityki.

Mając na uwadze ochronę różnorodności biologicznej, usługi ekosystemowe świadczone przez zieleni oraz potrzebę adaptacji do zmiany klimatu (w szczególności na obszarach miejskich), w

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

ramach przedsięwzięć infrastrukturalnych zapewniona będzie ochrona zielonej infrastruktury, w tym w szczególności drzew.

W odniesieniu do celu „Inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu”:

Tabela 1

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet*	Uzasadnienie (podsumowanie)
CPI Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej	(i) rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	Podlaskie nadal zalicza się do grupy słabych innowatorów - w rankingu Regional Innovation Scoreboard 2019 - zajmuje 219 miejsce na 238 regionów. Pod względem nakładów na działalność badawczo-rozwojową w relacji do PKB znajduje się na 10 miejscu wśród województw. Wielkość nakładów na B+R pozostaje w bezpośrednim związku z liczbą jednostek aktywnych badawczo w regionie. W 2017 r. było 120 podmiotów i stanowiły one 2,4% ogółu jednostek w Polsce. W zdecydowanej większości przypadków (67,0%) nakłady są przeznaczone na prowadzenie badań podstawowych. W efekcie tylko 8,8% środków jest wykorzystywanych na prowadzenie badań stosowanych – 16 miejsce w kraju, zaś 24,2% na prace rozwojowe (średnia dla Polski – 53,4%). Region nie nadąża za zmianami dokonującymi się w kraju, gdzie nastąpiło przesunięcie środków na prace rozwojowe, które prowadzą bezpośrednio do wprowadzania innowacji na rynek. Województwo podlaskie charakteryzuje się bardzo niskim udziałem przychodów netto ze sprzedaży produktów podmiotów wysokiej i średnio-wysokiej techniki. Jest to wynik m.in. niskich nakładów na działalność B+R. Prawa własności intelektualnej przyznane podlaskim przedsiębiorstwom stanowią niewielki odsetek wszystkich patentów udzielonych przez Urząd Patentowy w kraju. Podlaskie odznacza się małą bazą organizacji badawczych - istnieje ograniczona liczba silnych interesariuszy, szczególnie po stronie podaży, gdzie potencjał badań stosowanych jest ograniczony, a współpraca naukowa z innymi jednostkami B+R w kraju i za granicą jest słabo rozwinięta. Podlaskie ośrodki badawcze posiadają jedynie fragmentaryczne zasoby techniczne i finansowe w zakresie komercjalizacji badań i ogólnie współpracy z przedsiębiorcami, i nie posiadają wystarczających zasobów wewnętrznych, aby tworzyć prototypy, a w konsekwencji produkty, które byłyby gotowe do komercjalizacji. Istnieje szereg silnych obszarów badawczych z potencjałem komercjalizacyjnym, m.in. technologie medyczne oraz nowoczesne urządzenia. Jednak pomimo że niektóre projekty B+R często posiadają potencjał do komercjalizacji, nie odnoszą sukcesów w ogólnokrajowych konkursach na projekty weryfikacji koncepcji. Organizacje badawcze województwa podlaskiego charakteryzuje również niska aktywność patentowa.
CPI Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej	(ii) czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych	SRWP 2030 wykazuje konieczność przejścia całego województwa na wyższy poziom gospodarki cyfrowej, by poprawić konkurencyjność przedsiębiorców oraz zwiększyć dostępność mieszkańców do usług publicznych. Gęstość zaludnienia w województwie jest jedną z najniższych w Polsce, co wskazuje na konieczność zwiększania dostępu do usług świadczonych elektronicznie. W 2020 r. usługi przez Internet udostępniała większość jednostek administracji publicznej w regionie, natomiast tylko 48,5% jednostek administracji publicznej udostępniało on-line dane z rejestrów publicznych lub innych zasobów danych gromadzonych w urzędzie (średnia dla kraju 54,1%). Odsetek mieszkańców województwa podlaskiego w wieku 16–74 lata korzystających z Internetu w kontaktach z administracją publiczną w 2019 roku wyniósł 41,1% i w porównaniu z poprzednim rokiem wzrósł o 4,8 p. proc. Z kontynuacją rozwoju cyfryzacji nieodłącznie związane jest zapewnienie bezpieczeństwa cybernetycznego oraz działań związanych z dostosowywaniem aplikacji mobilnych oraz stron internetowych podmiotów publicznych do wymogów dostępności. Odsetek jednostek administracji publicznej w regionie, które wspierały rozwój umiejętności cyfrowych wśród obywateli w 2020 r. wyniósł 59%. Stałe podnoszenie kompetencji cyfrowych osób zatrudnionych w jednostkach administracji publicznej jest niezbędne dla ich sprawnego funkcjonowania. W celu likwidacji bieżącej luki kompetencyjnej kadr na potrzeby firm produkcyjnych, niezbędna jest nowoczesna edukacja bazująca na powszechnym wykorzystaniu TIK w szkołach zawodowych. Konieczne jest także wzbogacenie oferty edukacyjnej podlaskich szkół technicznych przy wykorzystaniu technologii informacyjnych i telekomunikacyjnych.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

		W 2018 r. co dziesiąty przedsiębiorca w województwie podlaskim otrzymywał zamówienie poprzez sieci komputerowe. Skłania to do podejmowania działań w kierunku rozwoju usług cyfrowych dla przedsiębiorców. Podlaskie przedsiębiorstwa wykazują jednocześnie bardzo niską aktywność we wdrażaniu technologii informacyjno-komunikacyjnych, nakłady na ICT należą do najniższych w kraju. Konieczne do podkreślenia jest, że ponad 70% nakładów na ICT to nakłady na sprzęt komputerowy. Przedsiębiorstwa posiadają więc problemy z podstawowym zapleczem informatycznym.
CP1 Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej	(iii) wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	Województwo podlaskie wg „Rankingu atrakcyjności inwestycyjnej województw i podregionów Polski” od 2005 zajmuje (za wyjątkiem roku 2009) ostatnią - 16 pozycję, wśród wszystkich regionów w Polsce. Niska atrakcyjność inwestycyjna regionu przekłada się na małą aktywność kapitału zagranicznego w województwie. Liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. mieszkańców w latach 2015–2019 oscyluje wokół wartości 1,8, podczas gdy w skali Polski jest 6,7. Pomimo rosnącej wartości eksportu z województwa podlaskiego, region nie jest w stanie poprawić swojej pozycji eksportera na tle pozostałych województw i niezmiennie plasuje się na ostatniej pozycji pod względem wartości eksportu (ok. 1%). Podobnie, Podlaskie jest jednym z najmniej znaczących importerów na tle kraju. Pod względem wartości nakładów na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach, województwo zajmuje ostatnie miejsce (2018 r.). Region znajduje się również poniżej przeciętnej wartości w zakresie udziału przedsiębiorstw innowacyjnych wśród przedsiębiorstw przemysłowych (w 2018 r. 14 pozycja). Województwo znalazło się na ostatnim miejscu pod względem przedsiębiorstw wykorzystujących roboty przemysłowe i usługowe w 2020 r. (5,3%). Rośnie wartość produkcji sprzedanej przemysłu. Zjawisko koreluje ze wzrostem zatrudnienia w sektorach przemysłowych i podkreśla zauważalny symptom wejścia podlaskiej gospodarki w kolejną fazę wzrostu, w której rozwój będzie zdominowany przez rozwój sektora przemysłu. Zestawienie danych o produkcji sprzedanej przemysłu z bardzo niskim udziałem przychodów netto ze sprzedaży produktów podmiotów zaliczanych do wysokiej i średnio-wysokiej techniki świadczy o oparciu przemysłu na przetwórstwie. Niski poziom innowacyjności jest i przyczyną i skutkiem zbyt niskiego poziomu rozwoju gospodarczego. Wskazuje to na konieczność podniesienia innowacyjności do rangi najwyższego wyzwania celem uniknięcia pułapki tzw. pełzającego wzrostu gospodarczego. Konieczne jest budowanie w regionie kompetencji w obszarze wyższych technologii IT i przemysłu 4.0 w oparciu o transfer technologii i wiedzy z rozwiniętych ośrodków, a także wsparcie tworzenia i rozwoju infrastruktury biznesowej na rzecz przemysłu 4.0.
CP1 Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej	(iv) rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości	<i>Wytyczne inwestycyjne dla Polski w zakresie finansowania polityki spójności na lata 2021-2027</i> wskazują, że niedobór siły roboczej przekłada się na coraz większe niedopasowanie umiejętności do potrzeb rynku pracy, co hamuje rozwój innowacyjnych i szybko rozwijających się sektorów. Współpraca naukowa podlaskich ośrodków badawczych z biznesem oraz innymi jednostkami B+R w kraju i za granicą jest słabo rozwinięta. Konieczne jest uwzględnienie w systemie wsparcia zmiany podejścia na rzecz tworzenia ekosystemów innowacji. Ważne jest, aby stworzyć krytyczną masę potencjału komercjalizacyjnego poprzez współpracę pomiędzy uczelniami z regionu a lokalnymi przedsiębiorcami i klastrami. Istotna jest kontynuacja działań na rzecz budowania współpracy uczelni z biznesem, wdrażanie skutecznych mechanizmów budujących świadomość i wzajemne zaufanie oraz wspierających współpracę obydwu środowisk w obszarze wdrażania innowacji. W regionie obserwowana jest wyższa niż w skali kraju, aktywność przedsiębiorstw przemysłowych w zakresie zrzeszania się w klastrach, która może stać się motorem rozwoju określonych obszarów gospodarki (23,8% w 2019 r.). Wytwarzające się masy krytyczne współpracujących przedsiębiorstw, mają szansę popularyzować korzyści płynące z kooperacji klastrowej (łączenie współpracy z konkurencją) i dawać przykład branżom, w których poziom konkurencji przewyższa zakres kooperacji – wspieranie potencjału klastrów załączkowych i wzrostowych. W ekosystemie innowacji województwa podlaskiego szczególnego podejścia będą wymagały branże, w ramach których do tej pory przedsiębiorstwa nie współpracowały ze sobą a także z uczelniami, a które należą do silnych sektorów (np. specjalizacja przemysł rolno-spożywczy). Elementem systemu innowacji powinny być też ośrodki innowacji świadczące wysokiej jakości usługi na rzecz przedsiębiorstw. W województwie podlaskim funkcjonują 2 parki naukowo-technologiczne, 1 park przemysłowy, 1 inkubator

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

		3 centra transferu technologii, 4 komercyjne ośrodki innowacji. Na terenie województwa nie działa żaden hub innowacji cyfrowych.
CP2 Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej	(i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	Zgodnie z Umową Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021-2027 w Polsce: „Polska gospodarka jest jedną z najmniej efektywnych pod względem ograniczeń emisji dwutlenku węgla. Nieodpowiednia izolacja budynków publicznych i prywatnych przyczynia się do większego zużycia energii i ubóstwa energetycznego”. W związku z tym, celem interwencji w obszarze energetyki jest dekarbonizacja sektora, w szczególności zmniejszenie udziału węgla w miksie energetycznym, który na koniec 2020 r. stanowił blisko 70% udziału. Polityka Energetyczna Polski 2040 r. wskazuje cele do zrealizowania do 2030 r., tj. osiągnięcie 56% udziału węgla brutto oraz ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o 30 % w stosunku do 1990 r. Powyższe cele mają zostać osiągnięte poprzez m.in. zwiększenie udziału OZE w finalnym zużyciu energii brutto oraz większą efektywność energetyczną we wszystkich gałęziach gospodarki. Zgodnie z zapisami UP, Polska wyemitowała w 2019 r. do atmosfery 323 Mt CO₂, co uczyniło nas 20. emitentem CO₂ na świecie. Z powodu wysokiego poziomu emisji gazów cieplarnianych na mieszkańca najważniejszym wyzwaniem jest zwiększenie efektywności energetycznej, która obejmie projekty w mieszkalnictwie, budynkach użyteczności publicznej oraz efektywność energetyczną przedsiębiorstw. Kompleksowe modernizacje energetyczne, wymiana przestarzałych źródeł ciepła, modernizacja systemów ciepłowniczych zmniejszają zapotrzebowanie na energię i mają największy potencjał zmniejszenia emisji CO₂. Upowszechnianie tych rozwiązań wymaga promocji, doradztwa, podnoszenia świadomości i wiedzy mieszkańców, przedsiębiorców i władz lokalnych województwa w zakresie efektywności energetycznej i wykorzystania OZE. Planowane działania mają znacząco przyczynić się do obniżenia tzw. „niskiej emisji” na obszarze województwa, pochodzącej głównie z lokalnych kotłowni i domowych źródeł ciepła. Muszą być one zgodne z <i>Krajowym planem na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030</i> (KPEiK).
CP2 Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej	(ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	Energia wytwarzana ze źródeł odnawialnych jest istotnym elementem obniżenia emisyjności gospodarki oraz dywersyfikacji źródeł wytwarzania energii w krajowym i regionalnym miksie energetycznym. Ze względu na pozytywny wpływ na środowisko stanowi ona również odpowiedź na zrównoważoną transformację energetyczną w kierunku niskoemisyjnej gospodarki o obiegu zamkniętym, zgodnie z polityką zrównoważonego rozwoju. W Dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych wykazano wiążący ogólny cel unijny na 2030 r. mówiący, iż Państwa członkowskie wspólnie zapewnią, aby udział energii ze źródeł odnawialnych w Unii w końcowym zużyciu energii brutto w 2030 r. wynosił co najmniej 32%. Mając na uwadze powyższe należy dołożyć starań, aby energia z OZE sukcesywnie zastępowała energię konwencjonalną pozyskiwaną z paliw kopalnych, głównie węgla. Rosnący poziom emisji gazów cieplarnianych, w tym głównie dwutlenku węgla powoduje konieczność podejmowania działań zmierzających do dekarbonizacji gospodarki. Mając na uwadze zapisy Diagnozy Strategicznej Województwa Podlaskiego 2018 r., w ramach niniejszego celu szczegółowego preferowane będą instalacje OZE wytwarzające energię z biomasy oraz energię słoneczną. Korzystne warunki rozwoju sektora biomasy posiadają zarówno rejon o dobre rozwinięciem rolnictwie (odpady rolnicze), jak i jednostki osadnicze (przy wykorzystaniu osadów z oczyszczalni komunalnych) czy tereny sąsiadujące z obiektami przemysłowymi, których odpad może być wykorzystany do produkcji energii (mleczarnie, tartaki). W związku ze zmianami w miksie energetycznym rozwojowi podlegać będą także kolejne rodzaje źródeł odnawialnych, takie jak wodór, biometan itp. Polityka energetyczna Polski 2040 roku zakłada rozwój energetyki rozproszonej opartej o wytwarzanie energii z OZE, przez podmioty indywidualne (np. aktywnych odbiorców, prosumentów energii odnawialnej i innych) i społeczności energetyczne (np. klastry energii, spółdzielnie energetyczne).
CP2 Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu	(iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z	Zachodące w szybkim tempie zmiany klimatu i pojawianie się ekstremalnych zjawisk pogodowych wymuszają podejmowanie działań adaptacyjnych, zwiększających odporność społeczeństwa i gospodarki. Zjawiskiem pogodowym najczęściej występującym i wywołujące największe szkody w regionie, jest susza. Inne anomalie pogodowe to: gradobicia, deszcze nawalne, przymrozki wiosenne i huragany. Zgodnie z raportem opracowanym przez IOŚ

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej	uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	„Zmiany temperatury i opadu na obszarze Polski w warunkach przyszłego klimatu do roku 2100”, największe zmiany częstotliwości i wysokości opadu oraz zmiany w temperaturze wystąpią na północnym wchodzie Polski. Celem „Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA2020)” jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu. Europejski Zielony Ład zobowiązuje do rozwiązywania problemów związanych z klimatem i środowiskiem naturalnym jako najważniejszego zadania, jakie stoi przed obecnym pokoleniem. Jednym z kierunków interwencji w ramach SRWP 2030 są działania związane z zapobieganiem i ograniczaniem skutków zmian klimatu. Obejmują infrastrukturę służącą retencjonowaniu wód, ochronie przeciwpowodziowej oraz zabezpieczenie zasobów wody, także na potrzeby rolnictwa. Niestety rośnie liczba pożarów w lasach oraz intensywność suszy hydrologicznej. Aktualnie opracowywany jest Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy. Jego celem jest: skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi, zwiększanie retencjonowania (magazynowania) wód, edukacja i koordynacja działań powiązanych z suszą, stworzenie mechanizmów realizacji i finansowania podejmowanych działań, ale też ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej przed uszczupleniem na nieuzasadnione cele nierolnicze.
CP2 Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej	(v) wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	Dyrektywa 2000/60/WE z dnia 23 października 2000 r. ustanawia ramy działania w dziedzinie polityki wodnej. Jej celem jest zapobieganie zanieczyszczeniu i promowanie zrównoważonego wykorzystania wody, ochrona i poprawa środowiska wodnego oraz łagodzenie skutków powodzi i susz. Od państw członkowskich oczekuje się optymalizacji ponownego wykorzystywania wody oraz zmniejszenia negatywnego wpływu obecnego modelu wykorzystywania wody na środowisko naturalne. W wyniku niekorzystnych warunków przyrodniczych woj. podlaskie jest obszarem deficytowym w wodę, dlatego zrównoważona gospodarka wodna jest niezbędna do rozwoju regionu. Priorytety inwestycyjne koncentrują się na nieodprowadzanych lub oczyszczanych w nieodpowiednim stopniu ściekach komunalnych oraz nieefektywnym wykorzystaniu zasobów wody. Stopniowo wyrównywana jest dostępność ludności do kanalizacji i wodociągów. W roku 2019 z infrastruktury wodociągowej korzystało 90,8% mieszkańców regionu (7 miejsce w kraju) a z kanalizacji 68,7% ogółu mieszkańców (13 miejsce w kraju). Nadal w województwie podlaskim jest najmniejsze zagęszczenie sieci kanalizacyjnej w kraju – 18,3 km na 100 km ² . Pojawiają się też nowe obszary deficytów gospodarki zasobami wody: na obszarach wiejskich o niskiej gęstości zaludnienia i rozwijającej się infrastrukturze turystycznej brakuje lokalnych systemów kanalizacji i oczyszczania ścieków. Monitoring wód powierzchniowych wskazuje na ich zły stan. W tym kontekście niezbędne są inwestycje w efektywne (inteligentne) sieci wodociągowe, kanalizacyjne wyposażone w systemy pomiaru zużycia wody i monitoring strat sieciowych. Potrzebna jest zatem kontynuacja działań mających na celu poprawę jakości wód powierzchniowych i podziemnych.
CP2 Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej	(vi) wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	W dokumencie „W kierunku zrównoważonej Europy 2030” padło stwierdzenie, iż „UE posiada gospodarkę najlepiej przygotowaną do odniesienia korzyści z gospodarki o obiegu zamkniętym. Kluczem jest uczynienie z wytwarzanych w niej produktów jednej ze swoich sztandarowych marek i uzyskanie w ten sposób przewagi konkurencyjnej. Aby jednak utrzymać tę przewagę, będziemy musieli zwiększyć nasze wysiłki”. GOZ to strategia umożliwiająca wzrost gospodarczy przy jednoczesnej optymalizacji zużycia zasobów. Strategia ta przewiduje przejście od modelu linearnego opartego na schemacie produkcja – wyrzucenie, do modelu pętli, w którym odpady, jeśli powstają, stają się surowcem. Eliminuje to pojęcie końca życia produktu. Wspieranie przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym dokonuje się w szczególności poprzez kompleksowe programy postępowania z odpadami, zgodnie z przyjętą hierarchią sposobów postępowania; promowanie efektywnego gospodarowania zasobami w małych i średnich przedsiębiorstwach; podnoszenie świadomości obywateli oraz firm w celu wywoływania zmiany ich zachowań. Przyniesie to pozytywny efekt gospodarczy (wzrost innowacyjności w oparciu o dostęp do surowców wtórnych i odzysk energii z odpadów), jak i polepszy jakość życia poprzez likwidację uciążliwości związanych ze składowaniem odpadów (w tym poprzemysłowych i azbestowych) oraz odzyskanie przestrzeni do wtórnego zagospodarowania. Według danych GUS w 2019 r. w województwie zebrano selektywnie i wysegregowano z frakcji suchej jedną trzecią ogółu odpadów komunalnych (31,5%). Duży problem stwarza porzucanie odpadów w miejscach na ten cel nieprzeznaczonych, pożary składowisk odpadów i miejsc ich

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

		magazynowania, gospodarowanie odpadami bez wymaganych regulacji formalnoprawnych.
CP2 Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej	(vii) wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	Wzmacnianie ochrony przyrody i bioróżnorodności wynika z presji człowieka na środowisko naturalne. Fragmentacja siedlisk, nadmierna eksploatacja, zanieczyszczenia i zmiany klimatu niszczą dziedzictwo przyrody. Konieczna jest zatem kontynuacja działań związanych z zahamowaniem niekorzystnych przekształceń, degradacji i fragmentacji siedlisk przyrodniczych, gatunków fauny i flory. Najwyższe standardy ochrony bioróżnorodności zapewniają formy ochrony przyrody, w tym m.in. parki narodowe i krajobrazowe oraz rezerwy przyrody. W województwie podlaskim są położone 3 parki krajobrazowe o łącznej powierzchni 865 km ² . Podstawowym dokumentem służącym zarządzaniu taką jednostką jest <i>Plan ochrony</i> . Dla zachowania właściwego stanu przyrody i bioróżnorodności istotne są m.in. bieżąca ocena stanu przyrody poprzez stały monitoring stanu siedlisk, fauny i flory, podejmowanie różnorodnych działań z zakresu biemej i czynnej ochrony biotycznych i abiotycznych elementów przyrody, powiększanie roli ekosystemów, szczególnie leśnych i towarzyszących obszarom zurbanizowanym, w redukcji poziomu zanieczyszczeń oraz regulowaniu lokalnego klimatu i obiegu wody, systematyczne zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców województwa podlaskiego. Biorąc pod uwagę, że 30% powierzchni województwa znajduje się w strefach ochronnych należy dążyć do ich łączenia poprzez korytarze ekologiczne czy propagować innowacyjne rozwiązania z zakresu infrastruktury błękitno-zielonej, które będą gwarantować poszanowanie lokalnych ekosystemów, zapewniając harmonijne relacje pomiędzy krajobrazem zurbanizowanym i krajobrazem przyrodniczym.
CP2 Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej	(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	W Umowie Partnerstwa wskazano, że intensywny wzrost ruchu w ośrodkach miejskich oraz wzrost zanieczyszczenia powietrza to czynniki uzasadniające inwestycje w nowoczesny tabor komunikacji miejskiej, z rozwiązaniami opartymi o elektromobilność, wodór, wykorzystanie skroplonego gazu ziemnego (LNG) czy też sprężonego gazu naturalnego (CNG). W kontekście poprawy jakości powietrza oraz zmiany nawyków transportowych istotne są działania służące bardziej efektywnemu i przyjaznemu dla środowiska podziałowi zadań przewozowych, w tym rozwój infrastruktury dla niezmotywowanych oraz promowanie nowych sposobów na przemieszczanie się po mieście. Wdrażanie nowoczesnych systemów zarządzania ruchem oraz inteligentnych technologii pozwoli także na optymalizację działań związanych z organizacją transportu, co z kolei przyczyni się do poprawy jego efektywności energetycznej oraz zwiększenia atrakcyjności transportu zbiorowego dla mieszkańców. <i>Zgodnie z Wytycznymi inwestycyjnymi dla Polski w zakresie finansowania polityki spójności na lata 2021–2027</i> , słabo rozwinięty transport publiczny i długi czas dojazdów do miejsc na obszarach miejskich powodują dalsze uzależnienie mieszkańców od transportu indywidualnego, co prowadzi do zatorów komunikacyjnych i dużej liczby wypadków. Dlatego wspieranie zrównoważonej mobilności miejskiej, promowanie zintegrowanego, czystego i bezpiecznego transportu publicznego uznano za priorytetowe.
CP 3 Lepiej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności	(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	Sieć drogową województwa podlaskiego o łącznej długości 26818 km tworzą drogi krajowe o długości 994,5 km, wojewódzkie – 1373,2 km oraz pozostałe kategorie - 24450,3 km, z czego 50,1% posiada nawierzchnię twardą, w tym 47,5% twardą ulepszoną. Województwo podlaskie, w standardzie dróg o nawierzchni twardej ulepszonej (66,6 km/100 km ²), jest jednym z najbardziej zapóźnionych pod tym względem obszarów kraju. Oznacza to, że jakość istniejącej sieci dróg dalece odbiega od oczekiwanych standardów użytkowych. W konsekwencji przekłada się to na brak wewnętrznej spójności i niską atrakcyjność inwestycyjną województwa. SRWP 2030 wskazuje na konieczność rozwoju funkcji komunikacyjnych regionu w ruchu osobowym i towarowym, także lotniczych, o znaczeniu regionalnym i międzynarodowym. Pomimo widocznej poprawy infrastruktury komunikacyjnej w województwie, w niektórych obszarach nadal zauważalne są braki skutkujące niedostosowaniem sieci transportowej do wymagań stawianych nowoczesnemu systemowi transportowemu. Nowoczesny, sprawny oraz bezpieczny system transportowy stanowi ważny element nie tylko rozwoju gospodarczego regionu, ale również zwiększa możliwości sprawnego dojazdu do wielu ośrodków w województwie, zarówno do stolicy województwa, ośrodków subregionalnych, jak i do innych miast/miejscowości. Obecny stan sieci transportowej wymaga dalszych nakładów inwestycyjnych, w tym na zrównoważony transport co w konsekwencji przyczyni się do stopniowej dekarbonizacji gospodarki. W związku z powyższym zachodzi potrzeba dalszej poprawy infrastruktury transportowej, która usprawni powiązania pomiędzy regionalnymi i subregionalnymi ośrodkami wzrostu oraz ułatwi dostęp do sieci TEN-T.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

		Słabo rozwinięty transport publiczny i długi czas dojazdów do miejsc na obszarach miejskich powodują dalsze uzależnienie mieszkańców od transportu indywidualnego, co prowadzi do zatorów komunikacyjnych i dużej liczby wypadków, tym samym oznacza to potrzebę poprawy połączeń miast z ich obszarami funkcjonalnymi.
CP4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych (EFRR)	(ii) poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online	Interwencja w zakresie edukacji odnosi się do wyzwań określonych w ramach Europejskiego Filaru Praw Socjalnych – obszar 1 <i>Kształcenie, szkolenie i uczenie się przez całe życie</i>. Wytyczne inwestycyjne dla Polski w zakresie finansowania polityki spójności na lata 2021-2027 wskazują na potrzebę równego dostępu do kształcenia i szkolenia na wszystkich poziomach, podniesienia jakości edukacji oraz jej większego powiązania z rynkiem pracy, zaś <i>Zalecenie Rady UE z 2019 r. dotyczy m.in. wysokiej jakości wczesnej edukacji. Zalecenie Rady z 2020 r. w sprawie kształcenia i szkolenia zawodowego</i> m.in. realizacji celu europejskiego obszaru edukacji, jakim jest stworzenie prawdziwej europejskiej przestrzeni edukacyjnej. W komunikacie Komisji <i>Nowa strategia przemysłowa dla Europy</i> wzywa się do zdecydowanego działania w celu umożliwienia wszystkim osobom uczenia się przez całe życie i do dbania o to, by kształcenie i szkolenie nadążały za dwójką transformacją i pomagały wprowadzać ją w życie. Wzywa się w nim również sektory szkolnictwa wyższego oraz kształcenia i szkolenia zawodowego do zapewnienia większej liczby naukowców, inżynierów i techników, którzy są potrzebni na rynku pracy. W nowym planie działania UE dotyczącym gospodarki o obiegu zamkniętym i w unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030 także podkreśla się zasadniczą rolę umiejętności w przejściu na zieloną i czystą gospodarkę. <i>Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego (SRKL) i Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030</i> wskazują na lepsze dopasowanie edukacji i uczenia się do potrzeb nowoczesnej gospodarki. Z SRWP 2030 wynika, że niedostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku przejawia się występowaniem niedoboru pracowników posiadających kwalifikacje poszukiwane przez pracodawców. Gospodarka stawia wysokie wymagania w zakresie ciągłej aktualizacji posiadanej wiedzy, więc aby tworzyć nowoczesną i konkurencyjną gospodarkę konieczne jest też wsparcie kształcenia ustawicznego.
CP4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych (EFRR)	(iii) wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne	Zwiększenie integracji społeczno-ekonomicznej marginalizowanych społeczności wymaga zapewnienia odpowiedniej infrastruktury społecznej powiązanej z procesem integracji społecznej, aktywizacji społeczno-zawodowej. Konieczna jest realizacja działań w zakresie wspierania równego dostępu do przystępnych cenowo usług społecznych. Wytyczne inwestycyjne dla Polski w zakresie finansowania polityki spójności 2021-2027 wskazują na potrzebę wspierania zintegrowanych działań na rzecz aktywnego włączenia, wzmocnienia systemu wsparcia rodziny, przyspieszenia procesu deinstytucjonalizacji, a także na potrzebę poprawy równego i szybkiego dostępu do wysokiej jakości, zrównoważonych i przystępnych cenowo usług, wspierania infrastruktury mieszkaniowej i infrastruktury sprzyjającej włączeniu społecznemu dla osób z niepełnosprawnościami a także wspieranie przejścia z opieki instytucjonalnej na przystępne cenowo i wysokiej jakości usługi w zakresie opieki domowej i usług środowiskowe. W <i>Sprawozdaniu krajowym – Polska 2020</i> odniesiono się do starzenia się społeczeństwa, spadku liczby ludności w wieku produkcyjnym i braku zapewnienia równego dostępu do wysokiej jakości usług społecznych świadczonych na poziomie społeczności lokalnych. Problemy w obszarze wspierania włączenia społecznego i walki z ubóstwem wskazują: <i>Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu i Strategia Rozwoju Usług Społecznych – polityka publiczna na lata 2021–2030 (z perspektywą do 2035 r.)</i>. Dokumentem dot. ekonomii społecznej jest <i>Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia solidarności społecznej</i>. Inne dokumenty strategiczne: <i>SRKL, Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo–Uczestnictwo–Solidarność i Strategia na rzecz osób z niepełnosprawnościami</i>. SRWP 2030 podkreśla potrzebę rozwoju usług społecznych oraz rozwoju i modernizacji infrastruktury i przestrzeni dla tych usług, w tym związanych ze starzeniem się społeczeństwa. Integracja społeczna, aktywizacja społeczno-zawodowa wymaga nakładów na infrastrukturę powiązaną z tym procesem, gdyż system jednostek reintegracyjnych działających w województwie jest dość słabo rozwinięty.
CP4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i	(v) zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w	Zapewnienie infrastruktury gwarantującej równy dostęp do wysokiej jakości zdrowotnych usług publicznych, dostosowanie systemu opieki zdrowotnej do wymagań osób ze szczególnymi potrzebami, deinstytucjonalizacja usług są priorytetami w obszarze zdrowia w regionie. Zaplanowane inwestycje wpisują się

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

wdrażająca Europejski filar praw socjalnych (EFRR)	tytuł podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej	w zasady <i>Europejskiego Filaru Praw Socjalnych</i> mówiące, że każdy ma prawo do szybkiego dostępu do przystępnej cenowo, dobrej jakości opieki zdrowotnej o charakterze profilaktycznym i objawowym czy też długoterminowej, w tym opieki domowej i usług środowiskowych. Przedsięwzięcia odpowiadają <i>Wytęczytnym inwestycyjnym dla Polski w zakresie finansowania polityki spójności 2021-2027</i> przedstawionym w załączniku D do <i>Sprawozdania krajowego – Polska 2019</i>, które wskazują m.in. na działania dot. poprawy równego i szybkiego dostępu do wysokiej jakości zrównoważonych i przystępnych cenowo usług, skuteczności i odporności systemu opieki zdrowotnej i długoterminowej. <i>Zalecenia Rady UE dla Polski w 2020 r.</i> wskazują na poprawę dostępności, odporności i skuteczności systemu ochrony zdrowia m.in. przez zapewnienie wystarczających zasobów. Wśród wyzwań UP wymienia m.in. potrzebę poprawy dostępności, skuteczności, jakości i odporności systemu w odpowiedzi na potrzeby wynikające z trendów epidemiologicznych i demograficznych oraz sytuacji kryzysowych. Zakres wsparcia wynika z dokumentów takich jak <i>Zdrowa przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027, z perspektywą do 2030</i> wraz z załącznikami dot. deinstytucjonalizacji opieki nad osobami starszymi i osobami z zaburzeniami psychicznymi, mapa potrzeb zdrowotnych i wojewódzki plan transformacji w obszarze ochrony zdrowia. SRWP 2030 wskazuje na zapewnienie dostępności do wysokiej jakości usług zdrowotnych, ukierunkowanych na wczesne rozpoznanie choroby, szybką diagnostykę i leczenie, w tym rehabilitację. Uznając konieczność rozwoju opieki medycznej związanej ze starzeniem się społeczeństwa i dezaktywacją zawodową, należy mieć na uwadze działania w zakresie opieki długoterminowej, geriatrycznej, paliatywnej, hospicyjnej czy zapobieganie długotrwałym schorzeniom.
CP4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych (EFRR)	(vi) wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych	Interwencja w obszarze kultury i turystyki ma przyczynić się do odbudowy obu sektorów po okresie przestoju na skutek pandemii COVID-19 i zwiększyć ich wpływ na rozwój gospodarczy i spójność społeczną. Pandemia spowodowała też zmianę oczekiwań odbiorców w zakresie sposobu udostępniania i bezpieczeństwa infrastruktury, jak i rodzaju świadczonej oferty. Inwestycje w kulturę i turystykę będą zgodne z celem szczegółowym EFRR wiążącym rozwój kultury i turystyki z rozwojem gospodarczym, włączeniem społecznym i innowacjami społecznymi w skali kraju, regionu lub lokalnej. Wsparcie w zakresie kultury i turystyki będzie realizowało zapisy dokumentów strategicznych UE, tj. <i>Nowego europejskiego programu na rzecz kultury, Europejskich ramy działania w zakresie dziedzictwa kulturowego z 2018 r.</i> oraz konkluzji Rady w sprawie planu prac w dziedzinie kultury na lata 2019-2022. Ponadto interwencje w ramach EFRR, które mają wpływ na dziedzictwo kulturowe, biorąc pod uwagę zidentyfikowane potrzeby w zakresie kultury i infrastruktury dziedzictwa kulturowego, będą zgodne z <i>Europejskimi Zasadami Jakości dla finansowanych przez UE interwencji o potencjalnym wpływie na dziedzictwo kulturowe</i> opracowanymi przez ICOMOS. Działania będą także dążyć do realizacji założeń nowej Europejskiej Inicjatywy Bauhaus. Działania w obszarze kultury i dziedzictwa kulturowego powinny uwzględniać zalecenia wynikające ze <i>Sprawozdania specjalnego Unijne inwestycje w obiekty kultury – kwestia wymagająca lepszego ukierunkowania działań i sprawniejszej koordynacji (08.2020)</i>. UP podkreśla, że cele stawiane kulturze wynikają ze <i>Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030, KSRR</i>. SRWP wskazuje, że rozwój turystyki powinien opierać się na potencjale przyrodniczym, dziedzictwie kulturowym i lokalnych produktach turystycznych. Potencjał kulturowy regionu wynikający m.in. z jego wielonarodowego i wielokulturowego charakteru będzie służył budowaniu kapitału społecznego.
CP4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych (EFS+)	a) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej	W województwie podlaskim występuje duża nierównowaga pomiędzy popytem na pracę a podażą pracy, a posiadane kwalifikacje i umiejętności zasobów pracy często nie spełniają oczekiwań pracodawców. Chcąc rozwiązać niniejszy problem należy zadbać o podniesienie zdolności zatrudnieniowej tak, aby wykorzystać istniejące i tworzone miejsca pracy. Jak wykazała „Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa podlaskiego w obszarach oddziaływania Europejskiego Funduszu Społecznego” z 2018 r. i analiza pn. „Sytuacja na rynku pracy w woj. podlaskim w 2019 roku” w ostatnich latach sytuacja na rynku pracy uległa znaczącej poprawie w całej Polsce. Jednak jako region peryferyjny, borykający się z dużymi problemami demograficznymi, województwo pod względem wartości wielu wskaźników charakteryzuje się gorszą niż przeciętna sytuacją w kraju. Poważnym problemem podlaskiej gospodarki jest niski poziom przedsiębiorczości w regionie, co oznacza mniejszą liczbę potencjalnych pracodawców. Województwo podlaskie nie należy do województw o wysokim poziomie przedsiębiorczości, odzwierciedlonym zarówno w wymiarze biernym, liczbą podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON przypadających na 10 000 mieszkańców, jak i aktywnym - liczbą nowo rejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 000

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

		mieszkańców. Dlatego też konieczne jest dalsze wspieranie podejmowania własnej działalności gospodarczej. Działania z zakresu rynku pracy będą odpowiedzią na zapisy <i>Wytycznych inwestycyjnych dla Polski w zakresie finansowania polityki spójności na lata 2021-2027</i> dotyczących poprawy dostępu do zatrudnienia. Dokumentem strategicznym w tym obszarze na poziomie krajowym jest <i>Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego</i>.
CP4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych (EFS+)	d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia	Przemiany gospodarcze zachodzące w regionie pod wpływem konkurencji globalnej wymuszają potrzebę procesów adaptacyjnych, a co za tym idzie elastycznego reagowania kadr zarządzających przedsiębiorstw. Profesjonalizacja kadr przedsiębiorstw z sektora MSP jest warunkiem podniesienia niedostatecznego poziomu adaptacyjności. Postęp technologiczny wymusza także ciągłą aktualizację, podnoszenie i zmianę kwalifikacji oraz umiejętności pracowników. Stymulowanie podnoszenia i aktualizacji umiejętności zawodowych przez osoby pracujące, jest kluczowe dla utrzymania zatrudnienia. Poza przedsiębiorstwami, które radzą sobie dobrze na rynku i są skłonne inwestować w rozwój kadr, funkcjonuje na rynku znaczna liczba podmiotów, które są zmuszone do redukcji etatów. Od kilku lat podlascy przedsiębiorcy zgłaszają do urzędów pracy problem zwolnień, w tym zwolnień grupowych. Zjawisko starzenia się społeczeństwa postępuje i rozprzestrzenia się, co argumentuje ukierunkowanie działań na poprawę jakości kapitału ludzkiego poprzez zdrowotne działania profilaktyczne i wsparcie powrotu do pracy oraz przeciwdziałanie przerywaniu aktywności zawodowej, służące w konsekwencji przedłużeniu okresu aktywności zawodowej. Trendy demograficzne wymagają wykorzystania aktualnie istniejących rezerw pracy i przeciwdziałania ich utracie, co niesie za sobą potrzebę wzmocnienia potencjału kapitału ludzkiego poprzez profilaktykę zdrowotną i umożliwienie przekwalifikowania się pracowników oraz przeciwdziałanie przerywaniu aktywności zawodowej osób starszych.
CP4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych (EFS+)	f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami	W roku szkolnym 2019/2020 województwo podlaskie w stosunku do innych województw znalazło się na 8 miejscu pod względem odsetka dzieci w wieku 3-4 lat objętych edukacją przedszkolną (podlaskie 84,4%). Na wsi zlokalizowanych było 47,4% placówek, a dzieci wiejskie stanowiły tylko 23,9% ogółu dzieci objętych edukacją przedszkolną. Odczuwalne są przy tym dysproporcje w jakości edukacji przedszkolnej, w szczególności między przedszkolami na terenach wiejskich w stosunku do obszarów miejskich. Zgodnie z „Analizą sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa podlaskiego w obszarach oddziaływania Europejskiego Funduszu Społecznego”, w regionie obserwowany jest sukcesywny wzrost liczby uczniów ze stwierdzonymi specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym w szkołach zawodowych, co stwarza potrzebę wspierania szkół i nauczycieli w tym obszarze. Pomimo coraz większego zapotrzebowania rynkowego na specjalistów i fachowców będących absolwentami średnich szkół zawodowych, liczba osób uczęszczających do tego typu szkół w województwie podlaskim spada z roku na rok. W związku z taką sytuacją konieczne jest kontynuowanie działań ukierunkowanych na wsparcie, w tym popularyzację kształcenia zawodowego, zwłaszcza w kierunkach deficytowych na regionalnym rynku pracy. Lepsze dopasowanie kształcenia zawodowego do wymogów rynku będzie służyć dalszej poprawie sytuacji na rynku pracy. Od osób wchodzących na rynek pracy, na skutek rozwijającej się dynamicznie gospodarki, wymaga się nie tylko odpowiednich umiejętności praktycznych, na miarę potrzeb przyszłych pracodawców, ale również gotowości do zmian, elastyczności czy kreatywności. Dlatego istotne jest ukierunkowanie na wsparcie procesów edukacyjnych sprzyjających kształtowaniu u uczniów kompetencji i umiejętności, istotnych dla rozwoju gospodarczego. Działania z zakresu edukacji i kompetencji będą odpowiadały na potrzeby inwestycyjne wskazane w <i>Wytycznych inwestycyjnych dla Polski w zakresie finansowania polityki spójności na lata 2021–2027</i>, odnoszące się do równego dostępu do kształcenia i szkolenia na wszystkich poziomach, podniesienia jakości edukacji oraz jej większego powiązania z rynkiem pracy.
CP4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych (EFS+)	g) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery	Rozwój gospodarczy regionu związany jest z jakością kapitału ludzkiego. Wysoki poziom kapitału zapewnia odpowiednie kadry dla rozwoju nowoczesnej gospodarki i odpowiada na potrzeby rynku pracy. Pomimo stałego wzrostu poziomu wykształcenia mieszkańców regionu, nadal jest zauważalny problem z niedostosowaniem oferty kształcenia ustawicznego do potrzeb rynku pracy. Potwierdza to raport opracowany przez IBnGR w zakresie atrakcyjności inwestycyjnej regionów Polski, z którego wynika, że województwo podlaskie jest najmniej atrakcyjnym miejscem lokowania kapitału także z uwagi na niedostatecznie wykwalifikowane zasoby pracy. SRWP 2030 wskazuje na niższą niż przeciętnie w kraju skłonność mieszkańców regionu do stałego rozwoju kompetencji w ramach kształcenia ustawicznego. Widoczna jest tendencja spadkowa wskaźnika na przestrzeni ostatnich lat. Z „Raportu o stanie województwa za 2020 rok” wynika, że dorośli mieszkańcy województwa

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

v. 1.0

	zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej	podlaskiego nie przejawiają wysokiej aktywności w procesie ciągłego podnoszenia kompetencji i kwalifikacji w ramach kształcenia ustawicznego. Konsekwencją dynamicznych zmian zachodzących w otoczeniu społeczno-gospodarczym jest konieczność budowania mobilnych zawodowo zasobów pracy, poprzez stałe dostosowywanie kompetencji i kwalifikacji osób dorosłych. Potrzebne są dalsze działania mające doprowadzić przede wszystkim do dostosowania oferty kształcenia ustawicznego do zmieniającego się rynku pracy, rozwoju kompetencji cyfrowych oraz upowszechnienia idei kształcenia przez całe życie.
CP4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych (EFS+)	h) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji	Ze Strategii Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2030 wynika, że skala ubóstwa jest zdecydowanie wysoka, zaś warunki życia mieszkańców, osiągane przez nich dochody oraz ich sytuacja na rynku pracy i konieczność korzystania z instytucji pomocy społecznej, świadczą o bardzo trudnym położeniu znacznej części gospodarstw domowych zlokalizowanych na terytorium województwa podlaskiego. Województwo od 2011 roku, charakteryzuje się wyższym niż w kraju poziomem bezrobocia. W regionie problemem jest długotrwałe bezrobocie, które jest jedną z istotnych przyczyn prowadzących do wykluczenia społecznego. Taki status posiada około 55% zarejestrowanych bezrobotnych w województwie. Zjawisko to występuje we wszystkich kategoriach wieku i wykształcenia, najczęściej dotyczy jednak osób starszych, z wykształceniem poniżej średniego, bez kwalifikacji zawodowych. Zjawisko wykluczenia społecznego dotyczy najczęściej osób długotrwałe bezrobotnych, oddalonych od rynku pracy, osób o niskich kompetencjach społecznych i kwalifikacjach zawodowych, osób żyjących w niekorzystnych warunkach ekonomicznych, osób dotkniętych niepełnosprawnością, uzależnieniami, bezdomnością czy przedstawicieli mniejszości narodowych, m.in. białoruskiej i ukraińskiej. Aby móc skutecznie przeciwdziałać temu zjawisku konieczne jest dalsze stosowanie kompleksowych i zindywidualizowanych form wsparcia w postaci usług aktywnej integracji oraz rozwój podmiotów reintegracji społeczno-zawodowej. Niezbędne jest podejmowanie działań mających za zadanie zabezpieczyć potrzeby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Istotnym wyzwaniem dla województwa podlaskiego jest poprawa sytuacji w obszarze ekonomii społecznej. Skala działających podmiotów ekonomii społecznej (PES) jest nieadekwatna do ogromnych potrzeb w regionie. Jak wynika z danych ROPS w Białymstoku, ekonomia społeczna na terenie województwa podlaskiego rozwija się nierównomiernie. PES i przedsiębiorstwa społeczne nie mają dogodnych warunków do rozwoju, na co wpływa m.in. niedostateczna wiedza na ten temat, brak zaufania społecznego i ugruntowanej pozycji na lokalnym rynku. Tymczasem ekonomia społeczna odgrywa znaczącą rolę w tworzeniu warunków sprzyjających rozwojowi adaptacyjnych form zatrudnienia.
CP4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych (EFS+)	k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej	Z Umowy Partnerstwa wynika, że usługi społeczne świadczone w społeczności lokalnej są nadal niedostatecznie rozwinięte. Problemem jest też brak koordynacji oraz brak równego dostępu do wysokiej jakości, przystępnych cenowo usług. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych stanowi również narzędzie zapobiegania ubóstwu. Ze Strategii Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do 2030 r. wynika, iż skala ubóstwa jest zdecydowanie wysoka, zaś warunki życia mieszkańców, osiągane przez nich dochody oraz ich sytuacja na rynku pracy i konieczność korzystania z instytucji pomocy społecznej, świadczą o bardzo trudnym położeniu znacznej części gospodarstw domowych zlokalizowanych na terytorium województwa podlaskiego. Jak wskazuje „Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa podlaskiego w obszarach oddziaływania Europejskiego Funduszu Społecznego” z 2018 r., w województwie występują dysproporcje terytorialne w dostępie do usług społecznych i zdrowotnych, w tym zwłaszcza mała jest dostępność usług dla osób starszych i z niepełnosprawnościami. Województwo charakteryzuje niekorzystny wzrost liczby osób korzystających z usług społecznych (z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagających pomocy innych osób). Biorąc pod uwagę starzenie się społeczeństwa regionu należy przypuszczać, że główną grupą beneficjentów tego rodzaju pomocy są osoby starsze. Oznacza to realne prawdopodobieństwo występowania w grupie osób starszych stanu ograniczonej samodzielności życiowej wymagającej uruchomienia systematycznych działań o charakterze opiekuńczo-wspierającym. Sytuacja zdrowotna osób starszych też nie jest korzystna. Zgodnie ze sporządzoną przez GUS prognozą ludności na lata 2014-2050, nastąpi pogłębienie procesu starzenia się społeczeństwa i dalsza zmiana w strukturze ludności według wieku. W końcu 2019 r. w województwie podlaskim indeks starości wynosił 121 i przewyższał średnią w kraju wynoszącą 118.
CP4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym,	l) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych	Ze Strategii Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2030 wynika, iż skala ubóstwa w województwie jest wysoka i pomimo poprawy

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych (EFS+)	ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci	wartości wskaźników dotyczących ubóstwa, region jest obszarem, w którym w dalszym ciągu występuje zagrożenie tym zjawiskiem. Warunki życia mieszkańców, osiągane przez nich dochody oraz ich sytuacja na rynku pracy i konieczność korzystania z instytucji pomocy społecznej, świadczą o bardzo trudnym położeniu znacznej części gospodarstw domowych. Załącznik D do Sprawozdania krajowego – Polska 2019 również zwraca uwagę na problem osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym i wskazuje takie priorytety jak: wspieranie zintegrowanych działań na rzecz aktywnego włączenia, wzmocnienie systemu wsparcia rodziny oraz przyspieszenie procesu deinstytucjonalizacji. Dalszy rozwój działań na rzecz integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym jest więc konieczny. Trudna sytuacja finansowa rodzin, utrata pracy, bierność zawodowa, choroba, niepełnosprawność, ubóstwo zwiększa ryzyko powstawania dysfunkcji w rodzinach, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, kryzysów czy patologii, jak i wykluczenia mieszkaniowego. W związku z powyższym grupą wymagającą szczególnej interwencji stają się dzieci i młodzież. Tym samym realizowane będą działania w zakresie usług społecznych skierowanych do osób przeżywających tego typu trudności. Brak wsparcia rodziny może doprowadzić do długotrwałego wykluczenia, wyuczonej bezradności, trudności w asymilacji ze społeczeństwem. Zasadne jest wzmocnienie działań profilaktycznych, rozwój różnych form wsparcia w środowisku lokalnym, ograniczanie opieki instytucjonalnej i rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej.
CP5 Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów oraz inicjatyw lokalnych	(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	<i>W Wytycznych inwestycyjnych dla Polski w zakresie finansowania polityki spójności na lata 2021–2027</i> w CP 5 wskazano m.in. na istotność wspierania zintegrowanego rozwoju obszarów miejskich oraz wzmocnienia zdolności administracyjnych władz lokalnych poprzez wdrażanie zintegrowanych inwestycji terytorialnych i innych instrumentów, w szczególności aby: wzmocnić rolę obszarów metropolitalnych jako siły napędowej wzrostu, innowacji i wydajności, przeciwdziałać negatywnym skutkom niekontrolowanego rozrastania się miast, w tym zanieczyszczeniu powietrza, oraz w celu racjonalizacji świadczenia usług publicznych, zwłaszcza na obszarach metropolitalnych i w ich aglomeracjach, przyspieszyć społeczno-gospodarczą rewitalizację obszarów podupadających, w szczególności w małych i średnich miastach, w tym w ubogich dzielnicach miejskich, strefach poprzemysłowych i w regionach transformacji przemysłowej i niskoemisyjnej. Znaczna część województwa podlaskiego została uznana za obszary problemowe pod kątem koncentracji problemów społecznych, ekonomicznych oraz społeczno-ekonomicznych (zgodnie z SOR). Na skalę lokalnych wyzwań i problemów ma wpływ m.in. degradacja zabudowy oraz innych elementów tkanki urbanistycznej, liczne problemy gospodarcze, demograficzne, przestrzenne i środowiskowe. Niski poziom rozwoju gospodarczego w miastach przekłada się na dostępność środków finansowych, które samorządy i ich jednostki, a także inne podmioty przeznaczają na zadania w zakresie dostępności do dóbr kultury, ochrony dziedzictwa kulturowego, rozszerzania oferty wypoczynku czy atrakcyjnego zagospodarowania terenów zdegradowanych. Jednocześnie zrównoważony rozwój miast województwa podlaskiego możliwy będzie dzięki wykorzystaniu ich indywidualnych potencjałów i wspieraniu inicjatyw stwarzających korzystne warunki do inwestowania, sprawnej komunikacji, bezpieczeństwa mieszkańców, możliwości spędzania wolnego czasu. Odpowiedzią na potrzeby tych obszarów jest zastosowanie instrumentów terytorialnych, jakimi są m.in.: zintegrowane inwestycje terytorialne, rewitalizacja realizowana w oparciu o Gminne Programy Rewitalizacji (stanowiące IIT) lub wdrażanie projektów wynikających z partnerstw strategicznych, dla których przygotowano strategie terytorialne.
CP5 Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów oraz inicjatyw lokalnych	(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie	<i>W Wytycznych inwestycyjnych dla Polski w zakresie finansowania polityki spójności na lata 2021–2027</i> w CP 5 wskazano m.in. na istotność wzmocnienia zdolności administracyjnych władz lokalnych poprzez wdrażanie zintegrowanych inwestycji terytorialnych i innych instrumentów, w szczególności aby łagodzić skutki zmian demograficznych i ubóstwa, zwłaszcza na obszarach wiejskich. Głównym celem SOR jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Strategia podporządkowuje działania w sferze gospodarczej osiąganiu celów związanych z poziomem i jakością życia obywateli. Kładzie nacisk na to, aby beneficjentem rozwoju gospodarczego, w większym niż dotychczas stopniu, byli zwykli obywatele oraz obszary do tej pory pomijane w polityce rozwoju. Diagnoza strategiczna województwa podlaskiego zakłada prowadzenie skutecznej polityki regionalnej dostosowanej do specyfiki danego terytorium i obejmującej działania służące aktywizacji gospodarczej czy poprawie dostępu do usług publicznych z wykorzystaniem potencjałów lokalnych. Ludność województwa zamieszkuje 40 miast i 3759 miejscowości na terenach wiejskich, których rozwój jest znacznie zróżnicowany. Obszary wiejskie charakteryzują się niskim poziomem życia i surowcowym charakterem

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

		produkcji. Mimo szybkiego tempa wzrostu dochodów gospodarstw domowych na obszarach wiejskich, ich poziom nadal znacząco odbiega od średniej krajowej. Część obszarów wiejskich, mimo zróżnicowanych potencjałów rozwojowych, zależna jest nadal od rolnictwa, ponieważ na obszarach tych nie wykształciły się pozarolnicze specjalizacje gospodarcze. Obszary te charakteryzuje m.in. głębokie niezrównoważenie między popytem a podażą na rynku pracy związane z nadwyżkami siły roboczej w rolnictwie, niewielką liczbą miejsc pracy poza nim, nasiloną emigracją osób w wieku produkcyjnym oraz ograniczonym dostępem do usług. Odpowiedzią na te problemy może być rewitalizacja realizowana w oparciu o Gminne Programy Rewitalizacji (jako IIT), przygotowanie Lokalnych Strategii Rozwoju, które będą wdrażane za pomocą instrumentu RLKS lub wdrażanie projektów partnerstw strategicznych, dla których przygotowano strategię terytorialne.
--	--	---

*Odrębne priorytety zgodnie z rozporządzeniem w sprawie EFS+.

2. Priorytety

Podstawa prawna: art. 22 ust. 2 i art. 22 ust. 3 lit. c) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

2.1. Priorytety inne niż pomoc techniczna

2.1.1. Priorytet I: Innowacyjne Podlaskie

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+*
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+ ³
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

*Jeżeli zaznaczone, przejść do sekcji 2.1.1.2.

2.1.1.1. Cel szczegółowy (i): Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii (Działanie 1.1)

2.1.1.1.1. Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Interwencja w celu szczegółowym kierowana będzie na obszary określone jako regionalne inteligentne specjalizacje, a także uzupełniająco na wyłaniające się specjalizacje wynikające z procesu przedsiębiorczego odkrywania.

W celu zmiany sytuacji w obszarze innowacyjności podlaskiej gospodarki, niezbędne jest zwiększenie aktywności badawczej i innowacyjnej firm, a także zaktywizowanie współpracy między sektorem przedsiębiorstw oraz nauki. Istnieje także potrzeba podnoszenia kwalifikacji z uwagi na konieczność wypełnienia luki pomiędzy zapotrzebowaniem na wykwalifikowanych pracowników z odpowiednimi umiejętnościami a ich dostępnością.

Wsparcie skierowane będzie na **działalność badawczo-rozwojową przedsiębiorstw oraz konsorcjów przedsiębiorstw**, w tym z udziałem organizacji badawczych. Będą to działania związane z prowadzeniem prac B+R, a także uzyskaniem i ochroną własności intelektualnej. Program uwzględnia także wsparcie infrastruktury B+R przedsiębiorstw - jako oddzielny projekt lub w ramach kompleksowego projektu dotyczącego realizacji prac B+R. Interwencja obejmie

³ W przypadku gdy zasoby w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+ są uwzględniane do celów art. 7 ust. 4 rozporządzenia w sprawie EFS+.

również wdrożenie prac B+R oraz innowacji - bez poprzedzającego etapu prac B+R lub w ramach kompleksowego projektu dot. działalności B+R. Wsparcie technologii cyfrowych w przedsiębiorstwach będzie możliwe do realizacji jako element projektów z zakresu B+R+I. Ponadto, niezbędny jest rozwój kompetencji (jako element projektu) w przedsiębiorstwach oraz konsorcjach, w zakresie prowadzenia badań oraz wdrażania innowacji.

W ramach celu szczegółowego dofinansowane będą działania dotyczące usług związanych z **pobudzaniem transferu technologii i komercjalizacją badań** między uczelniami wyższymi i sektorem biznesu, m.in. wsparcie innowacyjnych pomysłów pod kątem możliwości ich wdrożenia i komercjalizacji. Interwencja służyć będzie budowaniu potencjału regionu w zakresie współpracy dotyczącej działalności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw z organizacjami badawczymi w różnych formułach.

W celu stworzenia krytycznej masy potencjału komercjalizacyjnego organizacji badawczych konieczna jest **poprawa publicznej infrastruktury naukowo-badawczej**. Będzie się to odbywało poprzez rozwój infrastruktury organizacji badawczych spoza Polskiej Mapy Infrastruktury Badawczej (o wysokim potencjale badawczym) lub projekty służące realizacji agendy badawczej, uzgodnione w ramach kontraktu programowego, które będą wynikały z szerszej analizy potrzeb i będą budowały przewagę konkurencyjną w danej inteligentnej specjalizacji zgodnie z *Planem rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2015-2020+ (RIS3)*, „Wsparcie kompetencji będzie możliwe jako element projektu.

Jednocześnie identyfikuje się potrzebę wzmocnienia potencjału proinnowacyjnego otoczenia biznesu, w tym zarówno instytucji otoczenia biznesu jak i klastrów, których usługi skierowane do firm powinny być kluczowym czynnikiem budowania innowacyjności całego województwa.

Proinnowacyjne usługi dla przedsiębiorstw świadczone będą przez akredytowane IOB oraz klastry. Usługi na rzecz przedsiębiorstw będą świadczone w uproszczonej formie z zachowaniem formuły popytowej.

W celu rozwijania gospodarki o obiegu zamkniętym w szczególności wspierane będą prace B+R+I mające na celu rozwój ekologicznych procesów produkcyjnych oraz efektywnego wykorzystywania zasobów w przedsiębiorstwach.

Szczególnego podejścia będą wymagały MŚP nie partycypujące do tej pory w procesach związanych z podnoszeniem innowacyjności i prowadzeniem prac badawczo-rozwojowych.

Głównymi beneficjentami wsparcia będą przedsiębiorstwa (MŚP oraz duże przedsiębiorstwa, w tym small mid-caps i mid caps), organizacje badawcze, instytucje otoczenia biznesu, klastry oraz konsorcja ww. podmiotów.

Wybór projektów będzie dokonywany w sposób konkurencyjny lub niekonkurencyjny, zgodnie z regułami określonymi w ustawie wdrożeniowej.

Wszystkie ww. typy projektów zostały ocenione pod kątem zgodności z zasadą DNSH jako niemające znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.

Główne grupy docelowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Główne grupy docelowe to przedsiębiorstwa, organizacje badawcze i korzystający z rezultatów projektów.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz z poszanowaniem praw

podstawowych oraz przestrzeganiem Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w procesie wdrażania Funduszy.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na każdym etapie realizacji programu będzie również przestrzegana zasada równości szans kobiet i mężczyzn. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Działania realizowane w projektach będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i niedyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Zasady horyzontalne, w tym wyrównywanie szans i polityka antidyskryminacyjna znajdą odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Działania będą realizowane na obszarze całego województwa.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Z uwagi na specyfikę interwencji w ramach celu szczegółowego możliwe będą działania wykraczające poza region, w szczególności w odniesieniu do projektów realizowanych w konsorcjach oraz uwzględniających szeroko rozumiane partnerstwa. Aczkolwiek z uwagi na położenie geograficzne województwa podlaskiego interwencja w obszarze działalności badawczo-rozwojowej będzie mogła być również realizowana z udziałem podmiotów posiadających siedzibę poza województwem podlaskim w ramach Programów: Interreg Europa 2021-2027, Interreg Europa Środkowa 2021-2027, Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027, Interreg Polska-Ukraina 2021-2027. Interwencja w FEdP będzie komplementarna z interwencją w ramach ww. Programów.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych. Inwestycje w infrastrukturę B+R bezpośrednio nie generują dochodu, powstaje on w sposób pośredni poprzez wykorzystanie wspartej infrastruktury do prowadzenia prac B+R, których wyniki zostaną wdrożone do działalności przedsiębiorstwa. Jednakże wyniki prac B+R oraz ewentualne zyski z tego tytułu są wysoce niepewne i znacząco oddalone w czasie.

Uruchomienie IF dla IOB oraz projektów dotyczących publicznej infrastruktury naukowo-badawczej może być trudne z uwagi na m.in. ocenę finansową podmiotu zaciągającego zobowiązanie, rozkład odpowiedzialności, ustanowienie zabezpieczeń, spłaty zobowiązań, czy też trudności ze znalezieniem pośredników finansowych, w tym w zaangażowaniu przez nich wkładu własnego do IF. Zastosowanie wyższych opłat za zarządzanie w formie zachęty dla pośredników finansowych może skutkować niską efektywnością wsparcia, nie bez znaczenia jest także problem z osiągnięciem odpowiedniej masy krytycznej IF. Powyższe argumenty przemawiają za zasadnością zastosowania wsparcia dotacyjnego.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
I	1(i)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO001	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przedsiębiorstwa	8	44
I	1(i)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO007	Organizacje badawcze uczestniczące we wspólnych projektach badawczych	szt.	2	10

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
I	1(i)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCR003	Małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) wprowadzające innowacje produktowe lub procesowe	przedsiębiorstwa	0	2021	42	CST2021	
I	1(i)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCR002	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	EUR	0	2021	23 887 294	CST2021	

2.1.1.1.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(i)	001 Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w mikroprzedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	1 923 750
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(i)	002 Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w małych i średnich przedsiębiorstwach (w tym prywatnych organizacjach badawczych) bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	7 695 000
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(i)	003 Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w dużych przedsiębiorstwach1 bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	3 206 250
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(i)	004 Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w publicznych organizacjach badawczych i instytucjach szkolnictwa wyższego bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	18 000 000
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(i)	005 Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w mikroprzedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	213 750
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(i)	006 Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w MŚP (w tym prywatnych organizacjach badawczych) bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	855 000
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(i)	007 Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w dużych przedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	356 250
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(i)	008 Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w publicznych organizacjach badawczych i instytucjach szkolnictwa wyższego bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	2 000 000
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(i)	009 Działania badawcze i innowacyjne w mikroprzedsiębiorstwach, w tym tworzenie sieci kontaktów (badania przemysłowe, eksperymentalne prace rozwojowe, studia wykonalności)	1 425 381
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(i)	010 Działania badawcze i innowacyjne w MŚP, w tym tworzenie sieci kontaktów	8 552 288
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(i)	011 Działania badawcze i innowacyjne w dużych przedsiębiorstwach, w tym tworzenie sieci kontaktów	2 850 763
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(i)	012 Działania badawcze i innowacyjne w publicznych organizacjach badawczych, instytucjach szkolnictwa wyższego i ośrodkach kompetencji, w tym tworzenie sieci kontaktów (badania przemysłowe, eksperymentalne prace rozwojowe, studia wykonalności)	1 425 381
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(i)	028 Transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami, organizacjami badawczymi i sektorem szkolnictwa wyższego	1 000 000
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(i)	029 Procesy badawcze i innowacyjne, transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami, organizacjami	1 000 000
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(i)	030 Procesy badawcze i innowacyjne, transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami koncentrujące się na gospodarce o obiegu zamkniętym	1 062 659

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(i)	01 Dotacja	51 566 472

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(i)	33 Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	51 566 472

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(i)	03 Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	51 566 472

* W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.1.2. Cel szczegółowy (ii): Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych (Działanie 1.2) ⁴

2.1.1.2.1. Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 w celu operacyjnym 1.5. E-podlaskie, wskazuje konieczność przejścia całego województwa na wyższy poziom gospodarki cyfrowej, by poprawić konkurencyjność przedsiębiorców oraz zwiększyć dostępność mieszkańców do usług publicznych. Gęstość zaludnienia w województwie jest jedną z najniższych w Polsce, co wskazuje na konieczność zwiększania dostępu do usług świadczonych elektronicznie, w tym e-administracji, e-zdrowia, e-kultury, e-edukacji. W RPOWP 2014-2020, w tym ze środków REACT-EU, wspierane były przedsięwzięcia z zakresu cyfryzacji, m.in. dotyczące świadczenia usług na rzecz mieszkańców z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych. Jednak nie wszystkie potrzeby w tym obszarze zostały zaspokojone, a postępujący rozwój technologii ICT i rosnąca skala ich wykorzystania, powoduje, że niezbędny jest dalszy rozwój usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną (hardware, software), infrastruktury i systemów informatycznych, cyfryzacji danych oraz rozwój kompetencji cyfrowych. Z kontynuacją rozwoju cyfryzacji nieodłącznie związane jest zapewnienie bezpieczeństwa cybernetycznego. W rozwoju E-podlaskiego należy dążyć do wykorzystania rozwiązań cyfrowych przyczyniających się do rozwoju zielonych technologii, GOZ, Przemysłu 4.0 i automatyzacji.

⁴ Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+.

W celu likwidacji bieżącej luki kompetencyjnej kadr (w ujęciu ilościowym i jakościowym) oraz zaspokojenia potrzeb firm w tym zakresie, konieczne jest wspieranie rozwoju **e-Kompetencji**, zgodnie z wymaganiami Przemysłu 4.0. Aby rozwijać współczesną gospodarkę i współpracę sektora biznesu z sektorem publicznym, niezbędne jest rozwijanie e-Kompetencji, które warunkują rozwój e-usług. W tym obszarze planowane jest w szczególności uruchomienie systemu „**SMART EDUCATION for INDUSTRY 4.0**”, tj. innowacyjnego narzędzia zawodowego kształcenia praktycznego najnowszych technologii CNC, odpowiadającego w pełni wymogom przemysłu i edukacji zawodowej przyszłości z hybrydową (stacjonarno-zdalną) metodą kształcenia. Przedsięwzięcie będzie realizowane wspólnie przez przedsiębiorstwa należące do krajowego klastra kluczowego i jednostki samorządu terytorialnego. Interwencja będzie komplementarna do wsparcia w obszarze edukacji, realizowanego w ramach CP4 ze środków EFS+ i EFRR.

Z uwagi na potrzeby i oczekiwania mieszkańców i przedsiębiorców dotyczące zwiększenia podaży usług realizowanych drogą elektroniczną, co uwidoczniła w szczególności pandemia COVID-19, dalszego rozwoju wymagają efektywne kosztowo **e-usługi publiczne**. W ramach programu wspierane będzie tworzenie i rozwój e-usług administracji rządowej i samorządowej na poziomie regionalnym i lokalnym, co przyczyni się do wzrostu odsetka osób korzystających z usług administracji publicznej, zmniejszania obciążeń administracyjnych oraz optymalizacji procesów wewnątrzurzędowych. Podejmowane działania powinny przyczyniać się do podnoszenia użyteczności e-usług oraz cyfryzacji procesów, tak by poprawić interakcje cyfrowe obywateli z instytucjami publicznymi. Należy dążyć do tworzenia kompleksowych e-usług, ich standaryzacji i aktualizacji. Projektowanie e-usług musi być realizowane w oparciu o metody projektowania zorientowanego na użytkownika. Systemy i rejestry publiczne powinny być w pełni interoperacyjne, by zapewnić sprawną wymianę informacji między podmiotami administracji publicznej oraz ich współpracę w realizacji procesów administracyjnych.

Świadczenie e-usług wymaga zapewnienia **cyberbezpieczeństwa**. Z uwagi na wzrost ataków i incydentów w odniesieniu do stron internetowych podmiotów publicznych, konieczne jest poszukiwanie i wdrażanie rozwiązań (specjalistyczne zabezpieczenia oraz procedury organizacyjne) zapewniających świadczenie bezpiecznych e-usług, jak również zabezpieczenie systemów informatycznych podmiotów publicznych (budowa lub modernizacja istniejących systemów, o zasięgu regionalnym i lokalnym). Równie ważne jest podnoszenie świadomości mieszkańców w tym obszarze.

Możliwe będzie wdrażanie koncepcji **Smart City i Smart Village**, tj. wykorzystanie cyfrowych innowacji w takich dziedzinach jak: zdrowie, usługi społeczne, edukacja, mobilność, energia i inne w celu poprawy ich funkcjonowania, wykorzystując ich lokalne atuty i możliwości. Dopuszcza się realizację projektów wykorzystujących model „chmury obliczeniowej”.

Wsparcie przeznaczone zostanie na **digitalizację i udostępnienie zasobów publicznych** będących w posiadaniu podmiotów administracji samorządowej oraz samorządowych jednostek organizacyjnych, w tym tworzenie aplikacji w oparciu o dostępne cyfrowo informacje sektora publicznego (ISP). Typ projektu ma na celu udostępnienie ogółowi społeczeństwa, w tym przedsiębiorcom, danych gromadzonych przez instytucje publiczne: zasobów naukowych, kulturowych i administracji. Województwo podlaskie charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem kulturowym, które stanowi o całości społeczeństwa województwa. By zapewnić tożsamość terytorialną mieszkańców i identyfikację z regionem, niezbędne jest upowszechnianie zasobu kulturowego. Pandemia COVID-19 spowodowała, iż dostęp do zasobów publicznych został utrudniony. W związku z tym należy wykorzystywać dostęp online, co wymaga dalszej digitalizacji zasobów będących w posiadaniu instytucji, czy też wytworzonych przez te instytucje. Przechowywanie i udostępnianie cyfrowych zasobów, jak również świadczenie e-usług publicznych wymusza poprawę dojrzałości cyfrowej placówek publicznych, niezbędne są zatem również inwestycje w infrastrukturę informatyczną i teleinformatyczną tych jednostek. Konieczna jest budowa/rozbudowa baz danych cyfrowych, w tym baz danych big data, zapewniających ich bezpieczne przechowywanie, skalanie i udostępnianie do ponownego wykorzystania, co może

wpłynąć na dalszy rozwój gospodarki na poziomie regionalnym. Udostępnianie treści cyfrowych zapewni szeroki dostęp mieszkańcom, w tym również osobom z niepełnosprawnościami.

Wdrażane działania w zakresie rozwoju e-usług i digitalizacji zasobów publicznych będą komplementarne do realizowanych w programach krajowych, a rozwiązania z zakresu e-administracji będą zgodne z założeniami Architektury Informacyjnej Państwa, natomiast przedsięwzięcia w zakresie e-zdrowia będą opiniowane przez właściwego ministra. E-usługi publiczne będą musiały wykazywać najwyższą możliwą dojrzałość, przy czym dofinansowane będą mogły być usługi na co najmniej 4 poziomie dojrzałości.

Zgodnie z zapisami RIS3 województwa podlaskiego konieczna jest transformacja cyfrowa i wykorzystanie sektora ICT na rzecz rozwoju gospodarki regionu. W tym celu interwencja będzie ukierunkowana na zwiększenie zastosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych w sektorze przedsiębiorstw. Wsparcie dotyczyć będzie w szczególności **wdrażania technologii cyfrowych w przedsiębiorstwach** poprzez wdrażanie, rozbudowę i unowocześnienie systemów informatycznych. Wsparcie przeznaczone zostanie na finansowanie inwestycji związanych z zastosowaniem rozwiązań w przedsiębiorstwie zmierzających do cyfryzacji produkcji, procesów w przedsiębiorstwie, jak również do cyfryzacji produktów, usług, modelu biznesowego (B2B, B2C, B2E). Przedsięwzięcia mniejszej skali w zakresie wdrażania technologii cyfrowych w przedsiębiorstwach mogą być wdrażane w modelu popytowym w formie bonów. Elementem projektu może być również podniesienie poziomu cyberbezpieczeństwa w przedsiębiorstwach.

Z punktu widzenia osiągnięcia celów nie będzie miała znaczenia forma prawna beneficjenta, a przedmiot jego działalności. Wsparcie otrzymają podmioty, które dążą do wdrożenia rozwiązań cyfrowych w swojej działalności oraz w kontaktach z odbiorcami. W szczególności będą to jednostki sektora publicznego, w tym administracja rządowa i samorządowa oraz przedsiębiorstwa.

Wybór projektów będzie dokonywany w sposób konkurencyjny lub niekonkurencyjny, zgodnie z regułami określonymi w ustawie wdrożeniowej. Planuje się zastosowanie trybu niekonkurencyjnego w stosunku do projektu o charakterze strategicznym.

Wszystkie ww. typy projektów zostały ocenione pod kątem zgodności z zasadą DNSH jako niemające znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.

Główne grupy docelowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Do głównych grup docelowych zalicza się przedsiębiorstwa (MŚP oraz duże przedsiębiorstwa, w tym small mid-caps i mid caps), mieszkańców województwa oraz odbiorców usług cyfrowych.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz z poszanowaniem praw podstawowych oraz przestrzeganiem Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w procesie wdrażania Funduszy.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na każdym etapie realizacji programu będzie również przestrzegana zasada równości szans kobiet i mężczyzn.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Działania realizowane w projektach będą

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i niedyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.
Zasady horyzontalne, w tym wyrównywanie szans i polityka antydyskryminacyjna znajdują odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Działanie będzie realizowane na obszarze całego województwa. Planuje się preferencje na obszarze OSI wskazanych w SRWP 2030: Obszary zagrożone trwałą marginalizacją i Obszary wiejskie, w tym przyrodniczo cenne polegające na premii punktowej.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Z uwagi na specyfikę interwencji w ramach celu szczegółowego możliwe będą działania wykraczające poza region, w szczególności w odniesieniu do projektów z zakresu wdrażania technologii cyfrowych w przedsiębiorstwach. Przedmiotem realizowanych projektów może być nawiązanie współpracy w celu uruchomienia systemowej wymiany informacji i danych, wypracowanie wspólnych innowacyjnych rozwiązań z zakresu cyfryzacji, jak również realizacja projektów pilotażowych w celu wypracowania i przetestowania modeli współpracy. Zakres przedsięwzięć będzie komplementarny z interwencją m.in. w ramach Programów: Interreg Europa 2021-2027, Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Cyfryzacja i digitalizacja publicznych zasobów stanowi dobro publiczne a e-usługi mają niekonkurencyjny charakter. Podobnie jest w przypadku udostępniania ogółowi społeczeństwa zasobów publicznych. Uzasadnia to dotacyjną formę wsparcia w tym obszarze. Świadczenie e-usług nie może odbywać się bez zapewnienia cyberbezpieczeństwa oraz rozwoju e-Kompetencji. Z uwagi na profil i podmioty, które są odpowiedzialne za realizację tych działań, wsparcie w tym zakresie także będzie miało formę dotacji. Sytuacja gospodarcza spowodowana pandemią COVID-19 wymusza na przedsiębiorcach konieczność wprowadzania produktów i usług opartych na ICT. Brak wsparcia dotacyjnego może ograniczyć możliwości prowadzenia działalności w warunkach ograniczających bezpośredni kontakt z klientami. Dlatego planuje się wsparcie tego typu projektów w formie bonów. W przypadku natomiast prostych inwestycji z obszaru wdrażania technologii cyfrowych z szybkim potencjalnym zwrotem z inwestycji, nie obciążonym większym ryzykiem – zasadnym jest kontynuacja obecnej formy wsparcia w IF z RPOWP 2014-2020.

2.1.1.2.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
-----------	-----------------	---------	-------------------	------------------------	----------------	-----------------	---------------------	--------------------

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

I	1(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO014	Instytucje publiczne otrzymujące wsparcie na opracowywanie usług, produktów i procesów cyfrowych	szt.	2	10
I	1(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO001	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przedsiębiorstwa	10	104

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
I	1(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCR011	Użytkownicy nowych i zmodernizowanych publicznych usług, produktów i procesów cyfrowych	użytkownicy / rok	0	2021	34 652	CST2021	
I	1(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCR002	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	EUR	0	2021	1 388 410	CST2021	

2.1.1.2.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(ii)	013 Cyfryzacja MŚP (w tym handel elektroniczny, e-biznes i sieciowe procesy biznesowe, ośrodki innowacji cyfrowych, żywe laboratoria, przedsiębiorcy internetowi i przedsiębiorstwa ICT typu start-up, usługi B2B)	8 100 000
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(ii)	014 Cyfryzacja dużych przedsiębiorstw (w tym handel elektroniczny, e-biznes i sieciowe procesy biznesowe, ośrodki innowacji cyfrowych, żywe laboratoria, przedsiębiorcy internetowi i przedsiębiorstwa ICT typu start-up, usługi B2B)	900 000
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(ii)	016 Rozwiązania TIK, usługi elektroniczne, aplikacje dla administracji	5 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(ii)	01 Dotacja	11 000 000
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(ii)	03 Wsparcie poprzez instrumenty finansowe: pożyczka	3 000 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(ii)	33 Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	14 000 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(ii)	03 Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	14 000 000

* W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.1.3. Cel szczegółowy (iii): Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne (Działanie 1.3) ⁵

2.1.1.3.1. Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Interwencja w ramach celu szczegółowego będzie realizowana w zgodzie i na zasadach określonych w RIS3 województwa podlaskiego.

Wsparcie zostaną objęte przedsięwzięcia przyczyniające się do rozwoju i konkurencyjności MŚP z regionu. Wsparcie przeznaczone zostanie na **wdrożenie innowacji** w zakresie produktów/usług oraz procesów, w szczególności wykorzystujących zielone technologie, GOZ, Przemysł 4.0, automatyzację, cyfryzację i sztuczną inteligencję.

Program przewiduje również **usługi doradcze świadczone dla MŚP**, możliwe jako odrębny projekt lub jako element projektu kompleksowego.

Wsparcie zostanie przeznaczone również na działania związane z **internacjonalizacją podlaskich MŚP oraz promocją gospodarki regionalnej**. Działania mogą objąć usługi doradcze związane z wchodzeniem na nowe rynki polegające na kompleksowym przygotowaniu do działalności eksportowej. Przewidziane jest także wsparcie JST w tworzeniu warunków dla rozwoju

⁵ Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+.

przedsiębiorczości oraz obsługi inwestora i eksportera. Ponadto możliwa będzie realizacja kompleksowego projektu wspierającego rozwój eksportu.

Mając na uwadze istniejące nadal potrzeby w obszarze nowoczesnej przestrzeni gospodarczej, planowane jest wsparcie szeroko pojętej **infrastruktury biznesowej**. Wsparcie może objąć rozwój nowoczesnych przestrzeni dla biznesu (m.in. parki naukowo-technologiczne i przemysłowe, przestrzenie coworkingowe, centra rozwoju cyfrowego czy inkubatory przedsiębiorczości). Celem działań w zakresie wsparcia infrastruktury biznesowej powinien być rozwój gospodarczy regionu przez działania na rzecz rozwoju przedsiębiorczości, tworzenia nowych miejsc pracy oraz poprawa atrakcyjności inwestycyjnej regionu. Elementem infrastruktury biznesowej, z uwagi na potrzebę zapewnienia dostępności komunikacyjnej, jest rozwój i szersze wykorzystanie lotniska w Białymstoku i Suwałkach dla obsługi ruchu *general aviation*, głównie na potrzeby podróży służbowych i biznesowych do i z regionu. W związku z powyższym planowana jest realizacja **projektów strategicznych służących zapewnieniu bezpieczeństwa operacji lotniczych, obsługi pasażerów oraz ochrony środowiska na lotnisku Krywlany w Białymstoku oraz w Suwałkach**.

W ramach interwencji oferowane będzie **wsparcie dla nowopowstałych firm** (w tym w formie wejść kapitałowych) – takie jak usługi inkubacyjne, usługi dotyczące prowadzenia działalności na wczesnym etapie rozwoju, wsparcie inkubatorów przedsiębiorczości. Na poziomie regionalnym instrumenty kapitałowe będą możliwe tylko jako kontynuacja wsparcia z 2014-2020.

W celu wzmocnienia trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP realizowane będą projekty strategiczne dla województwa podlaskiego: **Podlaski park przemysłowy przemysłu 4.0, Technoplex w ramach Puszcza Krzemowa 4.0, Promocja gospodarcza regionu oraz Podlaskie Centrum Eksportera**. Mają one na celu dostarczenie powierzchni produkcyjno-handlowych podlaskim przedsiębiorcom wraz z parkiem maszynowym, zapewnienie dostępu do zaawansowanych technologii i wykwalifikowanych kadr oraz wsparcie działalności eksportowej.

Beneficjentami wsparcia będą w szczególności mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa, instytucje otoczenia biznesu, jednostki samorządu terytorialnego.

Wybór projektów będzie dokonywany w sposób konkurencyjny lub niekonkurencyjny, zgodnie z regułami określonymi w ustawie wdrożeniowej. Planuje się zastosowanie trybu niekonkurencyjnego w stosunku do projektu o charakterze strategicznym.

Wszystkie ww. typy projektów zostały ocenione pod kątem zgodności z zasadą DNSH jako niemające znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.

Główne grupy docelowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Główne grupy docelowe to przedsiębiorstwa (MŚP oraz duże przedsiębiorstwa, w tym small mid-caps i mid caps), instytucje otoczenia biznesu i korzystający z rezultatów projektów.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz z poszanowaniem praw podstawowych oraz przestrzeganiem Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w procesie wdrażania Funduszy.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne,

religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na każdym etapie realizacji programu będzie również przestrzegana zasada równości szans kobiet i mężczyzn. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Działania realizowane w projektach będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i niedyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury. Zasady horyzontalne, w tym wyrównywanie szans i polityka antydyskryminacyjna znajdą odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Działanie będzie realizowane na obszarze całego województwa. Planuje się preferencje w typie projektu wdrażanie innowacji w MŚP – polegające na zastosowaniu dotacji jako formy wsparcia w przypadku inwestycji o charakterze *greenfield* i *brownfield*. W przypadku projektów realizowanych na obszarze OSI wskazanych w SRWP 2030: Obszary zagrożone trwałą marginalizacją i Obszary wiejskie, w tym przyrodniczo cenne – przewiduje się preferencje polegające na premii punktowej.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

W ramach celu szczegółowego planuje się wsparcie działań związanych z promocją regionu oraz przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach międzynarodowych. Przedmiotem realizowanych projektów może być także nawiązanie współpracy w celu uruchomienia systemowej wymiany informacji i danych, wypracowanie wspólnych innowacyjnych rozwiązań na rzecz wsparcia przedsiębiorczości, internacjonalizacji przedsięwzięć, jak również realizacja projektów pilotażowych w celu wypracowania i przetestowania modeli współpracy. Zakres przedsięwzięć będzie komplementarny z interwencją m.in. w ramach Programów: Interreg Europa 2021-2027, Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Co do zasady wdrażanie innowacji w MŚP będzie odbywało w ramach IF, gdyż projekty te mają duży potencjał zwrotu z inwestycji i generowania przychodów oraz charakteryzują się relatywnie niskim poziomem ryzyka. Istnieją doświadczeni pośrednicy IF i możliwość zbudowania masy krytycznej. Wsparcie przyjmie formę dotacji przy projektach o charakterze *greenfield* z uwagi na duże ryzyko inwestycyjne i znaczne koszty, długi okres zwrotu z inwestycji oraz potencjał do tworzenia nowych miejsc pracy i *brownfield* z uwagi na ich wpływ na GOZ.

Planuje się wykorzystanie IF w postaci *seed capital* dla wsparcia nowopowstałych firm jako kontynuacja RPOWP 14-20.

Uruchomienie IF na usługi doradcze i internacjonalizację MŚP oraz promocję może być trudne z uwagi na ocenę finansową podmiotu zaciągającego zobowiązanie, rozkład odpowiedzialności, zabezpieczeń, spłaty zobowiązań czy też trudności ze znalezieniem pośredników IF i wniesieniem przez nich wkładu własnego i osiągnięcia odpowiedniej masy krytycznej. Zastosowanie wyższych opłat za zarządzanie w formie zachęty dla pośredników spowoduje niską efektywnością wsparcia. Dlatego zasadne jest zastosowanie dotacji.

2.1.1.3.2. Wskaźniki

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
I	1(iii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO001	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przedsiębiorstwa	14	148
I	1(iii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO005	Nowe przedsiębiorstwa objęte wsparciem	przedsiębiorstwa	2	22

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
I	1(iii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCR002	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	EUR	0	2021	67 577 808	CST2021	
I	1(iii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCR005	MŚP wprowadzające innowacje wewnątrz przedsiębiorstwa	szt.	0	2021	59	CST2021	

2.1.1.3.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(iii)	020 Infrastruktura biznesowa dla MŚP (w tym parki i obiekty przemysłowe)	28 000 000
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(iii)	021 Rozwój działalności i umiędzynarodowienie MŚP, w tym inwestycje produkcyjne	8 500 000
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(iii)	022 Wsparcie dla dużych przedsiębiorstw poprzez instrumenty finansowe, w tym inwestycje	1 000 000
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(iii)	024 Zaawansowane usługi wsparcia dla MŚP i grup MŚP (w tym usługi w zakresie zarządzania,	3 000 000
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(iii)	025 Inkubatory przedsiębiorczości, wsparcie dla przedsiębiorstw typu spin-off i spin-out i	2 000 000

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(iii)	026 Wsparcie dla klastrów innowacyjnych, w tym między przedsiębiorstwami, organizacjami	1 000 000
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(iii)	027 Procesy innowacji w MŚP (innowacje w zakresie procesów, organizacji, marketingu, i	34 500 000
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(iii)	075 Wsparcie ekologicznych procesów produkcyjnych oraz efektywnego wykorzystywania	1 000 000
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(iii)	076 Wsparcie ekologicznych procesów produkcyjnych oraz efektywnego wykorzystywania	1 000 000
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(iii)	118 Systemy ochrony, bezpieczeństwa i zarządzania ruchem lotniczym dla istniejących portów	6 233 333

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(iii)	01 Dotacja	71 233 333
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(iii)	02 Wsparcie poprzez instrumenty finansowe: inwestycja kapitałowa lub quasi-kapitałowa	3 000 000
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(iii)	03 Wsparcie poprzez instrumenty finansowe: inwestycja kapitałowa lub quasi-kapitałowa	12 000 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(iii)	33 Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	86 233 333

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(iii)	03 Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	86 233 333

* W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.1.4. Cel szczegółowy (iv): rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości (Działanie 1.4) ⁶

2.1.1.4.1. Interwencje w ramach Funduszy

⁶ Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

v. 1.0

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Realizując wyzwania określone w SRWP 2030 dotyczące włączenia gospodarki regionu w przemysł 4.0, wykorzystania transformacji światowego przemysłu oraz wzmacniania relacji na linii biznes – nauka, w ramach celu szczegółowego rozwijane będą inteligentne specjalizacje regionu, transformacja przemysłowa i przedsiębiorczość.

Interwencja w celu szczegółowym kierowana będzie na **wsparcie procesu przedsiębiorczego odkrywania (PPO)**. Wsparcie dotyczyć będzie obszarów określonych w RIS3 województwa podlaskiego jako regionalne inteligentne specjalizacje, a także specjalizacji wyłaniających się w ramach PPO, w tym identyfikacji nowych kierunków badań naukowych i prac rozwojowych. Z punktu widzenia aktywizacji potencjału regionalnego systemu innowacji, istotne będzie w szczególności sieciowanie podmiotów uczestniczących w tym systemie, co pozwoli na koncentrację zasobów w branżach i technologiach o najwyższym potencjale społecznym i ekonomicznym, jak również korzystanie z kompetencji podmiotów oraz ekspertów z ośrodków krajowych, w tym regionalnych, jak też zagranicznych. Projekty dotyczące sieciowania przyczynią się do rozwoju współpracy w zakresie B+R+I między biznesem a organizacjami badawczymi, w tym uczelniami wyższymi, poprzez realizowane na nich badania, prace rozwojowe oraz komercjalizację wyników badań. Głównym celem takiego partnerstwa powinno być budowanie silniejszych i bliższych powiązań uczelni i firm oraz wsparcie kompetencyjne podlaskich przedsiębiorstw. Przewidywane jest prowadzenie projektów pilotażowych w zakresie sieciowania podlaskich uczelni i wsparcia rozwoju pomysłów powstających na uczelniach oraz kontynuacja projektów rozpoczętych w perspektywie 2014-2020. W ramach sieciowania wspierany będzie także rozwój klastrów. Interwencja może dotyczyć wsparcia potencjału klastrów załączkowych (z wyjątkiem umiędzynarodowienia i potencjału infrastrukturalnego) lub wsparcia regionalnych klastrów wzrostowych w związku z nową usługą. Uzupełnieniem działań na rzecz rozwoju regionalnego ekosystemu innowacji będzie zapewnienie możliwości skorzystania przez przedsiębiorstwa z usług świadczonych przez regionalne instytucje otoczenia biznesu oraz klastry, co pośrednio przyczyni się do budowy ich potencjału. Wsparcie to przewiduje świadczenie usług przez akredytowane jednostki w uproszczonej formie z zachowaniem formuły popytowej, np. bonów dla firm.

Ponadto możliwa będzie realizacja kolejnych etapów projektu strategicznego dla województwa podlaskiego dotyczącego rozwoju **Ekosystemu Innowacji Dolina Rolnicza 4.0**.

Z punktu widzenia osiągnięcia celów nie będzie miała znaczenia forma prawna beneficjenta, a przedmiot jego działalności. Wsparcie otrzymają podmioty zaangażowane w proces przedsiębiorczego odkrywania i budowy regionalnego ekosystemu innowacji. W szczególności będą to przedsiębiorstwa, uczelnie wyższe, ośrodki innowacji, IOB, klastry i Samorząd Województwa Podlaskiego.

Wybór projektów będzie dokonywany w sposób konkurencyjny lub niekonkurencyjny, zgodnie z regułami określonymi w ustawie wdrożeniowej. Planuje się zastosowanie trybu niekonkurencyjnego w stosunku do projektu o charakterze strategicznym.

Wszystkie ww. typy projektów zostały ocenione pod kątem zgodności z zasadą DNSH jako niemające znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.

Główne grupy docelowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Głównymi grupami docelowymi będą lokalne przedsiębiorstwa (MŚP oraz duże przedsiębiorstwa, w tym small mid-caps i mid caps) oraz sektor nauki.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz z poszanowaniem praw podstawowych oraz przestrzeganiem Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w procesie wdrażania Funduszy.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na każdym etapie realizacji programu będzie również przestrzegana zasada równości szans kobiet i mężczyzn.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Działania realizowane w projektach będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i niedyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Zasady horyzontalne, w tym wyrównywanie szans i polityka antidyskryminacyjna znajdą odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Działanie będzie realizowane na obszarze całego województwa, w szczególności interwencja będzie koncentrowała się na następujących OSI, wskazanych w SRWP 2030: Białystok i jego obszar funkcjonalny oraz subregionalne ośrodki wzrostu.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Z uwagi na specyfikę interwencji w ramach celu szczegółowego możliwe będą działania wykraczające poza region, w szczególności w aspekcie sieciowania w ramach PPO. Z punktu widzenia rozwoju potencjału regionalnego systemu innowacji, istotną rolę będzie sieciowanie podmiotów uczestniczących w tym systemie. Przedmiotem realizowanych projektów może być nawiązanie współpracy w celu uruchomienia systemowej wymiany informacji i danych, wypracowanie wspólnych innowacyjnych rozwiązań w zakresie inteligentnych specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości, jak również realizacja projektów pilotażowych w celu wypracowania i przetestowania modeli współpracy.

Zakres przedsięwzięć będzie komplementarny z interwencją np. w ramach Programów: Interreg Europa 2021-2027, Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych. IF mają zastosowanie do prostych inwestycji z szybkim potencjalnym zwrotem z inwestycji. Natomiast w tym celu szczegółowym ze względu zakres oferowanego wsparcia, które jest nastawione na rozwój inteligentnych specjalizacji, z uwagi na profil beneficjentów oraz znacznie większe ryzyko inwestycyjne, zastosowanie IF byłoby nieefektywne. Uruchomienie IF może być trudne z uwagi na m.in. ocenę finansową

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

podmiotu zaciągającego zobowiązanie, rozkład odpowiedzialności, ustanowienie zabezpieczeń, spłaty zobowiązań, czy też trudności ze znalezieniem pośredników finansowych, w tym w zaangażowaniu przez nich wkładu własnego do IF. W związku z tym zastosowane będzie wsparcie w formie dotacji.

2.1.1.4.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
I	1(iv)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO001	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przedsiębiorstwa	10	117
I	1(iv)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO016	Udział podmiotów instytucjonalnych w procesie przedsiębiorczego odkrywania	szt.	12	24

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
I	1(iv)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCR002	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	EUR	0	2021	654 044	CST2021	
I	1(iv)	EFRR	Słabiej rozwinięty	PLR R008	Liczba przedsiębiorstw będących członkami klastra na zakończenie realizacji projektu	szt.	0	2021	30	CST2021	

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

2.1.1.4.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(iv)	009 Działania badawcze i innowacyjne w mikroprzedsiębiorstwach, w tym tworzenie sieci kontaktów (badania przemysłowe, eksperymentalne prace rozwojowe, studia wykonalności)	500 000
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(iv)	010 Działania badawcze i innowacyjne w MŚP, w tym tworzenie sieci kontaktów	1 000 000
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(iv)	011 Działania badawcze i innowacyjne w dużych przedsiębiorstwach, w tym tworzenie sieci kontaktów	1 000 000
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(iv)	020 Infrastruktura biznesowa dla MŚP (w tym parki i obiekty przemysłowe)	5 000 000
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(iv)	023 Rozwój umiejętności na rzecz inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej, przedsiębiorczości i zdolności przedsiębiorstw	3 000 000
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(iv)	024 Zaawansowane usługi wsparcia dla MŚP i grup MŚP (w tym usługi w zakresie zarządzania, marketingu i projektowania)	1 000 000
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(iv)	026 Wsparcie dla klastrów innowacyjnych, w tym między przedsiębiorstwami, organizacjami badawczymi i organami publicznymi oraz sieciami biznesowymi, z korzyścią głównie dla MŚP	500 000
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(iv)	028 Transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami, organizacjami badawczymi i sektorem szkolnictwa wyższego	3 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(iv)	01 Dotacja	15 000 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(iv)	33 Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	15 000 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
---------------	---------	-------------------	-----------------	-----	---------------

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

I	EFRR	Słabiej rozwinięty	1(iv)	03 Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	15 000 000
---	------	-----------------------	-------	--	------------

* W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.2. Priorytet II: Region przyjazny środowisku [300]

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+*
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+ ⁷
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

*Jeżeli zaznaczone, przejść do sekcji 2.1.1.2.

2.1.2.1. Cel szczegółowy (i): Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych (Działanie 2.1) ⁸

2.1.2.1.1. Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Wszystkie poniższe działania mają na celu przyczynić się do realizacji celów ujętych w Krajowym Planie na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030, który wskazuje na konieczność poprawy efektywności energetycznej do 2030 r. na poziomie 23% w odniesieniu do zużycia energii pierwotnej.

W ramach celu szczegółowego planowane są do realizacji **kompleksowe inwestycje na rzecz poprawy efektywności energetycznej przedsiębiorstw** służące zmniejszeniu zużycia energii elektrycznej i/lub ciepła wraz z montażem odnawialnych źródeł energii oraz systemów zarządzania i magazynowania energii. Beneficjentem tych działań będą mikro- i małe przedsiębiorstwa.

Wspierana będzie także **kompleksowa modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej**, których właścicielem jest, m.in. samorząd terytorialny, podległe mu organy i jednostki organizacyjne oraz jednostki zarządzane (np. szpitale, szkoły, zakłady lecznictwa uzdrowiskowego), właściciele budynków użyteczności publicznej nie związanych z administracją rządową (w tym np. parafie, NGO, niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej, niepubliczne placówki oświatowe).

Kolejnym działaniem na rzecz poprawy efektywności energetycznej jest **kompleksowa modernizacja energetyczna wielorodzinnych budynków mieszkalnych** (np. wspólnot, товариств будownictwa społecznego), w tym budynków komunalnych.

Wspierana będzie również **modernizacja oświetlenia ulicznego na energooszczędne**. Beneficjentami będą jednostki samorządu terytorialnego.

⁷ W przypadku gdy zasoby w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+ są uwzględniane do celów art. 7 ust. 4 rozporządzenia w sprawie EFS+.

⁸ Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+.

Dofinansowane będą przedsięwzięcia z zakresu **efektywnych sieci ciepłowniczych i chłodniczych wraz z magazynami ciepła**. Będą one polegały na budowie lub modernizacji sieci ciepłowniczych w ramach efektywnych systemów ciepłowniczych i chłodniczych lub systemów ciepłowniczych modernizowanych w celu osiągnięcia takiego statusu.

Projekty w ramach Celu szczegółowego muszą przyczyniać się do zwiększenia efektywności energetycznej budynku/ów lub instalacji objętych projektem w stosunku do stanu wyjściowego określonego w audycie energetycznym/ audycie efektywności energetycznej.

Ponadto realizowane będą projekty strategiczne Województwa Podlaskiego dotyczące **promocji, doradztwa, podnoszenia świadomości i wiedzy mieszkańców, przedsiębiorców i władz lokalnych województwa podlaskiego w zakresie efektywności energetycznej i wykorzystania OZE w budownictwie niskoemisyjnym**. W celu wzmocnienia efektów ekologicznych polityki spójności prowadzone będą działania w zakresie edukacji ekologicznej, zmierzające do zmiany postaw i upowszechnienia ekologicznych praktyk oraz przyczyniających się bezpośrednio lub pośrednio do osiągnięcia celów środowiskowych i klimatycznych projektu oraz programu. Opisane typy projektów będą wspierać wdrażanie działań wynikających z wojewódzkich programów ochrony powietrza.

Wybór projektów będzie dokonywany w sposób konkurencyjny lub niekonkurencyjny, zgodnie z regułami określonymi w ustawie wdrożeniowej. Planuje się zastosowanie trybu niekonkurencyjnego w stosunku do projektów o charakterze strategicznym.

Wszystkie ww. typy projektów zostały ocenione pod kątem zgodności z zasadą DNSH jako niemające znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.

Główne grupy docelowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Grupy docelowe: mieszkańcy regionu.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz z poszanowaniem praw podstawowych oraz przestrzeganiem Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w procesie wdrażania Funduszy.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na każdym etapie realizacji programu będzie również przestrzegana zasada równości szans kobiet i mężczyzn.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Działania realizowane w projektach będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Zasady horyzontalne, w tym wyrównywanie szans i polityka antidyskryminacyjna znajdują odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Działanie będzie realizowane na obszarze całego województwa, przy czym znaczna część interwencji będzie koncentrowała się w obszarze funkcjonalnym ośrodka wojewódzkiego (z uwzględnieniem instrumentu ZIT), miastach subregionalnych, ośrodkach powiatowych oraz pozostałych miastach regionu.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

W ramach celu szczegółowego nie planuje się realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych. Z uwagi na położenie geograficzne województwa podlaskiego interwencja dotycząca wdrażania i testowanie możliwych rozwiązań w dziedzinie gospodarki cyrkulacyjnej i efektywności energetycznej będzie mogła być realizowana z podmiotami posiadającymi siedzibę poza województwem podlaskim w ramach Programu Interreg Litwa-Polska 2021-2027, jak również Programów: Interreg Europa 2021-2027, Interreg Europa Środkowa 2021-2027, Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027, Interreg Polska-Ukraina 2021-2027. Interwencja w FEDP będzie komplementarna z interwencją w ramach ww. Programów.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Doświadczenia z 2014-2020 wskazują, iż należy kontynuować wsparcie za pomocą instrumentu pożyczkowego na rzecz poprawy efektywności energetycznej w sektorze MŚP. Dotację należy rozważyć w odniesieniu do wsparcia technicznego na przygotowanie ex ante projektów lub audytów energetycznych.

Zakłada się wsparcia wspólnot mieszkaniowych i TBS poprzez instrument finansowy z dotacją do 50%, natomiast w przypadku budynków komunalnych – dotację.

Pomimo potencjału do generowania oszczędności przy termomodernizacji budynków użyteczności publicznej i modernizacji oświetlenia ulicznego, sytuacja budżetowa JST nie pozwala na zaciąganie kolejnych zobowiązań, zaś identyfikowany brak zainteresowania ze strony pośredników finansowych wskazuje, że ostateczny koszt obsługi IF może być nieproporcjonalny do uzyskanych efektów, co przemawia za kontynuacją wsparcia w formie dotacji.

Analiza wskazuje na bardzo niską opłacalność finansowania sieci ciepłowniczych, a przerzucenie kosztów na odbiorców ciepła może spowodować odwrót od ciepła systemowego w kierunku indywidualnych instalacji będących źródłem emisji szkodliwych substancji do środowiska.

2.1.2.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
II	2(i)	EFRR	Słabiej rozwinięty	PLRO023	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt.	11	179
II	2(i)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO020	Wybudowane lub zmodernizowane sieci ciepłownicze i chłodnicze	km	1	21

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
II	2(i)	EFRR	Słabiej rozwinięty	PLRR010	Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej i ciepłej	MWh / rok	0	2021	35 936	CST2021	

2.1.2.1.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(i)	038 Projekty w zakresie efektywności energetycznej i projekty demonstracyjne w MŚP oraz działania wspierające	10 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(i)	040 Projekty w zakresie efektywności energetycznej i projekty demonstracyjne w MŚP lub w dużych przedsiębiorstwach oraz działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	5 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(i)	041 Renowacja istniejących budynków mieszkalnych pod kątem efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	9 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(i)	042 Renowacja istniejących budynków mieszkalnych pod kątem efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	5 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(i)	043 Budowa nowych energooszczędnych budynków	40 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(i)	044 Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	9 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(i)	045 Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	4 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(i)	046 Wsparcie dla podmiotów, które świadczą usługi wspierające gospodarkę niskoemisyjną i odporność na zmiany klimatu, w tym działania w zakresie zwiększania świadomości	15 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(i)	056 Wymiana systemów ciepłowniczych zasilanych węglem na systemy ciepłownicze zasilane gazem ziemnym z myślą o łagodzeniu zmian klimatu	10 000 000

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(i)	077 Działania mające na celu poprawę jakości powietrza i ograniczenie hałasu	3 000 000
----	------	--------------------	------	--	-----------

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(i)	01 Dotacja	81 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(i)	03 Wsparcie poprzez instrumenty finansowe: pożyczka	27 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(i)	05 Wsparcie poprzez instrumenty finansowe: dotacje w ramach operacji instrumentu finansowego	2 000 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(i)	03 Zintegrowane inwestycje terytorialne – Miejskie obszary funkcjonalne	8 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(i)	26 Inne podejścia – Miasta, małe miasta i przedmieścia	102 000 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(i)	03 Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	110 000 000

* W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.2.2. Cel szczegółowy (ii): Wsparcie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju (Działanie 2.2) ⁹

2.1.2.2.1. Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

⁹ Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+.

W ramach celu szczegółowego przewiduje się wsparcie jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła ze wszystkich rodzajów OZE, w szczególności z biomasy, biogazu, energii wiatru, słońca oraz Ziemi (geotermia).

Wspierana będzie **produkcja energii i/lub ciepła ze źródeł odnawialnych na sprzedaż**, tj. projekty polegające na budowie i rozbudowie odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania energii elektrycznej i/lub ciepła wraz z magazynami energii lub ciepła działającymi na potrzeby danego źródła OZE oraz przyłączeniem do sieci.

Interwencja w ramach tego celu szczegółowego obejmie także **produkcję energii i/lub ciepła ze źródeł odnawialnych z przeznaczeniem na potrzeby własne**, tj. projekty dotyczące budowy i rozbudowy odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania energii elektrycznej i/lub ciepła wraz z magazynami działającymi na potrzeby danego źródła OZE oraz przyłączeniem do sieci. Realizowane będą w ramach tego typu również projekty polegające na montażu odnawialnych źródeł energii na budynkach mieszkalnych, w tym budynkach jednorodzinnych na potrzeby własne mieszkańców, tzw. **projekty grantowe**. W ramach projektów wspierane będą instalacje OZE dopasowane do rocznego zużycia energii elektrycznej i/lub ciepła w budynku.

Wsparcie w obszarze OZE będzie dotyczyło również rozwoju **inicjatyw takich, jak klastry energii, czy działalność spółdzielni energetycznych**. Stabilność produkcji energii z OZE pomogą zapewnić instalacje hybrydowe łączące w sobie więcej niż jedno źródło OZE.

Dofinansowywana będzie także budowa i rozbudowa odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania paliw alternatywnych. W tym zakresie przewiduje się realizację projektu strategicznego dla województwa podlaskiego dotyczącego **budowy linii produkcyjnej paliwa alternatywnego RDF**.

Wszystkie powyższe typy mają na celu propagowanie energii ze źródeł odnawialnych, źródeł rozproszonych i prosumenckich. Transformacja energetyczna i przejście na energię odnawialną wpisuje się w zapisy Umowy Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021-2027 w Polsce (projekt), mówiące o dążeniu do dekarbonizacji gospodarki.

Katalog Beneficjentów przedsięwzięć z zakresu produkcji energii ze źródeł odnawialnych jest szeroki. Będą to między innymi przedsiębiorstwa, podmioty publiczne jak i niepubliczne, klastry energetyczne, spółdzielnie energetyczne, producenci rolni, jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia oraz podmioty wykonujące usługi publiczne na ich zlecenie.

Wybór projektów będzie dokonywany w sposób konkurencyjny lub niekonkurencyjny, zgodnie z regułami określonymi w ustawie wdrożeniowej. Planuje się zastosowanie trybu niekonkurencyjnego w stosunku do projektów o charakterze strategicznym.

Wszystkie ww. typy projektów zostały ocenione pod kątem zgodności z zasadą DNSH jako niemające znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.

Główne grupy docelowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Grupy docelowe to mieszkańcy województwa, przedsiębiorstwa.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz z poszanowaniem praw podstawowych oraz przestrzeganiem Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w procesie wdrażania Funduszy.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne,

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

v. 1.0

religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na każdym etapie realizacji programu będzie również przestrzegana zasada równości szans kobiet i mężczyzn. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Działania realizowane w projektach będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury. Zasady horyzontalne, w tym wyrównywanie szans i polityka antydyskryminacyjna znajdą odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Działanie będzie realizowane na obszarze całego województwa. Planuje się preferencje wsparcia na obszarze OSI Obszary zagrożone trwałą marginalizacją, wskazanym w SRWP 2030.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

W ramach celu szczegółowego nie planuje się realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych. Z uwagi na położenie geograficzne województwa podlaskiego interwencja dotycząca wdrażania i testowanie możliwych rozwiązań w dziedzinie gospodarki cyrkulacyjnej i efektywności energetycznej będzie mogła być realizowana z podmiotami posiadającymi siedzibę poza województwem podlaskim w ramach Programu Interreg Litwa-Polska 2021-2027, jak również Programów: Interreg Europa 2021-2027, Interreg Europa Środkowa 2021-2027, Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027, Interreg Polska-Ukraina 2021-2027. Interwencja w FEDP będzie komplementarna z interwencją w ramach ww. Programów.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

IF kierowane będą do projektów wykonalnych finansowo, generujących zwrot lub zysk, nie znajdujących wystarczających źródeł finansowania na rynku, realizowanych na rzecz produkcji energii na sprzedaż wraz z częściową dotacją na pokrycie kosztów audytu energetycznego. Problemem we wdrożeniu IF może być duża konkurencja ze strony różnych programów krajowych, m.in. Czyste Powietrze, Stop Smog czy Mój Prąd. Przeważającą część województwa podlaskiego stanowi OSI Obszary zagrożone trwałą marginalizacją, które charakteryzują się zaniedbaniami w zakresie ilości i jakości dostępnej infrastruktury, a także niską gęstością zaludnienia, gdzie opłacalność rynkowa inwestycji jest relatywnie niższa od inwestycji na pozostałych obszarach, co powoduje rezygnację lub odsunięcie w czasie realizacji przedsięwzięć. Dlatego zasadne jest wsparcie infrastruktury publicznej i produkcji energii na potrzeby własne w formie dotacji. Planuje się wykorzystanie IF, jak w perspektywie 2014-2020, w odniesieniu do projektów dotyczących produkcji energii i ciepła ze źródeł odnawialnych na sprzedaż.

2.1.2.2.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
II	2(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	PLRO033	Liczba jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej z OZE	szt.	1 200	14 462
II	2(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO022	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (w tym: energii elektrycznej, energii ciepłej)	MW	28	338
II	2(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO097	Liczba wspartych społeczności energetycznych działających w zakresie energii odnawialnej	szt.	0	8

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
II	2(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCR031	Wytworzona energia odnawialna ogółem (w tym: energia elektryczna, energia ciepła)	MWh/rok	0	2021	117 229	CST2021	

2.1.2.2.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(ii)	047 Energia odnawialna: wiatrowa	3 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(ii)	048 Energia odnawialna: słoneczna	80 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(ii)	049 Energia odnawialna: biomasa	6 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(ii)	050 Energia odnawialna: biomasa o wysokim poziomie redukcji emisji gazów cieplarnianych	4 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(ii)	052 Inne rodzaje energii odnawialnej (w tym energia geotermalna)	10 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(ii)	072 Wykorzystanie materiałów pochodzących z recyklingu jako surowców zgodnie z kryteriami	10 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(ii)	077 Działania mające na celu poprawę jakości powietrza i ograniczenie hałasu	9 000 000

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(ii)	01 Dotacja	102 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(ii)	03 Wsparcie poprzez instrumenty finansowe: pożyczka	18 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(ii)	05 Wsparcie poprzez instrumenty finansowe: dotacje w ramach operacji instrumentu finansowego	2 000 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(ii)	–26 Inne podejścia - Miasta, małe miasta i przedmieścia	43 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(ii)	28 Inne podejścia - Obszary wiejskie	79 000 000

Tabela 8: Wymiar 7 ”wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(ii)	03 Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	122 000 000

* W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.2.3. Cel szczegółowy (iv): Wsparcie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego (Działanie 2.3) ¹⁰

2.1.2.3.1. Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

W ramach celu szczegółowego przewiduje się projekty dotyczące **adaptacji terenów zurbanizowanych do zmian klimatu**. Wdrażane działania będą dotyczyć m.in.: zagospodarowania wód opadowych, zwiększania powierzchni terenów zielonych, nasadzenia drzew, zielonych przystanków, tworzenia zielonych dachów i ścian, sztucznych mokradeł miejskich, lasów miejskich, placów zalewowych, sieci zielonych korytarzy (pełniących funkcję korytarzy wentylacyjnych). Zasadnym będzie również zalecenie stosowania w projektach przepuszczalnej nawierzchni umożliwiającej przenikanie wody ze spływu powierzchniowego do gruntu. Miasta jako tereny

¹⁰ Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+.

zurbanizowane stanowią wyspy ciepła, które powodują wzrost temperatury otoczenia. Przekłada się to na zaburzenie obiegu wody oraz stosunków hydrologicznych. W celu łagodzenia negatywnych efektów miejskich wysp ciepła należy podjąć działania służące ochronie zieleni wysokiej oraz nowe nasadzenia przyuliczne – zacienianie, oczyszczanie powietrza - szczególną efektywność przynoszą duże drzewa.

W zakresie błękitno-zielonej infrastruktury niezbędne będzie tworzenie naturalnych, półnaturalnych i sztucznych terenów i obiektów łączących zieleni i wodę (np. zbiorniki infiltracyjno-retencyjne, stawy retencyjne, niecki i rowy bioretencyjne, zakładanie parków miejskich, ogrodnictwo miejskie, stosowanie przepuszczalnych powierzchni, rewitalizację cieków, rowy infiltracyjne, powierzchniowe i podziemne zbiorniki szczelne, ogrody deszczowe (również w pojemnikach)) – co będzie stanowiło bezpośrednią odpowiedź na zmiany klimatu dotyczące miast, tj. nawalne deszcze, upały, miejskie wyspy ciepła. Niezbędne jest również zasadzenie zieleni zapewniającej regulację mikroklimatu, która reguluje m.in. liczebność owadów oraz inwestycje w przydomowe zbiorniki retencjonujące wodę oraz instalacje odprowadzające deszczówkę z dachów. W ramach w/w projektów należy unikać stosowania tworzyw sztucznych w elementach projektów z zakresu zielonej infrastruktury.

Wspierane będą także projekty z zakresu **budowy, przebudowy lub remontu urządzeń wodnych i infrastruktury, towarzyszącej służących zmniejszeniu skutków powodzi lub suszy**. Będą to projekty o charakterze regionalnym i lokalnym wynikające z potrzeb JST. W szczególności wsparciem zostaną objęte działania ograniczające zbyt szybki odpływ wód ze zlewni: ochrona i odtwarzanie naturalnych ekosystemów retencjonujących wodę (np. torfowiska, bagna, tereny podmokłe, stawy, starorzecza i oczka wodne, trwałe użytki zielone), inwestycje na istniejących kanałach i rowach melioracyjnych umożliwiające zatrzymywanie wody lub przedsięwzięcia wyłączające je z eksploatacji.

Celem zapewnienia zrównoważonego rozwoju w gospodarce wodnej przewidziano wspieranie naturalnego retencjonowania wody, w tym **małej retencji**. Projekty realizowane w szczególności przez samorządy dotyczyć będą, m.in. realizacji, przebudowy i odtwarzania obiektów małej retencji i mikroretencji, w szczególności na terenach leśnych i rolniczych, zabiegów agrotechnicznych zwiększających retencję glebową, odtwarzania stawów, realizacji nowych oraz przebudowy istniejących systemów melioracyjnych w celu zapewnienia funkcji nawadniająco-odwadniających, oczyszczanie wraz z pogłębieniem wielofunkcyjnych zbiorników retencyjnych w miastach i przekształcania wybranych suchych zbiorników przeciwpowodziowych w zbiorniki retencyjne wielofunkcyjne. Istotne jest, aby podejmowane działania nie wpływały negatywnie na obszary hydrogeniczne i tereny wodno-błotne (m.in. mokradła, torfowiska, źródłiska). Przy projektowaniu i realizacji inwestycji z zakresu małej retencji, przy budowie urządzeń piętrzących należy uwzględnić konieczność budowy urządzeń umożliwiających migrację ichtiofauny.

W ramach działań na rzecz zapobiegania ryzyku i zwiększania odporności na klęski żywiołowe rozwijany będzie **system ratownictwa służb innych niż Państwowa Straż Pożarna**, m.in. poprzez zakup sprzętu do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zjawisk katastrofalnych lub poważnych awarii chemiczno-ekologicznych. W ramach tych działań planowane jest również dofinansowanie systemów obserwacji i łączności oraz dróg pożarowych, zbiorników wodnych do celów ppoż. Ponadto konieczne jest rozwijanie systemów prognozowania i ostrzegania środowiskowego w obrębie województwa podlaskiego.

Ponadto realizowane będą projekty strategiczne dotyczące dostosowania infrastruktury do następstw zmian klimatu oraz ochrony zasobów wodnych i przeciwdziałania skutkom suszy.

Elementem uzupełniającym wyżej wymienionych typów projektów może być edukacja w zakresie kwestii klimatycznych oraz ochrony zasobów wodnych. Podejmowane będą działania informujące oraz edukacyjne służące promowaniu oszczędzania wody przez mieszkańców oraz przedsiębiorstwa. Promowanie będzie również wspieranie zachowań indywidualnych oraz grupowych, które sprzyjają zwiększeniu świadomości o zmianach klimatu, racjonalnemu korzystaniu z zasobów środowiskowych i wspierają ochronę zasobów nieodnawialnych.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

v. 1.0

We wszystkich działaniach przestrzegana będzie zasada „nieszkodzenia” (do no significant harm), która oznaczać będzie zakaz wydatkowania środków na cele sprzeczne z polityką klimatyczną oraz właściwymi dyrektywami w tym zakresie.

Z punktu widzenia osiągnięcia celów nie będzie miała znaczenia forma prawna beneficjenta, a przedmiot jego działalności. Wsparcie otrzymają podmioty, które prowadzą działalność na rzecz dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i odporności na klęski żywiołowe oraz podmioty, które nie są nadzorowane przez administrację centralną.

Wybór projektów będzie dokonywany w sposób konkurencyjny lub niekonkurencyjny, zgodnie z regułami określonymi w ustawie wdrożeniowej. Planuje się zastosowanie trybu niekonkurencyjnego w stosunku do projektów o charakterze strategicznym.

Wszystkie ww. typy projektów zostały ocenione pod kątem zgodności z zasadą DNSH jako niemające znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.

Główne grupy docelowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Grupa docelowa: mieszkańcy regionu.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz z poszanowaniem praw podstawowych oraz przestrzeganiem Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w procesie wdrażania Funduszy.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na każdym etapie realizacji programu będzie również przestrzegana zasada równości szans kobiet i mężczyzn.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Działania realizowane w projektach będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Zasady horyzontalne, w tym wyrównywanie szans i polityka antydyskryminacyjna znajdą odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie będzie realizowane na obszarze całego województwa, przy czym znaczna część interwencji będzie koncentrowała się w obszarze funkcjonalnym ośrodka wojewódzkiego (z uwzględnieniem instrumentu ZIT), miastach subregionalnych, ośrodkach powiatowych oraz pozostałych miastach regionu. Planuje się wsparcie dla gmin położonych na obszarze OSI Obszary wiejskie, w tym przyrodniczo cenne, wskazanym w SRWP 2030.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

W ramach celu szczegółowego dopuszcza się możliwość realizacji przedsięwzięć z partnerami mającymi siedzibę poza województwem podlaskim. Przedmiotem realizowanych projektów może być nawiązanie współpracy w celu uruchomienia systemowej wymiany informacji i danych, wypracowanie wspólnych innowacyjnych rozwiązań z zakresu przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, jak również realizacja projektów pilotażowych w celu wypracowania i przetestowania modeli współpracy.

Aczkolwiek z uwagi na położenie geograficzne województwa podlaskiego interwencja dotycząca wspólnych działań w zakresie adaptacji i ochrony przed powodzią, suszami, pustynnieniem, erozją oraz zarządzania ryzykiem w tym obszarze oraz wzmocnienia ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej i zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczenia wszelkich form zanieczyszczeń będzie mogła być również realizowana z udziałem podmiotów posiadających siedzibę poza województwem podlaskim w ramach Programów: Interreg Polska-Ukraina 2021-2027, Interreg Litwa-Polska 2021-2027 oraz Programów: Interreg Europa 2021-2027, Interreg Europa Środkowa 2021-2027, Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027, Interwencja w FEDP będzie komplementarna z interwencją w ramach ww. Programów.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Nie zidentyfikowano istnienia luki finansowej w odniesieniu do działań związanych z zabezpieczeniem przed suszą oraz ochroną przed powodzią i skutkami zmian klimatu a przedsięwzięcia te nie generują przychodów. Projekty realizowane są przez instytucje publiczne, samorządowe i organizacje proekologiczne i wynikają z zakresu ich działalności. W związku z powyższym zastosowanie i uzasadnienie będą miały instrumenty wsparcia dotacyjnego oraz współfinansowanie budżetowe.

2.1.2.3.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
II	2(iv)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO026	Zielona infrastruktura wybudowana lub zmodernizowana w celu przystosowania się do zmian klimatu	ha	9	110
II	2(iv)	EFRR	Słabiej rozwinięty	PLRO042	Liczba zakupionych wozów pożarniczych wyposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof	szt.	5	63

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

II	2(iv)	EFRR	Słabiej rozwinięty	PLRO044	Pojemność obiektów małej retencji	tys. m ³	41,90	513,67
----	-------	------	--------------------	---------	-----------------------------------	---------------------	-------	--------

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
II	2(iv)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCR035	Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej	osoby	0	2021	110 550	CST2021	
II	2(iv)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCR036	Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed niekontrolowanymi pożarami	osoby	0	2021	266 238	CST2021	
II	2(iv)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCR037	Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed klęskami żywiołowymi związanymi z klimatem (oprócz powodzi lub niekontrolowanych pożarów)	osoby	0	2021	94 380	CST2021	

2.1.2.3.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(iv)	058 Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: powódzie i osunięcia ziemi (w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe)	30 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(iv)	059 Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: pożary (w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe)	30 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(iv)	060 Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: inne ryzyka, np. burze i susze (w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe)	30 000 000

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(iv)	079 Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej, dziedzictwo naturalne i zasoby naturalne, zielona i niebieska infrastruktura	5 000 000
----	------	--------------------	-------	---	-----------

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(iv)	01 Dotacja	95 000 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(iv)	03 Zintegrowane inwestycje terytorialne – Miejskie obszary funkcjonalne	25 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(iv)	26 Inne podejścia – Miasta, małe miasta i przedmieścia	35 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(iv)	28 Inne podejścia - Obszary wiejskie	35 000 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(iv)	03 Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	95 000 000

* W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.2.4. Cel szczegółowy (v): Wsparcie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej (Działanie 2.4) ¹¹

2.1.2.4.1. Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

W ramach celu szczegółowego zaplanowano realizację **kompleksowych projektów z zakresu gospodarki wodno-ściekowej w ramach KPOŚK** (oczyszczalnie, sieci kanalizacji i wodociągowe, osady ściekowe). Wspierany będzie rozwój i modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej

¹¹ Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+.

oraz oczyszczania ścieków komunalnych, w tym budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków. Dokumentem stanowiącym podstawę do wyboru projektów z zakresu gospodarki ściekowej będzie Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK). Wspierane będą projekty, których realizacja przyczyni się do wypełnienia przez daną aglomerację wymogów dyrektywy 91/271/EWG. Wsparcie będą mogły uzyskać aglomeracje od 2 do 15 tys. RLM (zgodnie z AKPOŚK). Wsparcie aglomeracji z przedziału 2-10 tys. RLM, niespełniających wymogów dyrektywy, będzie realizowane po zaspokojeniu potrzeb inwestycyjnych aglomeracji w przedziale 10-15 tys. RLM, niespełniających wymogów dyrektywy.

Projekty dotyczące **rozbudowy sieci wodociągowej** (w szczególności nowe sieci, przyłącza, nowe systemy uzdatniania wody) wspierane będą jedynie w ramach realizacji KPOŚK w aglomeracjach od 2 do 15 tys. RLM.

Wspierana będą także samodzielne **projekty dotyczące ograniczania strat wody oraz jej efektywnego wykorzystania** polegające m.in. na budowie i modernizacji infrastruktury niezbędnej do ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji wody do spożycia w gminach o liczbie ludności do 15 tys. Wspierane będą technologie pozwalające na zmniejszenie zużycia wody w gospodarce komunalnej i zwiększające zasoby wód podziemnych. Możliwe jest realizowanie inwestycji w instalacje odzysku i ponownego wykorzystania wody, inwestycje w dualne instalacje kanalizacyjne umożliwiające użycie wody szarej w toaletach, instalacje umożliwiające spożycie wody prosto z kranu (m.in. filtry, poidła), inteligentne systemy monitorowania i zarządzania siecią wodociągową.

Powyższe działania będą się wpisywać również w ochronę przyrody i bioróżnorodności. Realizacja inwestycji z zakresu gospodarki wodnej powinna przynieść wymierne efekty w postaci efektywności zużycia wody, ograniczenia jej strat oraz poprawę zasoboszczędności systemów. Przebudowa, remont sieci wodociągowych powinny być poparte danymi na temat awaryjności i strat wody w systemach.

W ramach projektów przewiduje się m.in. zagospodarowanie osadów ściekowych z oczyszczalni ścieków komunalnych, na przykład poprzez budowę instalacji odwadniania i kompostowania osadów ściekowych na oczyszczalniach ścieków. Działania będą miały na celu właściwe zagospodarowanie osadów ściekowych, w sposób inny niż gromadzenie na składowiskach odpadów stałych np. intensyfikacja procesu stabilizacji beztlenowej (zastosowanie procesów dezintegracji, maksymalizacja produkcji biogazu i jego wykorzystania), intensyfikacja procesów końcowego odwadniania osadów.

W ramach projektów przewiduje się również wspieranie inteligentnych systemów zarządzania sieciami wodno-kanalizacyjnymi.

Powyższym działaniom przyświecać będzie zasada „nieszkodzenia” (do no significant harm), która oznaczać będzie zakaz wydatkowania środków na cele sprzeczne z polityką klimatyczną. Podstawowym typem beneficjenta będą JST, ich związki i stowarzyszenia oraz podmioty wykonujące usługi publiczne na ich zlecenie.

Wybór projektów będzie dokonywany w sposób konkurencyjny lub niekonkurencyjny, zgodnie z regułami określonymi w ustawie wdrożeniowej.

Wszystkie ww. typy projektów zostały ocenione pod kątem zgodności z zasadą DNSH jako niemające znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.

Główne grupy docelowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Grupa docelowa: mieszkańcy regionu.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz z poszanowaniem praw podstawowych oraz przestrzeganiem Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w procesie wdrażania Funduszy.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

v. 1.0

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na każdym etapie realizacji programu będzie również przestrzegana zasada równości szans kobiet i mężczyzn. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Działania realizowane w projektach będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury. Zasady horyzontalne, w tym wyrównywanie szans i polityka antidyskryminacyjna znajdują odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Działania będą realizowane na terenie całego województwa.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

W ramach celu szczegółowego nie planuje się realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych. Z uwagi na położenie geograficzne województwa podlaskiego w obszarze wsparcia programów współpracy o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym, interwencja ta będzie mogła być realizowana z podmiotami posiadającymi siedzibę poza województwem podlaskim, np. w zakresie wspólnego opracowywania pilotażowych rozwiązań w zakresie wody i ścieków w ramach Programu Interreg Litwa-Polska 2021-2027; w zakresie wspólnych działań mających na celu rozwój infrastruktury kanalizacyjnej i poprawę gospodarki ściekowej w ramach Programu Interreg Polska-Ukraina 2021-2027 oraz innych Programów: Interreg Europa 2021-2027, Interreg Europa Środkowa 2021-2027, Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027. Interwencja w FEoP będzie komplementarna z interwencją w ramach ww. Programów.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Nie zidentyfikowano istnienia luki finansowej w odniesieniu do działań związanych z gospodarką wodno-kanalizacyjną a przedsięwzięcia te nie generują przychodów. Projekty realizowane są przez instytucje publiczne i samorządowe i są realizowane na rzecz mieszkańców. W związku z powyższym zastosowanie i uzasadnienie będą miały instrumenty wsparcia dotacyjnego oraz współfinansowanie budżetowe.

2.1.2.4.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
II	2(v)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO030	Długość nowych lub zmodernizowanych sieci wodociągowych w ramach zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę	km	2,75	32,26
II	2(v)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO031	Długość nowych lub zmodernizowanych sieci kanalizacyjnych w ramach zbiorowych systemów odprowadzania ścieków	km	2	23,50
II	2(v)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO032	Wydażność nowo wybudowanych lub zmodernizowanych instalacji oczyszczania ścieków	RLM	240	2 820

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
II	2(v)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCR041	Ludność przyłączona do udoskonalonych zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę	osoby	0	2021	1 806	CST2021	
II	2(v)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCR042	Ludność przyłączona do zbiorowych systemów oczyszczania ścieków co najmniej II stopnia	osoby	0	2021	1 856	CST2021	

2.1.2.4.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(v)	062 Dostarczanie wody do spożycia przez ludzi (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji, działania na rzecz efektywności, zaopatrzenie w wodę do spożycia)	2 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(v)	063 Dostarczanie wody do spożycia przez ludzi (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji, działania na rzecz efektywności, zaopatrzenie w wodę do spożycia) zgodne z kryteriami efektywności	2 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(v)	064 Gospodarka wodna i ochrona zasobów wodnych (w tym gospodarowanie wodami w dorzeczu, konkretne działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu, ponowne użycie, ograniczanie wycieków)	1 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(v)	065 Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	3 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(v)	066 Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	8 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(v)	01 Dotacja	16 000 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(v)	33 Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	16 000 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(v)	03 Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	16 000 000

* W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.2.5. Cel szczegółowy (vi): Wsparcie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej (Działanie 2.5) ¹²

2.1.2.5.1. Interwencje w ramach Funduszy

¹² Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

W gospodarce cyrkularnej materiały i surowce powinny pozostawać w obiegu gospodarczym tak długo, jak tylko jest to możliwe. Dlatego interwencja w zakresie gospodarki odpadami jest ukierunkowana na: minimalizowanie wielkości wszystkich typów odpadów, poprawę efektywności systemów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, inwestowanie w infrastrukturę umożliwiającą zapobieganie powstawaniu odpadów i wspomagającą przygotowanie do ponownego użycia, wymianę rzeczy używanych oraz na wydajny recykling i odzysk. Sposób, w jaki zostanie zorganizowana zbiórka i gospodarka odpadami, może sprawić, że cenne materiały trafią z powrotem do gospodarki, lub przeciwnie, większość nadających się do recyklingu odpadów znajdzie się na składowiskach lub w spalarniach, co oprócz szkodliwych skutków dla środowiska spowoduje znaczne straty gospodarcze. Osiągnięcie wyższych współczynników recyklingu utrudnia brak inwestycji w infrastrukturę selektywnego zbierania i recyklingu odpadów oraz niedostateczne wykorzystanie instrumentów ekonomicznych. Rozwijanie recyklingu wszystkich rodzajów odpadów przynosi korzyści nie tylko gospodarcze, ale również społeczne. Analizy pokazują, że skierowanie 10 tys. ton odpadów rocznie do zagospodarowania w ramach recyklingu tworzy zazwyczaj 10–25 miejsc pracy.

Planowane są do realizacji **kompleksowe projekty z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami**. Interwencja ukierunkowana będzie na minimalizowanie ilości wytwarzanych wszystkich typów odpadów, poprawę efektywności systemów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, inwestowanie w infrastrukturę umożliwiającą zapobieganie powstawaniu odpadów i wspomagającą przygotowanie do ponownego użycia, wymianę rzeczy używanych oraz na wydajny recykling i odzysk. Szansą na zmniejszenie uzależnienia gospodarki od dóbr pierwotnych jest zmiana źródła pozyskania surowców dla procesów wytwórczych. Podstawą do zaplanowanych działań będzie Plan Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego, który określa infrastrukturę niezbędną do osiągnięcia zgodności z unijnymi dyrektywami w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi. Jest to tym ważniejsze, że wśród metod unieszkodliwiania odpadów komunalnych dominowało składowanie na składowiskach w sposób celowo zaprojektowany. Celem Planu jest osiągnięcie celów założonych w polityce ochrony środowiska, oddzielenie tendencji wzrostu ilości wytwarzanych odpadów i ich wpływu na środowisko od tendencji wzrostu gospodarczego kraju, wdrażanie hierarchii sposobów postępowania z odpadami oraz zasady samowystarczalności i bliskości, a także utworzenie i utrzymanie w kraju zintegrowanej i wystarczającej sieci instalacji gospodarowania odpadami, spełniających wymagania ochrony środowiska. Szczególną uwagę poświęcono w Planie tematyce gospodarki odpadami komunalnymi. Zapotrzebowanie na określone inwestycje w tej dziedzinie zawarto w specjalnym załączniku do planu wojewódzkiego – planie inwestycyjnym.

Przewiduje się realizację projektów nie tylko polegających na tworzeniu wymaganej infrastruktury do przetwarzania odpadów, ale także projektów przyczyniających się do zwiększenia odsetka selektywnie zbieranych odpadów w tym selekcji surowców odnawialnych w indywidualnych gospodarstwach domowych, ponownym wykorzystaniu i naprawie, transporcie, odzysku lub unieszkodliwiania odpadów resztkowych. Wspierane będą **systemy selektywnego zbierania odpadów komunalnych** uwzględniające rozwiązania dotyczące zapobiegania powstawaniu odpadów lub ponownego użycia (Punkty Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych). Ponadto rozwijany będzie **recykling odpadów** (projekty w kierunku gospodarki zasobooszczędnej). Oznacza to, iż poprzez zintegrowaną infrastrukturę do zarządzania odpadami komunalnymi w zakresie selektywnej zbiórki i recyklingu w ramach pojedynczych operacji pojawiać się będą działania obejmujące takie elementy jak pojemniki na odpady, ciężarówki, urządzenia i obiekty do sortowania i przetwarzania odpadów: szkła, metalu, plastiku, papieru oraz pozostałych odpadów komunalnych, urządzenia do recyklingu, kompostowania i odzysku połączone z działaniami mającymi za cel podniesienie poziomu świadomości i informacji obywateli na temat systemu zbiórki i

zagospodarowania odpadów. Ze względu na duży udział odpadów biodegradowalnych w ogólnej masie odpadów przewidziano realizację projektów obejmujących również ich selektywny odbiór, transport, organizację punktów zbiórki, promocję domowego kompostowania oraz infrastrukturę do recyklingu bioodpadów, tj. kompostownie lub instalacje fermentacji metanowej. Kolejnymi grupami odpadów, dla których przewidziano działania, są odpady opakowaniowe oraz zużyty sprzęt elektroniczny i elektryczny, odpady niebezpieczne, odpady wielkogabarytowe, zużyte baterie i akumulatory.

Wyżej wymienione projekty, planowane do realizacji w województwie, umożliwią właściwe wykorzystanie istniejącej infrastruktury do zagospodarowania odpadów komunalnych wspieranych w ramach poprzednich perspektyw finansowych.

Inwestycje w instalacje do przetwarzania odpadów zmieszanych mające na celu zwiększenia stopnia odzysku surowców dobrej jakości mogą być dopuszczone w ograniczonym zakresie, pod warunkiem wykazania wzrostu odzysku surowców oraz zapewnienia wysokiej jakości produktu na końcu procesu.

Wspierana będzie **transformacja regionalnej gospodarki w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ)**. W tym celu realizowane będą inwestycje w przedsiębiorstwach dotyczące zmiany procesów produkcyjnych w celu przejścia z modelu liniowego na cyrkularny, redukcji masy odpadów, zwiększenia udziału ponownego wykorzystania surowców, recyklingu materiałów i efektywnego gospodarowania zasobami. W ramach działań na rzecz transformacji regionalnej gospodarki w kierunku GOZ planuje się kontynuację wsparcia wdrażanego w regionie w perspektywie 2014-2020 w zakresie ekoinnowacji, co jest zgodne z RIS3 dla województwa podlaskiego. Dofinansowywane będą rozwiązania służące zintegrowanemu podejściu do kwestii efektywnego wykorzystania zasobów, w tym energii i surowców, inwestycje ograniczające materiał- i energochłonność oraz związane z odzyskiem surowców wtórnych, przedsięwzięcia związane z „zieloną gospodarką”, „zielonymi” produktami, inwestycje mające na celu poprawę jakości powietrza w sektorze MŚP poprzez ograniczenie emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych ze źródeł punktowych oraz wsparcie działalności monitoringowej i pomiarowej, działania w zakresie dostosowania istniejących instalacji produkcyjnych do standardów najlepszych dostępnych technik (BAT), wsparcie inwestycji dostosowujących do wymogów ochrony środowiska, działania związane z wdrażaniem systemów zarządzania środowiskowego. Dofinansowane będą również projekty przedsiębiorstw, mające na celu zmniejszenie zużycia wody, zamknięcie jej w obieg zamknięty, a także powtórne jej wykorzystanie.

Interwencja będzie dotyczyła również **kompleksowych projektów z zakresu gospodarki odpadami innymi niż komunalne, tj. przemysłowych i azbestu**. Planowane są w szczególności działania dotyczące usuwania i unieszkodliwiania tych odpadów. Projekty na rzecz gospodarki odpadami niebezpiecznymi będą obejmować specjalistyczną zbiórkę, transport, przechowywanie i przetwarzanie. Dopuszcza się możliwość zastąpienia materiałów azbestowych materiałami nieszkodliwymi, w celu przywrócenia stanu obiektu przed demontażem, co przyczyni się do przyspieszenia tempa oczyszczania województwa z tego materiału i realizacji Programu usuwania wyrobów zawierających azbest.

Elementami uzupełniającymi wyżej wymienionych typów projektów mogą być: edukacja w zakresie gospodarki obiegu zamkniętego oraz wsparcie w przygotowaniu dokumentów planistycznych w tym zakresie.

Kluczowym wyznacznikiem zakwalifikowania danego podmiotu jako beneficjenta nie będzie forma prawna wnioskodawcy, a przedmiot jego działalności i wykazane potrzeby w zakresie gospodarki odpadami. Wsparcie otrzymają m.in. jednostki samorządu terytorialnego, w tym ich związki i porozumienia, nadzorowane lub podległe im jednostki organizacyjne, administracja rządowa, jak również podmioty nie będące przedsiębiorcami świadczącymi usługi publiczne w ramach obowiązków własnych, przedsiębiorstwa, spółki prawa handlowego nie działające w celu osiągnięcia zysku lub przeznaczające zyski na cele statutowe, w których większość udziałów lub akcji posiadają jst, jednostki sektora finansów publicznych, podmioty działające w ramach porozumień publiczno- prywatnych, klastry energetyczne i organizacje pozarządowe.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

W zakresie transformacji regionalnej gospodarki w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym wsparcie otrzymają również MŚP.
Wybór projektów będzie dokonywany w sposób konkurencyjny lub niekonkurencyjny, zgodnie z regułami określonymi w ustawie wdrożeniowej. Planuje się zastosowanie trybu niekonkurencyjnego w stosunku do projektu o charakterze strategicznym dotyczącego mineralizacji odpadów.
Wszystkie ww. typy projektów zostały ocenione pod kątem zgodności z zasadą DNSH jako niemające znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.

Główne grupy docelowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Główną grupą docelową są mieszkańcy województwa.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz z poszanowaniem praw podstawowych oraz przestrzeganiem Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w procesie wdrażania Funduszy.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na każdym etapie realizacji programu będzie również przestrzegana zasada równości szans kobiet i mężczyzn.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Działania realizowane w projektach będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Zasady horyzontalne, w tym wyrównywanie szans i polityka antydyskryminacyjna znajdują odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Działania będą realizowane na terenie całego województwa.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

W ramach celu szczegółowego dopuszcza się możliwość realizacji przedsięwzięć z partnerami mającymi siedzibę poza województwem podlaskim. Przedmiotem realizowanych projektów może być nawiązanie współpracy w celu uruchomienia systemowej wymiany informacji i danych, wypracowanie wspólnych innowacyjnych rozwiązań z zakresu transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej, jak również realizacja projektów pilotażowych w celu wypracowania i przetestowania modeli współpracy. Aczkolwiek z uwagi na położenie geograficzne województwa podlaskiego interwencja w obszarze GOZ będzie mogła być również realizowana z udziałem podmiotów posiadających siedzibę poza województwem podlaskim w ramach Programów: Interreg Europa 2021-2027, Interreg Europa Środkowa 2021-2027, Interreg

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Region Morza Bałtyckiego 2021-2027, Interreg Litwa-Polska 2021-2027. Interwencja w FEDP będzie komplementarna z interwencją w ramach ww. Programów.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Formą wsparcia będzie dotacja, ponieważ to na władzach publicznych spoczywa obowiązek zapewnienia trwałego dostępu do zasobów naturalnych przyszłym pokoleniom. Gospodarka odpadowa, stanowi jeden z podstawowych obowiązków samorządów terytorialnych. Ich rolą jest kreowanie i finansowanie polityki ekologicznej, tak, aby środki do osiągnięcia postawionych celów były dobierane z uwzględnieniem kryteriów efektywności ekologicznej i ekonomicznej. Dotychczas przeprowadzone analizy oraz doświadczenie lat 2007-2013 oraz 2014-2020 wskazują na przetwarzanie odpadów jako jeden z obszarów, które wstępnie nie kwalifikują się do wsparcia z wykorzystaniem instrumentów finansowych lub form mieszanych.

2.1.2.5.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
II	2(vi)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO034	Dodatkowe zdolności w zakresie recyklingu odpadów	tony/rok	1 901	22 290
II	2(vi)	EFRR	Słabiej rozwinięty	PLRO066	Masa wycofanych z użytkowania i unieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest	tony	5 603	91 263
II	2(vi)	EFRR	Słabiej rozwinięty	PLRO060	Liczba wspartych punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK)	szt.	0	16

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
II	2(vi)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCR103	Odpady zbierane selektywnie	Tony/rok	0	2021	7 744	CST2021	

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

II	2(vi)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCR047	Odpady poddane recyklingowi	Tony/rok	0	2021	1 739	CST2021	
----	-------	------	--------------------	--------	-----------------------------	----------	---	------	-------	---------	--

2.1.2.5.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(vi)	067 Gospodarowanie odpadami z gospodarstw domowych: działania w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, ich minimalizacji, segregacji, ponownego użycia, recyklingu	10 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(vi)	068 Gospodarowanie odpadami z gospodarstw domowych: przetwarzanie odpadów reszkowych	2 500 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(vi)	069 Gospodarowanie odpadami przemysłowymi i handlowymi: działania w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, ich minimalizacji, segregacji, ponownego użycia, recyklingu	2 500 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(vi)	070 Gospodarowanie odpadami przemysłowymi i handlowymi: odpady reszkowe i niebezpieczne	7 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(vi)	071 Promowanie wykorzystania materiałów pochodzących z recyklingu jako surowców	2 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(vi)	075 Wsparcie ekologicznych procesów produkcyjnych oraz efektywnego wykorzystywania zasobów w MŚP	3 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(vi)	076 Wsparcie ekologicznych procesów produkcyjnych oraz efektywnego wykorzystywania zasobów w dużych przedsiębiorstwach	3 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(vi)	01 Dotacja	30 000 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(vi)	33 Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	30 000 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(vi)	03 Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	30 000 000

* W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.2.6. Cel szczegółowy (vii): Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia (Działanie 2.6)¹³

2.1.2.6.1. Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

W Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 jako mocną stroną wskazano czyste, różnorodne i mało zmienione ręką człowieka środowisko przyrodnicze. Z drugiej strony dokument zwraca uwagę na fakt postrzegania przez część społeczeństwa obszarów chronionych (szczególnie NATURA 2000) jako bariery rozwojowej. Dlatego wybrane typy projektów muszą umiejętnie łączyć zachowanie unikalnego dziedzictwa naturalnego, wykorzystanie lokalnych ekosystemów z osiągnięciem celów określonych przez SRWP 2030 przy ograniczeniu negatywnego wpływu inwestycji na różnorodność biologiczną i obszary cenne przyrodniczo.

Województwo podlaskie charakteryzuje się dużą różnorodnością gatunków i siedlisk przyrodniczych, w tym też tych objętych ochroną prawną. Region wyróżnia się występowaniem dużych obszarów mokradłowych związanych z dolinami rzecznyymi oraz zwartych obszarów leśnych. Na jego terenie jest zlokalizowane ponad 638 tys. ha obszarów objętych krajowymi formami ochrony przyrody oraz ponad 636 tys. obszarów należących do Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000. W rejonach szczególnie cennych przyrodniczo są zlokalizowane zinstytucjonalizowane formy ochrony przyrody. Wśród nich znajdują się też 3 parki krajobrazowe i 13 obszarów chronionego krajobrazu. Są to wielkoobszarowe formy ochrony, w skład których najczęściej wchodzi również obszary NATURA 2000 i rezerваты przyrody. Realizacja zadań określonych w *Planach ochrony dla parków krajobrazowych* i innych powiązanych dokumentach jest wyjątkowo ważna dla zachowania dużych ekosystemów i utrzymania wzajemnych powiązań, spójności i ciągłości pomiędzy poszczególnymi elementami środowiska, wpływając tym samym na stan bioróżnorodności w regionie.

Potrzebne działania w sferze wzmocnienia zasobów naturalnych zostały wymienione w Programie ochrony środowiska dla województwa podlaskiego.

W ramach celu szczegółowego planowane są do realizacji projekty dotyczące **opracowania, aktualizacji oraz wdrożenia zapisów dokumentów strategicznych i planistycznych** dla obszarów Natura 2000 oraz innych obszarów chronionych, w szczególności parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody. W ramach realizacji planów ochrony wspierany będzie rozwój mechanizmów ochrony i zwiększania różnorodności biologicznej oraz monitoring przyrodniczy różnorodności biologicznej i krajobrazowej. Wdrażane będą również projekty dotyczące budowy i odbudowy infrastruktury związanej z ochroną i przywróceniem właściwego stanu siedlisk przyrodniczych i gatunków.

Interwencja będzie także dotyczyła **tworzenia centrów ochrony różnorodności biologicznej w oparciu o rodzime gatunki**, np. banki genowe, parki miejskie, ogrody botaniczne, ekoparki,

¹³ Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+.

ścieżki dydaktyczne. Operacje w niniejszym działaniu wspomagać mogą potencjał rozwojowy regionu w zakresie ekorozwoju (inżynieria ekologiczna, ekologiczne zarządzanie środowiskiem, badania nad bioróżnorodnością).

W celu ochrony różnorodności biologicznej i zapewnienia ciągłości w strukturze krajobrazu realizowane będą również **działania z zakresu błękitno – zielonej infrastruktury** oraz działania z zakresu ograniczenia zanieczyszczenia (powietrza, gleby, wody, hałasem, świetlnego) nieujęte w innych celach Programu.

Dopuszcza się wsparcie na rzecz **odtworzenia/udrażniania korytarzy ekologicznych jako element uzupełniający innych projektów** infrastrukturalnych realizowanych w ramach przedmiotowego celu szczegółowego oraz innych celów szczegółowych FEdP 2021-2027.

Ponadto realizowane będą **projekty strategiczne dla województwa podlaskiego dotyczące edukacji, ochrony i przywracania różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz funkcji ekosystemów**.

Kluczowym wyznacznikiem zakwalifikowania danego podmiotu jako beneficjenta nie będzie forma prawna wnioskodawcy, a przedmiot jego działalności i wykazane potrzeby w zakresie działań na rzecz bioróżnorodności. Wsparcie otrzymają m.in. jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i porozumienia, nadzorowane lub podległe im jednostki organizacyjne, parki i rezerwy przyrody oraz organizacje i instytucje, które prowadzą działalność na rzecz ochrony przyrody i bioróżnorodności.

Wszystkie ww. typy projektów zostały ocenione pod kątem zgodności z zasadą DNSH jako niemające znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.

Główne grupy docelowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Główną grupą docelową będą mieszkańcy województwa.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz z poszanowaniem praw podstawowych oraz przestrzeganiem Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w procesie wdrażania Funduszy.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na każdym etapie realizacji programu będzie również przestrzegana zasada równości szans kobiet i mężczyzn.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Działania realizowane w projektach będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Zasady horyzontalne, w tym wyrównywanie szans i polityka antidyskryminacyjna znajdą odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów.

Wybór projektów będzie dokonywany w sposób konkurencyjny lub niekonkurencyjny, zgodnie z regułami określonymi w ustawie wdrożeniowej. Planuje się zastosowanie trybu niekonkurencyjnego w stosunku do projektów o charakterze strategicznym.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie będzie realizowane na obszarze całego województwa, przy czym znaczna część interwencji będzie koncentrowała się na obszarze OSI Obszary wiejskie, w tym przyrodniczo cenne, wskazanym w SRWP 2030.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

W ramach celu szczegółowego dopuszcza się możliwość realizacji przedsięwzięć z partnerami mającymi siedzibę poza województwem podlaskim. Przedmiotem realizowanych projektów może być nawiązanie współpracy w celu uruchomienia systemowej wymiany informacji i danych, wypracowanie wspólnych innowacyjnych rozwiązań w zakresie wzmocnienia ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia, jak również realizacja projektów pilotażowych w celu wypracowania i przetestowania modeli współpracy. Aczkolwiek z uwagi na położenie geograficzne województwa podlaskiego interwencja dotycząca ochrony bioróżnorodności będzie mogła być również realizowana z udziałem podmiotów posiadających siedzibę poza województwem podlaskim w ramach Programów: Interreg Europa 2021-2027, Interreg Europa Środkowa 2021-2027, Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027, Interreg Litwa-Polska 2021-2027, Interreg Polska-Ukraina 2021-2027. Interwencja w FEdP będzie komplementarna z interwencją w ramach ww. Programów.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych z uwagi na to, że działania w ramach tego celu są bardzo ważne dla ogółu społeczeństwa, a zarazem trudno wyliczyć wprost wymierne efekty ekonomiczne (przynajmniej w krótkiej perspektywie czasowej). Celem wsparcia w działaniu nie jest maksymalizacja zysku pochodzącego z wykorzystywanych zasobów przyrody, lecz ich ochrona, dlatego zasadne jest wsparcie w formie dotacji.

2.1.2.6.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
II	2 (vii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO036	Zielona infrastruktura objęta wsparciem do celów innych niż przystosowanie się do zmian klimatu	ha	1,91	22,42

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

II	2(vii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO037	Powierzchnia obszarów Natura 2000 objętych środkami ochrony i odtworzenia	ha	5 731	67 209
II	2(vii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	PLRO071	Liczba wspartych form ochrony przyrody	szt.	0	12

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
II	2 (vii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCR095	Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury	osoby	0	2021	19 236	CST2021	

2.1.2.6.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(vii)	077 Działania mające na celu poprawę jakości powietrza i ograniczenie hałasu	3 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(vii)	078 Ochrona, regeneracja i zrównoważone wykorzystanie obszarów Natura 2000	10 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(vii)	079 Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej, dziedzictwo naturalne i zasoby naturalne, zielona i niebieska infrastruktura	9 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(vii)	080 Inne działania służące redukcji emisji gazów cieplarnianych w dziedzinie zachowania i odtwarzania obszarów naturalnych o wysokim potencjale pochłaniania i składowania dwutlenku węgla, np. poprzez ponowne nawadnianie wrzosowisk, wychwytywanie gazu składowiskowego	2 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(vii)	01 Dotacja	24 000 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(vii)	26 Inne podejścia – Miasta, małe miasta i przedmieścia	6 000 000
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(vii)	28 Inne podejścia - Obszary wiejskie	18 000 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(vii)	03 Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	24 000 000

* W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.3. Priorytet III: Lepiej skomunikowany region

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+*
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+ ¹⁴
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

*Jeżeli zaznaczone, przejść do sekcji 2.1.1.2.

2.1.3.1. Cel szczegółowy (ii): Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej (Działanie 3.1)¹⁵

2.1.3.1.1. Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

¹⁴ W przypadku gdy zasoby w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+ są uwzględniane do celów art. 7 ust. 4 rozporządzenia w sprawie EFS+.

¹⁵ Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+.

Powiązane rodzaje działań - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Województwo podlaskie jest obszarem tranzytowym w przewozach nie tylko towarów ale także osób pomiędzy Europą Zachodnią a państwami zrzeszonymi we Wspólnocie Niepodległych Państw. Peryferyjne położenie regionu stwarza dogodne warunki aby województwo stało się ważnym szlakiem komunikacyjnym o znaczeniu europejskim. Rozwój systemu transportowego w województwie podlaskim wymaga stabilnej wizji rozwoju, konsekwentnych działań i planów rozwojowych. Układ komunikacyjny województwa podlaskiego jest nadal słabo rozwinięty, w szczególności niedoinwestowana jest sieć dróg wojewódzkich o znaczeniu regionalnym. Również stan infrastruktury kolejowej jest wysoce niezadowalający. Dzięki realizowanym inwestycjom dostępność komunikacyjna ulega stopniowej poprawie.

Niska gęstość zaludnienia oraz znaczne rozproszenie sieci osadniczej wykazuje w wielu częściach regionu potrzebę interwencji w poprawę dostępności i spójności wewnątrzregionalnej oraz konieczność włączenia regionalnej infrastruktury transportowej obsługującej miasta i ośrodki lokalne do sieci TEN-T. Działania te wpłyną na poprawę międzygałęziowej dostępności transportowej oraz umożliwią sprawne przewozy towarów i ludności, które stanowią jedno z kluczowych wyzwań województwa. Dla pełnego wykorzystania tych zalet konieczna jest m.in. rozbudowa i modernizacja istniejącej infrastruktury transportowej. Osiągnięcie ww. celów założonych w perspektywie do 2030 r. możliwe będzie poprzez realizację inwestycji na poziomie regionalnym i lokalnym. Inwestycje w infrastrukturę transportową powinny wynikać z odpowiednich dokumentów planowania transportu.

Jednym z głównych problemów systemu transportowego województwa podlaskiego jest niezadowalający stan dróg, a co za tym idzie niedostateczny poziom bezpieczeństwa. Coraz większa liczba pojazdów, zwiększające się natężenie ruchu, prowadzi nie tylko do degradacji nawierzchni, zwłaszcza dróg wojewódzkich, powiatowych czy gminnych ale również wpływa negatywnie na środowisko. Wzrost dostępności komunikacyjnej województwa, przy poszanowaniu i wykorzystaniu walorów środowiska przyrodniczego, pozwoli wykorzystać potencjały rozwojowe oraz zniwelować słabości różnych części regionu. Istnieje zatem potrzeba dalszego rozwoju systemu dróg poprzez budowę nowych oraz modernizację istniejących, zgodnie z kierunkami rozwoju infrastruktury transportowej, określonymi w Regionalnym planie transportowym województwa podlaskiego. Słabo rozwinięty układ komunikacyjny, szczególnie w zakresie dróg wojewódzkich o znaczeniu regionalnym, stanowi istotną barierę do wykorzystania potencjałów regionu. Uzupełnieniem szans lokalizacyjnych będą inwestycje zmierzające do uzupełnienia i rozwoju infrastruktury komunikacyjnej służącej mobilności wewnątrz województwa.

W ramach celu szczegółowego **wsparcie obejmie budowę i przebudowę dróg wojewódzkich poza TEN-T oraz dróg lokalnych**. Planowana interwencja będzie komplementarna do inwestycji finansowanych w ramach FEPW i zapewni kontynuację działań w zakresie usprawnienia sieci drogowej regionu i dalsze dowiązywanie jej do sieci TEN-T oraz ważnych węzłów komunikacyjnych. Ociążenie z ruchu tranzytowego przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców, wzrostu bezpieczeństwa i redukcji emisji. W rezultacie planowany zakres interwencji wpłynie na podniesienie konkurencyjności i ożywienie przedsiębiorczości w województwie, zwiększenie mobilności mieszkańców oraz poprawę dostępu do usług publicznych. Wszystkie realizowane projekty dotyczące budowy lub przebudowy dróg będą obejmowały dostosowanie ich do nośności 11,5 tony/oś.

Inwestycje dotyczące pasażerskiego transportu zbiorowego często wykraczają poza tereny miejskie i obejmują swym zasięgiem całe subregiony. Ograniczona liczba połączeń regionalnych przewozów pasażerskich spowodowana jest uwarunkowaniami infrastrukturalnymi (niska prędkość) i organizacyjnymi (niedostateczna częstotliwość). Aby ograniczyć wykluczenia komunikacyjne należy usprawnić drogowe przewozy subregionalne i poprawić ich jakość. Do systemu komunikacji zbiorowej powinny zostać włączone tereny dotychczas nieobsługiwane, znajdujące się poza granicami miast niezbędne w codziennych dojazdach do pracy, szkoły i innych obiektów użyteczności publicznej. W tym celu należy podjąć działania w zakresie **rozwoju pasażerskiego transportu zbiorowego i jego infrastruktury oraz unowocześnienie taboru w celu powiązania obszarów peryferyjnych z lokalnymi/regionalnymi centrami wzrostu (drogowe przewozy**

subregionalne), w tym infrastruktura ładowania/tankowania paliw alternatywnych oraz rozwój systemów biletowych i aplikacji służących mobilności.

Celem zwiększenia dostępności transportu publicznego i jego integracji multimodalnej wspierany będzie także **rozwój infrastruktury ciągów pieszo-rowerowych** (wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą), stanowiących łączność pierwszej/ostatniej mili ze stacjami/przystankami kolejowymi i autobusowymi.

Województwo podlaskie jest jedynym regionem, który nie dysponuje **infrastrukturą dedykowaną poprawie bezpieczeństwa i podniesienia praktycznych umiejętności kierowców** (tzw. ośrodkiem doskonalenia techniki jazdy). W związku z tym konieczna jest realizacja wsparcia na rzecz powstania tego typu infrastruktury w formie regionalnego projektu strategicznego.

Głównymi beneficjentami będą jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, stowarzyszenia i porozumienia, jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną, podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia, przedsiębiorstwa transportowe oraz podmioty działające w ramach partnerstw publiczno-prywatnych.

Wybór projektów będzie dokonywany w sposób konkurencyjny lub niekonkurencyjny, zgodnie z regułami określonymi w ustawie wdrożeniowej. Planuje się zastosowanie trybu niekonkurencyjnego w stosunku do projektów o charakterze strategicznym oraz dotyczących dróg wojewódzkich z uwagi na monopol kompetencyjny.

Wszystkie ww. typy projektów zostały ocenione pod kątem zgodności z zasadą DNSH jako niemające znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.

Główne grupy docelowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Grupą docelową będą mieszkańcy regionu oraz osoby podróżujące.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz z poszanowaniem praw podstawowych oraz przestrzeganiem Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w procesie wdrażania Funduszy.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na każdym etapie realizacji programu będzie również przestrzegana zasada równości szans kobiet i mężczyzn.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Działania realizowane w projektach będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Zasady horyzontalne, w tym wyrównywanie szans i polityka antidyskryminacyjna znajdują odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Działania będą realizowane na obszarze całego województwa. W ramach celu szczegółowego nie jest planowane wykorzystanie narzędzi terytorialnych. W zakresie rozwoju pasażerskiego transportu zbiorowego interwencja ukierunkowana zostanie głównie na OSI Obszary zagrożone trwałą marginalizacją, wskazane w SRWP 2030.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Ze względu na charakter inwestycji nie przewiduje się działań międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych. Z uwagi na położenie geograficzne województwa podlaskiego w obszarze wsparcia programów współpracy o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym, interwencja ta będzie mogła być realizowana z podmiotami posiadającymi siedzibę poza województwem podlaskim, np. w ramach Programów: Interreg Europa 2021-2027, Interreg Europa Środkowa 2021-2027, Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027. Mając na względzie, że realizowane w FEDP projekty mają charakter liniowy i dotyczą mobilności będą miały one wpływ na poprawę dostępności w układzie międzyregionalnym i transgranicznym. Operacje z tego działania wpisują się w obszar tematyczny Transport w ramach SUERMB poprzez realizację inwestycji służących poprawie wewnętrznych i zewnętrznych połączeń transportowych, co wpłynie na poprawę łączności i dostępności województwa.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Przedsięwzięcia realizowane będą głównie przez pomioty publiczne świadczące niedochodowe usługi użyteczności publicznej. Zastosowanie IF wiąże się z dodatkowymi kosztami dla JST, co ogranicza środki na inne inwestycje.

Dla projektów transportu publicznego nie stwierdzono istnienia luki finansowej. Ich ważnym elementem jest redukcja zanieczyszczeń powietrza związanych z niską emisją spalin - efekt środowiskowy. Dotacje na wymianę taboru na nowoczesny pod względem ekologicznym pozwalają poprawić ofertę i atrakcyjność transportu publicznego oraz zwiększyć bezpieczeństwo podróży. Jednym ze skutków pandemii jest konieczność przebudowania systemów transportu zbiorowego, aby zachęcić ponownie do korzystania z jego usług. Wymaga to znacznych nakładów, co wobec zmniejszonych wpływów w związku z kryzysem stanowi dodatkowe obciążenie. Funkcje publicznego transportu i infrastruktury w rozwoju, w konfrontacji z wyzwaniami, jakie tworzy pandemia i jej skutki, stanowią argument za zastosowaniem w tym obszarze dotacji.

Z uwagi na charakter inwestycji i potencjalny brak zainteresowania ze strony pośredników nie planuje się wykorzystania IF.

2.1.3.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
III	3(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO044	Długość nowych lub rozbudowanych dróg – poza TEN-T	km	0	20,40

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

III	3(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO046	Długość dróg przebudowanych lub zmodernizowanych – poza TEN-T	km	0	35,80
III	3(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	PLRO112	Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji pozamiejskiej	szt.	0	12

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
III	3(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCR055	Roczna liczba użytkowników nowo wybudowanych, przebudowanych, rozbudowanych lub zmodernizowanych dróg	Pasażerokilometr/rok	0	2021	59 631 291	CST2 021	
III	3(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCR056	Oszczędność czasu dzięki udoskonalonej infrastrukturze drogowej	osobodni / rok	0	2021	46 421	CST2 021	

2.1.3.1.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
III	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	077 Działania mające na celu poprawę jakości powietrza i ograniczenie hałasu	1 700 000
III	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	081 Infrastruktura czystego transportu miejskiego	500 000
III	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	082 Tabor czystego transportu miejskiego	3 000 000
III	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	083 Infrastruktura rowerowa	3 000 000
III	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	086 Infrastruktura paliw alternatywnych	300 000

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

III	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	089 Nowo wybudowane lub rozbudowane drugorzędne połączenia drogowe z siecią drogową i węzłami TEN-T	36 900 000
III	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	090 Nowo wybudowane lub rozbudowane inne krajowe, regionalne i lokalne drogi dojazdowe	36 900 000
III	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	093 Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	49 200 000
III	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	168 Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	5 600 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
III	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	01 Dotacja	137 100 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
III	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	33 Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	137 100 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
III	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	03 Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	137 100 000

* W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.4. Priorytet IV: Przestrzeń społeczna wysokiej jakości

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+*
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+ ¹⁶
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

*Jeżeli zaznaczone, przejść do sekcji 2.1.1.2.

2.1.4.1. Cel szczegółowy (ii): Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online (Działanie 4.1)¹⁷

2.1.4.1.1. Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Jednym z najważniejszych wyzwań Polski jest podnoszenie poziomu kompetencji i kwalifikacji, zwiększenie uczestnictwa w formach uczenia się przez całe życie oraz lepsze dopasowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy. W związku z tym przewiduje się działania dotyczące ulepszenia oraz doposażenia infrastruktury edukacyjnej na wszystkich szczeblach, infrastruktury szkolnictwa wyższego i wyższego zawodowego. Istotnym wyzwaniem jest poprawa warunków kształcenia uczniów i studentów z niepełnosprawnościami oraz orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego. Istotne jest skierowanie wsparcia do mniejszych miast i wsi, gdzie środki przeznaczone na edukację takich osób są niższe. Wspierane będą inwestycje sprzyjające edukacji włączającej, dzięki którym uczniowie z niepełnosprawnościami oraz wymagający kształcenia specjalnego będą uczęszczać do placówek ogólnodostępnych, a nie specjalnych.

Wsparcie w ramach niniejszego celu szczegółowego będzie miało charakter uzupełniający w stosunku do interwencji EFS+ (w ramach Działania 6.3 i 7.1) i będzie ukierunkowane na tworzenie infrastruktury zwiększającej dostępność do edukacji, w szczególności na obszarach charakteryzujących się słabym dostępem. Interwencja uwzględni specyfikę województwa i będzie odnosić się do zdiagnozowanych deficytów i potrzeb oraz uwarunkowań, w tym demograficznych i ekonomicznych, jednocześnie bazując na doświadczeniach perspektywy finansowej 2014-2020.

¹⁶ W przypadku gdy zasoby w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+ są uwzględniane do celów art. 7 ust. 4 rozporządzenia w sprawie EFS+.

¹⁷ Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+.

Interwencja w zakresie infrastruktury przedszkoli i szkół (zwłaszcza dotycząca budowy nowej infrastruktury) będzie uwzględniać trendy demograficzne zachodzące na danym obszarze. Wspierany będzie rozwój i modernizacja, w tym przystosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, **infrastruktury na potrzeby świadczenia usług wychowania przedszkolnego** (przedszkoli lub innych form edukacji przedszkolnej) wraz z niezbędnym wyposażeniem gwarantującym wysoką jakość kształcenia. Możliwa będzie budowa/modernizacja placów zabaw oraz zagospodarowanie terenów wokół placówek jako element projektu. Inwestycje w infrastrukturę wychowania przedszkolnego mają na celu utworzenie nowych miejsc w ramach edukacji przedszkolnej oraz dostosowanie istniejących miejsc do potrzeb dzieci w wieku przedszkolnym mające na celu podnoszenie jakości kształcenia.

Wspierane będą również **inwestycje w infrastrukturę edukacyjną szkół podstawowych i ponadpodstawowych prowadzących kształcenie ogólne**. Będą one polegały na budowie, przebudowie infrastruktury mającej na celu poprawę bezpieczeństwa i jakości nauczania, w tym obiektów służących wzmacnianiu sprawności fizycznej uczniów. Ponadto możliwe będzie doposażenie placówek w nowoczesny sprzęt ICT, sprzęt multimedialny i pomoce naukowe, dydaktyczne w celu zwiększenia szans na rynku pracy uczniów. Budowa/modernizacja placów zabaw oraz zagospodarowanie terenów wokół placówek możliwa będzie jako element projektu. Kolejny typ wsparcia dotyczył będzie rozwoju **infrastruktury szkolnictwa zawodowego oraz ustawicznego** łącznie z wyposażeniem warsztatów/ pracowni w pomoce dydaktyczne i narzędzia, wyposażenie w sprzęt umożliwiający kształcenie na poziomie odpowiadającym aktualnym trendom w branżach pożądanym na lokalnym rynku pracy. Inwestycje w zakresie kształcenia zawodowego i ustawicznego powinny wpłynąć na poprawę jakości przygotowania zawodowego oraz dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy i pracodawców z obszaru województwa.

Dofinansowaniem objęte będą także inwestycje w **infrastrukturę dydaktyczną szkolnictwa wyższego oraz wyższego zawodowego**. Możliwe będzie również doposażenie uczelni w specjalistyczne pomoce dydaktyczne i sprzęt, a także tworzenie pracowni, laboratoriów, sal niezbędnych do prowadzenia zajęć dydaktycznych, w tym w formie zdalnej.

Inwestycje w infrastrukturę edukacyjną szkół podstawowych, ponadpodstawowych oraz szkolnictwa zawodowego będą uwzględniać działania na rzecz dostosowania jej do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi, ruchowymi oraz likwidowania istniejących barier, aby wszyscy uczniowie mogli uczestniczyć efektywnie w procesie edukacji na każdym poziomie. Beneficjentami wsparcia będą w szczególności jednostki samorządu terytorialnego, organy prowadzące przedszkola, oddziały przedszkolne i inne formy wychowania przedszkolnego, z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), organy prowadzące szkoły i placówki systemu oświaty realizujące kształcenie ogólne, organy prowadzące szkoły, centra i placówki realizujące kształcenie zawodowe i ustawiczne, organizacje pozarządowe i przedsiębiorstwa działające w partnerstwie ze szkołami zawodowymi w zakresie kształcenia dualnego, uczelnie wyższe zawodowe, uczelnie wyższe.

Wybór projektów będzie dokonywany w sposób konkurencyjny lub niekonkurencyjny, zgodnie z regułami określonymi w ustawie wdrożeniowej.

Wszystkie ww. typy projektów zostały ocenione pod kątem zgodności z zasadą DNSH jako niemające znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.

Główne grupy docelowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Główne grupy docelowe to dzieci w wieku przedszkolnym oraz ich rodzice i opiekunowie, nauczyciele zatrudnieni w placówkach przedszkolnych, dzieci i młodzież uczęszczająca do szkół/placówek oświatowych prowadzących kształcenie ogólne, zawodowe i specjalne, nauczyciele i kadra wspierająca i organizująca proces nauczania szkół/ placówek oświatowych, rodzice i opiekunowie dzieci i młodzieży wspieranych szkół i placówek, studenci i kadra uczelni wyższych prowadzących kształcenie na poziomie wyższym, pracodawcy/ przedsiębiorcy.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

v. 1.0

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz z poszanowaniem praw podstawowych oraz przestrzeganiem Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w procesie wdrażania Funduszy.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na każdym etapie realizacji programu będzie również przestrzegana zasada równości szans kobiet i mężczyzn.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Działania realizowane w projektach będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Zasady horyzontalne, w tym wyrównywanie szans i polityka antydyskryminacyjna znajdują odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Działania będą realizowane na obszarze całego województwa, w szczególności na terenie następujących OSI wskazanych w SRWP 2030: Miasta powiatowe - w zakresie wsparcia infrastruktury szkolnictwa zawodowego i ustawicznego oraz szkół ponadpodstawowych, Białystok i jego obszar funkcjonalny (z wykorzystaniem ZIT) - w zakresie wsparcia infrastruktury szkolnictwa zawodowego i ustawicznego, szkół ponadpodstawowych oraz szkolnictwa wyższego, Obszary wiejskie, w tym przyrodniczo cenne - w zakresie edukacji przedszkolnej.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie przewiduje się realizacji działań międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych. Z uwagi na położenie geograficzne województwa podlaskiego interwencja dotycząca edukacji będzie mogła być realizowana z podmiotami posiadającymi siedzibę poza województwem podlaskim, np. w ramach Programu Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Planowana interwencja jest nastawiona przede wszystkim na realizację celów w wymiarze społecznym, a finansowane projekty będą nastawione na poprawę dostępu do wysokiej jakości kształcenia, szkoleń oraz uczenia się przez całe życie. Będą służyły wyrównaniu dysproporcji terytorialnych w dostępie do edukacji i będą realizowane zgodnie z zasadami systemu oświaty. Nawet jeśli projekty z zakresu edukacji realizowane będą przez podmioty prywatne, to nie są to przedsięwzięcia nastawione na osiągnięcie zysku. W związku z powyższym, przedmiotowe działanie powinno być finansowane w formie dotacji.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

2.1.4.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
IV	4(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	PLRO121	Liczba wspartych przedszkoli	szt.	0	14
IV	4(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	PLRO125	Liczba wspartych szkół	szt.	0	26

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
IV	4(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCR070	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki nad dziećmi	użytkownicy/rok	0	2021	882	CST2021	
IV	4(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCR071	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek oświatowych	użytkownicy/rok	0	2021	5 564	CST2021	

2.1.4.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
IV	EFRR	Słabiej rozwinięty	4(ii)	121 Infrastruktura na potrzeby wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem	6 000 000
IV	EFRR	Słabiej rozwinięty	4(ii)	122 Infrastruktura na potrzeby szkolnictwa podstawowego i średniego	8 000 000
IV	EFRR	Słabiej rozwinięty	4(ii)	123 Infrastruktura na potrzeby szkolnictwa wyższego	7 600 000
IV	EFRR	Słabiej rozwinięty	4(ii)	124 Infrastruktura na potrzeby kształcenia i szkolenia zawodowego oraz edukacji dorosłych	9 107 318

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
IV	EFRR	Słabiej rozwinięty	4(ii)	01 Dotacja	30 707 318

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
IV	EFRR	Słabiej rozwinięty	4(ii)	03 Zintegrowane inwestycje terytorialne – Miejskie obszary funkcjonalne	9 107 318
IV	EFRR	Słabiej rozwinięty	4(ii)	26 Inne podejścia – Miasta, małe miasta i przedmieścia	14 600 000
IV	EFRR	Słabiej rozwinięty	4(ii)	28 Obszary wiejskie	7 000 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
IV	EFRR	Słabiej rozwinięty	4(ii)	03 Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	30 707 318

* W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.4.2. Cel szczegółowy (iii): Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne (Działanie 4.2)¹⁸

2.1.4.2.1. Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

W celu zwiększania integracji społeczno-ekonomicznej marginalizowanych społeczności, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach wspierane będą **działania dedykowane infrastrukturze społecznej** w powiązaniu z procesem integracji społecznej, aktywizacji społeczno-zawodowej i deinstytucjonalizacji usług. W ramach działania dofinansowaniu będzie podlegała m.in. infrastruktura placówek zapewniających dzienną i całodobową opiekę osobom z niepełnosprawnościami, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku. Interwencja będzie dotyczyła również infrastruktury społecznej na rzecz wspierania rodzin przeżywających trudności w

¹⁸ Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+.

wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz pieczy zastępczej. Ponadto wspierane będą mieszkania o charakterze wspomagającym, chronionym i treningowym, a także lokale/mieszkania w ramach najmu socjalnego.

Wspierane będą **projekty na potrzeby realizacji usług w społeczności lokalnej**, w szczególności na rzecz osób z niepełnosprawnościami, przewlekle chorych i osób starszych. Ich celem będzie zapewnienie wsparcia dostosowanego do indywidualnych potrzeb poszczególnych osób, co ułatwi zastosowanie formuły grantowej projektów.

Wsparcia wymaga również **infrastruktura szkół specjalnych przysposabiających do pracy**. Wsparcie dla szkolnictwa specjalnego będzie ukierunkowane na zwiększanie jego dostępności i podnoszenia jakości edukacji włączającej. Interwencja na rzecz szkół specjalnych zapewni specjalistyczną pomoc i edukację dzieciom z niepełnosprawnościami, które w krótkim czasie nie będą mogły znaleźć niezbędnego wsparcia w szkolnictwie ogólnym.

Ponadto istnieje potrzeba wsparcia infrastruktury służącej aktywizacji społeczno-zawodowej osób biernych zawodowo oraz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, jak również infrastruktury integracyjnej wykorzystywanej przez struktury pomocy społecznej oraz różne instytucje i organizacje w celu integracji społeczności, zwłaszcza ukraińskiej i białoruskiej, zamieszkujących region i funkcjonujących na jego obszarze.

Z uwagi na specyfikę województwa jako obszaru przygranicznego przewiduje się także możliwość wspierania tzw. **infrastruktury integracyjnej sprzyjającej włączeniu społecznemu**, która jest wykorzystywana przez struktury pomocy społecznej, różne instytucje i organizacje w celu integracji obywateli państw trzecich, w tym migrantów.

Wsparcie w ramach niniejszego celu szczegółowego będzie miało charakter uzupełniający w stosunku do interwencji EFS+ (w szczególności z interwencją w ramach Działania 6.5, 6.6 i 6.7 oraz w Działaniach 7.2, 7.3 i 7.4) i będzie ukierunkowane na tworzenie infrastruktury zwiększającej dostępność do usług społecznych, w szczególności na obszarach charakteryzujących się słabym dostępem. Interwencja uwzględni specyfikę województwa i będzie odnosić się do zdiagnozowanych deficytów i potrzeb oraz uwarunkowań, w tym demograficznych i ekonomicznych, jednocześnie bazując na doświadczeniach perspektywy finansowej 2014-2020. Interwencja w zakresie infrastruktury społecznej (zwłaszcza dotycząca budowy nowej infrastruktury) będzie uwzględniać trendy demograficzne zachodzące na danym obszarze oraz potrzeby osób z niepełnosprawnościami oraz o szczególnych potrzebach.

Kluczowym wyznacznikiem zakwalifikowania danego podmiotu jako beneficjenta nie będzie forma prawna wnioskodawcy, a przedmiot jego działalności. Potencjalnymi beneficjentami wsparcia w powyższym zakresie, w szczególności będą instytucje pomocy i integracji społecznej, organizacje pozarządowe, działające w sferze pomocy i integracji społecznej, jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną.

Wybór projektów będzie dokonywany w sposób konkurencyjny lub niekonkurencyjny, zgodnie z regułami określonymi w ustawie wdrożeniowej.

Wszystkie ww. typy projektów zostały ocenione pod kątem zgodności z zasadą DNSH jako niemające znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.

Główne grupy docelowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Odbiorcami wsparcia będą mieszkańcy województwa.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz z poszanowaniem praw

podstawowych oraz przestrzeganiem Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w procesie wdrażania Funduszy.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na każdym etapie realizacji programu będzie również przestrzegana zasada równości szans kobiet i mężczyzn.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Działania realizowane w projektach będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Zasady horyzontalne, w tym wyrównywanie szans i polityka antidyskryminacyjna znajdą odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Działania będą realizowane na obszarze całego województwa, w szczególności na terenie następujących OSI wskazanych w SRWP 2030: Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze oraz Obszary zagrożone trwałą marginalizacją.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Dopuszcza się realizację działań międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych na rzecz integracji obywateli państw trzecich, w tym migrantów.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych. W ramach działania interwencja będzie dotyczyła infrastruktury społecznej na rzecz społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji. Ponadto wspierane będą mieszkania o charakterze wspomagającym, chronionym i treningowym, a także lokale/mieszkania w ramach najmu socjalnego. Głównymi beneficjentami wsparcia w powyższym zakresie będą instytucje pomocy i integracji społecznej, organizacje pozarządowe, działające w sferze pomocy i integracji społecznej oraz jednostki samorządu terytorialnego, na które nałożony jest obowiązek świadczenia odpowiednich usług społecznych na rzecz mieszkańców. Ze względu na społeczny wymiar i specyfikę działań, przewiduje się wsparcie dotacyjne.

2.1.4.2.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
IV	4(iii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO065	Pojemność nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych	osoby	0	363
IV	4(iii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO113	Ludność objęta projektami w ramach zintegrowanych działań na rzecz włączenia społeczno- gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji	osoby	25	313

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
IV	4(iii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCR067	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych	użytkownicy / rok	0	2021	181	CST2021	

2.1.4.2.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
IV	EFRR	Słabiej rozwinięty	4(iii)	126 Infrastruktura mieszkaniowa (inna niż dla migrantów, uchodźców i osób objętych ochroną międzynarodową lub ubiegających się o nią)	12 000 000
IV	EFRR	Słabiej rozwinięty	4(iii)	127 Pozostała infrastruktura społeczna przyczyniająca się do włączenia społecznego	8 682 747

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
---------------	---------	-------------------	-----------------	-----	---------------

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

IV	EFRR	Słabiej rozwinięty	4(iii)	01 Dotacja	20 682 747
----	------	--------------------	--------	------------	------------

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
IV	EFRR	Słabiej rozwinięty	4(iii)	03 Zintegrowane inwestycje terytorialne – Miejskie obszary funkcjonalne	5 682 747
IV	EFRR	Słabiej rozwinięty	4(iii)	26 Inne podejścia – Miasta, małe miasta i przedmieścia	10 000 000
IV	EFRR	Słabiej rozwinięty	4(iii)	28 Inne podejścia - Obszary wiejskie	5 000 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
IV	EFRR	Słabiej rozwinięty	4(iii)	03 Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	20 682 747

* W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.4.3. Cel szczegółowy (v): Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej (Działanie 4.3)¹⁹

2.1.4.3.1. Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Mając na uwadze rozwój województwa podlaskiego oraz poprawę jakości życia w regionie, niezbędnym jest w zakresie opieki zdrowotnej zapewnienie odpowiedniego poziomu infrastruktury i dostępności do niej. W związku z tym wspierane będą **inwestycje na rzecz dostępności do wysokiej jakości usług zdrowotnych**, w szczególności w priorytetowych dziedzinach medycyny lub dziedzinach wynikających z potrzeb epidemiologicznych, zidentyfikowanych na poziomie województwa. Działania będą obejmować podnoszenie jakości świadczonych usług zdrowotnych,

¹⁹ Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+.

w tym na rzecz poszerzenia dostępności architektonicznej, cyfrowej, komunikacyjnej i organizacyjnej placówek ochrony zdrowia dla pacjentów ze szczególnymi potrzebami, w tym osób starszych i z niepełnosprawnościami. Elementem projektu mogą być działania z zakresu stosowania nowoczesnych form świadczenia usług medycznych, np. telemedycyny, telerehabilitacji.

Inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia będą wynikały ze zdiagnozowanych potrzeb dla podmiotów leczniczych działających w publicznym systemie ochrony zdrowia i obejmą podstawową opiekę zdrowotną (POZ), ambulatoryjne świadczenia zdrowotne (AOS), stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne oraz opiekę długoterminową. Inwestycje infrastrukturalne w obszarze zdrowia nastawione będą na wzmocnienie roli POZ w dostarczaniu dobrej jakości usług zdrowotnych oraz poprawy dostępności do ambulatoryjnej opieki specjalistycznej i szpitalnej, w szczególności na obszarach wiejskich. Będą obejmowały także dostosowanie infrastruktury podmiotów wykonujących działalność leczniczą i placówek opieki długoterminowej do wymagań osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób starszych i z niepełnosprawnościami w celu poprawy ich dostępności i jakości.

Działania obejmą deinstytucjonalizację świadczenia usług zdrowotnych i społecznych poprzez rozwój infrastrukturalny środowiskowych form opieki, w szczególności dla osób starszych, osób z niepełnosprawnościami oraz osób z zaburzeniami i chorobami psychicznymi, w celu poprawy dostępności i jakości tych świadczeń, w tym rozwój opieki długoterminowej. Przewiduje się wsparcie przedsięwzięć w zakresie: geriatry, rehabilitacji, usług opiekuńczo-leczniczych i paliatywno-hospicyjnych, dedykowanych w szczególności osobom starszym. Inwestycje będą dotyczyły dostosowania przede wszystkim szpitali powiatowych, zakładów opieki długoterminowej oraz hospicjów do świadczenia usług w zakresie diagnostyki, opieki specjalistycznej, rehabilitacji i opieki długoterminowej, hospicyjnej i paliatywnej, w tym w formach zdeinstytucjonalizowanych, tj. opieki domowej, świadczeń na poziomie AOS, oddziału dziennego. Podjęte działania mają zapewnić rozwój i modernizację zasobów infrastruktury zdrowia, w tym w szczególności sprzętu i aparatury medycznej zapewniającej dostęp do usług dostarczanych w zgodzie z mapą potrzeb zdrowotnych dla województwa podlaskiego i regionalnym planem transformacji. Planowana interwencja ma w szczególności wzmocnić rolę POZ w dostarczaniu usług zdrowotnych oraz zapewnić poprawę dostępności do ambulatoryjnej opieki specjalistycznej, a także opieki stacjonarnej i całodobowej. Zatem planuje się wsparcie POZ w związku z rozszerzeniem zakresu realizowanych przez nie świadczeń finansowanych przez NFZ, w tym m.in. w zakresie profilaktyki oraz diagnostyki.

Oczekiwanym rezultatem będzie wzrost jakości i dostępności usług zdrowotnych oraz społecznych, jak również zwiększenie potencjału instytucji systemu ochrony zdrowia.

Ponadto realizowany będzie projekt strategiczny dla województwa podlaskiego dotyczący **utworzenia Centrum Diagnostyki i Leczenia Chorób Nowotworowych – Centrum Chorób Piersi - Breast Cancer Unit (BCU)**.

Beneficjentami interwencji będą podmioty lecznicze (publiczne, prywatne) udzielające świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, w tym m.in. samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, zakłady podstawowej opieki zdrowotnej oraz ambulatoryjnej opieki specjalistycznej.

Wybór projektów będzie dokonywany w sposób konkurencyjny lub niekonkurencyjny, zgodnie z regułami określonymi w ustawie wdrożeniowej. Planuje się zastosowanie trybu niekonkurencyjnego w stosunku do projektu strategicznego.

Wszystkie ww. typy projektów zostały ocenione pod kątem zgodności z zasadą DNSH jako niemające znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.

Główne grupy docelowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Odbiorcami wsparcia będą pacjenci podmiotów leczniczych, w szczególności mieszkańcy województwa.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

v. 1.0

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz z poszanowaniem praw podstawowych oraz przestrzeganiem Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w procesie wdrażania Funduszy.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na każdym etapie realizacji programu będzie również przestrzegana zasada równości szans kobiet i mężczyzn.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Działania realizowane w projektach będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Zasady horyzontalne, w tym wyrównywanie szans i polityka antydyskryminacyjna znajdą odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Działania będą realizowane na obszarze całego województwa, w szczególności na terenie następujących OSI wskazanych w SRWP 2030: Miasta powiatowe oraz Obszary zagrożone trwałą marginalizacją.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie przewiduje się realizacji działań międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych. Z uwagi natomiast na położenie geograficzne województwa podlaskiego interwencja w obszarze zdrowia będzie mogła być realizowana z podmiotami posiadającymi siedzibę poza województwem podlaskim, np. w ramach Programów: Interreg Europa 2021-2027, Interreg Europa Środkowa 2021-2027, Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027, Interreg Polska-Ukraina 2021-2027, Interreg Litwa-Polska 2021-2027. Interwencja FEdP będzie komplementarna z ww. Programami.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Opieka zdrowotna stanowi dobro publiczne. Beneficjentami wsparcia będą wyłącznie podmioty działające w publicznym systemie ochrony zdrowia. Zapewniają oni świadczenia z zakresu opieki zdrowotnej dla pacjentów, priorytetem ich działalności nie jest zysk, a rynek usług zdrowotnych nie kieruje się mechanizmami rynkowymi. W związku z powyższym nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych, lecz wsparcie dotacyjne.

2.1.4.3.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
IV	4(v)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO069	Pojemność nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej	Osoby/rok	0	12 728
IV	4(v)	EFRR	Słabiej rozwinięty	FEPDP01 (własny IZ)	Nakłady inwestycyjne na zakup aparatury medycznej	PLN	0	52 094 070

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
IV	4(v)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCR073	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej	Użytkownicy/rok	0	2021	8 273	CST2021	

2.1.4.3.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
IV	EFRR	Słabiej rozwinięty	4(v)	128 Infrastruktura zdrowotna	15 000 000
IV	EFRR	Słabiej rozwinięty	4(v)	129 Wyposażenie opieki zdrowotnej	10 000 000
IV	EFRR	Słabiej rozwinięty	4(v)	131 Cyfryzacja w opiece zdrowotnej	2 900 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
IV	EFRR	Słabiej rozwinięty	4(v)	01 Dotacja	27 900 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
---------------	---------	-------------------	-----------------	-----	---------------

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

IV	EFRR	Słabiej rozwinięty	4(v)	33 Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	27 900 000
----	------	--------------------	------	--	------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
IV	EFRR	Słabiej rozwinięty	4(v)	03 Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	27 900 000

* W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.4.4. Cel szczegółowy (vi): Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych (Działanie 4.4)²⁰

2.1.4.4.1. Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury oraz turystyka są ważnymi czynnikami rozwoju społeczno-gospodarczego, włączenia społecznego i innowacji społecznych na danym obszarze. Należy dążyć do wykorzystania integracyjnego potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego, wzmacniania tożsamości i uczestnictwa w kulturze. Działania powinny przyczyniać się do rozwoju gospodarczego i społecznego poprzez tworzenie odpornych i trwałych miejsc pracy. Powinny one również zapewniać szerszy dostęp do kultury i bardziej zróżnicowanych usług turystycznych, dążąc do wywierania pozytywnego wpływu na społeczności lokalne oraz, w stosownych przypadkach, kładąc nacisk na integrację ubogich społeczności i zatrudnienie osób wykluczonych. Zachodzące zmiany powodują konieczność poszukiwania nowych metod udostępnienia i ułatwienia dostępu do dóbr kultury. Zasadny jest rozwój turystyki oparty na walorach przyrodniczych i krajobrazowych, kulturowych stanowiących o wysokiej atrakcyjności turystycznej. Konieczna jest modernizacja infrastruktury kultury i turystyki, wzmacnianie potencjału instytucji kultury, wspieranie rozwoju sektorów kreatywnych i przemysłu czasu wolnego. W tym kontekście istotne jest wzmocnienie obszaru turystyki i kultury, tak aby osoby ze szczególnymi potrzebami na równi z innymi mogły korzystać z potencjału kulturowego i przyrodniczego regionu oraz realizować swoje potrzeby rekreacyjne. Wsparcie w obszarze kultury i turystyki będzie realizowało zapisy dokumentów strategicznych UE, tj. *Nowego europejskiego programu na rzecz kultury* w zakresie wykorzystania wagi kultury i różnorodności kulturowej do celów spójności społecznej i dobrostanu oraz wspierania kreatywności opartej na kulturze w obszarze edukacji i innowacji oraz w zakresie miejsc pracy i wzrostu gospodarczego, jak również ochrony dziedzictwa kulturowego i podnoszenia jego wartości. Działania w obszarze kultury i turystyki będą również zgodne z dokumentem

²⁰ Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+.

Europejskie ramy działania w zakresie dziedzictwa kulturowego z 2018 r. oraz konkluzjami Rady w sprawie planu prac w dziedzinie kultury na lata 2019-2022. Ponadto wsparcie w obszarze dziedzictwa kulturowego będzie zgodne z zapisami dokumentu „Europejskie Zasady Jakości dla finansowanych przez UE interwencji o potencjalnym wpływie na dziedzictwo kulturowe”.

Realizowane będą inwestycje zwiększające stopień wykorzystania zasobów sektora kultury i turystyki poprzez **zachowanie i modernizację obiektów dziedzictwa kulturowego**. Dotyczy to wyłącznie zachowania i modernizacji obiektów dziedzictwa kulturowego na cele prowadzenia działalności kulturalnej. Dziedzictwo kulturowe stanowi przedmiot ochrony i zasób, który może być wykorzystywany do rozwoju kapitału społecznego, jak i rozwoju gospodarczego. Zachowanie i modernizacja obiektów dziedzictwa kulturowego na cele prowadzenia działalności kulturalnej uwzględnia działania obejmujące kompleksowe prace konserwatorskie, restauratorskie pozwalające zachować walory i charakter tego typu obiektów. Elementem uzupełniającym mogą być prace związane z zagospodarowaniem terenu wokół obiektów dziedzictwa kulturowego, prace dotyczące zabezpieczeń na wypadek zagrożeń, zakup wyposażenia.

W celu wzmocnienia roli kultury w rozwoju gospodarczym i społecznym ważna jest rola projektów obejmujących **konserwację zabytków ruchomych oraz zabytkowych muzealiów, starodruków, księgozbiorów, materiałów bibliotecznych, archiwalnych i zbiorów audiowizualnych (w tym filmowych) oraz ich ochrona i digitalizacja**. Podstawową formą ochrony zabytków jest wpis do rejestru zabytków. W ramach typu projektu możliwe będą prace konserwatorskie, restauratorskie zabytków ruchomych, muzealiów, starodruków, księgozbiorów, materiałów bibliotecznych, archiwalnych i zbiorów audiowizualnych (w tym filmowych) połączone z ich ochroną i digitalizacją. Elementem uzupełniającym mogą być niezbędne prace dotyczące dostosowania pomieszczeń do właściwego przechowywania zbiorów, ich zabezpieczenia, zakup stosownego wyposażenia.

Dofinansowane zostaną, m.in. projekty pn.: **Mediateka - Kreatywne Centrum Nauki, Edukacji i Technologii w Suwałkach i Książka – Pasja – Zawód. Książnica Łomżyńska oraz Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Łomży**.

Jakość życia w województwie podlaskim oceniana jest na średnim poziomie. Niedostateczny poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa dotyczy między innymi uczestnictwa w kulturze. Zasadne jest zatem wzmacnianie uczestnictwa mieszkańców regionu w kulturze (w tym aktywności kulturotwórcze, kreatywne), wykorzystanie integracyjnego potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego poprzez **rozwój infrastruktury do prowadzenia działalności kulturalnej ważnej dla edukacji i aktywności kulturalnej** (m.in. teatry, zespoły artystyczne, galerie, biblioteki, centra kultury, muzea oraz szkoły artystyczne i uczelnie artystyczne, jeśli pełnią funkcję ośrodków kultury). Rozwój infrastruktury do prowadzenia działalności kulturalnej ważnej dla edukacji i aktywności kulturalnej oraz odpowiednia oferta ma służyć aktywności społecznej, kulturalnej, włączeniu społecznemu. Kompleksowe wsparcie (przebudowa, rozbudowa, wyposażenie) rozwoju już istniejącej infrastruktury do prowadzenia działalności kulturalnej ważnej dla edukacji i aktywności kulturalnej ułatwi i zwiększy uczestnictwo mieszkańców regionu w życiu kulturalnym.

Możliwe jest rozszerzenie niniejszego wsparcia o komponent dotyczący rozwoju międzysektorowej współpracy w zakresie przemysłów kultury i kreatywnych, tj. nowych i innowacyjnych produktów w dziedzinie kultury i turystyki, wynikających ze współpracy uczelni i szkół artystycznych i instytucji sektora kultury z przedsiębiorstwami i klastrami przemysłów kreatywnych.

Poszukiwanie powiązań pomiędzy kulturą, nauką i biznesem zaowocowało wypracowaniem nowego sektora gospodarki - przemysłu/branży kreatywnej. Sektor kreatywny to wszystkie przemysły, których działalność uwzględnia twórczość, produkcję, wytwarzanie, prezentację, nadawanie, wystawiennictwo, dystrybucję i sprzedaż dóbr chronionych prawami autorskimi. Połączenie kreatywności z przedsiębiorczością, czyli umiejętnością przełożenia wypracowanego pomysłu na konkretne działanie przynoszące korzyści, stanowi bazę dla zaistnienia przemysłu kreatywnego.

Do wypracowania nowych i innowacyjnych produktów kultury i turystyki w oparciu o istniejące zasoby materialne i niematerialne może przyczynić się współpraca instytucji kultury z placówkami

edukacyjnymi, naukowymi, a także klastrami przedsiębiorstw z obszaru przemysłów kreatywnych. Interwencja w tym zakresie będzie komplementarna do wsparcia z EFS+.

Przykładem synergii pomiędzy kulturą, nauką i biznesem będzie **projekt strategiczny dla województwa podlaskiego XYLOPOLIS – Centrum Sztuki i Nauki o Drewnie**, który jest unikatowym przedsięwzięciem w skali kraju.

Położenie przygraniczne województwa podlaskiego i walory przyrodnicze stanowią potencjał do rozwoju wybranych form turystyki. Wspierana będzie **infrastruktura służąca rozwojowi turystyki w oparciu o m.in. walory przyrodnicze, dziedzictwo kulturowe i lokalne produkty turystyczne**. W szczególności interwencja będzie dotyczyła produktów turystycznych i szlaków tematycznych, odwołujących się do walorów historycznych, kulturowych, przyrodniczych województwa podlaskiego o zasięgu co najmniej subregionalnym. Ze wsparcia wyłączone będą szlaki o charakterze ponadregionalnym, wspierane w ramach programu dla Polski Wschodniej.

Wyżej wymienione typy projektów powinny uwzględniać rozwiązania mające na celu ułatwienie dostępu do obiektów dziedzictwa kulturowego, zabytków, instytucji kultury, w tym dostosowanie ww. obiektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Przy realizacji przedsięwzięć w zakresie kultury i turystyki musi zostać zapewniona trwałość finansowa, trwałość środowiskowa, odporność na przyszłe kryzysy oraz pozytywny wpływ na mniejszości i lokalne społeczności.

Kluczowym wyznacznikiem zakwalifikowania danego podmiotu jako beneficjenta nie będzie forma prawna wnioskodawcy, a przedmiot jego działalności. Wsparcie otrzymają w szczególności jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia, stowarzyszenia, jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną, instytucje prowadzące działalność z zakresu kultury, dziedzictwa kulturowego i turystyki na poziomie regionalnym oraz podmioty działające w ramach partnerstw publiczno-prywatnych.

Wybór projektów będzie dokonywany w sposób konkurencyjny lub niekonkurencyjny, zgodnie z regułami określonymi w ustawie wdrożeniowej. Planuje się zastosowanie trybu niekonkurencyjnego w stosunku do projektów o charakterze strategicznym.

Wszystkie ww. typy projektów zostały ocenione pod kątem zgodności z zasadą DNSH jako niemające znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.

Główne grupy docelowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Grupą docelową będą mieszkańcy województwa i turyści odwiedzający region

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz z poszanowaniem praw podstawowych oraz przestrzeganiem Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w procesie wdrażania Funduszy.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na każdym etapie realizacji programu będzie również przestrzegana zasada równości szans kobiet i mężczyzn.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Działania realizowane w projektach będą

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.
Zasady horyzontalne, w tym wyrównywanie szans i polityka antydyskryminacyjna znajdują odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Działania będą realizowane na obszarze całego województwa, w szczególności na terenie następujących OSI wskazanych w SRWP 2030: Subregionalne ośrodki wzrostu, Obszary zagrożone trwałą marginalizacją i Obszary wiejskie, w tym przyrodniczo cenne.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Przewiduje się realizację przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych w zakresie promocji działań, produktów kulturalnych i atrakcyjności turystycznej regionu. Jednocześnie z uwagi na położenie geograficzne województwa podlaskiego interwencja dotycząca rozwoju kultury i turystyki będzie mogła być realizowana z podmiotami posiadającymi siedzibę poza województwem podlaskim, np. w ramach Programów: Interreg Europa 2021-2027, Interreg Europa Środkowa 2021-2027, Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027, Interreg Polska-Ukraina 2021-2027, Interreg Litwa-Polska 2021-2027. Interwencja FEdP będzie komplementarna z ww. Programami.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych z uwagi na to, że działania w ramach tego celu są bardzo ważne dla rozwoju województwa, społeczeństwa i zachowania dziedzictwa kulturowego regionu. Trudno wyliczyć wprost wymierne efekty ekonomiczne w dziedzinie kultury i turystyki (przynajmniej w krótkiej perspektywie czasowej). Celem wsparcia w działaniu nie jest maksymalizacja zysku pochodzącego z wykorzystywanych zasobów kultury, lecz ich ochrona, dlatego zasadne jest wsparcie w formie dotacji.

2.1.4.4.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
IV	4(vi)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO077	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	8	102

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
IV	4(vi)	EFRR	Słabiej Rozwinięte	RCR077	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby / rok	0	2021	145 044	CST2021	

2.1.4.4.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
IV	EFRR	Słabiej rozwinięty	4(vi)	165 Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych	4 000 000
IV	EFRR	Słabiej rozwinięty	4(vi)	166 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	18 000 000
IV	EFRR	Słabiej rozwinięty	4(vi)	167 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000	8 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
IV	EFRR	Słabiej rozwinięty	4(vi)	01 Dotacja	30 000 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
IV	EFRR	Słabiej rozwinięty	4(vi)	33 Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	30 000 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
IV	EFRR	Słabiej rozwinięty	4(vi)	03 Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	30 000 000

* W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.5. Priorytet V: Partnerskie Podlaskie

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+*
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+ ²¹
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

*Jeżeli zaznaczone, przejść do sekcji 2.1.1.2.

2.1.5.1. Cel szczegółowy (i): Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich (Działanie 5.1)²²

2.1.5.1.1. Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Cel szczegółowy będzie wdrażany z zastosowaniem instrumentów terytorialnych takich jak: zintegrowane instrumenty terytorialne – ZIT, inne instrumenty terytorialne - IIT (w szczególności gminne programy rewitalizacji oraz partnerstwa strategiczne). ZIT będzie przeznaczony, tak jak w perspektywie finansowej 2014-2020, dla Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego (BOF) oraz dla innych miejskich obszarów funkcjonalnych, które mogą zostać wyznaczone przez Zarząd Województwa Podlaskiego, zgodnie z delimitacją wskazaną w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030. Podstawowym dokumentem dotyczącym działań realizowanych w formule ZIT jest Strategia ZIT, która pełni rolę strategii terytorialnej, o której mowa w art. 29 rozporządzenia ogólnego, i określa wyzwania stojące przed OF, planowane mechanizmy zintegrowanego podejścia oraz oczekiwane rezultaty i listę projektów, których identyfikacja oznacza zapewnienie udziału władz miejskich, lokalnych lub innych organów terytorialnych w wyborze projektów. Tworzenie i realizacja Strategii ZIT powinny być oparte o zasadę partnerstwa i angażować w te procesy partnerów społeczno-gospodarczych. Zakres działań wdrażanych w ramach strategii ZIT będzie wynikał z potrzeb rozwojowych i potencjałów danego obszaru wskazanych ww. strategii. Działania te powinny mieć charakter ponadlokalny i służyć wzmacnianiu relacji funkcjonalnych. Rolą BOF jest nie tylko opracowanie strategii ZIT, ale również zaangażowanie w proces potwierdzenia, że dane przedsięwzięcie/projekt realizuje cele strategii ZIT.

²¹ W przypadku gdy zasoby w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+ są uwzględniane do celów art. 7 ust. 4 rozporządzenia w sprawie EFS+.

²² Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Przewidywana alokacja na ZIT w ramach całego FEdP będzie nie niższa niż w ramach RPOWP 2014-2020.

W zakresie rewitalizacji planowane do wsparcia są projekty wynikające z Gminnych Programów Rewitalizacji, przygotowanych zgodnie z ustawą o rewitalizacji, które zostały wpisane do Wykazu programów rewitalizacji gmin województwa podlaskiego. Zakres interwencji w obszarze rewitalizacji powinien uwzględniać kierunki i cele wskazane w Regionalnej Polityce Rewitalizacji Województwa Podlaskiego 2030. Zgodnie z Umową Partnerstwa, Gminne Programy Rewitalizacji pełnią funkcję strategii IIT.

W celu szczegółowym planowane jest w szczególności wsparcie następujących typów projektów:

- 1) ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych,**
- 2) ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury,**
- 3) ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000,**
- 4) fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych.**

CP 5 jest szczególnie związany z CP 4, w dużej mierze finansowanym z EFS+, uzupełniającym interwencje o charakterze infrastrukturalnym o niezbędne działania społeczne.

Projekty dotyczące wsparcia kultury, dziedzictwa kulturowego i turystyki będą wdrażane na poziomie regionalnym zarówno w CP 5 jak i w CP 4. Komplementarność będzie zapewniona w zakresie sposobu wdrażania, celów oraz na poziomie pojedynczego projektu i beneficjenta.

Zaplanowana interwencja jest oparta o model partycypacyjny, ponieważ projekty kierowane do wsparcia w CP 5 muszą wynikać ze strategii terytorialnych danego obszaru, w przygotowanie których zaangażowane jest duże grono interesariuszy: JST, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, społeczności lokalne. Istotnym efektem działań w CP 5 będzie trwałe wzmocnienie potencjału instytucjonalnego samorządów lokalnych oraz wzrost znaczenia lokalnych interesariuszy i ich wpływu na rozwój społeczno-gospodarczy regionu.

Wsparciem nie będą objęte inwestycje w infrastrukturę drogową (w tym parkingi), jeżeli ma ona być wykorzystywana w indywidualnym ruchu samochodowym. Nie przewiduje się także możliwości budowy nowych budynków.

W projektach rewitalizacji należy szczególnie zadbać o zachowanie i rozwój zielonej infrastruktury, zwłaszcza ochronę drzew, w całym cyklu projektowym, w tym poprzez stosowanie standardów ochrony zieleni. Mając na uwadze potrzebę adaptacji obszarów miejskich do zmiany klimatu, należy dążyć również do zwiększania powierzchni biologicznie czynnych i unikanie tworzenia powierzchni uszczelnionych.

Planowane działania inwestycyjne w zakresie rozwoju oferty turystycznej i rekreacyjnej, powinny być realizowane z zachowaniem zasad zrównoważonej turystyki, ze szczególnym poszanowaniem cennych przyrodniczo obszarów, z jednoczesnym stosowaniem urządzeń minimalizujących presję ze strony turystów.

Beneficjentami będą podmioty wskazane w strategiach terytorialnych.

Wybór projektów będzie dokonywany w sposób konkurencyjny lub niekonkurencyjny, zgodnie z regułami określonymi w ustawie wdrożeniowej.

Wszystkie ww. typy projektów zostały ocenione pod kątem zgodności z zasadą DNSH jako niemające znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.

Główne grupy docelowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Główne grupy docelowe to grupy wskazane w strategiach terytorialnych.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz z poszanowaniem praw podstawowych oraz przestrzeganiem Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w procesie wdrażania Funduszy.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na każdym etapie realizacji programu będzie również przestrzegana zasada równości szans kobiet i mężczyzn.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Działania realizowane w projektach będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Zasady horyzontalne, w tym wyrównywanie szans i polityka antidyskryminacyjna znajdą odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Obszary objęte strategiami terytorialnymi z uwzględnieniem narzędzi terytorialnych takich jak: zintegrowane instrumenty terytorialne – ZIT, inne instrumenty terytorialne - IIT (w szczególności gminne programy rewitalizacji oraz partnerstwa strategiczne).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie przewiduje się działań międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych.

Z uwagi na położenie geograficzne województwa podlaskiego interwencja ta będzie mogła być realizowana z podmiotami posiadającymi siedzibę poza województwem podlaskim, np. w ramach Programów: Interreg Europa 2021-2027, Interreg Europa Środkowa 2021-2027, Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027, Interreg Polska-Ukraina 2021-2027, Interreg Litwa-Polska 2021-2027.

Operacje z tego obszaru wpisują się w obszar priorytetowy Planowanie przestrzenne w ramach SUERMB poprzez zastosowanie strategii terytorialnych będących ważnym narzędziem promowania zrównoważonego rozwoju. Poprzez ich realizację nastąpi integracja różnych sektorów polityki publicznej w skali lokalnej, ale i regionalnej. Będzie to służyło zrównoważeniu potrzeby rozwoju społeczno -gospodarczego z poszanowaniem potrzeby ochrony środowiska. Operacje z tego obszaru wpisują się również w obszar priorytetowy Kultura i Turystyka w ramach SUERMB.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Z doświadczeń 2014-2020 w zakresie rewitalizacji wynika, że są to w głównej mierze projekty z dominującym wymiarem społecznym, obejmujące budynki użyteczności publicznej lub uwzględniające ochronę dziedzictwa kulturowego, nie nastawione na zysk, dlatego powinno zostać utrzymane wsparcie w formie dotacji.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

W zakresie kultury i turystyki w CP5 będą realizowane przedsięwzięcia wynikające z inicjatyw oddolnych, istotne dla rozwoju społeczności lokalnych, dotyczące zachowania ich dziedzictwa. Celem wsparcia tego typu projektów nie jest maksymalizacja zysku, lecz ochrona, rozwój i promowanie lokalnych walorów i zasobów, dlatego zasadne jest wsparcie w formie dotacji.

2.1.5.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
V	5(i)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO075	Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju	szt.	1	1

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
V	5(i)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCR077	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby/rok	0	2021	72 522	CST2021	

2.1.5.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
V	EFRR	Słabiej rozwinięty	5(i)	165 Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych	5 000 000
V	EFRR	Słabiej rozwinięty	5(i)	166 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	5 000 000
V	EFRR	Słabiej rozwinięty	5(i)	167 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000	800 000
V	EFRR	Słabiej rozwinięty	5(i)	168 Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	10 000 000

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
V	EFRR	Słabiej rozwinięty	5(i)	01 Dotacja	20 800 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
V	EFRR	Słabiej rozwinięty	5(i)	03 Zintegrowane inwestycje terytorialne – Miejskie obszary funkcjonalne	10 800 000
V	EFRR	Słabiej rozwinięty	5(i)	18 Inny rodzaj narzędzia terytorialnego - Miasta, małe miasta i przedmieścia	10 000 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
V	EFRR	Słabiej rozwinięty	5(i)	03 Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	20 800 000

* W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.5.2. Cel szczegółowy (ii): Wsparcie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie (Działanie 5.2)²³

2.1.5.2.1. Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Wsparcie w ramach celu szczegółowego będzie wdrażane z zastosowaniem instrumentów terytorialnych takich jak: Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) oraz inne instrumenty terytorialne - IIT (w szczególności gminne programy rewitalizacji oraz partnerstwa strategiczne).

Instrument RLKS dedykowany jest przede wszystkim do wsparcia obszarów wiejskich oraz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego na wszystkich obszarach objętych RLKS. Podstawą narzędzia RLKS jest umożliwienie społecznościom lokalnym inicjowania i realizacji działań

²³ Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+.

rozwojowych w formule partycypacyjnej, przy współudziale lokalnych partnerów społecznych, społeczno-gospodarczych i mieszkańców danego obszaru.

RLKS wdrażany jest przez lokalne grupy działania w oparciu o lokalne strategie rozwoju. W ramach RLKS wpierane będą projekty wynikające z lokalnych strategii rozwoju, których celem jest zaspokojenie specyficznych, zgłaszanych przez mieszkańców potrzeb lokalnych.

Kierunki interwencji będą miały indywidualny charakter, bowiem każdorazowo zostaną określone w Lokalnej Strategii Rozwoju w oparciu o zidentyfikowane na poziomie lokalnym problemy i potencjały.

W zakresie rewitalizacji planowane do wsparcia są projekty wynikające z Gminnych Programów Rewitalizacji, przygotowanych zgodnie z ustawą o rewitalizacji, które zostały wpisane do Wykazu programów rewitalizacji gmin województwa podlaskiego. Zakres interwencji w obszarze rewitalizacji powinien uwzględniać kierunki i cele wskazane w Regionalnej Polityce Rewitalizacji Województwa Podlaskiego 2030. Zgodnie z Umową Partnerstwa, Gminne Programy Rewitalizacji pełnią funkcję planów strategii IIT.

W celu szczegółowym planowane jest wsparcie następujących typów projektów:

- 1) **ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych,**
- 2) **ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury,**
- 3) **ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000,**
- 4) **fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych.**

CP 5 jest szczególnie związany z CP 4, w dużej mierze finansowanym z EFS+, uzupełniającym interwencje o charakterze infrastrukturalnym o niezbędne działania społeczne.

Projekty dotyczące wsparcia kultury, dziedzictwa kulturowego i turystyki będą wdrażane na poziomie regionalnym zarówno w CP 5 jak i w CP 4. Komplementarność będzie zapewniona w zakresie sposobu wdrażania, celów oraz na poziomie pojedynczego projektu i beneficjenta. Zaplanowana interwencja jest oparta o model partycypacyjny, ponieważ projekty kierowane do wsparcia w CP 5 muszą wynikać ze strategii terytorialnych i lokalnych strategii rozwoju danego obszaru, w przygotowanie których zaangażowane jest duże grono interesariuszy: JST, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, społeczności lokalne. Istotnym efektem działań w CP 5 będzie trwałe wzmocnienie potencjału instytucjonalnego samorządów lokalnych oraz wzrost znaczenia lokalnych interesariuszy i ich wpływu na rozwój społeczno-gospodarczy regionu. Elementy infrastruktury drogowej dla indywidualnego ruchu zmotoryzowanego będą mogły uzyskać wsparcie tylko w obszarze turystyki, pod warunkiem, że są niezbędnym elementem dla zapewnienia dostępu do obiektu/atrakcji w ramach większej inwestycji w obszarze turystyki, nie zaś jako samodzielne projekty drogowe. Nie przewiduje się także możliwości budowy nowych budynków.

Wybór LSR do realizacji przez LGD zostanie dokonany zgodnie z zapisami rozporządzenia ogólnego.

Wsparcie w ramach RLKS w celu szczegółowym 5 (ii) może przybrać formułę bezpośrednią lub w sytuacji zagrożenia efektywności realizacji tej formuły, może przybrać formę konkursów organizowanych przez IZ na projekty wynikające z LSR. Forma ta była stosowana już w perspektywie 2014-2020.

W projektach rewitalizacji należy szczególnie zadbać o zachowanie i rozwój zielonej infrastruktury, zwłaszcza ochronę drzew, w całym cyklu projektowym, w tym poprzez stosowanie standardów ochrony zieleni. Mając na uwadze potrzebę adaptacji obszarów miejskich do zmiany klimatu, należy dążyć również do zwiększania powierzchni biologicznie czynnych i unikanie tworzenia powierzchni uszczelnionych.

Planowane działania inwestycyjne w zakresie rozwoju oferty turystycznej i rekreacyjnej, powinny być realizowane z zachowaniem zasad zrównoważonej turystyki, ze szczególnym poszanowaniem cennych przyrodniczo obszarów, z jednoczesnym stosowaniem urządzeń minimalizujących presję ze strony turystów. Beneficjentami będą podmioty wskazane w strategiach terytorialnych oraz lokalnych strategiach rozwoju.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

v. 1.0

Wybór projektów będzie dokonywany w sposób konkurencyjny lub niekonkurencyjny, zgodnie z regułami określonymi w ustawie wdrożeniowej a w przypadku mechanizmu RLKS – zgodnie z ustawą o RLKS.

Wszystkie ww. typy projektów zostały ocenione pod kątem zgodności z zasadą DNSH jako niemające znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.

Główne grupy docelowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Główne grupy docelowe to grupy wskazane w strategiach terytorialnych i lokalnych strategiach rozwoju.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz z poszanowaniem praw podstawowych oraz przestrzeganiem Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w procesie wdrażania Funduszy.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na każdym etapie realizacji programu będzie również przestrzegana zasada równości szans kobiet i mężczyzn.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Działania realizowane w projektach będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Zasady horyzontalne, w tym wyrównywanie szans i polityka antidyskryminacyjna znajdą odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Obszary objęte strategiami terytorialnymi i lokalnymi strategiami rozwoju z uwzględnieniem narzędzi terytorialnych takich jak: inne instrumenty terytorialne - IIT (w szczególności gminne programy rewitalizacji i partnerstwa strategiczne) oraz RLKS.

Wybór Lokalnych Grup Działania do realizacji Lokalnych Strategii Rozwoju zostanie dokonany zgodnie z ustawą o RLKS. Zakłada się, że wsparcie będzie kierowane do wszystkich LGD działających na terenie województwa, jednakże nie dopuszcza się realizacji LSR obejmujących tylko jedną gminę. Strategie będą finansowane z następujących funduszy: EFRR, EFS+, EFRROW. Koszty animacji i zarządzania mogą być finansowane ze środków EFS+ (Działanie 7.2) i EFRROW. Nie zakłada się wybrania funduszu wiodącego. Istnieje możliwość przygotowania LSR ze środków EFRROW.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

W ramach celu szczegółowego, w szczególności w RLKS, dopuszcza się realizację przedsięwzięć z partnerami mającymi siedzibę poza województwem.
Realizowana interwencja będzie komplementarna z interwencją m.in. w ramach Programów: Interreg Europa 2021-2027, Interreg Europa Środkowa 2021-2027, Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027, Interreg Polska-Ukraina 2021-2027, Interreg Litwa-Polska 2021-2027.
Operacje w tym celu szczegółowym wpisują się w obszar tematyczny Turystyka w ramach SUERMB poprzez wzmacnianie spójności makroregionu za pomocą turystyki. Nastąpi ułatwienie tworzenia sieci kontaktów i grup podmiotów zainteresowanych rozwojem turystyki. Potencjał zrównoważonej turystyki zostanie zmobilizowany poprzez m.in. organizację wspólnych przedsięwzięć dzięki którym nastąpi ułatwianie koordynacji wsparcia sektora z zainteresowanymi stronami i zapewni intensywniejszą komunikację.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych. Z doświadczeń 2014-2020 w zakresie rewitalizacji oraz wdrażania RLKS wynika, że są to w głównej mierze projekty z dominującym wymiarem społecznym, o niewielkiej wartości, nie nastawione na zysk, dlatego powinno zostać utrzymane wsparcie w formie dotacji.
W CP5 będą realizowane przedsięwzięcia wynikające z inicjatyw oddolnych, w tym Lokalnych Grup Działania, istotne dla rozwoju społeczności lokalnych, dotyczące zachowania ich dziedzictwa. Skala i specyfika wsparcia w formule RLKS powoduje, że wykorzystanie IF będzie nieefektywne. Celem wsparcia tego typu projektów nie jest maksymalizacja zysku, lecz ochrona, rozwój i promowanie lokalnych walorów i zasobów, dlatego zasadne jest wsparcie w formie dotacji.

2.1.5.2.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
V	5(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO080	Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	szt.	12	12

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
V	5(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCR077	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby/rok	0	2021	135 090	CST2021	Zarówno wskaźniki produktu jak i rezultatu zostaną oszacowane po wyborze i zatwierdzeniu LSR-ów, podane wartości są tylko wstępną symulacją

2.1.5.2.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
V	EFRR	Słabiej rozwinięty	5(ii)	165 Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych	6 000 000
V	EFRR	Słabiej rozwinięty	5(ii)	166 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	6 000 000
V	EFRR	Słabiej rozwinięty	5(ii)	167 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000	2 000 000
V	EFRR	Słabiej rozwinięty	5(ii)	168 Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	15 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
V	EFRR	Słabiej rozwinięty	5(ii)	01 Dotacja	29 000 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
V	EFRR	Słabiej rozwinięty	5(ii)	12 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność - Obszary wiejskie	20 000 000
V	EFRR	Słabiej rozwinięty	5(ii)	20 Inny rodzaj narzędzia terytorialnego - Obszary wiejskie	9 000 000

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
V	EFRR	Słabiej rozwinięty	5(ii)	03 Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	29 000 000

* W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.6. Priorytet VI: Kapitał społeczny Podlaskiego

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+*
☒ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+ ²⁴
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

*Jeżeli zaznaczone, przejść do sekcji 2.1.1.2.

2.1.6.1. Cel szczegółowy a): Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej (Działanie 6.1)²⁵

2.1.6.1.1. Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Znaczący wpływ na rynek pracy ma sytuacja demograficzna. Wśród słabych stron w tym kontekście w SRWP 2030 wskazano m.in. starzenie się społeczeństwa, w tym zasobów pracy czy zmniejszający się potencjał ludnościowy pod kątem zasobów pracy, w tym na skutek drenażu wykwalifikowanej kadry. Jako region peryferyjny województwo podlaskie boryka się z dużymi problemami demograficznymi. Pozytywne zmiany na rynku pracy w regionie postępują wolniej niż przeciętnie w kraju. Znaczne dysproporcje zauważalne na rynku pracy są natomiast wewnątrz województwa. Determinuje to konieczność kontynuowania aktywnego stymulowania sytuacji na rynku pracy.

W związku z powyższym planowane są do realizacji projekty mające na celu zwiększenie dostępu do zatrudnienia dla wszystkich osób poszukujących pracy, poprzez aktywizację zawodową osób pozostających bez pracy, w tym zwłaszcza tych znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy: kobiet, osób młodych, osób starszych, osób długotrwale bezrobotnych i osób z niepełnosprawnościami. Interwencja obejmie **kompleksową aktywizację zawodową osób bezrobotnych** (realizowaną w projektach urzędów pracy) **oraz ubogich pracujących i osób zatrudnionych na umowach cywilnoprawnych**. Wsparcie realizowane będzie poprzez instrumenty i usługi rynku pracy, w tym wsparcie adaptacyjne pracownika w zakresie dostosowania

²⁴ W przypadku gdy zasoby w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+ są uwzględniane do celów art. 7 ust. 4 rozporządzenia w sprawie EFS+.

²⁵ Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

kwalifikacji, kompetencji, umiejętności pracownika do potrzeb pracodawcy oraz profilu wykonywanej pracy. W celu zwiększenia ich szans powrotu na rynek pracy wspierane będzie również zakładanie działalności gospodarczej w formie dotacji na samozatrudnienie.

Kompleksowa aktywizacja zawodowa na rzecz osób młodych znajdujących się w szczególnej sytuacji realizowana będzie również w ramach projektu OHP.

Z uwagi na przygraniczne położenie województwa podlaskiego wskazana jest także **realizacja ukierunkowanych schematów mobilności transnarodowej (USMT) w ramach sieci EURES**. Realizacja tego typu działań musi wynikać ze zdiagnozowanych potrzeb regionalnego rynku pracy (charakter warunkowy realizacji tego typu działań). Ponadto w celu zwiększenia pomocy pracodawcom z regionu w pozyskiwaniu pracowników z innych państw członkowskich UE/EFTA (w tym migrantów powrotnych) oraz w celu pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy z województwa podlaskiego w znalezieniu odpowiedniego zatrudnienia za granicą na unijnym rynku pracy możliwe jest wsparcie publicznych służb zatrudnienia w świadczeniu usług w ramach sieci EURES. Powyższe działania należy realizować przy zachowaniu równowagi na regionalnym i lokalnych rynkach pracy.

Beneficjentami projektów będą instytucje rynku pracy, w szczególności wojewódzki i powiatowe urzędy pracy.

Z uwagi na charakter wsparcia i beneficjentów wybór projektów będzie dokonywany w sposób niekonkurencyjny.

Wszystkie ww. typy projektów zostały ocenione pod kątem zgodności z zasadą DNSH jako niemające znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.

Główne grupy docelowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Grupy docelowe to mieszkańcy województwa, w szczególności osoby pozostające bez pracy, ubodzy pracujący, osoby zatrudnione na umowach cywilnoprawnych oraz osoby młode znajdujące się w szczególnej sytuacji.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz z poszanowaniem praw podstawowych oraz przestrzeganiem Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w procesie wdrażania Funduszy.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na każdym etapie realizacji programu będzie również przestrzegana zasada równości szans kobiet i mężczyzn.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Działania realizowane w projektach będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i niedyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Zasady horyzontalne, w tym wyrównywanie szans i polityka antydyskryminacyjna znajdą odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Działania będą realizowane na obszarze całego województwa, w szczególności na terenie następujących OSI wskazanych w SRWP 2030: Obszary zagrożone trwałą marginalizacją i Obszary wiejskie, w tym przyrodniczo cenne.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Przewiduje się działania transgraniczne i transnarodowe dotyczące ukierunkowanych schematów mobilności transnarodowej (USMT) w ramach sieci EURES. Operacje realizowane w ramach niniejszego celu szczegółowego wpisują się w obszar tematyczny Edukacja w ramach SUERMB zapewniając dostęp do wysokiej jakości edukacji i szkoleń dla wszystkich, skuteczny i włączający system opieki społecznej i dobrze funkcjonujący rynek pracy wspierający mobilność geograficzną, zawodową i społeczno-ekonomiczną.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

W ramach celu szczegółowego nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych, gdyż ich zastosowanie mogłoby być analizowane jedynie w odniesieniu do projektów z zakresu samozatrudnienia. Zgodnie z przyjętym podziałem interwencji wdrażanie tego typu projektów będzie na poziomie krajowym.

2.1.6.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
VI	4(a)	EFS+	Słabiej rozwinięty	EECO02	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie	osoby	1 693	19 482
VI	4(a)	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLACO01	Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	osoby	236	2 714

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
VI	4(a)	EFS+	Słabiej rozwinięty	EECR04	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu	osoby	10 573	2021	14 875	CST2021	

2.1.6.1.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(a)	134 Działania na rzecz poprawy dostępu do zatrudnienia	61 110 000
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(a)	136 Wsparcie na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów na rynku pracy	640 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(a)	01 Dotacja	61 750 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(a)	33 Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	61 750 000

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(a)	05 Niedyskryminacja	61 750 000

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(a)	01 Projekty ukierunkowane na kwestię równouprawnienia płci	24 700 000
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(a)	03 Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	37 050 000

* W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.6.2. Cel szczegółowy d): Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia (Działanie 6.2)²⁶

2.1.6.2.1. Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Z uwagi na zachodzące procesy demograficzne wyzwaniem dla regionu jest wzmocnienie potencjału zasobów pracy. Chcąc osiągnąć zwiększone zatrudnienie, zwłaszcza wśród osób starszych, niewątpliwie należy zapewnić profilaktykę, opiekę zdrowotną, rehabilitacyjną. Ponadto, stworzenie warunków pracy pozwalających na wykorzystanie potencjału osób starszych przez pracodawców przyczyni się do wydłużenia czasu aktywności zawodowej oraz ograniczy wyłączenie ich z rynku pracy z powodów zdrowotnych. Choroba jest główną przyczyną bierności zawodowej. Działania ukierunkowane na utrzymanie dobrego stanu zdrowia potencjalnych zasobów pracy mają więc kluczowe znaczenie dla zapewnienia odpowiedniej liczby osób aktywnych zawodowo. Ponadto działania te w pośredni sposób mogą przyczynić się do odwrócenia w dłuższej perspektywie czasowej negatywnych trendów demograficznych. Nowoczesna opieka zdrowotna ma służyć zapewnieniu utrzymania aktywności zawodowej zasobów pracy.

Celem podejmowanych działań będzie wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian oraz aktywnego i zdrowego starzenia się. Niezwykle ważna jest realizacja regionalnych programów zdrowotnych, obejmujących m.in. profilaktykę chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu.

W celu przedłużenia wieku aktywności zawodowej wspierane będą programy rehabilitacji leczniczej zapobiegających przerywaniu aktywności zawodowej ze względów zdrowotnych i ułatwiających powrót na rynek pracy.

W celu przeciwdziałania wzrostowi bezrobocia wywołanego procesami adaptacyjnymi i modernizacyjnymi należy wspomóc przedsiębiorstwa, przedsiębiorców i ich pracowników w zarządzaniu tymi procesami. Konieczne jest zwiększenie kompetencji kadr przedsiębiorstw w zakresie zarządzania zmianami organizacyjnymi oraz przechodzenia przez procesy zmian. W związku z tym wspierane będą usługi rozwojowe w modelu popytowym (PSF) dla pracodawców i ich pracowników, zgodne z ich zidentyfikowanymi potrzebami (system popytowy w oparciu o

²⁶ Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+.

BUR). Procesy modernizacyjne i adaptacyjne wymuszają bowiem ciągłą aktualizację, podnoszenie i zmianę kwalifikacji oraz umiejętności pracowników. Potrzebę stałego dostosowywania się do zmian, w szczególności w zakresie kompetencji cyfrowych, uwypukliła pandemia COVID-19. Usługi rozwojowe w modelu popytowym (PSF) będą realizowane w ramach projektu o zasięgu regionalnym przez Wojewódzki Urząd Pracy. Z uwagi na charakter beneficjenta, posiadającego doświadczenie w realizacji tego typu projektu nabyte w perspektywie finansowej 2014-2020, wybór projektu w ramach powyższego typu będzie dokonywany w sposób niekonkurencyjny.

W ramach celu szczegółowego wspierany będzie także rozwój kompetencji pracowników publicznych służb zatrudnienia (PSZ) i innych instytucji rynku pracy wynikających z potrzeb regionalnego/lokalnego rynku pracy. Z uwagi na charakter wsparcia i grup docelowych wybór projektu w ramach niniejszego typu będzie dokonywany w sposób niekonkurencyjny (projekt o zasięgu regionalnym realizowany przez Wojewódzki Urząd Pracy).

Ponadto, przewiduje się programy ukierunkowane na eliminowanie szkodliwych czynników w miejscu pracy. Działania takie zapobiegają utracie pracy i wypadnięciu z rynku, a w konsekwencji wykluczeniu społecznemu. Dlatego wspierana będzie **adaptacja środowiska pracy do potrzeb różnych grup pracowników**, w tym działania ukierunkowane na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy, dostosowanie miejsc pracy do możliwości świadczenia pracy m.in. przez osoby starsze, jak również wdrożenie nowych rozwiązań w zakresie zarządzania wiekiem w firmach.

W celu złagodzenia skutków zmian restrukturyzacyjnych planowany jest **outplacement**, czyli interwencja skierowana do pracowników zagrożonych zwolnieniem, przewidzianych do zwolnienia lub zwolnionych z przyczyn nie dotyczących pracownika oraz osób odchodzących z rolnictwa. Planuje się, iż wsparcie typu outplacement będzie realizowane w ramach projektu szybkiego reagowania, dostosowanego do aktualnych na dany moment potrzeb regionalnego rynku pracy. Z uwagi na charakter wsparcia i beneficjenta (projekt realizowany przez Wojewódzki Urząd Pracy), wybór projektu w ramach niniejszego typu będzie dokonywany w sposób niekonkurencyjny.

Wychodząc naprzeciw potrzebie godzenia życia zawodowego i prywatnego oraz bazując na doświadczeniach w czasie pandemii, niezwykle ważne wydaje się **wsparcie pracodawców we wprowadzaniu elastycznych form zatrudnienia, w tym we wprowadzaniu pracy zdalnej**.

Beneficjentami wsparcia będą wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych) w szczególności: podmioty lecznicze, jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne oraz ich związki i stowarzyszenia, organizacje pozarządowe oraz przedsiębiorcy. Wybór projektów będzie dokonywany w sposób konkurencyjny lub niekonkurencyjny, zgodnie z regułami określonymi w ustawie wdrożeniowej.

Wszystkie ww. typy projektów zostały ocenione pod kątem zgodności z zasadą DNSH jako niemające znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.

Główne grupy docelowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Grupy docelowe to mieszkańcy województwa podlaskiego, przedsiębiorcy i pracodawcy oraz ich pracownicy.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz z poszanowaniem praw podstawowych oraz przestrzeganiem Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w procesie wdrażania Funduszy.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na każdym etapie realizacji programu będzie również przestrzegana zasada równości szans kobiet i mężczyzn. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Działania realizowane w projektach będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i niedyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury. Zasady horyzontalne, w tym wyrównywanie szans i polityka antidyskryminacyjna znajdą odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Działania będą realizowane na obszarze całego województwa.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Z uwagi na zakres przedsięwzięć w tym celu szczegółowym nie przewiduje się działań międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Ze względu na społeczny wymiar interwencji w ramach celu szczegółowego nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.6.2.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
VI	4(d)	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLDKCO02	Liczba wdrożonych programów polityki zdrowotnej	sztuki	0	3

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

VI	4(d)	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLDCO04	Liczba pracowników mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (w tym spółdzielni i przedsiębiorstw społecznych) objętych usługą rozwojową	osoby	668	7 686
VI	4(d)	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLDCO01	Liczba mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (w tym spółdzielni i przedsiębiorstw społecznych) objętych usługami rozwojowymi	przedsiębiorstwa	111	1 282

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
VI	4(d)	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLDCR01	Liczba pracowników, którzy uzyskali kwalifikacje w wyniku uczestnictwa w usłudze rozwojowej	osoby	6 010	2021	7 206	CST2021	

2.1.6.2.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(d)	140 Wsparcie na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów na rynku pracy	306 210
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(d)	146 Wsparcie na rzecz przystosowywania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	13 750 000
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(d)	147 Działania zachęcające do aktywnego starzenia się w dobrym zdrowiu	7 750 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(d)	01 Dotacja	21 806 210

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(d)	033 Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	21 806 210

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(d)	05 Niedyskryminacja	21 806 210

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(d)	01 Projekty ukierunkowane na kwestię równouprawnienia płci	8 722 484
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(d)	03 Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	13 083 726

* W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.6.3. Cel szczegółowy f): Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami (Działanie 6.3)²⁷

2.1.6.3.1. Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

W obszarze edukacji w regionie obserwuje się niedostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku, co przejawia się występowaniem niedoboru pracowników posiadających kwalifikacje poszukiwane przez pracodawców. Region charakteryzuje się także niższym, w porównaniu do innych województw, odsetkiem dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. SRWP 2030

²⁷ Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+.

wskazuje, że wyzwaniem, przed którym stoi region są m.in. dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy, skuteczne ograniczanie „drenażu mózgów” do innych regionów. Ze względu na zakres celu szczegółowego realizowane działania będą sprzyjały zapewnieniu równego dostępu i możliwości ukończenia wysokiej jakości i włączającej edukacji - od wczesnej edukacji i opieki, poprzez edukację ogólną i zawodową.

Wsparcie w ramach niniejszego celu szczegółowego będzie miało charakter komplementarny wobec interwencji EFRR. Uwzględni specyfikę województwa i trendy demograficzne zachodzące na danym obszarze oraz będzie odnosić się do zdiagnozowanych deficytów i potrzeb, jednocześnie bazując na doświadczeniach perspektywy finansowej 2014-2020.

Niezwykle istotne będzie **wspieranie wysokiej jakości edukacji przedszkolnej**, oferującej usługi prowadzące do wszechstronnego rozwoju dzieci, przygotowującej do kolejnych etapów edukacyjnych i zwiększającej późniejsze szanse na rynku pracy. Ważne jest niwelowanie na wczesnym etapie edukacyjnym ewentualnych deficytów rozwojowych i reagowanie odpowiednimi zajęciami o charakterze kompensacyjnym i wyrównującym szanse dzieci w wieku przedszkolnym, co przyczyni się do wczesnego wspomagania ich rozwoju. Zapewnienie równego dostępu do edukacji przedszkolnej wymaga wsparcia przedszkoli w prowadzeniu skutecznej edukacji włączającej, w tym dostosowania istniejących miejsc do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami. Nadal niezbędne jest tworzenie nowych miejsc przedszkolnych w miejscach, gdzie występują deficyty i potrzeby w tym zakresie. Problem dotyczy w szczególności 3-latków, głównie na obszarach wiejskich. Wszystkie działania wymagają wsparcia uzupełniającego w postaci doposażenia placówek wychowania przedszkolnego w pomoce dydaktyczne i niezbędne wyposażenie.

Interwencja będzie dotyczyła także **kształcenia ogólnego**. Aby edukacja była efektywna, powinna reagować na wymagania otoczenia, w tym związane z dynamicznie rozwijającym się społeczeństwem wiedzy oraz powinna uwzględniać nowe trendy i adaptować je do praktyki szkolnej. Edukacja powinna być prowadzona z wykorzystaniem nowoczesnych technologii, w tym zwłaszcza narzędzi cyfrowych, co w szczególności pokazała pandemia COVID-19. Wykorzystanie nowych technologii pozwoli na budowanie zdalnego systemu nauczania oraz prowadzenie kształcenia w systemie *on-line*. Niezbędne jest zatem bezpośrednie wsparcie szkół, ich uczniów i nauczycieli, ukierunkowane na podniesienie jakości edukacji, obejmujące m. in.: rozwój kompetencji kluczowych. W kontekście problemów wychowawczych czy trudności w nauce zasadna jest realizacja działań społeczno-wychowawczych, w tym kształtowanie kompetencji społeczno-emocjonalnych uczniów, edukacji prozdrowotnej, a także wsparcia psychologicznego. Szczególnie istotny jest także rozwój cyfryzacji w placówkach edukacyjnych. Ponadto wsparcia wymaga rozwijanie kompetencji, umiejętności, uzdolnień, zainteresowań uczniów poza edukacją formalną.

W celu wsparcia zmian systemowych, służących racjonalizacji sieci kształcenia zawodowego, zwiększeniu jakości i efektywności systemu edukacji oraz dostosowaniu jego zakresu do potrzeb regionalnego rynku pracy, zakłada się **kompleksowe regionalne wsparcie rozwoju szkolnictwa zawodowego**, którego elementem będą działania popularyzujące ten rodzaj edukacji. Będzie ono realizowane zarówno w trybie konkurencyjnym, jak i niekonkurencyjnym, w ramach projektu, który obejmie obszar całego województwa. Przyczyni się to do podniesienia prestiżu kształcenia zawodowego oraz zwiększenia zainteresowania uczniów szkół podstawowych wyborem szkół branżowych i techników.

Realizacja ww. działań będzie się odbywała poprzez **wsparcie szkół zawodowych** na podstawie przygotowanych przez nie programów rozwojowych. W czasach dynamicznie rozwijających się technologii pojawiają się coraz to nowe zawody i specjalności, które dzisiaj mogą jeszcze nie istnieć. Wiele zawodów ulega też komputeryzacji. Istotne znaczenie będzie miało powiązanie szkolnictwa zawodowego z regionalnymi specjalizacjami i lokalnymi przedsiębiorcami w celu dopasowania umiejętności absolwentów do zapotrzebowania zgłaszanego przez pracodawców na rynku pracy. Konieczne jest zwiększenie potencjału szkół prowadzących kształcenie zawodowe oraz rozwój nowoczesnego szkolnictwa zawodowego (w tym branżowego) poprzez podnoszenie jego jakości i konkurencyjności (w tym przede wszystkim poprzez zapewnienie uczniom możliwości rozwijania kompetencji uniwersalnych, jak i zdobycia kwalifikacji zawodowych,

zgodnych z aktualnym i prognozowanym zapotrzebowaniem rynku pracy, w tym zwłaszcza w zakresie zawodów przyszłości czy Przemysłu 4.0). Aby zapewnić lepsze dopasowanie kształcenia do potrzeb przyszłych pracodawców, konieczne jest ich włączenie w proces kształcenia zawodowego oraz upowszechnienie kształcenia w miejscu pracy i praktycznego kształcenia zawodowego (w tym staże zawodowe), uwzględniającego najnowsze trendy technologiczne, w tym w ramach kształcenia dualnego. Planowane jest również stworzenie rozwiązań wspierających kształcenie zawodowe dostosowane do zróżnicowania potrzeb edukacyjnych i rozwojowych osób uczących się, w tym wynikających z niepełnosprawności. Ponadto także szkoły zawodowe wymagają wykorzystania nowych technologii, co pozwoli na budowanie zdalnego systemu nauczania oraz prowadzenie kształcenia w systemie *on-line*.

Należy także nadal rozwijać i doskonalić system doradztwa zawodowego na wszystkich etapach edukacji.

Planowane są także projekty dotyczące **programów stypendialnych dla dzieci i młodzieży województwa podlaskiego** (kształcenie ogólne i kształcenie zawodowe), realizowane w trybie niekonkurencyjnym.

Planowane są również **projekty pilotażowe realizowane w modelu popytowym w zakresie zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży**.

Sytuacja, w jakiej znalazł się polski system oświaty w związku z pandemią COVID-19 pokazała, że kolejnym wyzwaniem w tym zakresie jest konieczność podnoszenia kompetencji kadr systemu edukacji na każdym jej etapie (z wyłączeniem szkolnictwa wyższego), w tym do prowadzenia kształcenia w systemie *on-line* oraz podnoszenie kompetencji kadry zarządzającej systemem edukacji w celu poprawy jakości kształcenia dzieci i młodzieży, co będzie możliwe w ramach wyżej wymienionych typów projektów. Na wszystkich poziomach kształcenia ważnym działaniem będzie także wsparcie szkół i placówek w prowadzeniu skutecznej edukacji włączającej – w tym zapewnienie odpowiedniego wyposażenia, podnoszenie kompetencji kadr pedagogicznych, bezpośrednie wsparcie uczniów, w tym poprzez zapewnienie usług asystenckich dla uczniów. Ponadto wszystkie działania wymagają wsparcia w postaci doposażenia szkół i placówek w pomoce dydaktyczne i niezbędne wyposażenie.

Beneficjentami będą wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie odrębnych przepisów), w szczególności: organy prowadzące ośrodki wychowania przedszkolnego/szkoły/placówki funkcjonujące w systemie oświaty.

Wybór projektów będzie dokonywany w sposób konkurencyjny lub niekonkurencyjny, zgodnie z regułami określonymi w ustawie wdrożeniowej. Planuje się zastosowanie trybu niekonkurencyjnego w stosunku do projektów o charakterze strategicznym.

Wszystkie ww. typy projektów zostały ocenione pod kątem zgodności z zasadą DNSH jako niemające znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.

Główne grupy docelowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Grupy docelowe to dzieci, młodzież, nauczyciele i kadra placówek edukacyjnych województwa podlaskiego oraz rodzice.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz z poszanowaniem praw podstawowych oraz przestrzeganiem Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w procesie wdrażania Funduszy.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

v. 1.0

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na każdym etapie realizacji programu będzie również przestrzegana zasada równości szans kobiet i mężczyzn. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Działania realizowane w projektach będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i niedyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury. Zasady horyzontalne, w tym wyrównywanie szans i polityka antidyskryminacyjna znajdą odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Działania będą realizowane na obszarze całego województwa. W zakresie edukacji przedszkolnej przewiduje się preferencje punktowe na obszarze OSI wskazanych w SRWP 2030: Obszary zagrożone trwałą marginalizacją oraz Obszary wiejskie, w tym przyrodniczo cenne.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Przewiduje się realizację działań międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych w zakresie projektów dotyczących wymiany uczniów, kadry czy dobrych praktyk oraz programów stypendialnych. Operacje realizowane w ramach niniejszego celu szczegółowego wpisują się w obszar tematyczny Edukacja w ramach SUEMB zapewniając dostęp do wysokiej jakości edukacji i szkoleń dla wszystkich, skuteczny i włączający system opieki społecznej i dobrze funkcjonujący rynek pracy wspierający mobilność geograficzną, zawodową i społeczno-ekonomiczną. Zakres wsparcia FEDP będzie komplementarny w stosunku do interwencji Programu Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie przewiduje się wykorzystania IF. Planowana interwencja jest nastawiona na realizację celów w wymiarze społecznym, a finansowane projekty będą dotyczyć poprawy dostępu do wysokiej jakości kształcenia, szkoleń oraz uczenia się przez całe życie. Będą służyły wyrównaniu dysproporcji terytorialnych w dostępie do edukacji i będą realizowane zgodnie z zasadami systemu oświaty. Nawet jeśli projekty z zakresu edukacji realizowane będą przez podmioty prywatne, to nie są to przedsięwzięcia nastawione na osiągnięcie zysku. W związku z powyższym, przedmiotowe działanie powinno być finansowane w formie dotacji.

2.1.6.3.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
VI	4(f)	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLFCO01	Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej	osoby	517	5 953
VI	4(f)	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLFCO03	Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem	osoby	1 845	21 232
VI	4(f)	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLFCO04	Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem	osoby	2 523	29 044
VI	4(f)	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLFCO06	Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	osoby	555	6 388
VI	4(f)	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLFCO07	Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	podmioty	40	460

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
-----------	-----------------	---------	-------------------	------------------------	----------------	-----------------	--	-----------------	--------------------	---------------------	-------------

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

VI	4(f)	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLFCR01	Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje lub kompetencje po opuszczeniu programu	osoby	40 838	2021	46 970	CST2021	
VI	4(f)	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLFCR02	Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty, którzy uzyskali kwalifikacje lub kompetencje po opuszczeniu programu	osoby	6 799	2021	6 192	CST2021	

2.1.6.3.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(f)	148 Wsparcie na rzecz wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem (z wyłączeniem infrastruktury)	16 215 391
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(f)	149 Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)	64 861 565

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(f)	01 Dotacja	81 076 956

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(f)	03 Zintegrowane inwestycje terytorialne – Miejskie obszary funkcjonalne	25 000 000
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(f)	26 Inne podejścia – Miasta, małe miasta i przedmieścia	41 076 956
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(f)	28 Inne podejścia - Obszary wiejskie	15 000 000

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(f)	05 Niedyskryminacja	81 076 956

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(f)	01 Projekty ukierunkowane na kwestię równouprawnienia płci	32 430 782
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(f)	03 Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	48 646 174

* W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.6.4. Cel szczegółowy g): Wsparcie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej (Działanie 6.4)²⁸

2.1.6.4.1. Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

W SRWP 2030 zdiagnozowano, że skłonność mieszkańców woj. podlaskiego do stałego rozwoju kompetencji w ramach kształcenia ustawicznego jest niższa niż przeciętnie w kraju (3,3% osób dorosłych w wieku 24-65 lat uczących się lub doszkalających przy 4% w kraju). W związku z tym

²⁸ Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

wyzwaniem jest zwiększenie skłonności mieszkańców woj. podlaskiego do kształcenia ustawicznego. Odpowiedzią na to będzie interwencja polegająca na dofinansowaniu **usług rozwojowych** dla osób dorosłych, które chcą z własnej inicjatywy podnieść swoje kwalifikacje/kompetencje lub przekwalifikować się, w tym wsparcie dla osób z najtrudniejszych grup docelowych. Wsparcie to będzie realizowane w ramach Podmiotowego Systemu Finansowania (PSF).

Wsparcie objęte zostaną także **lokalne inicjatywy na rzecz kształcenia osób dorosłych**, np. poprzez tworzenie lokalnych punktów wsparcia kształcenia osób dorosłych, w tym służących aktywizacji osób starszych, osób o niskich kwalifikacjach, osób z niepełnosprawnościami, w tym wykluczonych cyfrowo. W ramach w/w inicjatyw wspierane będą podstawowe kompetencje, w tym cyfrowe (realizowane poza systemem BUR i PSF), umożliwiające wdrażanie Upskilling pathways.

Beneficjentami wsparcia będą wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), w szczególności podmioty prowadzące kształcenie i szkolenie osób dorosłych w systemie formalnym i pozaformalnym.

Wybór projektów będzie dokonywany w sposób konkurencyjny lub niekonkurencyjny, zgodnie z regułami określonymi w ustawie wdrożeniowej.

Wszystkie ww. typy projektów zostały ocenione pod kątem zgodności z zasadą DNSH jako niemające znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.

Główne grupy docelowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Grupy docelowe to osoby dorosłe, które z własnej inicjatywy zainteresowane są uzyskaniem kwalifikacji lub nabyciem kompetencji.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz z poszanowaniem praw podstawowych oraz przestrzeganiem Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w procesie wdrażania Funduszy.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na każdym etapie realizacji programu będzie również przestrzegana zasada równości szans kobiet i mężczyzn.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Działania realizowane w projektach będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i niedyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Zasady horyzontalne, w tym wyrównywanie szans i polityka antydyskryminacyjna znajdują odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Działania będą realizowane na obszarze całego województwa.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Operacje realizowane w ramach niniejszego celu szczegółowego wpisują się w obszar tematyczny Edukacja w ramach SUERMB zapewniając dostęp do wysokiej jakości edukacji i szkoleń dla wszystkich. Zakres wsparcia FEdP będzie komplementarny w stosunku do interwencji Programu Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie przewiduje się wykorzystania IF. Zgodnie z Umową Partnerstwa wsparcie w celu szczegółowym udzielane będzie na zasadach systemu popytowego, w postaci dotacji z wykorzystaniem, oferty usług dostępnych w Bazie Usług Rozwojowych (BUR). Wsparcie poza systemem BUR i PSF w postaci lokalnych inicjatyw na rzecz kształcenia dorosłych, aby nie powstało zagrożenie kanibalizmu, również będzie realizowane w formie dotacyjnej.

2.1.6.4.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
VI	4(g)	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLGCO01	Liczba osób dorosłych objętych usługami rozwojowymi	osoby	1 769	20 364

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość początkowa	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
VI	4(g)	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLGCR01	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	14 492	2021	15 508	CST2021	

2.1.6.4.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(g)	151 Wsparcie na rzecz kształcenia dorosłych (z wyłączeniem infrastruktury)	36 500 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(g)	01 Dotacja	36 500 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(g)	33 Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	36 500 000

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(g)	05 Niedyskryminacja	36 500 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(g)	01 Projekty ukierunkowane na kwestię równouprawnienia płci	14 600 000
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(g)	03 Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	21 900 000

* W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.6.5. Cel szczegółowy h:) Wsparcie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji (Działanie 6.5)²⁹

2.1.6.5.1. Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Strategia Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2030 wskazuje, że skala ubóstwa w regionie jest wysoka, zaś warunki życia mieszkańców, osiągane przez nich dochody oraz ich sytuacja na rynku pracy i konieczność korzystania z instytucji pomocy społecznej, świadczą o bardzo trudnej sytuacji znacznej części gospodarstw domowych. Aktywne włączenie ma na celu poprawę sytuacji danej rodziny lub osoby, co ma doprowadzić do wyrównania szans na rynku pracy i podjęcia ewentualnego zatrudnienia.

W związku z powyższym niezbędna jest kontynuacja działań mających na celu **wsparcie aktywizacyjne osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym i ich rodzin** (w tym osób bezdomnych, wykluczonych komunikacyjnie, wykluczonych kulturowo) **oraz osób biernych zawodowo**, skierowane w szczególności na aktywizację społeczno-zawodową, tj. na zwiększenie szans na uzyskanie zatrudnienia, wyrównywanie deficytów wynikających z braku posiadanych umiejętności (w tym społecznych), kwalifikacji i doświadczenia zawodowego, a także pozostałych czynników powodujących ograniczenie szans na rynku pracy. W zależności od potrzeb wsparciem będzie obejmowane również otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz społeczności lokalne. Skuteczność wsparcia w sferze zawodowej jest mocno uzależniona od uruchomienia równoległe działań z zakresu usług społecznych i zdrowotnych oraz działań edukacyjnych. Niezbędne też są działania środowiskowe wzmacniające efekt włączenia.

Niwelowanie barier napotykaných przez osoby wykluczone będzie możliwe dzięki zastosowaniu kompleksowych i zindywidualizowanych form wsparcia, opartych na indywidualnej diagnozie uczestników. Ponadto możliwa będzie realizacja wsparcia związanego z poprawą warunków mieszkaniowych oraz poprawą kompetencji w zakresie spędzania czasu wolnego oraz uczestnictwa w kulturze. Planowane do realizacji są działania w procesie integracji na rynku pracy obywateli państw trzecich, w tym pracowników pochodzących zwłaszcza z Ukrainy i Białorusi, którzy ze względu na bliskość geograficzną i/lub związki rodzinne stanowią najliczniejszą grupę obywateli państw trzecich zamieszkujących region. Dofinansowywane będą usługi, które pozwolą im na lepsze funkcjonowanie w społeczeństwie, m.in. kursy języka polskiego, szkolenia zawodowe, dostarczanie praktycznych informacji dotyczących różnych aspektów życia w Polsce. Planowane jest również wsparcie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej, w szczególności w ramach nowo utworzonych podmiotów reintegracyjnych tj. podmiotów zatrudnienia socjalnego (CIS, KIS), warsztatów terapii zajęciowej i zakładów aktywności zawodowej oraz wsparcie istniejących podmiotów reintegracyjnych. W ramach działań z zakresu aktywnej integracji zdrowotnej planuje się realizację wsparcia ogólnorozwojowego osób z niepełnosprawnościami poprzez sport w ramach aktywizacji społecznej jako projekt niekonkurencyjny realizowany na terenie całego województwa.

Na skuteczność w zakresie zwiększania zatrudnienia oraz zwiększenia włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa wpływa **rozwój sektora ekonomii społecznej**, w tym **przedsiębiorczości społecznej**. Włączeniu społecznemu ukierunkowanemu na zatrudnienie służy tworzenie warunków do powstawania miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych. Podejmowane działania ukierunkowane będą na poprawę dostępności i jakości usług sprzyjających powstawaniu nowych podmiotów oraz rozwój i funkcjonowanie już istniejących przedsiębiorstw społecznych. Zakłada się

²⁹ Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+.

kompleksowe wsparcie na rzecz tworzenia i funkcjonowania przedsiębiorstw społecznych oraz usługi wsparcia rozwoju ekonomii społecznej. Przewiduje się również bezpośrednie wsparcie rozwoju istniejących przedsiębiorstw społecznych poprzez bezzwrotne wsparcie finansowe na utworzenie i utrzymanie miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych, wsparcie finansowe i pozafinansowe na działania reintegracyjne w przedsiębiorstwach społecznych, a także wsparcie oparte o system popytowy przy wykorzystaniu zasobów BUR. Ponadto, konieczne jest wzmocnienie roli partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej oraz ich otoczenia w rozwoju ekonomii społecznej, jak również tworzenie regionalnych i lokalnych partnerstw działających na jej rzecz, co będzie możliwe jako element szerszego projektu realizowanego na rzecz głównych grup docelowych programu. O efektywności i trwałości planowanych działań decyduje również upowszechnianie wiedzy z zakresu ekonomii społecznej wśród potencjalnych partnerów oraz mieszkańców województwa. Działania upowszechniające mogą być jedynie częścią szerszego projektu.

Zakres interwencji dotyczącej aktywnego włączenia społecznego powinien uwzględniać kierunki i cele wskazane w Regionalnej Polityce Rewitalizacji Województwa Podlaskiego 2030, Wieloletnim Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej w województwie podlaskim do roku 2027. Ekonomia Solidarności Społecznej oraz Krajowym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej.

Powyższe działania mogą być realizowane przez szeroki, otwarty katalog Beneficjentów, w tym: akredytowane OWES w zakresie wsparcia ekonomii społecznej podmioty ekonomii społecznej, przedsiębiorstwa społeczne, instytucje wspierające podmioty ekonomii społecznej, instytucje rynku pracy oraz pomocy i integracji społecznej, jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia.

Wybór projektów będzie dokonywany w sposób konkurencyjny lub niekonkurencyjny, zgodnie z regułami określonymi w ustawie wdrożeniowej. Planuje się zastosowanie trybu niekonkurencyjnego w stosunku do projektu o charakterze strategicznym.

Wszystkie ww. typy projektów zostały ocenione pod kątem zgodności z zasadą DNSH jako niemające znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.

Główne grupy docelowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Adresatem wsparcia będą osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (w tym osoby bezdomne), rodziny i społeczności lokalne zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, otoczenie ww. grup docelowych oraz osoby bierne zawodowo z obszaru województwa podlaskiego. Działania adresowane będą też do podmiotów ekonomii społecznej (w tym: przedsiębiorstw społecznych, jednostek reintegracji społeczno-zawodowej), podmiotów i osób zainteresowanych tworzeniem przedsiębiorstw społecznych i miejsc pracy w istniejących przedsiębiorstwach społecznych.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz z poszanowaniem praw podstawowych oraz przestrzeganiem Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w procesie wdrażania Funduszy.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na każdym etapie realizacji programu będzie również przestrzegana zasada równości szans kobiet i mężczyzn.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Działania realizowane w projektach będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i niedyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.
Zasady horyzontalne, w tym wyrównywanie szans i polityka antydyskryminacyjna znajdują odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Działania będą realizowane na obszarze całego województwa. Przewiduje się możliwość preferencji punktowych na obszarze OSI wskazanego w SRWP 2030: Obszary zagrożone trwałą marginalizacją w zależności od obszaru wsparcia.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie przewiduje się realizacji działań międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych. Z uwagi na położenie geograficzne województwa podlaskiego interwencja ta będzie mogła być realizowana z podmiotami posiadającymi siedzibę poza województwem podlaskim, np. w ramach Programów: Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027, Interreg Polska-Ukraina 2021-2027, Interreg Litwa-Polska 2021-2027. Interwencja w FEdP będzie komplementarna do Programu Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych. W ramach działania interwencja będzie dotyczyła aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz osób biernych zawodowo, jak również w obszarze wsparcia na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Głównymi beneficjentami wsparcia w powyższym zakresie będą instytucje pomocy i integracji społecznej, organizacje pozarządowe, działające w sferze pomocy i integracji społecznej oraz jednostki samorządu terytorialnego, na które nałożony jest obowiązek świadczenia odpowiednich usług społecznych na rzecz mieszkańców.
Możliwość zastosowania wsparcia zwrotnego, zgodnie z Umową Partnerstwa, występuje jedynie w obszarze finansowania potrzeb rozwojowych przedsiębiorstw ekonomii społecznej, co będzie realizowane na poziomie programu krajowego. Ze względu na społeczny wymiar i specyfikę działań, przewiduje się wsparcie dotacyjne.

2.1.6.5.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
-----------	-----------------	---------	-------------------	------------------------	----------------	-----------------	---------------------	--------------------

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

VI	4(h)	EFS+	Słabiej rozwinięty	EECO02	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie	osoby	250	2 878
VI	4(h)	EFS+	Słabiej rozwinięty	EECO04	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	osoby	128	1 472
VI	4(h)	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLHCO01	Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	podmioty	69	791

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
VI	4(h)	EFS+	Słabiej rozwinięty	EECR03	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	332	2021	493	CST2021	
VI	4(h)	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLHCR01	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	sztuki	546	2021	677	CST2021	

2.1.6.5.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(h)	153 Metody integracji z rynkiem pracy oraz powrotu na rynek pracy osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji	21 551 654
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(h)	156 Działania szczególne na rzecz zwiększenia udziału obywateli państw trzecich w rynku pracy	2 394 628

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
---------------	---------	-------------------	-----------------	-----	---------------

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(h)	01 Dotacja	23 946 282
----	------	--------------------	------	------------	------------

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(h)	33 Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	23 946 282

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(h)	05 Niedyskryminacja	23 946 282

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(h)	01 Projekty ukierunkowane na kwestię równouprawnienia płci	9 578 513
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(h)	03 Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	14 367 769

* W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.6.6. Cel szczegółowy k): Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej (Działanie 6.6)³⁰

2.1.6.6.1. Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Usługi społeczne i zdrowotne świadczone w społeczności lokalnej są nadal niedostatecznie rozwinięte. Niskie zaludnienie i rozproszenie urbanistyczne w województwie podlaskim zwiększają deficyty w tym zakresie. Problemem jest brak koordynacji oraz brak równego dostępu do wysokiej jakości, przystępnych cenowo i zrównoważonych usług.

³⁰ Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+.

Planowane są działania w celu **zwiększenie dostępności do usług społecznych**, w tym wsparcie procesu deinstytucjonalizacji. Może się to odbywać poprzez m.in. tworzenie centrów usług społecznych i rozwój dostarczanych przez nie usług, rozwój usług opiekuńczych świadczonych w społeczności lokalnej, w formach środowiskowych, dziennych i całodobowych (w tym w formie gospodarstw opiekuńczych, schronisk świadczące usługi opiekuńcze dla osób bezdomnych), upowszechnianie transportu indywidualnego typu door-to-door dla osób z potrzebą wsparcia w zakresie mobilności, rozwój usług asystenckich wspierających aktywność społeczną, edukacyjną lub zawodową osób z niepełnosprawnościami, upowszechnianie systemów teleopieki, rozwiązania łączące wsparcie społeczne i mieszkaniowe, w tym rozwój mieszkalnictwa adaptowanego, wspomaganego i chronionego. W zakresie wdrażania systemów teleopieki realizowany będzie w trybie niekonkurencyjnym **projekt strategiczny dotyczący teleopieki domowej dla seniorów**. Koniecznym jest również szkolenie kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej. Interwencja obejmie również działania zapobiegające umieszczaniu osób wymagających wsparcia w placówkach całodobowych długoterminowych, wsparcie procesu usamodzielniania osób przebywających w placówkach całodobowych, wsparcie procesu deinstytucjonalizacji instytucji całodobowych, rozwój środowiskowych centrów zdrowia psychicznego dla osób dorosłych i innych form środowiskowego wsparcia psychicznego oraz inne działania wspierające proces deinstytucjonalizacji usług w obszarze włączenia społecznego. Konieczne jest również wsparcie opiekunów faktycznych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, obejmującego w szczególności dostęp do informacji o usługach i świadczeniach, różne rodzaje poradnictwa specjalistycznego (m.in. psychologicznego, architektonicznego, pielęgnacyjno-opiekuńczego, prawnego), dostęp do szkoleń i wsparcia samopomocowego, wsparcia wytchnieniowego. Planowana jest realizacja **projektu strategicznego ROPS w zakresie rozwoju usług opiekuńczych w ramach deinstytucjonalizacji**.

Wsparciem należy objąć również **usługi zdrowotne w kierunku deinstytucjonalizacji opieki medycznej** oraz wdrażania standardów dostępności w podmiotach leczniczych. Interwencja dotyczyć będzie m.in. tworzenia i funkcjonowania Dziennych Domów Opieki Medycznej oraz opieki paliatywnej i hospicyjnej. Wsparcie w tym zakresie jest szczególnie istotne z uwagi na rosnące potrzeby zapewnienia tego typu opieki mieszkańcom województwa.

Ważnym elementem działań na rzecz ochrony zdrowia mieszkańców województwa będzie **realizacja regionalnych programów zdrowotnych** dotyczących profilaktyki chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu.

Działania na rzecz rozwoju usług społecznych i zdrowotnych skierowane do całego regionu mogą być realizowane w trybie niekonkurencyjnym.

Katalog powyższych przedsięwzięć będzie realizowany przez otwartą grupę beneficjentów, tj. wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych, w tym jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne w tym Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej), podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa społeczne, podmioty prowadzące placówki całodobowe, podmioty lecznicze udzielające świadczeń w publicznym systemie ochrony zdrowia i partnerstwa publiczno-społeczne.

Wybór projektów będzie dokonywany w sposób konkurencyjny lub niekonkurencyjny, zgodnie z regułami określonymi w ustawie wdrożeniowej. Planuje się zastosowanie trybu niekonkurencyjnego w stosunku do projektów o charakterze strategicznym.

Wszystkie ww. typy projektów zostały ocenione pod kątem zgodności z zasadą DNSH jako niemające znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.

Główne grupy docelowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Grupę docelową stanowić będą mieszkańcy województwa podlaskiego objęci usługami społecznymi i zdrowotnymi.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

v. 1.0

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz z poszanowaniem praw podstawowych oraz przestrzeganiem Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w procesie wdrażania Funduszy.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na każdym etapie realizacji programu będzie również przestrzegana zasada równości szans kobiet i mężczyzn.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Działania realizowane w projektach będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i niedyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Zasady horyzontalne, w tym wyrównywanie szans i polityka antydyskryminacyjna znajdą odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Działania będą realizowane na obszarze całego województwa.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie przewiduje się realizacji działań międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych. Z uwagi na położenie geograficzne województwa podlaskiego w obszarze wsparcia programów współpracy o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym, interwencja ta będzie mogła być realizowana z podmiotami posiadającymi siedzibę poza województwem podlaskim, np. w ramach Programów: Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027, Interreg Polska-Ukraina 2021-2027, Interreg Litwa-Polska 2021-2027. Interwencja w ramach FEDP będzie komplementarna do Programu Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027.

Operacje realizowane w ramach niniejszego celu szczegółowego wpisują się w obszar tematyczny Zdrowie w ramach SUERMB podejmując wyzwania społeczne w zakresie niwelowania problemów zdrowotnych, wynikających również z rosnącego transgranicznego przepływu osób. Projekty poprzez dążenie do poprawy zdrowia i tym samym budowy zdrowego społeczeństwa w województwie podlaskim będą warunkowały również wydajność i konkurencyjność gospodarczą regionu.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Usługi społeczne i zdrowotne są świadczone w interesie publicznym. Beneficjentami wsparcia będą podmioty działające w publicznym systemie ochrony zdrowia oraz podmioty z sektora ekonomii społecznej. Zapewniają one świadczenia z zakresu usług społecznych i zdrowotnych dla ludności, priorytetem ich działalności nie jest zysk, a odpowiedź na potrzeby socjalne i zdrowotne. Rynek usług zdrowotnych i społecznych nie kieruje się mechanizmami rynkowymi. W związku z

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

powyższym nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych, a wsparcie będzie realizowane w formie dotacyjnej.

2.1.6.6.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
VI	4(k)	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLKCO02	Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	osoby	706	8 130

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
VI	4(k)	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLKCR02	Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej	sztuki	206	2021	2 291	CST2021	

2.1.6.6.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(k)	158 Działania w celu zwiększenia równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości trwałych i przystępnych cenowo usług	19 548 232
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(k)	159 Działania na rzecz poprawy świadczenia usług w zakresie opieki rodzinnej i środowiskowej	6 516 076
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(k)	160 Działania na rzecz poprawy dostępności, efektywności i odporności systemów opieki zdrowotnej (z wyłączeniem infrastruktury)	3 258 039
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(k)	161 Działania na rzecz poprawy dostępu do opieki długoterminowej (z wyłączeniem infrastruktury)	3 258 039

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(k)	01 Dotacja	32 580 386

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(k)	03 Zintegrowane inwestycje terytorialne – Miejskie obszary funkcjonalne	2 580 386
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(k)	33 Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	30 000 000

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(k)	05 Niedyskryminacja	32 580 386

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(k)	01 Projekty ukierunkowane na kwestię równouprawnienia płci	13 032 154
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(k)	03 Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	19 548 232

* W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.6.7. Cel szczegółowy I): Wsparcie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci (Działanie 6.7)³¹

2.1.6.7.1. Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

³¹ Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+.

Pomimo poprawy wartości wskaźników dotyczących ubóstwa województwo podlaskie nadal należy do grona województw o najwyższych odsetkach ludności zagrożonej ubóstwem relatywnym. Obserwuje się tendencję spadkową, jednak liczba osób w regionie, które korzystają ze wsparcia pomocy społecznej utrzymuje się na relatywnie wysokim poziomie. Powoduje to konieczność dalszego rozwoju działań na rzecz **integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym**, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci.

Grupą wymagającą szczególnej interwencji są dzieci. W związku z powyższym znaczna część działań będzie miała na celu rozwój usług społecznych i zdrowotnych adresowanych do dzieci i rodzin z dziećmi wymagających wsparcia. Aby umożliwić im wychowywanie się w warunkach zapewniających ich prawidłowy rozwój, bardzo istotne jest zapewnienie usług dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, usług wsparcia dla młodzieży przebywającej w różnego rodzaju ośrodkach wychowawczych, rodzinnej pieczy zastępczej, wsparcia osób usamodzielnianych oraz różnego rodzaju działań wzmacniających proces deinstytucjonalizacji instytucji całodobowych, w których przebywają dzieci, a także wsparcie procesu adopcji.

Planowana jest m.in. realizacja w trybie niekonkurencyjnym **projektu strategicznego dotyczącego przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci w obszarze adopcji**, jak również **projektu dotyczącego kompleksowego wsparcia dzieci i młodzieży** w ramach placówek wsparcia dziennego prowadzonych w formie pracy podwórkowej. Realizowane będą również usługi interwencji kryzysowej oraz usługi w zakresie przeciwdziałania przemocy, w tym przemocy w rodzinie. Wspierane będą ponadto działania mające na celu aktywizację społeczną osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Wspierane będą ponadto działania mające na celu aktywizację społeczną osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym środowiskowe usługi skierowane do osób w kryzysie bezdomności, wsparcie dla tworzenia i funkcjonowania mieszkań chronionych i wspomaganych oraz inne rozwiązania łączące wsparcie społeczne i mieszkaniowe na rzecz osób w kryzysie bezdomności i zagrożonych wykluczeniem mieszkaniowym, w tym poprzez wykorzystanie modelu „Najpierw mieszkanie”.

Katalog powyższych przedsięwzięć będzie realizowany przez otwartą grupę beneficjentów, tj. wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych, w tym jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa społeczne, podmioty prowadzące placówki całodobowe, podmioty lecznicze udzielające świadczeń w publicznym systemie ochrony zdrowia, partnerstwa publiczno-społeczne. Wybór projektów będzie dokonywany w sposób konkurencyjny lub niekonkurencyjny, zgodnie z regułami określonymi w ustawie wdrożeniowej. Planuje się zastosowanie trybu niekonkurencyjnego w stosunku do projektów o charakterze strategicznym.

Wszystkie ww. typy projektów zostały ocenione pod kątem zgodności z zasadą DNSH jako niemające znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.

Główne grupy docelowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Grupę docelową stanowić będą mieszkańcy województwa podlaskiego objęci procesem integracji społecznej.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz z poszanowaniem praw podstawowych oraz przestrzeganiem Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w procesie wdrażania Funduszy.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania,

sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na każdym etapie realizacji programu będzie również przestrzegana zasada równości szans kobiet i mężczyzn. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Działania realizowane w projektach będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i niedyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury. Zasady horyzontalne, w tym wyrównywanie szans i polityka antydyskryminacyjna znajdą odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Działania będą realizowane na obszarze całego województwa.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie przewiduje się realizacji działań międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych. Z uwagi na położenie geograficzne województwa podlaskiego w obszarze wsparcia programów współpracy o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym, interwencja ta będzie mogła być realizowana z podmiotami posiadającymi siedzibę poza województwem podlaskim, np. w ramach Programów Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027, Interreg Polska-Ukraina 2021-2027, Interreg Litwa-Polska 2021-2027. Interwencja FEdP będzie komplementarna do Programu Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027. Operacje realizowane w ramach niniejszego celu szczegółowego wpisują się w obszar tematyczny Edukacja w ramach SUERMB zapewniając dostęp do wysokiej jakości edukacji i szkoleń dla wszystkich, skuteczny i włączający system opieki społecznej i dobrze funkcjonujący rynek pracy wspierający mobilność geograficzną, zawodową i społeczno-ekonomiczną.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci jest świadczone w interesie publicznym. Beneficjentami wsparcia będą podmioty z sektora ekonomii społecznej oraz podmioty działające w publicznym systemie ochrony zdrowia. Zapewniają oni świadczenia mające na celu poprawę integracji społecznej, priorytetem ich działalności nie jest zysk, a odpowiedź na potrzeby socjalne i zdrowotne. Działalność w obszarze usług społecznych i zdrowotnych nie kieruje się mechanizmami rynkowymi. W związku z powyższym nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych, a wsparcie będzie realizowane w formie dotacyjnej.

2.1.6.7.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
VI	4(l)	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLLCO01	Liczba osób objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej	osoby	236	2 715
VI	4(l)	EFS+	Słabiej rozwinięty	EECO16	Liczba osób w kryzysie bezdomności lub dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań, objętych wsparciem w programie	osoby	7	83

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
VI	4(l)	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLLCR02	Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu	sztuki	178	2021	474	CST2021	

2.1.6.7.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(l)	163 Promowanie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci	13 353 718

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(l)	01 Dotacja	13 353 718

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(l)	03 Zintegrowane inwestycje terytorialne – Miejskie obszary funkcjonalne	1 000 000
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(l)	33 Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	12 353 718

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(l)	05 Niedyskryminacja	4 006 115
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(l)	06 Zwalczanie ubóstwa dzieci	9 347 603

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(l)	01 Projekty ukierunkowane na kwestię równouprawnienia płci	5 341 487
VI	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(l)	03 Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	8 012 231

* W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.7. Priorytet VII: Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+*
☒ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+ ³²
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

*Jeżeli zaznaczone, przejść do sekcji 2.1.1.2.

2.1.7.1. Cel szczegółowy f): Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami (Działanie 7.1)³³

2.1.7.1.1. Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.'

Powiązane rodzaje działań - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Wsparcie w ramach niniejszego celu szczegółowego będzie miało charakter uzupełniający do interwencji z EFS+ w Działaniu 6.3 oraz komplementarny względem Działania 4.1 finansowanego z EFRR. Uwzględni specyfikę województwa i trendy demograficzne zachodzące na danym obszarze oraz będzie odnosić się do zdiagnozowanych deficytów i potrzeb, jednocześnie bazując na doświadczeniach perspektywy finansowej 2014-2020.

Region charakteryzuje się niższym, w porównaniu do innych województw, odsetkiem dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. Jednocześnie niska gęstość zaludnienia przyczynia się do funkcjonowania znacznej liczby małych szkół wiejskich.

Interwencja ma na celu **wspieranie wysokiej jakości edukacji przedszkolnej**, oferującej usługi prowadzące do wszechstronnego rozwoju dzieci, przygotowującej do kolejnych etapów edukacyjnych i zwiększającej późniejsze szanse na rynku pracy. Ważne jest niwelowanie na wczesnym etapie edukacyjnym ewentualnych deficytów rozwojowych i reagowanie odpowiednimi zajęciami o charakterze kompensacyjnym i wyrównującym szanse dzieci w wieku przedszkolnym,

³² W przypadku gdy zasoby w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+ są uwzględniane do celów art. 7 ust. 4 rozporządzenia w sprawie EFS+.

³³ Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+.

co przyczyni się do wczesnego wspomagania ich rozwoju. Zapewnienie równego dostępu do edukacji przedszkolnej wymaga wsparcia przedszkoli w prowadzeniu skutecznej edukacji włączającej, w tym dostosowania istniejących miejsc do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami. Nadal niezbędne jest tworzenie nowych miejsc przedszkolnych w miejscach, gdzie występują deficyty i potrzeby w tym zakresie. Problem dotyczy w szczególności 3-latków, głównie na obszarach wiejskich.

Interwencja będzie dotyczyła **wsparcia małych szkół kształcenia ogólnego** na obszarach objętych realizacją LSR. Niniejsze działanie ma na celu wyrównywanie szans w dostępie do edukacji na ww. obszarach. Aby edukacja była efektywna, powinna reagować na wymagania otoczenia, w tym związane z dynamicznie rozwijającym się społeczeństwem wiedzy oraz powinna uwzględniać nowe trendy i adaptować je do praktyki szkolnej. Edukacja powinna być prowadzona z wykorzystaniem nowoczesnych technologii, w tym zwłaszcza narzędzi cyfrowych, co w szczególności pokazała pandemia COVID-19. Wykorzystanie nowych technologii pozwoli na budowanie zdalnego systemu nauczania oraz prowadzenie kształcenia w systemie *on-line*. Niezbędne jest zatem bezpośrednie wsparcie szkół, ich uczniów i nauczycieli, ukierunkowane na podniesienie jakości edukacji, obejmujące m. in.: rozwój kompetencji kluczowych, eliminowanie deficytów edukacyjnych i wyrównywanie szans uczniów, wsparcie uczniów uzdolnionych. W kontekście problemów wychowawczych czy trudności w nauce zasadna jest realizacja działań społeczno-wychowawczych, w tym kształtowanie kompetencji społeczno-emocjonalnych uczniów, edukacji prozdrowotnej, a także wsparcia psychologicznego. Szczególnie istotny jest także rozwój cyfryzacji w placówkach edukacyjnych. Ponadto wsparcia wymaga rozwijanie kompetencji, umiejętności, uzdolnień, zainteresowań uczniów poza edukacją formalną.

Wszystkie działania z zakresu edukacji wymagają wsparcia w postaci doposażenia placówek w pomoce dydaktyczne i niezbędne wyposażenie.

Kierunki i zakres wsparcia wyznaczać będą Lokalne Strategie Rozwoju tworzone przy udziale społeczności lokalnych. Zaangażowanie lokalnych społeczności związanych z określonym obszarem w rozwiązywanie problemów społecznych mających wyraźny wymiar przestrzenny, wpływa na lepsze zdefiniowanie problemów obszaru i określenie sposobów ich rozwiązania. Zakres finansowania zostanie ustalony na etapie wyboru LSR.

Beneficjentami będą wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie odrębnych przepisów), w szczególności: organy prowadzące ośrodki wychowania przedszkolnego/szkoły/placówki funkcjonujące w systemie oświaty.

Wszystkie ww. typy projektów zostały ocenione pod kątem zgodności z zasadą DNSH jako niemające znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.

Główne grupy docelowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Grupy docelowe to dzieci, młodzież, nauczyciele i kadra placówek edukacyjnych województwa podlaskiego oraz rodzice.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz z poszanowaniem praw podstawowych oraz przestrzeganiem Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w procesie wdrażania Funduszy.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

v. 1.0

zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na każdym etapie realizacji programu będzie również przestrzegana zasada równości szans kobiet i mężczyzn. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Działania realizowane w projektach będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i niedyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury. Zasady horyzontalne, w tym wyrównywanie szans i polityka antydyskryminacyjna znajdą odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie w ramach celu szczegółowego realizowane będzie poprzez instrument terytorialny Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność, który ułatwi społecznościom lokalnym podejmowanie działań rozwojowych przy współudziale lokalnych partnerów publicznych, społeczno-gospodarczych i mieszkańców danego obszaru. Zaangażowanie społeczności lokalnych wpłynie na rozwój społeczno-gospodarczy poprzez podejmowanie wspólnych inicjatyw na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów, odkrywanie i wyzwalamie lokalnego potencjału, współpracę samorządu z organizacjami pozarządowymi i firmami, realizację projektów odpowiadających na bezpośrednie potrzeby ludzi, wspólne pokonywanie barier związanych z oddaleniem od centrów rozwoju i niskiego poziomu jakości życia.

Zastosowanie instrumentu RLKS zapewnia kompleksowe i zintegrowane podejście do rozwoju obszarów objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju (LSR), które mogą być wspierane z trzech funduszy: EFRR, EFS+ oraz EFRROW. Interwencja skorelowana będzie z uwarunkowaniami terytorialnymi i specyficznymi problemami znajdującymi potwierdzenie w odpowiednich LSR i może dotyczyć części zakresu celu szczegółowego f): Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Przewiduje się realizację działań międzyregionalnych w zakresie projektów dotyczących edukacji, w szczególności w sytuacji gdy Lokalna Strategia Rozwoju będzie obejmowała obszar wykraczający poza granice województwa podlaskiego. Operacje realizowane w ramach niniejszego celu szczegółowego wpisują się w obszar tematyczny Edukacja w ramach SUEMB zapewniając dostęp do wysokiej jakości edukacji i szkoleń dla wszystkich, skuteczny i włączający system opieki społecznej i dobrze funkcjonujący rynek pracy wspierający mobilność geograficzną, zawodową i społeczno-ekonomiczną. Zakres wsparcia FEoP będzie komplementarny w stosunku do interwencji Programu Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie przewiduje się wykorzystania IF. Planowana interwencja jest nastawiona na realizację celów w wymiarze społecznym, a finansowane projekty będą dotyczyć poprawy dostępu do wysokiej jakości edukacji. Będą służyły wyrównaniu dysproporcji terytorialnych w dostępie do edukacji i będą

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

realizowane zgodnie z zasadami systemu oświaty. Nawet jeśli projekty z zakresu edukacji realizowane będą przez podmioty prywatne, to nie są to przedsięwzięcia nastawione na osiągnięcie zysku. W związku z powyższym, przedmiotowe działanie powinno być finansowane w formie dotacji.

2.1.7.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
VII	4(f)	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLFCO01	Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej	osoby	43	489
VII	4(f)	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLFCO03	Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem	osoby	197	2 270
VII	4(f)	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLFCO07	Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	podmioty	8	97

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
-----------	-----------------	---------	-------------------	------------------------	----------------	-----------------	--	-----------------	--------------------	---------------------	-------------

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

VII	4(f)	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLFCR01	Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje lub kompetencje po opuszczeniu programu	osoby	2 321	2021	2 121	CST2021	Zarówno wskaźniki produktu jak i rezultatu zostaną oszacowane po wyborze i zatwierdzeniu LSR-ów, podane wartości są tylko wstępną symulacją
-----	------	------	--------------------	---------	--	-------	-------	------	-------	---------	---

2.1.7.1.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VII	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(f)	148 Wsparcie na rzecz wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem (z wyłączeniem infrastruktury)	800 000
VII	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(f)	149 Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)	3 200 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VII	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(f)	01 Dotacja	4 000 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VII	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(f)	10 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność - Miasta, małe miasta i przedmieścia	1 300 000
VII	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(h)	12 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność - Obszary wiejskie	2 700 000

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VII	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(f)	05 Niedyskryminacja	4 000 000

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VII	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(f)	01 Projekty ukierunkowane na kwestię równouprawnienia płci	1 600 000
VII	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(f)	03 Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	2 400 000

* W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.7.2. Cel szczegółowy h:) Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji (Działanie 7.2)³⁴

2.1.7.2.1. Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Wsparcie w ramach niniejszego celu szczegółowego będzie miało charakter uzupełniający do interwencji z EFS+ w Działaniu 6.5 oraz komplementarny względem Działania 4.2 finansowanego z EFRR. Uwzględni specyfikę lokalnych społeczności województwa i trendy demograficzne zachodzące na danym obszarze, jednocześnie bazując na doświadczeniach perspektywy finansowej 2014-2020.

W odniesieniu do znacznej skali ubóstwa w regionie i bardzo trudnej sytuacji znacznej części gospodarstw domowych, na co wpływ mają m.in. osiągnięte przez nie dochody oraz niestabilna sytuacja na rynku pracy, a co przekłada się na konieczność korzystania z instytucji pomocy społecznej, niezbędna jest interwencja oparta na bardzo dobrej znajomości problemów lokalnej społeczności. Możliwe jest to poprzez realizację **działań w zakresie aktywnej integracji na poziomie społeczności lokalnej**, skierowanych do całych rodzin, a w szczególnych przypadkach do pojedynczych osób wymagających wsparcia, ze względu na zagrożenie ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Realizacja oddolnych inicjatyw ukierunkowanych w szczególności na aktywne włączenie ma na celu poprawę sytuacji danej rodziny lub osoby, co ma doprowadzić do wyrównania szans na rynku pracy i podjęcia ewentualnego zatrudnienia. Priorytetem będzie włączenie do społeczeństwa i zapewnienie warunków do rozwoju, a następnie zwiększenie zdolności do zatrudnienia.

Niniejsza interwencja, z uwagi na sposób jej realizacji poprzez Lokalne Grupy Działania w ramach mechanizmu RLKS, przyczyni się do budowania zdolności partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego.

Kierunki i zakres wsparcia wyznaczać będą Lokalne Strategie Rozwoju tworzone przy udziale społeczności lokalnych. Zaangażowanie lokalnych społeczności związanych z określonym obszarem w rozwiązywanie problemów społecznych mających wyraźny wymiar przestrzenny, wpływa na lepsze zdefiniowanie problemów obszaru i określenie sposobów ich rozwiązania.

³⁴ Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+.

W oparciu o zapisy rozporządzenia ogólnego przewiduje się możliwość finansowania kosztów bieżących i animacji w trybie niekonkurencyjnym. Zakres finansowania zostanie ustalony na etapie wyboru LSR.

Katalog powyższych przedsięwzięć będzie realizowany przez Lokalne Grupy Działania oraz inne podmioty z obszaru realizacji LSR lub realizujące projekty na obszarze LSR z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie odrębnych przepisów).

Wszystkie ww. typy projektów zostały ocenione pod kątem zgodności z zasadą DNSH jako niemające znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.

Główne grupy docelowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Grupę docelową stanowić będą mieszkańcy województwa podlaskiego objęci wsparciem realizowanym w ramach Lokalnych Strategii Rozwoju.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz z poszanowaniem praw podstawowych oraz przestrzeganiem Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w procesie wdrażania Funduszy.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na każdym etapie realizacji programu będzie również przestrzegana zasada równości szans kobiet i mężczyzn.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Działania realizowane w projektach będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i niedyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Zasady horyzontalne, w tym wyrównywanie szans i polityka antidyskryminacyjna znajdują odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie w ramach celu szczegółowego realizowane będzie poprzez instrument terytorialny Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność, który ułatwi społecznościom lokalnym podejmowanie działań rozwojowych przy współudziale lokalnych partnerów publicznych, społeczno-gospodarczych i mieszkańców danego obszaru. Zaangażowanie społeczności lokalnych wpłynie na rozwój społeczno-gospodarczy poprzez podejmowanie wspólnych inicjatyw na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów, odkrywanie i wyzwalamie lokalnego potencjału, współpracę samorządu z organizacjami pozarządowymi i firmami, realizację projektów odpowiadających na bezpośrednie potrzeby ludzi, wspólne pokonywanie barier związanych z oddaleniem od centrów rozwoju i niskiego poziomu jakości życia.

Zastosowanie instrumentu RLKS zapewnia kompleksowe i zintegrowane podejście do rozwoju obszarów objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju (LSR), które mogą być wspierane z trzech funduszy: EFRR, EFS+ oraz EFRROW. Interwencja skorelowana będzie z uwarunkowaniami

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

terytorialnymi i specyficznymi problemami znajdującymi potwierdzenie w odpowiednich LSR i może dotyczyć części zakresu celu szczegółowego h): Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Przewiduje się realizację działań międzyregionalnych w zakresie projektów dotyczących aktywnej integracji, w szczególności w sytuacji gdy Lokalna Strategia Rozwoju będzie obejmowała obszar wykraczający poza granice województwa podlaskiego. Operacje realizowane w ramach niniejszego celu szczegółowego wpisują się w obszar tematyczny Edukacja w ramach SUERMB zapewniając dostęp do wysokiej jakości edukacji i szkoleń dla wszystkich, skuteczny i włączający system opieki społecznej i dobrze funkcjonujący rynek pracy wspierający mobilność geograficzną, zawodową i społeczno-ekonomiczną. Zakres wsparcia FEDP będzie komplementarny w stosunku do interwencji Programu Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych. W ramach działania interwencja będzie dotyczyła aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz osób biernych zawodowo, jak również w obszarze wsparcia na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Głównymi beneficjentami wsparcia w powyższym zakresie będą instytucje pomocy i integracji społecznej, organizacje pozarządowe, działające w sferze pomocy i integracji społecznej oraz jednostki samorządu terytorialnego, na które nałożony jest obowiązek świadczenia odpowiednich usług społecznych na rzecz mieszkańców. Brak jest doświadczeń ze stosowania instrumentów finansowych w powyższej materii w zakresie RLKS w perspektywie 2014-2020. Ponadto, społeczny i lokalny charakter realizowanych projektów, jak również ich wielkość nie pozwala zidentyfikować zastosowania IF, dlatego działania powinny być wspierane poprzez system dotacyjny.

2.1.7.2.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
VII	4(h)	EFS+	Słabiej rozwinięty	FEPDP02 (Własny IZ)	Liczba wybranych do realizacji Lokalnych Strategii Rozwoju do 2023 roku	szt.	12	12

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
VII	4(h)	EFS+	Słabiej rozwinięty	FEPDP03 (Własny IZ)	Liczba zrealizowanych Lokalnych Strategii Rozwoju do 2029 roku	szt.	0	2021	12	CST2021	Zarówno wskaźniki produktu jak i rezultatu zostaną oszacowane po wyborze i zatwierdzeniu LSR-ów, podane wartości są tylko wstępną symulacją

2.1.7.2.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VII	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(h)	153 Metody integracji z rynkiem pracy oraz powrotu na rynek pracy osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji	9 000 000
VII	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(h)	156 Działania szczególne na rzecz zwiększenia udziału obywateli państw trzecich w rynku pracy	1 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VII	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(h)	01 Dotacja	10 000 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VII	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(h)	10Rozwój lokalny kierowany przez społeczność - Miasta, małe miasta i przedmieścia	3 300 000
VII	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(h)	12 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność - Obszary wiejskie	6 700 000

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VII	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(h)	05 Niedyskryminacja	10 000 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VII	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(h)	01 Projekty ukierunkowane na kwestię równouprawnienia płci	4 000 000
VII	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(h)	03 Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	6 000 000

* W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.7.3. Cel szczegółowy k): Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej (Działanie 7.3)³⁵

2.1.7.3.1. Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Wsparcie w ramach niniejszego celu szczegółowego będzie miało charakter uzupełniający do interwencji z EFS+ w Działaniu 6.7 oraz komplementarny względem Działania 4.2 finansowanego z EFRR.

Usługi społeczne świadczone w społeczności lokalnej są nadal niedostatecznie rozwinięte. Niskie zaludnienie i rozproszenie urbanistyczne oraz sytuacja demograficzna związana ze starzeniem się społeczeństwa w województwie podlaskim zwiększają deficyty i potrzeby w tym zakresie. Problemem jest brak równego dostępu do wysokiej jakości, przystępnych cenowo i zrównoważonych usług, w szczególności na obszarach wiejskich. Dotyczy to zwłaszcza osób oraz ich otoczenia, potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu z powodu wieku, niepełnosprawności czy stanu zdrowia.

³⁵ Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+.

Planowane są działania w celu **zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych o mniejszej skali świadczonych w społeczności lokalnej**, w tym wsparcie procesu deinstytucjonalizacji. Z uwagi na zróżnicowanie terytorialnie dostępu do usług opiekuńczych konieczne jest osadzenie ich w środowisku lokalnym, czemu służyć będzie ich realizacja za pomocą mechanizmu RLKS. Kierunki i zakres wsparcia wyznaczać będą Lokalne Strategie Rozwoju tworzone przy udziale społeczności lokalnych. Zaangażowanie lokalnych społeczności związanych z określonym obszarem w rozwiązywanie problemów społecznych mających wyraźny wymiar przestrzenny, wpływa na lepsze zdefiniowanie problemów obszaru i określenie sposobów ich rozwiązania. Zakres finansowania zostanie ustalony na etapie wyboru LSR. Katalog powyższych przedsięwzięć będzie realizowany przez otwartą grupę beneficjentów, tj. wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych, w tym jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa społeczne, partnerstwa publiczno – społeczne. Wszystkie ww. typy projektów zostały ocenione pod kątem zgodności z zasadą DNSH jako niemające znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.

Główne grupy docelowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Grupę docelową stanowić będą mieszkańcy województwa podlaskiego objęci usługami społecznymi.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz z poszanowaniem praw podstawowych oraz przestrzeganiem Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w procesie wdrażania Funduszy.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na każdym etapie realizacji programu będzie również przestrzegana zasada równości szans kobiet i mężczyzn.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Działania realizowane w projektach będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i niedyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Zasady horyzontalne, w tym wyrównywanie szans i polityka antydyskryminacyjna znajdą odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie w ramach celu szczegółowego realizowane będzie poprzez instrument terytorialny Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność, który ułatwi społecznościom lokalnym podejmowanie działań rozwojowych przy współudziale lokalnych partnerów publicznych, społeczno-gospodarczych i mieszkańców danego obszaru. Zaangażowanie społeczności lokalnych wpłynie na rozwój społeczno-gospodarczy poprzez podejmowanie wspólnych inicjatyw na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów, odkrywanie i wyzwalamie lokalnego potencjału, współpracę

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

samorządu z organizacjami pozarządowymi i firmami, realizację projektów odpowiadających na bezpośrednie potrzeby ludzi, wspólne pokonywanie barier związanych z oddaleniem od centrów rozwoju i niskiego poziomu jakości życia.

Zastosowanie instrumentu RLKS zapewnia kompleksowe i zintegrowane podejście do rozwoju obszarów objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju (LSR), które mogą być wspierane z trzech funduszy: EFRR, EFS+ oraz EFRROW. Interwencja skorelowana będzie z uwarunkowaniami terytorialnymi i specyficznymi problemami znajdującymi potwierdzenie w odpowiednich LSR i może dotyczyć części zakresu celu szczegółowego k): Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Przewiduje się realizację działań międzyregionalnych w zakresie projektów dotyczących zwiększenia dostępności do usług opiekuńczych świadczonych w społeczności lokalnej, w szczególności w sytuacji gdy Lokalna Strategia Rozwoju będzie obejmowała obszar wykraczający poza granice województwa podlaskiego. Operacje realizowane w ramach niniejszego celu szczegółowego wpisują się w obszar tematyczny Zdrowie w ramach SUERMB podejmując wyzwania społeczne w zakresie niwelowania problemów zdrowotnych, wynikających również z rosnącego transgranicznego przepływu osób. Projekty poprzez dążenie do poprawy zdrowia i tym samym budowy zdrowego społeczeństwa w województwie podlaskim będą warunkowały również wydajność i konkurencyjność gospodarczą regionu.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych. W ramach działania interwencja będzie dotyczyła zapewnienia dostępu do usług opiekuńczych świadczonych w społeczności lokalnej. Głównymi beneficjentami wsparcia w powyższym zakresie będą instytucje pomocy i integracji społecznej, organizacje pozarządowe, działające w sferze pomocy i integracji społecznej oraz jednostki samorządu terytorialnego, na które nałożony jest obowiązek świadczenia odpowiednich usług. Brak jest doświadczeń ze stosowania instrumentów finansowych w powyższej materii w zakresie RLKS w perspektywie 2014-2020. Ponadto, społeczny i lokalny charakter realizowanych projektów, jak również ich wielkość nie pozwala zidentyfikować zastosowania IF, dlatego działania powinny być wspierane poprzez system dotacyjny.

2.1.7.3.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
-----------	-----------------	---------	-------------------	------------------------	----------------	-----------------	---------------------	--------------------

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

VII	4(k)	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLKCO02	Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	osoby	385	4 431
-----	------	------	--------------------	---------	--	-------	-----	-------

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
VII	4(k)	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLKCR02	Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej	sztuki	130	2021	2 764	CST2021	Zarówno wskaźniki produktu jak i rezultatu zostaną oszacowane po wyborze i zatwierdzeniu LSR-ów, podane wartości są tylko wstępną symulacją

2.1.7.3.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VII	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(k)	158 Działania w celu zwiększenia równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości trwałych i przystępnych cenowo usług	9 600 000
VII	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(k)	159 Działania na rzecz poprawy świadczenia usług w zakresie opieki rodzinnej i środowiskowej	1 200 000
VII	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(k)	161 Działania na rzecz poprawy dostępu do opieki długoterminowej (z wyłączeniem infrastruktury)	1 200 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VII	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(k)	01 Dotacja	12 000 000

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VII	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(k)	10 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność - Miasta, małe miasta i przedmieścia	3 960 000
VII	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(k)	12 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność - Obszary wiejskie	8 040 000

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VII	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(k)	05 Niedyskryminacja	12 000 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VII	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(k)	01 Projekty ukierunkowane na kwestię równouprawnienia płci	4 800 000
VII	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(k)	03 Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	7 200 000

* W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.7.4. Cel szczegółowy I): Wsparcie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci (Działanie 7.4)³⁶

2.1.7.4.1. Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Wsparcie w ramach niniejszego celu szczegółowego będzie miało charakter uzupełniający do interwencji z EFS+ w Działaniu 6.7 oraz komplementarny względem Działania 4.2 finansowanego z EFRR.

Pomimo poprawy wartości wskaźników dotyczących ubóstwa województwo podlaskie nadal należy do grona województw o najwyższych odsetkach ludności zagrożonej ubóstwem relatywnym. Obserwuje się tendencję spadkową, jednak liczba osób w regionie, które korzystają ze wsparcia pomocy społecznej utrzymuje się na relatywnie wysokim poziomie. Powoduje to konieczność

³⁶ Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+.

dalszego rozwoju również w skali lokalnej działań na rzecz **integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym**, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci.

Wspierane będą działania mające na celu aktywizację społeczną osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz biernych zawodowo, w tym w kryzysie bezdomności. Grupą wymagającą szczególnej interwencji są dzieci. Aby umożliwić im wychowywanie się w warunkach zapewniających ich prawidłowy rozwój, bardzo istotne jest zapewnienie usług dla rodzin wychowujących dzieci, w tym przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, usług wsparcia dla dzieci i młodzieży, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci z niepełnosprawnościami, w tym działania z zakresu profilaktyki zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży. W celu uzyskania efektów niezbędne jest wsparcie otoczenia osób objętych wsparciem, jak również realizacja różnorodnych działań z zakresu aktywizacji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym na rzecz rozwoju lokalnego.

Kierunki i zakres wsparcia wyznaczać będą Lokalne Strategie Rozwoju tworzone przy udziale społeczności lokalnych. Zaangażowanie lokalnych społeczności związanych z określonym obszarem w rozwiązywanie problemów społecznych mających wyraźny wymiar przestrzenny, wpływa na lepsze zdefiniowanie problemów obszaru i określenie sposobów ich rozwiązania. Zakres finansowania zostanie ustalony na etapie wyboru LSR.

Katalog powyższych przedsięwzięć będzie realizowany przez otwartą grupę beneficjentów, tj. wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych, w tym jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa społeczne, podmioty prowadzące placówki całodobowe, partnerstwa publiczno – społeczne.

Wszystkie ww. typy projektów zostały ocenione pod kątem zgodności z zasadą DNSH jako niemające znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.

Główne grupy docelowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Grupę docelową stanowić będą mieszkańcy województwa podlaskiego objęci procesem integracji społecznej.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz z poszanowaniem praw podstawowych oraz przestrzeganiem Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w procesie wdrażania Funduszy.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na każdym etapie realizacji programu będzie również przestrzegana zasada równości szans kobiet i mężczyzn.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Działania realizowane w projektach będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i niedyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Zasady horyzontalne, w tym wyrównywanie szans i polityka antydyskryminacyjna znajdują odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

v. 1.0

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie w ramach celu szczegółowego realizowane będzie poprzez instrument terytorialny Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność, który ułatwi społecznościom lokalnym podejmowanie działań rozwojowych przy współudziale lokalnych partnerów publicznych, społeczno-gospodarczych i mieszkańców danego obszaru. Zaangażowanie społeczności lokalnych wpłynie na rozwój społeczno-gospodarczy poprzez podejmowanie wspólnych inicjatyw na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów, odkrywanie i wyzwalamie lokalnego potencjału, współpracę samorządu z organizacjami pozarządowymi i firmami, realizację projektów odpowiadających na bezpośrednie potrzeby ludzi, wspólne pokonywanie barier związanych z oddaleniem od centrów rozwoju i niskiego poziomu jakości życia.

Zastosowanie instrumentu RLKS zapewnia kompleksowe i zintegrowane podejście do rozwoju obszarów objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju (LSR), które mogą być wspierane z trzech funduszy: EFRR, EFS+ oraz EFRROW. Interwencja skorelowana będzie z uwarunkowaniami terytorialnymi i specyficznymi problemami znajdującymi potwierdzenie w odpowiednich LSR i może dotyczyć części zakresu celu szczegółowego I): wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Przewiduje się realizację działań międzyregionalnych w zakresie projektów dotyczących integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci w społeczności lokalnej, w szczególności w sytuacji gdy Lokalna Strategia Rozwoju będzie obejmowała obszar wykraczający poza granice województwa podlaskiego. Operacje realizowane w ramach niniejszego celu szczegółowego wpisują się w obszar tematyczny Zdrowie w ramach SUERMB podejmując wyzwania społeczne w zakresie niwelowania problemów zdrowotnych, wynikających również z rosnącego transgranicznego przepływu osób. Projekty poprzez dążenie do poprawy zdrowia i tym samym budowy zdrowego społeczeństwa w województwie podlaskim będą warunkowały również wydajność i konkurencyjność gospodarczą regionu.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych. W ramach działania interwencja będzie dotyczyła integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci w społeczności lokalnej. Głównymi beneficjentami wsparcia w powyższym zakresie będą podmioty ekonomii społecznej oraz jednostki samorządu terytorialnego, których zadaniem jest zapewnienie świadczenia odpowiednich usług. Brak jest doświadczeń ze stosowania instrumentów finansowych w powyższej materii w zakresie RLKS w perspektywie 2014-2020. Ponadto, społeczny i lokalny charakter realizowanych projektów, jak również ich wielkość nie pozwala zidentyfikować zastosowania IF, dlatego działania powinny być wspierane poprzez system dotacyjny.

2.1.7.4.2. Wskaźniki

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
VII	4(l)	EFS+	Słabiej rozwinięty	EECO01	Całkowita liczba osób objętych wsparciem EFS+	osoby	214	2 460

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
VII	4(l)	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLHILCR01	Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu	osoby	902	2021	984	CST2021	Zarówno wskaźniki produktu jak i rezultatu zostaną oszacowane po wyborze i zatwierdzeniu LSR-ów, podane wartości są tylko wstępną symulacją

2.1.7.4.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VII	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(l)	163 Promowanie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci	4 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
---------------	---------	-------------------	-----------------	-----	---------------

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

VII	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(l)	01 Dotacja	4 000 000
-----	------	--------------------	------	------------	-----------

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VII	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(l)	10 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność - Miasta, małe miasta i przedmieścia	1 320 000
VII	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(l)	12 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność - Obszary wiejskie	2 680 000

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VII	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(l)	05 Niedyskryminacja	1 200 000
VII	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(l)	06 Zwalczanie ubóstwa dzieci	2 800 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VII	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(l)	01 Projekty ukierunkowane na kwestię równouprawnienia płci	1 600 000
VII	EFS+	Słabiej rozwinięty	4(l)	03 Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	2 400 000

* W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.8. Priorytet VIII: Zrównoważona mobilność miejska

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+*
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+ ³⁷
☒ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

*Jeżeli zaznaczone, przejść do sekcji 2.1.1.2.

2.1.8.1. Cel szczegółowy (viii): Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej (Działanie 8.1) ³⁸

2.1.8.1.1. Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Inwestycje w zrównoważoną mobilność miejską będą ukierunkowane bezpośrednio na zmniejszenie wpływu transportu na środowisko i klimat oraz będą musiały być zgodne z właściwymi programami ochrony powietrza oraz innymi dokumentami z zakresu energii i klimatu. Wsparcie będzie służyło ograniczaniu indywidualnego ruchu samochodowego.

W ramach celu szczegółowego planowany jest **zakup, modernizacja niskoemisyjnego i bezemisyjnego taboru na potrzeby transportu publicznego**. Transport drogowy jest jednym z sektorów gospodarki odpowiedzialnych za emisję CO₂. Wykorzystywanie paliw kopalnych do zasilania autobusów, powoduje emisję do powietrza szeregu zanieczyszczeń, co znacząco obniża jakość życia mieszkańców. Konieczne jest zatem wykorzystywanie taboru zasilanego paliwem alternatywnym, co ograniczy negatywny wpływ transportu na środowisko. Wsparciem będzie objęty jedynie tabor spełniający wymogi „ekologicznie czystych pojazdów” w rozumieniu Dyrektywy 2009/33/EC.

Istotne jest zapewnienie niezbędnej infrastruktury do obsługi i tankowania/zasilania bezemisyjnymi paliwami alternatywnymi. W związku z tym kolejnym typem wsparcia będzie **budowa instalacji do dystrybucji nośników energii dla niskoemisyjnego transportu** (stacje ładowania pojazdów elektrycznych, stacje tankowania wodoru).

Ważne jest również **wyposażenie dróg/ulic w infrastrukturę służącą obsłudze transportu publicznego (np.: zatoki, podjazdy, zjazdy, pętle) oraz pasażerów (np.: przystanki, wysepki)**. Zgodnie z zapisami Białej Księgi Transportowej, Komisja Europejska chce promować alternatywne dla indywidualnego transportu formy przemieszczania się w miastach, w tym przede wszystkim

³⁷ W przypadku gdy zasoby w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+ są uwzględniane do celów art. 7 ust. 4 rozporządzenia w sprawie EFS+.

³⁸ Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+.

komunikację publiczną. Komunikacja ta ma być powszechnie dostępna, bezpieczna, efektywna i przyjazna środowisku. Podniesienie atrakcyjności transportu zbiorowego wymaga dostosowania go do potrzeb pasażerów, poprawy bezpieczeństwa oraz komfortu. Służyć temu będzie m.in. budowa/przebudowa przystanków, wysepek, strefowe uspokojenie ruchu, ograniczanie rozmiarów skrzyżowań, poszerzanie chodników oraz działania na rzecz rozwoju systemów biletowych i aplikacji służących mobilności.

Wsparciem zostanie objęta także **budowa, przebudowa, rozbudowa liniowej i punktowej infrastruktury transportu publicznego i niezmotoryzowanego**, np. zintegrowanych centrów przesiadkowych, parkingów Park&Ride, modernizacja lub budowa buspasów. Inwestycje będą obejmować również tworzenie sieci tras rowerowych wraz z infrastrukturą (np. samoobsługowe stacje naprawy rowerów) oraz parkingów Bike&Ride i innych elementów systemów bezemisyjnej mobilności miejskiej. Zastosowanie tych rozwiązań przyczyni się do integracji różnych gałęzi transportu, a tym samym uczynienia transportu miejskiego atrakcyjniejszym od transportu indywidualnego samochodowego. W przypadku inwestycji w obiekty Park&Ride wspierane będą jedynie obiekty położone z dala od centrów miast i jedynie wówczas, jeżeli będą one zintegrowane z transportem publicznym.

Uzupełnieniem interwencji będą **Inteligentne Systemy Transportowe** (wdrożenie nowych/rozbudowa lub modernizacja istniejących systemów telematycznych dedykowanych dla publicznego transportu zbiorowego). Poprawie bezpieczeństwa transportu, zwiększeniu efektywności procesów transportowych oraz ochronie środowiska naturalnego służą Inteligentne Systemy Transportowe, tj. rozwiązania wykorzystujące różnorodne technologie - informatyczne, telekomunikacyjne, automatyki obiektów ruchomych w obszarze transportu drogowego, obejmujące infrastrukturę, pojazdy i ich użytkowników.

Możliwe będzie także wsparcie dla **przygotowania Planów Zrównoważonej Mobilności Miejskiej (SUMP)**, jeśli będą one warunkiem obligatoryjnym dla danej jednostki samorządu terytorialnego.

Linia demarkacyjna z programami krajowymi będzie uzgadniana pomiędzy Instytucjami Zarządzającymi na poziomie pojedynczego projektu.

Beneficjentami będą mogły być m.in. jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia, podmioty działające w ramach partnerstw publiczno-prywatnych, które nie zostały objęte wsparciem w programie krajowym.

Wybór projektów będzie dokonywany w sposób konkurencyjny.

Wszystkie ww. typy projektów zostały ocenione pod kątem zgodności z zasadą DNSH jako niemające znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.

Główne grupy docelowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Grupą docelową będą mieszkańcy województwa.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz z poszanowaniem praw podstawowych oraz przestrzeganiem Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w procesie wdrażania Funduszy.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne,

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

v. 1.0

religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na każdym etapie realizacji programu będzie również przestrzegana zasada równości szans kobiet i mężczyzn. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Działania realizowane w projektach będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury. Zasady horyzontalne, w tym wyrównywanie szans i polityka antydyskryminacyjna znajdują odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

W wymiarze terytorialnym interwencja będzie koncentrowała się na następujących OSI, wskazanych w SRWP 2030: Białystok i jego obszar funkcjonalny (z wykorzystaniem ZIT), subregionalne ośrodki wzrostu, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze oraz miasta powiatowe.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie przewiduje się realizacji działań międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych. Z uwagi na położenie geograficzne województwa podlaskiego w obszarze wsparcia programów współpracy o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym, interwencja ta będzie mogła być realizowana z podmiotami posiadającymi siedzibę poza województwem podlaskim, np. w ramach Programów: Interreg Europa 2021-2027, Interreg Europa Środkowa 2021-2027, Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027. Operacje z tego działania wpisują się w obszar tematyczny Transport w ramach SUERMB poprzez realizację inwestycji w zakresie transportu zawierających środki na rzecz transportu neutralnego dla klimatu.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Dla projektów transportu publicznego nie stwierdzono istnienia luki finansowej. Najbardziej optymalną formą finansowania rozwiązań z zakresu transportu niskoemisyjnego jest dotacja z uwagi na to, iż są to zadania z zakresu usług publicznych. Finansowanie projektów poprzez instrumenty finansowe mogłoby skutkować przerzuceniem kosztów na odbiorców tych usług, czyli mieszkańców, poprzez podniesienie cen. Instrumenty zwrotne mogłyby być zastosowane jedynie w przypadku wdrożenia systemów sharingowych (car sharing, bike sharing) czy stacji ładowania, jeśli projekty te miałyby charakter komercyjny. Natomiast inwestycje tego typu w priorytecie dotyczącym zrównoważonej mobilności miejskiej są odpowiedzią na potrzeby mieszkańców związane z dostępem do transportu publicznego i nie są nastawione na zysk. W związku z powyższym nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.8.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
VIII	2(viii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO057	Pojemność ekologicznego taboru do zbiorowego transportu publicznego	osoby	188	2 632
VIII	2(viii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO059	Infrastruktura paliw alternatywnych (punkty tankowania / ładowania)	szt.	2	39

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
VIII	2(viii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCR062	Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego	użytkownicy	0	2021	3 317 888	CST2021	

2.1.8.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VIII	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(viii)	077 Działania mające na celu poprawę jakości powietrza i ograniczenie hałasu	4 800 000
VIII	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(viii)	081 Infrastruktura czystego transportu miejskiego	5 600 000
VIII	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(viii)	082 Tabor czystego transportu miejskiego	10 000 000
VIII	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(viii)	083 Infrastruktura rowerowa	5 600 000
VIII	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(viii)	084 Cyfryzacja transportu miejskiego	500 000
VIII	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(viii)	085 Cyfryzacja transportu, gdy ma częściowo na celu redukcję emisji gazów cieplarnianych: transport miejski	2 000 000
VIII	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(viii)	086 Infrastruktura paliw alternatywnych	1 500 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VIII	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(viii)	01 Dotacja	30 000 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VIII	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(viii)	03 Zintegrowane inwestycje terytorialne – Miejskie obszary funkcjonalne	5 000 000
VIII	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(viii)	26 Inne podejścia – Miasta, małe miasta i przedmieścia	25 000 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
VIII	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(viii)	03 Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	30 000 000

* W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.9. Priorytet IX: Wspieranie energii odnawialnej na potrzeby lokalnych społeczności

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+*
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+ ³⁹
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

*Jeżeli zaznaczone, przejść do sekcji 2.1.1.2.

³⁹ W przypadku gdy zasoby w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+ są uwzględniane do celów art. 7 ust. 4 rozporządzenia w sprawie EFS+.

2.1.9.1. Cel szczegółowy (ii): Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju (Działanie 9.1)⁴⁰

2.1.9.1.1. Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

W ramach celu szczegółowego przewiduje się wsparcie jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła ze wszystkich rodzajów OZE, w szczególności z biomasy, biogazu, energii wiatru, słońca oraz Ziemi (geotermia).

Niniejsza działka ma na celu propagowanie energii ze źródeł odnawialnych, źródeł rozproszonych i prosumenckich wśród społeczności lokalnych. Transformacja energetyczna i przejście na energię odnawialną wpisuje się w zapisy Umowy Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021-2027 w Polsce, mówiące o dążeniu do dekarbonizacji gospodarki.

Interwencja w ramach tego celu szczegółowego obejmie **produkcję energii i/lub ciepła ze źródeł odnawialnych z przeznaczeniem na potrzeby własne lokalnych społeczności**, tj. projekty dotyczące budowy i rozbudowy odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania energii elektrycznej i/lub ciepła wraz z magazynami działającymi na potrzeby danego źródła OZE oraz przyłączeniem do sieci,

Realizowane będą projekty polegające na montażu odnawialnych źródeł energii na budynkach mieszkalnych, w tym budynkach jednorodzinnych na potrzeby własne mieszkańców, tzw. **projekty grantowe społeczności lokalnych**. W ramach projektów wspierane będą instalacje OZE dopasowane do rocznego zużycia energii elektrycznej i/lub ciepła w budynku.

Wsparcie w ramach celu szczegółowego będzie wdrażane z zastosowaniem instrumentu Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS). RLKS wdrażany jest przez lokalne grupy działania w oparciu o lokalne strategie rozwoju. W ramach RLKS wspierane będą projekty wynikające z lokalnych strategii rozwoju, których celem jest zaspokojenie specyficznych, zgłaszanych przez mieszkańców potrzeb lokalnych. Kierunki interwencji będą miały indywidualny charakter, bowiem każdorazowo zostaną określone w Lokalnej Strategii Rozwoju w oparciu o zidentyfikowane na poziomie lokalnym problemy i potencjały.

Katalog Beneficjentów przedsięwzięć z zakresu produkcji energii ze źródeł odnawialnych jest szeroki i będzie obejmował w szczególności podmioty wskazane w lokalnych strategiach rozwoju. Wybór projektów będzie dokonywany zgodnie z zasadami określonymi dla mechanizmu RLKS.

Wszystkie ww. typy projektów zostały ocenione pod kątem zgodności z zasadą DNSH jako niemające znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.

Główne grupy docelowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Grupy docelowe wskazane w lokalnych strategiach rozwoju.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, o których mowa w art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz z poszanowaniem praw podstawowych oraz przestrzeganiem Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w procesie wdrażania Funduszy.

⁴⁰ Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na każdym etapie realizacji programu będzie również przestrzegana zasada równości szans kobiet i mężczyzn. Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Działania realizowane w projektach będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i niedyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury. Zasady horyzontalne, w tym wyrównywanie szans i polityka antydyskryminacyjna znajdą odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Obszary objęte lokalnymi strategiami rozwoju z uwzględnieniem narzędzia RLKS.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

W ramach celu szczegółowego dopuszcza się realizację przedsięwzięć z partnerami mającymi siedzibę poza województwem. Z uwagi na położenie geograficzne województwa podlaskiego interwencja w zakresie wspierania energii odnawialnej będzie mogła być realizowana z podmiotami posiadającymi siedzibę poza województwem podlaskim w ramach Programów: Interreg Europa 2021-2027, Interreg Europa Środkowa 2021-2027, Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027. Interwencja w FEDP będzie komplementarna z interwencją w ramach ww. Programów.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Działania powinny być wspierane poprzez system dotacyjny. Brak jest doświadczeń ze stosowania instrumentów finansowych w powyższej materii w perspektywie 2014-2020. Ponadto, społeczny i lokalny charakter realizowanych projektów, jak również ich wielkość nie pozwala zidentyfikować zastosowania IF.

2.1.9.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
-----------	-----------------	---------	-------------------	------------------------	----------------	-----------------	---------------------	--------------------

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

II	2(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	PLRO033	Liczba jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej z OZE	szt.	89	2 930
II	2(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO022	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (w tym: energii elektrycznej, energii ciepłej)	MW	1,42	48,38

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
II	2(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCR031	Wytworzona energia odnawialna ogółem (w tym: energia elektryczna, energia ciepła)	MWh/rok	0	2021	12 897	CST2021	Zarówno wskaźniki produktu jak i rezultatu zostaną oszacowane po wyborze i zatwierdzeniu LSR-ów, podane wartości są tylko wstępną symulacją

2.1.1.9.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
IX	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(ii)	048 Energia odnawialna: słoneczna	8 000 000
IX	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(ii)	052 Inne rodzaje energii odnawialnej (w tym energia geotermalna)	2 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
IX	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(ii)	01 Dotacja	10 000 000

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
IX	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(ii)	10 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność - Miasta, małe miasta i przedmieścia	2 000 000
IX	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(ii)	12 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność - Obszary wiejskie	8 000 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
II	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(ii)	03 Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	10 000 000

* W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.2. Priorytety dotyczące pomocy technicznej

2.2.1 Priorytet X: Pomoc techniczna (EFRR)

Priorytet dotyczący pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów (należy powtórzyć dla każdego takiego priorytetu dotyczącego pomocy technicznej)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

2.2.1.1. Interwencja w ramach Funduszy

Powiązane rodzaje działań - art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pomoc techniczna będzie służyła wsparciu działań niezbędnych do osiągnięcia skutecznego i efektywnego systemu zarządzania Programem, w tym zapewnienia odpowiedniego potencjału organizacyjnego, instytucjonalnego i kadrowego wszystkich jednostek zaangażowanych w realizację Programu oraz prowadzenia działań informacyjno-promocyjnych skierowanych do opinii publicznej w celu utrzymania wysokiego poziomu świadomości na temat roli i znaczenia środków unijnych.

W ramach osi pomoc techniczna przewidziane do realizacji są następujące przedsięwzięcia:

1. Zapewnienie odpowiedniego potencjału instytucjonalnego do zarządzania i wdrażania Programem

- zapewnienie i utrzymanie wykwalifikowanej kadry poprzez finansowanie kosztów wynagrodzeń;
- organizowanie i finansowanie udziału w szkoleniach, warsztatach, konferencjach, studiach podyplomowych, wizytach studyjnych i innych formach podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników zaangażowanych w realizację Programu;
- zapewnienie odpowiedniego zaplecza lokalowego i technicznego umożliwiającego prawidłowe i sprawne wykonywanie powierzonych zadań;
- budowa, wdrożenie i utrzymanie lokalnych systemów informatycznych oraz innych specjalistycznych systemów informatycznych wspomagających wdrażanie Programu;
- wsparcie eksperckie i prawne poprzez zakup specjalistycznych usług eksperckich, w tym koszty ewaluacji, badań, ekspertyz i analiz wynikających z potrzeb prowadzonych polityk regionalnych;
- wsparcie funkcjonowania prac komitetów, komisji oceny projektów, grup roboczych oraz innych ciał opiniotwórczych uczestniczących w systemie wdrażania Programu;
- wsparcie eksperckie, szkolenia i konferencje tematyczne umożliwiające wymianę dobrych praktyk oraz produkcję i dystrybucję materiałów informacyjno-edukacyjnych w celu zapewnienia przestrzegania stosownych regulacji oraz prawidłowej realizacji zasad horyzontalnych, ze szczególnym uwzględnieniem barier i potrzeb osób z grup narażonych na dyskryminację, w tym osób LGBT+.

2. Wzmocnienie potencjału beneficjentów Programu

- rozwój kompetencji potencjalnych beneficjentów, beneficjentów Programu poprzez organizowanie szkoleń, spotkań informacyjnych, warsztatów, konferencji, seminariów i innych działań edukacyjno – informacyjnych;
- wsparcie procesu wymiany doświadczeń i najlepszych praktyk w zakresie przygotowania i wdrażania projektów oraz zasad horyzontalnych, ze szczególnym uwzględnieniem barier i potrzeb osób z grup narażonych na dyskryminację.

3. Wsparcie komunikacji i widoczności Programu

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

- współpraca z mediami oraz partnerami społeczno-gospodarczymi na rzecz realizacji działań z zakresu informacji i promocji;
- prowadzenie kampanii informacyjnych, promocyjnych i edukacyjnych;
- organizacja różnego rodzaju wydarzeń promocyjnych, w tym konkursów, konferencji eventów, itp.;
- przygotowanie, produkcja i dystrybucja materiałów informacyjnych i promocyjnych;
- utworzenie, administrowanie oraz rozwój strony internetowej poświęconej Programowi;
- prowadzenie kampanii społecznych mających na celu zwalczanie szkodliwych stereotypów dotyczących grup narażonych na dyskryminację.

Jednym z oczekiwanych efektów realizacji działań w ramach pomocy technicznej będzie płynne przejście z okresu 2014-2020 w kolejny okres programowania na lata 2021-2027 oraz przygotowanie kolejnej perspektywy finansowej po 2027 roku, jak również wzmocnienie potencjału instytucjonalnego wszystkich jednostek zaangażowanych w realizację Programu.

Instytucja zarządzająca programem będzie promować strategiczne wykorzystanie zamówień publicznych do wspierania celów polityki spójności. Beneficjenci będą zachęceni do stosowania większej liczby kryteriów związanych z jakością i kosztami cyklu życia produktu. Względy środowiskowe (np. kryteria ekologicznych zamówień publicznych) i społeczne, a także zachęty do innowacji zostaną włączone do procedur zamówień publicznych stosowanych zarówno przez beneficjentów, jak i instytucje wdrażające program.

Główne grupy docelowe - art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Głównymi odbiorcami osi priorytetowej Pomoc Techniczna są:

1. Instytucje uczestniczące w systemie realizacji Programu i wykonujące działania niezbędne do osiągnięcia skutecznego i efektywnego systemu zarządzania i wdrażania FEdP 2021-2027, w szczególności:
 - Instytucja Zarządzająca,
 - Instytucje Pośredniczące
2. Potencjalni beneficjenci i beneficjenci Programu;
3. Potencjalni uczestnicy projektów i uczestnicy projektów;
4. Ogół społeczeństwa województwa podlaskiego.

2.2.1.2. Wskaźniki

Wskaźniki produktu wraz z odpowiadającymi celami pośrednimi i celami końcowymi

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
X	EFRR	Słabiej rozwinięty	PLRO149	Średnioroczna liczba etatów finansowanych z PT	sztuka	269	1 614

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

X	EFRR	Słabiej rozwinięty	PLRO151	Liczba przeprowadzonych ewaluacji	sztuka	0	1
X	EFRR	Słabiej rozwinięty	PLRO155	Liczba uczestników form szkoleniowych dla beneficjentów	sztuka	0	200
X	EFRR	Słabiej rozwinięty	PLRO158	Liczba działań informacyjno-promocyjnych o szerokim zasięgu	sztuka	0	1

2.2.1.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
X	EFRR	Słabiej rozwinięty	179 Informacja i komunikacja	500 000
X	EFRR	Słabiej rozwinięty	180 Przygotowanie, wdrażanie, monitorowanie i kontrola	36 751 337
X	EFRR	Słabiej rozwinięty	181 Ewaluacja i badania, gromadzenie danych	100 000
X	EFRR	Słabiej rozwinięty	182 Wzmocnienie potencjału instytucji państwa członkowskiego, beneficjentów i odpowiednich partnerów	200 000

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
X	EFRR	Słabiej rozwinięty	09	nie dotyczy

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
X	EFRR	Słabiej rozwinięty	02 Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	300 000

* W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów

2.2.2 Priorytet XI: Pomoc techniczna (EFS+)

2.2.2.1. Priorytet dotyczący pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów (należy powtórzyć dla każdego takiego priorytetu dotyczącego pomocy technicznej)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

2.2.2.1. Interwencja w ramach Funduszy

Powiązane rodzaje działań - art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pomoc techniczna będzie służyła wsparciu działań niezbędnych do osiągnięcia skutecznego i efektywnego systemu zarządzania Programem, w tym zapewnienia odpowiedniego potencjału organizacyjnego, instytucjonalnego i kadrowego wszystkich jednostek zaangażowanych w realizację Programu oraz prowadzenia działań informacyjno-promocyjnych skierowanych do opinii publicznej w celu utrzymania wysokiego poziomu świadomości na temat roli i znaczenia środków unijnych.

W ramach osi pomoc techniczna przewidziane do realizacji są następujące przedsięwzięcia:

1. Zapewnienie odpowiedniego potencjału instytucjonalnego do zarządzania i wdrażania Programem

- zapewnienie i utrzymanie wykwalifikowanej kadry poprzez finansowanie kosztów wynagrodzeń;
- organizowanie i finansowanie udziału w szkoleniach, warsztatach, konferencjach, studiach podyplomowych, wizytach studyjnych i innych formach podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników zaangażowanych w realizację Programu;
- zapewnienie odpowiedniego zaplecza lokalowego i technicznego umożliwiającego prawidłowe i sprawne wykonywanie powierzonych zadań;
- budowa, wdrożenie i utrzymanie lokalnych systemów informatycznych oraz innych specjalistycznych systemów informatycznych wspomagających wdrażanie Programu;
- wsparcie eksperckie i prawne poprzez zakup specjalistycznych usług eksperckich, w tym koszty ewaluacji, badań, ekspertyz i analiz wynikających z potrzeb prowadzonych polityk regionalnych;
- wsparcie funkcjonowania prac komitetów, komisji oceny projektów, grup roboczych oraz innych ciał opiniotwórczych uczestniczących w systemie wdrażania Programu;
- wsparcie eksperckie, szkolenia i konferencje tematyczne umożliwiające wymianę dobrych praktyk oraz produkcję i dystrybucję materiałów informacyjno-edukacyjnych w celu zapewnienia przestrzegania stosownych regulacji oraz prawidłowej realizacji zasad horyzontalnych, ze szczególnym uwzględnieniem barier i potrzeb osób z grup narażonych na dyskryminację, w tym osób LGBT+.

2. Wzmocnienie potencjału beneficjentów Programu

- rozwój kompetencji potencjalnych beneficjentów i beneficjentów Programu poprzez organizowanie szkoleń, spotkań informacyjnych, warsztatów, konferencji, seminariów i innych działań edukacyjno – informacyjnych;
- wsparcie procesu wymiany doświadczeń i najlepszych praktyk w zakresie przygotowania i wdrażania projektów oraz zasad horyzontalnych, ze szczególnym uwzględnieniem barier i potrzeb osób z grup narażonych na dyskryminację.

3. Wsparcie komunikacji i widoczności Programu

- współpraca z mediami oraz partnerami społeczno-gospodarczymi na rzecz realizacji działań z zakresu informacji i promocji;
- prowadzenie kampanii informacyjnych, promocyjnych i edukacyjnych;

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

- organizacja różnego rodzaju wydarzeń promocyjnych, w tym konkursów, konferencji eventów, itp.;
- przygotowanie, produkcja i dystrybucja materiałów informacyjnych i promocyjnych;
- utworzenie, administrowanie oraz rozwój strony internetowej poświęconej Programowi;
- prowadzenie kampanii społecznych mających na celu zwalczanie szkodliwych stereotypów dotyczących grup narażonych na dyskryminację.

Jednym z oczekiwanych efektów realizacji działań w ramach pomocy technicznej będzie płynne przejście z okresu 2014-2020 w kolejny okres programowania na lata 2021-2027 oraz przygotowanie kolejnej perspektywy finansowej po 2027 roku jak również wzmocnienie potencjału instytucjonalnego wszystkich jednostek zaangażowanych w realizację Programu.

Instytucja zarządzająca programem będzie promować strategiczne wykorzystanie zamówień publicznych do wspierania celów polityki spójności. Beneficjenci będą zachęceni do stosowania większej liczby kryteriów związanych z jakością i kosztami cyklu życia produktu. Względy środowiskowe (np. kryteria ekologicznych zamówień publicznych) i społeczne, a także zachęty do innowacji zostaną włączone do procedur zamówień publicznych stosowanych zarówno przez beneficjentów, jak i instytucje wdrażające program.

Główne grupy docelowe - art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Głównymi odbiorcami osi priorytetowej Pomoc Techniczna są:

1. Instytucje uczestniczące w systemie realizacji Programu i wykonujące działania niezbędne do osiągnięcia skutecznego i efektywnego systemu zarządzania i wdrażania FEdP 2021-2027, w szczególności:
 - Instytucja Zarządzająca,
 - Instytucje Pośredniczące
2. Potencjalni beneficjenci i beneficjenci Programu;
3. Potencjalni uczestnicy projektów i uczestnicy projektów;
4. Ogół społeczeństwa województwa podlaskiego.

2.2.2.2. Wskaźniki

Wskaźniki produktu wraz z odpowiadającymi celami pośrednimi i celami końcowymi

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
XI	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLRO149	Średnioroczna liczba etatów finansowanych z PT	sztuka	48	288
XI	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLRO151	Liczba przeprowadzonych ewaluacji	sztuka	1	12
XI	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLRO155	Liczba uczestników form szkoleniowych dla beneficjentów	sztuka	200	4 100

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

XI	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLRO158	Liczba działań informacyjno-promocyjnych o szerokim zasięgu	sztuka	1	5
----	------	--------------------	---------	---	--------	---	---

2.2.2.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
XI	EFS+	Słabiej rozwinięty	179 Informacja i komunikacja	2 500 000
XI	EFS+	Słabiej rozwinięty	180 Przygotowanie, wdrażanie, monitorowanie i kontrola	8 551 154
XI	EFS+	Słabiej rozwinięty	181 Ewaluacja i badania, gromadzenie danych	800 000
XI	EFS+	Słabiej rozwinięty	182 Wzmocnienie potencjału instytucji państwa członkowskiego, beneficjentów i odpowiednich	800 000

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
XI	EFS+	Słabiej rozwinięty	05Niedyskryminacja	2 000 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
XI	EFS+	Słabiej rozwinięty	02 Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	2 000 000

* W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

3. Plan finansowy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. g) ppkt (i)—(iii); art. 112 ust. 1, 2 i 3 oraz art. 14 i 26 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

3.5. Środki finansowe w podziale na poszczególne lata *[do uzupełnienia na dalszym etapie prac]*

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. g) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 3, 4 i 7 rozporządzenia w sprawie FST

Tabela 10: Środki finansowe w podziale na poszczególne lata

Fundusz	Kategoria regionu	2021	2022	2023	2024	2025	2026		2027		Ogółem
							Środki finansowe bez kwoty elastyczności	Kwota elastyczności	Środki finansowe bez kwoty elastyczności	Kwota elastyczności	
EFRR	Słabiej rozwinięte	0	149 108 706,00	154 878 271,00	161 730 569,00	168 863 881,00	73 792 714,00	73 792 714,00	77 687 176,00	77 687 176,00	937 541 207,00
EFS+	Słabiej rozwinięte	0	49 836 028,00	51 780 326,00	54 089 878,00	56 496 974,00	24 706 682,00	24 706 682,00	26 024 068,00	26 024 068,00	313 664 706,00
Ogółem	Słabiej rozwinięte	0	198 944 734,00	206 658 597,00	215 820 447,00	225 360 855,00	98 499 396,00	98 499 396,00	103 711 244,00	103 711 244,00	1 251 205 913,00

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

3.6. Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe *[do uzupełnienia na dalszym etapie prac]*

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. g) ppkt (ii), art. 22 ust. 6 i art. 36 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

W przypadku programów w ramach celu „Inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu”, gdy w umowie partnerstwa wybrano pomoc techniczną zgodnie z art. 36 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Tabela 11: Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe

Numer celu polityki lub pomocy technicznej	Priorytet	Podstawa obliczenia wsparcia unijnego (łącznie koszty kwalifikowalne lub wkład publiczny)	Fundusz	Kategoria regionu*	Wkład Unii	Podział wkładu Unii		Wkład krajowy	Indykatywny podział wkładu krajowego		Ogółem	Stopa dofinansowania
					(a) = (g)+(h)	Wkład Unii pomniejszony o kwotę elastyczności	Kwota elastyczności (h)		publiczny (c)	prywatny (d)		
CP1	Priorytet I	ogółem	EFRR	Słabiej rozwinięte	166 799 805	139 849 719	26 950 086	29 435 260	9 188 236	20 247 024	196 235 065	85%
CP2	Priorytet II	ogółem	EFRR	Słabiej rozwinięte	397 000 000	332 856 135	64 143 865	70 058 824	32 676 471	37 382 353	467 058 824	85%
CP3	Priorytet III	ogółem	EFRR	Słabiej rozwinięte	137 100 000	114 948 555	22 151 445	24 194 118	24 194 118	0	161 294 118	85%
CP4	Priorytet IV	ogółem	EFRR	Słabiej rozwinięte	109 290 065	91 631 911	17 658 154	19 286 483	14 286 483	5 000 000	128 576 548	85%
CP5	Priorytet V	ogółem	EFRR	Słabiej rozwinięte	49 800 000	41 753 742	8 046 258	8 788 236	4 394 118	4 394 118	58 588 236	85%
CP4	Priorytet VI	ogółem	EFS+	Słabiej rozwinięte	271 013 552	227 181 012	43 832 540	47 825 921	31 883 947	15 941 974	318 839 473	85%
CP4	Priorytet VII	ogółem	EFS+	Słabiej rozwinięte	30 000 000	25 147 932	4 852 068	1 578 948	789 474	789 474	31 578 948	95%
CP2	Priorytet VIII	ogółem	EFRR	Słabiej rozwinięte	30 000 000	25 152 856	4 847 144	5 294 118	5 000 000	294 118	35 294 118	85%
CP2	Priorytet IX	ogółem	EFRR	Słabiej rozwinięte	10 000 000	8 384 286	1 615 714	526 316	263 158	263 158	10 526 316	95%

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Pomoc techniczna	Priorytet X		EFRR	Słabiej rozwinięte	37 551 337	31 484 113	6 067 224	6 626 707	6 626 707	0	44 178 044	85%
Pomoc techniczna	Priorytet XI		EFS+	Słabiej rozwinięte	12 651 154	10 605 012	2 046 142	2 232 557	2 232 557	0	14 883 711	85%
			EFRR ogółem	Słabiej rozwinięte	937 541 207,00	786 061 317	151 479 890	164 210 062	96 629 291	67 580 771	1 101 751 269	85%
			EFS+ ogółem	Słabiej rozwinięte	313 664 706,00	262 933 956	50 730 750	51 637 426	34 905 978	16 731 448	365 302 132	86%
			Suma całkowita		1 251 205 913,00	1 048 995 273	202 210 640	215 847 488	131 535 269	84 312 219	1 467 053 401	85%

* W odniesieniu do EFRR: regiony słabiej rozwinięte, w okresie przejściowym, lepiej rozwinięte i, w stosownych przypadkach, szczególna alokacja dla najbardziej oddalonych i słabo zaludnionych regionów północnych. W odniesieniu do EFS+: regiony słabiej rozwinięte, w okresie przejściowym, lepiej rozwinięte i, w stosownych przypadkach, dodatkowa alokacja dla regionów najbardziej oddalonych.

W odniesieniu do Funduszu Spójności: nie dotyczy. W przypadku pomocy technicznej zastosowanie kategorii regionu zależy od wyboru funduszu.

W odniesieniu do celu „Inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu”: programy wykorzystujące pomoc techniczną zgodnie z art. 36 ust. 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, stosownie do wyboru dokonanego w umowie partnerstwa.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

4. Warunki podstawowe

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 12: Warunki podstawowe

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
HORYZONTALNE WARUNKI PODSTAWOWE							
Skuteczne mechanizmy monitorowania rynku zamówień publicznych	EFRR EFS+	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów szczegółowych	Tak	Istnienie mechanizmów monitorowania obejmujących wszystkie umowy w sprawie zamówień publicznych oraz postępowania w sprawie tych zamówień w ramach Funduszy zgodnie z prawodawstwem Unii dotyczącym zamówień.	T	Link do ustawy : http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf	Zgodnie z obowiązkami wynikającymi z dyrektyw, UZP przygotowuje co 3 lata sprawozdania z monitorowania systemu zamówień publicznych oparte o dane otrzymywane od zamawiających w rocznych sprawozdaniach o udzielonych zamówieniach publicznych, dane pochodzące z TED oraz informacje o wynikach kontroli prowadzonych przez Prezesa UZP.
				Kryterium 1 Rozwiązania mające zapewnić gromadzenie faktycznych i wiarygodnych danych dotyczących postępowań w sprawie zamówień publicznych o wartości powyżej unijnych progów zgodnie z obowiązkami sprawozdawczymi na mocy art. 83 i 84 dyrektywy 2014/24/UE oraz art. 99 i 100 dyrektywy 2014/25/UE;			
				Kryterium 2 Rozwiązania mające zapewnić, by dane obejmowały co najmniej następujące elementy:	T	Link do ustawy : http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf	UZP posiada dostęp do wszystkich danych wymaganych w ramach warunkowości podstawowej (dane pochodzą z bazy TED prowadzonej przez KE oraz ze sprawozdań rocznych przedkładanych Prezesowi UZP przez zamawiających) z wyjątkiem danych dotyczących finalnej ceny po wykonaniu

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

v. 1.0

			a) jakość i natężenie konkurencji: nazwiska/nazwy zwycięskich oferentów, liczba oferentów na początku postępowania oraz wartość umowy; b) informacja o ostatecznej cenie po zakończeniu postępowania i o udziale MŚP jako bezpośrednich oferentów, w przypadku gdy systemy krajowe podają takie informacje;			zamówienia. Zgodnie jednak z aktualnym brzmieniem warunku, dane dotyczące finalnej ceny są wymagane tylko, jeśli krajowe systemy przewidują/gromadzą takie informacje.
			Kryterium 3 rozwiązania mające zapewnić monitorowanie i analizę danych przez właściwe organy krajowe zgodnie z art. 83 ust. 2 dyrektywy 2014/24/UE i art. 99 ust. 2 dyrektywy 2014/25/UE; Kryterium 4 rozwiązania mające zapewnić, by wyniki analiz były udostępniane publicznie zgodnie z art. 83 ust. 3 dyrektywy 2014/24/UE oraz art. 99 ust. 3 dyrektywy 2014/25/UE Kryterium 5 rozwiązania mające zapewnić, by wszelkie informacje wskazujące na przypadki podejrzanego zjawy przetargowej były przekazywane właściwym organom krajowym zgodnie z art. 83 ust. 2 dyrektywy 2014/24/UE oraz art. 99 ust. 2 dyrektywy 2014/25/UE.	T T T	Link do ustawy : http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf	Zgodnie z obowiązkami wynikającymi z dyrektyw, UZP przygotowuje co 3 lata sprawozdania z monitorowania systemu zamówień publicznych oparte o dane otrzymywane od zamawiających w rocznych sprawozdaniach o udzielonych zamówieniach publicznych, dane pochodzące z TED oraz informacje o wynikach kontroli prowadzonych przez Prezesa UZP. Ponadto UZP publikuje na swojej stronie roczne raporty z funkcjonowania systemu zamówień publicznych oraz okresowe Biuletyny Informacyjne. W przypadku powstania w toku kontroli prowadzonej przez UZP podejrzenia, że w postępowaniu mogło dojść do zjawy przetargowej UZP przekazuje stosowną informację w tym zakresie do UOKiK. Pomiędzy UZP i UOKiK zostało także podpisane porozumienie zakładające współpracę obydwu instytucji, wymianę informacji i doświadczeń.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Narzędzia i zdolności umożliwiające skuteczne stosowanie zasad pomocy państwa	EFRR EFS+	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów szczegółowych	Tak	Instytucje zarządzające dysponują narzędziami i zdolnościami umożliwiającymi im weryfikację zgodności z zasadami pomocy państwa:	T	Link do ustawy : http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20041231291/U/D20041291Lj.pdf	Zgodnie z art. 31b pkt 2) ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2018 r., poz. 362) Prezes UOKiK ma obowiązek ogłaszania w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie internetowej informacji o decyzjach KE dotyczących zwrotu pomocy publicznej. Jednocześnie, zgodnie z art. 37 ust. 5 ustawy, podmioty udzielające pomocy mają obowiązek uzyskać od przedsiębiorców ubiegających się o pomoc publiczną informacje umożliwiające stwierdzenie, czy dany przedsiębiorca znajduje się w trudnej sytuacji na dzień udzielenia pomocy.
				Kryterium 1 w odniesieniu do przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji oraz objętych wymogiem odzyskania pomocy			
				Kryterium 2 poprzez dostęp do specjalistycznych porad i wytycznych w kwestiach pomocy państwa udzielanych przez ekspertów ds. pomocy państwa z podmiotów lokalnych lub krajowych	T	Link do ustawy : http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20041231291/U/D20041291Lj.pdf	Funkcję krajowego organu ds. pomocy państwa, odpowiedzialnego za skuteczne wdrażanie i stosowanie unijnych przepisów w zakresie pomocy publicznej, pełni Prezes UOKiK (a w zakresie pomocy publicznej w sektorze rolnym i rybołówstwa - Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi). Zgodnie z ww. ustawą, Prezes UOKiK opiniuje projekty programów pomocowych i pomocy indywidualnej, w tym projekty finansowane w ramach środków strukturalnych, notyfikuje je KE, reprezentuje rząd polski w postępowaniu przez Komisją oraz monitoruje pomoc publiczną udzielaną przedsiębiorcom. Ustawa reguluje także obowiązki w zakresie monitorowania pomocy udzielanej polskim przedsiębiorcom, tj.: gromadzenia, przetwarzania oraz przekazywana informacji związanych z pomocą publiczną.
Skuteczne stosowanie i wdrażanie Karty praw podstawowych	EFRR EFS+	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów szczegółowych	Tak	Istnienie skutecznych mechanizmów służących zapewnieniu zgodności z Kartą praw podstawowych Unii Europejskiej (zwaną dalej „Kartą”), które obejmują: Kryterium 1 ustalenia mające zapewnić zgodność programów wspieranych z Funduszy i ich wdrażania z odpowiednimi postanowieniami Karty	T	W celu spełnienia warunku wypracowano jednolitą procedurę określającą obowiązki wszystkich instytucji zaangażowanych we wdrażanie programów operacyjnych w zakresie zapewnienia ich zgodności z Kartą Praw Podstawowych (KPP). Procedura obejmuje monitorowanie, przygotowanie i zgłaszanie podejrzeń o niezgodności projektów z KPP i dotyczy wszystkich programów realizowanych w ramach wskazanych 8 funduszy.	Jednolita procedura dotyczy weryfikacji zgodności z KPP zarówno na etapie złożenia wniosku o dofinansowanie jak i trakcie realizacji projektów. Podejrzenia o niezgodności projektów i/lub działań Beneficjenta lub IP/IW/IZ z KPP zgłaszane są odpowiednio do IP/IW/IZ/Rzecznika Funduszy UE (w przypadku programów finansowanych z EFMRA, FAM, IZGW i FBW istnieje właściwy odpowiednik). Właściwa instytucja dokonuje analizy, podejmuje czynności weryfikujące stan faktyczny i rozstrzyga o zasadności zgłoszenia. W przypadku potwierdzenia naruszenia artykułów KPP, w zależności od charakteru sprawy, właściwa instytucja przekazuje zgłoszenie naruszenia do odpowiednich służb, tj. RPO, PIP, Rzecznika Praw Pacjenta lub/i właściwych organów ścigania. IZ programu odpowiedzialna jest również za prowadzenie polityki informacyjnej w ww. obszarze.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

v. 1.0

			Kryterium 2 rozwiązania dotyczące zgłaszania komitetowi monitorującemu przypadków niezgodności operacji wspieranych z Funduszy z Kartą oraz skarg o nieprzestrzeganie Karty złożonych zgodnie z rozwiązaniami przyjętymi na mocy art. 69 ust. 7.	T		Procedura uwzględnia obowiązek IZ Programu w zakresie przygotowania rocznej zbiorczej informacji o wszystkich zgłoszeniach dotyczących niezgodności projektów z KPP oraz skarg, w celu rozpatrzenia przez KM Programu. KM podejmuje decyzję o podjęciu właściwych działań zaradczych w odniesieniu do zgłoszonych przypadków.	
Wdrażanie i stosowanie Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych zgodnie z decyzją Rady 2010/48/WE ⁴¹	EFRR EFS+	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów szczegółowych	Tak	Istnienie krajowych ram zapewniających realizację Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, które obejmują: Kryterium 1 cele ogólne obejmujące wymienne wartości docelowe, mechanizmy gromadzenia danych i monitorowania	T	Link do dokumentu: https://dziennikustaw.gov.pl/MP/rok/2021/pozycja/218	Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 przyjęta uchwałą nr 27 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 r. wypełnia wskazane kryteria poprzez ustanowienie ram całościowej polityki krajowej dla zapewnienia wdrażania Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, obejmujących: - określenie konkretnych celów i działań do osiągnięcia w oznaczonym czasie - wyznaczenie wskaźników realizacji tych celów (mierników) i podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację w określonym czasie, - zapewnienie gromadzenia danych w zakresie dotyczącym realizacji celów i działań - ustanowienie mechanizmów monitoringu realizacji celów i działań, - zapewnienie wdrażania na poziomie opracowywania i wdrażania planów działań i programów polityki dostępności oraz zgodnego z postanowieniami Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych ustawodawstwa i standardów, stosownie do uzgodnionych zapisów Strategii.
				Kryterium 2 rozwiązania mające zapewnić, by w ramach przygotowywania i wdrażania programów odpowiednio zostały odzwierciedlone polityka, prawodawstwo i normy w zakresie dostępności Kryterium 3 rozwiązania dotyczące sprawozdawania komitetowi monitorującemu przypadków niezgodności operacji wspieranych z	T T	Link do dokumentu: https://dziennikustaw.gov.pl/MP/rok/2021/pozycja/218	Opracowano procedurę dla programów finansowanych z 8 funduszy nakładającą na IZ Programu obowiązek przygotowania rocznej informacji o zgłoszeniach dot. niezgodności projektów z KPON oraz skarg, w celu rozpatrzenia przez KM Programu. KM decyduje o podjęciu działań zaradczych w odniesieniu do zgłoszonych przypadków. Procedura obejmuje weryfikację zgodności z KPON zarówno na etapie złożenia wniosku o dofinansowanie, jak i w trakcie realizacji projektów. Podejrzenia o niezgodności projektów i/lub działań Beneficjenta lub IP/IW/IZ z KPON zgłaszane są odpowiednio do IP/IW/IZ/Rzecznika Funduszy UE (w przypadku programów finansowanych z EFMRA, FAM, IZGW i FBW istnieje właściwy odpowiednik). Właściwa

⁴¹ Decyzja Rady 2010/48/WE z dnia 26 listopada 2009 r. w sprawie zawarcia przez Wspólnotę Europejską Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych (Dz.U. L z 23.1.2010, s. 35).

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

				Funduszy z Konwencją oraz skarg o nieprzestrzeganie Konwencji złożonych zgodnie z rozwiązaniami przyjętymi na mocy art. 69 ust. 7.			instytucja dokonuje analizy, podejmuje czynności weryfikujące stan faktyczny i rozstrzyga o zasadności zgłoszenia. W przypadku potwierdzenia naruszenia KPON, w zależności od charakteru sprawy, właściwa instytucja przekazuje zgłoszenie naruszenia do odpowiednich służb, tj. RPO, PIP, Rzecznika Praw Pacjenta lub/i właściwych organów ścigania. IZ programu odpowiedzialna jest również za prowadzenie polityki informacyjnej w ww. obszarze.
1.1. Dobre zarządzanie krajową lub regionalną strategią inteligentnej specjalizacji	EFRR	Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości	Nie	Strategia (strategie) inteligentnej specjalizacji powinna (powinny) być wspierana przez: Kryterium 1 Aktualna analiza wyzwań związanych z upowszechnianiem innowacji oraz cyfryzacją;	N	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju - MFiPR Strategia Produktowności (projekt) - MRiT Raport OECD Economic Survey Poland z 2018 Smart Industry Polska 2019 oraz 2018 - MRiT Analizy dot. digitalizacji i przemysłu 4.0 będące podstawą działań FPPP - Fundacja Platforma Przemysłu Przyszłości RIS3 (Uchwała ZWP z 1.03.2016) Strategia Rozwoju Woj. Podlaskiego do roku 2030 wraz z Diagnozą (Uchwała Sejmiku Woj. Podlaskiego z 27.04.2020) Raport Ekosystem B+R Woj. Podlaskiego Raport BŚ w ramach Inicjatywy Catching up RIS 2027+ (Uchwała ZWP z 24.11.2021)	Na poziomie krajowym wyzwania dot. innowacyjności zidentyfikowano w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju i projekcie Strategii Produktowności. Bieżąca identyfikacja, analiza barier i wyzwań odbywa się: - w ramach Rady ds. Innowacyjności i Międzyresortowego Zespołu ds. Innowacyjności; - poprzez analizy specjalistyczne potrzeb podmiotów uczestniczących w procesie przedsiębiorczego odkrywania (np. Grup Roboczych ds. KIS) oraz barier dot. poszczególnych zagadnień tematycznych np. przemysłu 4.0. Na poziomie regionalnym analiza odbywa się poprzez: - uwzględnienie rozwiązań w działaniach podejmowanych na poziomie krajowym; - prace nad SRWP oraz RIS3 (podlegający cyklicznemu monitoringowi); - kompleksowo w ramach diagnozy strategicznej do zaktualizowanej SRWP oraz raportów BS; - warsztaty z różnymi środowiskami w 4 miastach pozwalające określić potencjały oraz wyzwania m.in. w obszarze przedsiębiorczości oraz dyfuzji innowacji. Wnioski z konsultacji częściowo uwzględniono w SRWP, a częściowo w aktualizacji RIS3. Uwagi branż rdzenia specjalizacji, Grupy RIS3 wykorzystano do aktualizacji RIS3.
				Kryterium 2 Istnienie właściwej regionalnej lub krajowej instytucji lub podmiotu odpowiedzialnego za zarządzanie strategią inteligentnej specjalizacji;		Krajowa Inteligentna Specjalizacja - MRiT RIS3 (Uchwała ZWP z 1.03.2016) Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2030 wraz z Diagnozą (Uchwała Sejmiku Woj. Podlaskiego z 27.04.2020) Raport w ramach inicjatywy Catching up Uchwały powołujące PFT/RFT i Grupę ds. specjalizacji regionalnej gospodarki RIS 2027+ (Uchwała ZWP z 24.11.2021)	Minister wł. ds. gospodarki: - posiada doświadczenie i kompetencje w realizacji zadań związanych z inteligentną specjalizacją (tworzenie koncepcji, wdrażanie, proces przedsiębiorczego odkrywania, monitorowanie, ewaluacja); - prowadzi działania dot. koordynacji i monitorowania krajowych i regionalnych inteligentnych specjalizacji; - prowadzi prace w zakresie polityki innowacyjnej, technologicznej i przemysłowej, m.in. koordynuje prace Rady ds. Innowacyjności. - wskazany do koordynowania KIS przez RM.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

v. 1.0

							Zarząd Województwa Podlaskiego (kompetentna instytucja na poziomie regionalnym): - koordynuje i nadzoruje RIS (departament wiodący: Departament Rozwoju Regionalnego, współpraca z innymi departamentami UMWP). Inne zaangażowane instytucje: - Podlaskie/Regionalne Forum Terytorialne – powołane do stymulowania dyskusji oraz oceny i rekomendacji dot. SRWP składające się z przedstawicieli przedsiębiorców, uczelni, org. pozarządowych i samorządów; - Grupa Robocza ds. specjalizacji regionalnej gospodarki – powołana w celu wsparcia procesu monitorowania Planu.
			Kryterium 3 Narzędzia monitorowania i ewaluacji w celu pomiaru realizacji celów strategii;	N		Dokument Krajowa Inteligentna Specjalizacja - MRiT Strona internetowa dot. KIS - MRiT SmartRadar – narzędzie informatyczne MRiT Ewaluacja ex-ante i mid-term projektu pozakonkursowego - Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (w publikacji) Ewaluacja wsparcia w ramach PO IR w zakresie krajowych inteligentnych specjalizacji RIS3 (Uchwała ZWP z 1.03.2016) Strategia Rozwoju Woj. Podlaskiego do roku 2030 (Uchwała Sejmiku WP 27.04.2020) Uchwały powołujące PFT/RFT i Grupę RIS3, Raporty z ewaluacji i monitorowania Strategii RIS 2027+ (Uchwała ZWP z 24.11.2021)	- monitoring inteligentnych specjalizacji w oparciu o realizację krajowych i regionalnych programów operacyjnych, Horyzont2020, z uwzględnieniem wskaźników wspólnych i kluczowych tj. informacja zarządcza m.in. o zgłaszanych i pozytywnie ocenionych projektach z KIS, o wskaźniku sukcesu oraz o zainteresowaniu poszczególnymi specjalizacjami; - wykorzystanie narzędzia Smart Radar oraz współpraca z KE dot. Innovation Radar - monitoring realizacji Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, Działalność Grup Roboczych ds. KIS, wywiady z przedsiębiorcami, spotkania grup Smart Panel i Smart Labs, ewaluacja projektu Monitoring KIS, ewaluacje i analizy tematyczne PARP oraz Min. wł. ds. gospodarki w ramach projektu Monitoring KIS; - monitoring realizacji SRWP 2030 za pomocą wskaźników: liczba przedsiębiorstw. na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym, nakłady na działalność B+R w relacji do PKB, udział nakładów przedsiębiorstw w nakładach na B+R ogół., liczba pracujących (zatrudnionych) na poziomie grupy PKD, wartość eksportu i dostaw wewnątrzwspólnotowych na poziomie grup produktów, wpływ z PIT i CIT na poziomie grupy PKD.
			Kryterium 4 Funkcjonowanie współpracy z zainteresowanymi stronami („proces przedsiębiorczego odkrywania”);	N		Krajowa Inteligentna Specjalizacja - MRiT; Regulamin naboru i prac Grup Roboczych ds. KIS z 14.02.2020 r. - MRiT Business Technology Roadmaps - PARP Konkursy w ramach poddz. 1.1.1. Szybka Ścieżka dla BTR - NCBiR RIS3 (Uchwała ZWP z 01.03.2016)	- zapewnienie ciągłości prac Grup Roboczych ds. KIS z udziałem przedsiębiorstw, jednostek naukowych, IOB, organizacji biznesu i organizacji pozarządowych, skutkująca zmianami na liście KIS; - funkcjonowanie Grupy Konsultacyjnej ds. KIS składającej się z przedstawicieli administracji centralnej i samorządowej; - organizacja wywiadów z przedsiębiorcami i spotkań fokusowych (tzw. Smart Labs) z udziałem przedstawicieli przedsiębiorstw i jednostek naukowych, jako element PPO:

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

v. 1.0

					Strategia Rozwoju Woj. Podlaskiego do roku 2030 wraz z Diagnozą (Uchwała Sejmiku Woj. Podlaskiego z 27.04.2020) Raport w ramach inicjatywy Catching up Uchwały powołujące PFT/RFT i Grupę ds. specjalizacji regionalnej gospodarki; RIS 2027+ (Uchwała ZWP z 24.11.2021)	- uruchomienie tematycznych konkursów w ramach dz.1.1.1 „Szybka Ścieżka” PO IR dla wybranych Business Technology Roadmaps PPO oraz IS w perspektywie 2014-2020; - funkcjonowanie Grupy RIS3; - działania dotyczące B+R+I i współpracy biznesu i nauki, będących w strefie zainteresowań PPO, m.in.: Dolina Rolnicza 4.0, model wdrażania usług doradczych na rzecz MŚP; - spotkania IOB, przedsiębiorców i przedstawicieli UMWP w celu wypracowania optymalnego modelu oferowania usług rozwojowych dla MŚP; - projekt pilotażowy dot. rozwoju współpracy w zakresie B+R między biznesem i uczelniami; - organizacja Wschodniego Kongresu Gospodarczego; - Inicjatywa Przemysł 4.0.
			Kryterium 5 Działania mające na celu poprawę krajowych lub regionalnych systemów badań i innowacji, w stosownych przypadkach;	N	Rada ds. Innowacyjności Międzyresort. Zespół ds. Innowacyjności Ustawa o zm. niekt. ustaw określ. war. prow. działaln. innow. Ustawa o zm. niekt. ustaw w celu popr. otocz. prawn. dział. innowacyjnej Przemysł 4.0 Prawo o Szkolnic. Wyższym i Nauce Ustawa o Sieci Badawczej Łukasiewicz SOR Strat. Produktywności KKK Kier. rozw. polityki klastrów po 2020 r. Konkurs rozw. potencjału koordynatorów KKK Badanie akredyt. Ośrod. Innowacji, Gotowość Ośrod. Innow. do wspierania inteli. spec. gosp. KIS RIS3 SRWP 2030 Projekty z interesariuszami w zakresie oddolnych inicjatyw RIS 2027+	- Działanie Rady Innowacyj. oraz Międzyresortowego Zesp. ds. Innowacyjności; - Rozwiązania legislacyjne dla działaln. Innowacyjnej; - Rozwiązania legislacyjne umożliwiające reformę nauki; - Działania koordynacyjne, dot. synergii polityk na poziomie krajowym i regionalnym w ramach Rady ds. Innowacyjności; - Funkcjonowanie kompleks. instrumentów wspierania działalności B+R+I; - W fazie wdrażania RIS3 podjęty został szereg działań i inicjatyw dotyczących obszaru B+R+I oraz współpracy biznesu i nauki, będących w strefie zainteresowań PPO; - Projekt na rzecz reg. rozwijających się - Dolina Rolnicza 4.0; - Raport o sektorze ICT w woj. podlaskim na temat jego potencjalnego włączenia do aktualizowanej strategii RIS3 na okres programowania 2021-2027; - Dyskusje i panele z przedstawicielami nauki, biznesu, polityki w ramach Wschodniego Kongresu Gospodarczego; - Inicjatywa Przemysł 4.0; - Działania PFRR, w które zaangażowany jest UMWP; - Projekt Strengthening smart specialisation by fostering transnational cooperation – GoSmart BSR w ramach Interreg Baltic Sea Region; - Strat. Rozwoju Woj. Podlaskiego do r. 2030.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

v. 1.0

			Kryterium 6 W stosownych przypadkach, działania wspierające transformację przemysłową;	N	Fundacja Platforma Przemysłu Przyszłości; Mapa drogowa transformacji w kierunku GOZ - MFiPR Standaryzacja Hubów Innowacji Cyfrowych - MRiT Narodowy Plan Szerokopasmowy Polityka SI - KPRM Program Otwierania Danych Publ. - KPRM Strategia Transformacji do Gospodarki Neutralnej Klimatycznie - MRiT Krajowy plan na rzecz energii i klimatu 2021-2030, Moj prąd, Czyste powietrze - MKiS Plan Rozwoju Elektromobilności; Mapa drogowa GOZ RIS3 (Uchwała ZWP z 01.03.2016); Strategia Rozwoju Woj. Podlaskiego do r. 2030 (Uchwała Sejmiku WP z 27.04.2020) RIS 2027+ (Uchwała ZWP z 24.11.2021)	- Prace KIS ds. GOZ, - działania w zakresie: rozszerzonej odpowiedzialności producenta, śladu środowiskowego i ekoprojektowania; - Działania w zakresie transformacji przemysłowej, m.in.: · Mapa drogowa GOZ, · Fundacja Platforma Przemysłu Przyszłości, Ulga podatkowa na robotyzację, Digital Innovation Hubs i proces standaryzacji usług, European Digital Innovation Hubs, Nowoczesne kadry dla przemysłu przyszłości, Fabryki uczące, Polityka Sztucznej Inteligencji, Doktorat wdrożeniowy i Szkoła AI, Akademia Innowacyjnych Zastosowań Technologii Cyfrowych, Program Otwierania Danych Publicznych, Narodowy Plan Szerokopasmowy; · Strategia Transformacji do Gospodarki Neutralnej Klimatycznie, Krajowy plan na rzecz energii i klimatu 2021-2030, Program Czyste Powietrze i Mój Prąd, Plan Rozwoju Elektromobilności; W SRWP 2030 ujęto: - Problematykę GOZ w celu operacyjnym 1.4 Rewolucja energetyczna i gospodarka obiegu zamkniętego oraz 2.3. Przestrzeń wysokiej jakości oraz cel operacyjny 1.1 Przemysł przyszłości (odpowiedź na globalną transformację); - Monitorowanie wskaźników dot. GOZ.
			Kryterium 7 Środki służące zacieśnieniu współpracy z partnerami spoza danego państwa członkowskiego w obszarach priorytetowych wspieranych w ramach strategii inteligentnej specjalizacji.	N	Informacja o udziale polskich podmiotów m.in. w partnerstwach ponadnarodowych S3 oraz projektach międzynarodowych Horyzont 2020 (str. internetowe: KE, MRiT, KKK PR Horyzont 2020). Konkursy dla przedsiębiorstw w ramach poszczególnych programów w zakresie współpracy międzynarodowej (dostępne na stronach MFiPR, , KKK PR Horyzont 2020, MSZ, PARP, PAIH, MEiN, Fundacji na rzecz Nauki Polskiej) RIS3 (Uchwała ZWP z 01.03.2016) SRWP 2030 wraz z Diagnozą (Uchwała Sejmiku Woj. Podlaskiego z 27.04.2020) RIS 2027+ (Uchwała ZWP z 24.11.2021)	• Promowanie współpracy ponadnarodowej w obszarach inteligentnych specjalizacji - m.in. Partnerstwa S3 przy KE, Interreg, EIT, Horyzont 2020, Innovoucher, TravelGrants, TeamNet; • Instrumenty ukierunkowane na internacjonalizację polskich firm, Krajowych Kłastrów Kluczowych, Go to Brand, Poland Prize, Polskie Mosty Technologiczne, Granty na Eurogranty oraz planowane na lata 2021-2027, m.in. współpraca instytucjonalna w zakresie partnerstw międzynarodowych oraz wsparcie internacjonalizacji przedsiębiorstw. • Działania PFRR, UMWP jako kreator polityki rozwoju regionalnego, np. SUPER – Supporting ecoinnovations towards international markets, Fast Forward Europe, • Projekt Strengthening smart specialisation by fostering transnational cooperation – GoSmart BSR z Interreg Baltic Sea Region (UMWP jako interesariusz), celem jest rozwijanie strategii inteligentnych specjalizacji, • Projekt UMWP, Podlaskie – naturalna droga rozwoju, promujący walory gospodarcze regionu, • Projekt Dolina Rolnicza 4.0, mający na celu m.in. budowanie sieci współpracy krajowej i zagranicznej,

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

							Projekty w ramach programu Interreg oraz EWT.
1.2.Krajowy lub regionalny plan sieci szerokopasmowej	EFRR	Udoskonalanie łączności cyfrowej	Tak	Istnienie krajowego lub regionalnego planu w zakresie sieci szerokopasmowej, który obejmuje: Kryterium 1 ocenę luki inwestycyjnej, którą należy zlikwidować, aby zapewnić wszystkim obywatelom Unii dostęp do sieci o bardzo dużej przepustowości⁴², przeprowadzoną w oparciu o: a) aktualną mapę⁴³ istniejącej prywatnej i publicznej infrastruktury oraz jakości usług, z wykorzystaniem standardowych wskaźników mapowania infrastruktury szerokopasmowej; b) konsultacje w sprawie planowanych inwestycji zgodnie z wymogami dotyczącymi pomocy państwa;	T	Link do dokumentu: https://mc.bip.gov.pl/programy-realizowane-w-mc/narodowy-plan-szerokopasmowy.html	<i>Narodowy Plan Szerokopasmowy w zakresie zapewnienia stacjonarnego dostępu do internetu wskazuje lukę inwestycyjną i finansową spełnienia w Polsce następujących celów Europejskiej Agendy Cyfrowej oraz Komunikatu ws. społeczeństwa gigabitowego (rozdział 3):</i> a) powszechny dostęp do internetu o przepustowości co najmniej 30 Mb/s do roku 2020, b) dostęp do internetu o przepustowości co najmniej 100 Mb/s, z możliwością modernizacji do przepustowości mierzonych w Gb/s, dla wszystkich gospodarstw domowych do roku 2025, c) dostęp do internetu o przepustowości co najmniej 1 Gb/s dla wszystkich miejsc stanowiących główną siłę napędową rozwoju społeczno-gospodarczego do roku 2025; d) dostęp do w pełni rozwiniętych komercyjnych usług w sieciach 5G w co najmniej 1 głównym mieście do 2020 roku oraz dostęp do usług w sieciach 5G we wszystkich głównych obszarach miejskich oraz wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych do roku 2025 (rozdział 4).
				Kryterium 2 uzasadnienie planowanej interwencji publicznej w oparciu o modele zrównoważonych inwestycji, które: a) poprawiają przystępność cenową i dostęp do otwartych i perspektywicznych usług i infrastruktury wysokiej jakości; b) pozwalają dostosować formy pomocy finansowej do zidentyfikowanych niedoskonałości rynku; c) umożliwiają komplementarne stosowanie różnych form finansowania ze źródeł unijnych, krajowych lub regionalnych	T	Link do dokumentu: https://mc.bip.gov.pl/programy-realizowane-w-mc/narodowy-plan-szerokopasmowy.html	NPS zawiera (rozdział 5) zapisy spełniające kryterium w zakresie modeli interwencji publicznych uzasadnionych różnymi modelami inwestycyjnymi, które zapewniają m.in. dostępność usług w sensie ekonomicznym i otwartość sieci, a także są dostosowane do różnych form i źródeł pomocy finansowej, adekwatnej do zidentyfikowanych zawodności rynku. Modele interwencji publicznej zostały zdelimitowane w odniesieniu do źródła pochodzenia środków przeznaczonych na wsparcie inwestycji szerokopasmowych (środki europejskie/środki krajowe i quasi-komercyjne) oraz na formę wsparcia (bezzwrotna dotacja, instrumenty zwrotne i pomoc zwrotna, partnerstwo publiczno-prywatne oraz inwestycje kapitałowe).

⁴² Zgodnie z celem określonym w art. 3 ust. 2 lit. a) w związku z motywem (25) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1972 z dnia 11 grudnia 2018 r. ustanawiającej Europejski kodeks łączności elektronicznej (Dz.U. L 321 z 17.12.2018, s. 36).

⁴³ Zgodnie z art. 22 dyrektywy (UE) 2018/1972.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

v. 1.0

				Kryterium 3 działania wspierające popyt na sieci o bardzo dużej przepustowości i ich wykorzystanie, w tym działania mające na celu ułatwienie ich wprowadzania, w szczególności przez skuteczne wdrożenie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/61/UE ⁴⁴	T	Link do dokumentu: https://mc.bip.gov.pl/programy-realizowane-w-mc/narodowy-plan-szerokopasmowy.html	NPS w rozdziale 5 i 6 zawiera opis środków służących podaży i popytowi, w tym bezpośrednio usprawniających inwestycje szerokopasmowe oraz wzmacniające wykorzystanie usług dostępu do sieci wysokich przepustowości. Działania wspierające inwestycje szerokopasmowe zostały skupione wokół eliminowania barier administracyjno-prawnych w telekomunikacyjnym procesie inwestycyjnym i działań o charakterze wykonawczym (od odpowiedzialnej aktywności regulacyjnej krajowego organu regulacyjnego dla rynku telekomunikacyjnego – Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej – oraz organu ochrony konkurencji – Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – do ogólnokrajowych kampanii informacyjnych dotyczących inwestycji szerokopasmowych). Z kolei działania wspierające popyt na usługi dostępu do szybkiego internetu polegać będą m.in. na udostępnianiu narzędzi agregujących popyt, kampaniach społecznych wzmacniających świadomość korzyści płynących z korzystania z szybkiego internetu oraz ewentualnych działaniach finansowych, wspierających potrzebujących użytkowników końcowych w zapewnieniu możliwości korzystania z tych usług.
				Kryterium 4 mechanizmy pomocy technicznej i doradztwa specjalistycznego, takie jak biura kompetencji w zakresie łączności szerokopasmowej, w celu wzmocnienia zdolności lokalnych zainteresowanych stron i udzielania doradztwa projektodawcom	T	Link do dokumentu: https://mc.bip.gov.pl/programy-realizowane-w-mc/narodowy-plan-szerokopasmowy.html	Departament Telekomunikacji funkcjonujący w strukturze urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw informatyzacji pełni funkcję Broadband Competence Office i krajowego punktu kontaktowego do spraw rozwoju sieci szerokopasmowych.
				Kryterium 5 mechanizm monitorowania oparty na standardowych wskaźnikach mapowania infrastruktury szerokopasmowej	T	Link do dokumentu: https://mc.bip.gov.pl/programy-realizowane-w-mc/narodowy-plan-szerokopasmowy.html	Monitoring będzie prowadzony przez koordynatora NPS we współpracy z regulatorem rynku telekomunikacyjnego – Prezesem Urzędu Komunikacji Elektronicznej przy użyciu standardowych wskaźników monitoringowych.
2.1.Ramy strategiczne polityki na rzecz wsparcia renowacji	EFRR	Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji	Tak	Kryterium 1 Przyjęcie krajowej długoterminowej strategii renowacji na rzecz wsparcia renowacji krajowych zasobów budynków mieszkalnych i	T	Link do dokumentu: https://www.gov.pl/attachment/64841ec3-1e9c-49d9-85f7-2a58bead36b2 .	Długoterminowa strategia renowacji budynków wyznacza cele pośrednie na lata 2030, 2040 i 2050, które zostały określone w scenariuszu rekomendowanym renowacji budynków, a także przedstawia analizę różnych wariantów realizacji renowacji: 1. scenariusz szybkiej i głębokiej termomodernizacji, 2.

⁴⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/61/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie środków mających na celu zmniejszenie kosztów realizacji szybkich sieci łączności elektronicznej (Dz.U. L 155 z 23.5.2014, s. 1).

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

budynków pod kątem efektywności energetycznej budynków mieszkalnych i niemieszkalnych		gazów cieplarnianych		niemieszkalnych, zgodnie z wymogami dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/844 ⁴⁵ ; strategia ta: a) zakłada szacunkowe cele pośrednie na lata 2030, 2040 i 2050; b) przedstawia indykatywny zarys zasobów finansowych na wspieranie realizacji strategii; c) określa skuteczne mechanizmy promowania inwestycji w renowację budynków.		Spełnienie warunku stanowić będzie aktualizacja Długoterminowej strategii renowacji budynków (DSRB) jako wymóg wynikający z art. 2a dyrektywy 2010/31/UE z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków.	scenariusz termomodernizacji etapowej, 3. scenariusz rekomendowany (rozdział 9). Ponadto, zawiera szczegółowe zestawienie krajowych polityk oraz narzędzi finansowych wspierających renowację budynków, do których przedstawiono wykaz środków budżetowych (rozdział 5). Dodatkowo DSRB zawiera orientacyjną skalę wsparcia renowacji budynków (rozdział 9), oraz wskazuje mechanizmy ułatwiające inwestorem podejmowanie i przeprowadzanie renowacji budynków (rozdział 8). DSRB zawiera wytyczne w zakresie dalszych działań dotyczących wsparcia renowacji budynków w Polsce. DSRB poza wypełnieniem wymogów wynikających z warunku 2.1, spełnia również wymagania nałożone art. 2a dyrektywy 2010/31/UE.
				Kryterium 2 Działania na rzecz poprawy efektywności energetycznej w celu osiągnięcia wymaganych oszczędności energii	T	Link do dokumentu: https://www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu-na-lata-2021-2030-przekazany-do-ke	Kryterium dotyczące działań na rzecz poprawy efektywności energetycznej w celu osiągnięcia wymaganych oszczędności energii należy uznać za spełnione w oparciu o przekazany do Komisji Europejskiej w dniu 30 grudnia 2019 r. <i>Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030</i> . Ponadto, w dniu 16 czerwca 2021 r., za pośrednictwem Stałego Przedstawiciela RP przy UE, przekazano do Dyrekcji Generalnej ds. Energii (DG ENER) Komisji Europejskiej dokument pn. <i>Informacja w sprawie metod i środków stosowanych w Polsce służących wdrożeniu art. 7, 7a i 7b dyrektywy 2012/27/UE w sprawie efektywności energetycznej</i> - zawierający opis szczegółowej metody funkcjonowania systemów zobowiązujących do efektywności energetycznej oraz alternatywnych środków z dziedziny polityki, o których mowa w art. 7a oraz 7b ww. dyrektywy. W wymienionych dokumentach zawarto informacje na temat działań podjętych i planowanych na rzecz poprawy efektywności energetycznej w celu osiągnięcia wymaganych oszczędności energii, w tym m.in. łącznej kwoty wymaganych oszczędności w zakresie końcowego wykorzystania energii w terminie do 31 grudnia 2030 r.

⁴⁵ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2010/31/UE z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (Dz.U. L 153 z 18.6.2010, s. 13).

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

v. 1.0

2.2. Zarządzanie w sektorze energii	EFRR	Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 , w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	Tak	Przedłożenie Komisji Zintegrowanego krajowego planu w dziedzinie energii i klimatu zgodnie z art. 3 rozporządzenia (UE) 2018/1999 i z zapewnieniem spójności z określonymi w porozumieniu paryskim długoterminowymi założeniami dotyczącymi redukcji emisji gazów cieplarnianych; plan ten obejmuje: Kryterium 1 wszystkie elementy wymagane we wzorze przedstawionym w załączniku I do rozporządzenia (UE) 2018/1999 Kryterium 2 zarys planowanych zasobów i mechanizmów finansowych w odniesieniu do środków promujących energię niskoemisyjną		Link do dokumentu: https://www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu-na-lata-2021-2030-przekazany-do-ke	KPEiK zawiera działania na rzecz realizacji 5 wymiarów unii energetycznej: Bezpieczeństwa energetycznego, Wewnętrznego rynku energii, Efektywności energetycznej, Obniżenia emisyjności, Badań naukowych, innowacji i konkurencyjności. KPEiK wyznacza cele klimatyczno-energetyczne na 2030 r. : • 7% redukcji emisji gazów cieplarnianych w sektorach nieobjętych systemem ETS w porównaniu do 2005 r., • 21-23% udziału OZE w finalnym zużyciu energii brutto (cel 23% możliwy do osiągnięcia dzięki dodatkowym środkom unijnych, w tym na sprawiedliwą transformację), uwzględniając: 14% udziału OZE w transporcie i roczny wzrost udziału OZE w ciepłownictwie i chłodnictwie o 1,1 pkt. proc. średniorocznie. • wzrost efektywności energetycznej o 23% w porównaniu z prognozami PRIMES2007, • redukcję do 56-60% udziału węgla w produkcji energii elektrycznej Krajowe założenia i cele polskiej polityki energetyczno-klimatycznej szczegółowo opisane zostały w rozdziale drugim dokumentu, natomiast rozdział trzeci wskazuje polityki i środki mające służyć ich realizacji. Analizę skutków planowanych polityk i środków przedstawiono w Załączniku nr 2 do KPEiK.
2.3. Skuteczne wspieranie wykorzystania energii odnawialnej w poszczególnych sektorach i w całej Unii	EFRR	Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami	Tak	Istnienie środków, które zapewniają: Kryterium 1 zgodność z wiążącym krajowym celem dotyczącym energii odnawialnej na 2020 r. i z udziałem bazowym energii odnawialnej do 2030 r. lub podjęcie dodatkowych środków w przypadku gdy udział bazowy nie jest utrzymywany przez okres jednego roku	T	Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (dalej: „ustawa OZE”): http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20150000478/U/D20150478Lj.pdf Ustawa z dnia 17 grudnia 2020 r. o promowaniu wytwarzania energii elektrycznej w morskich farmach wiatrowych (Dz. U. 2021 poz. 234): https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20210000234/U/D20210234Lj.pdf	Instrumenty służące osiągnięciu celu OZE: • Głównym mechanizmem jest aukcyjny system wsparcia. W ramach aukcji OZE zakontraktowano w l. 2016-2018 - ok. 2000 MW, w 2019 r. – ok. 3000 MW, w 2020 - ok. 2500 MW oraz ok. 2500 MW w 2021 r. Nowelizacja ustawy OZE przedłuży okres udzielania pomocy publicznej w systemie aukcyjnym oraz systemach FIT/FIP. • Systemy cen i premii gwarantowanych FIT/FIP dedykowanych małym wytwórcom OZE w technologii biogazowej, biomasowej oraz hydroenergetycznej.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

		zrównoważonego rozwoju		zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001 i rozporządzeniem (UE) 2018/1999		• Prosumencki system opustów oparty o rozliczenia energii z mikroinstalacji w ramach net-meteringu. • Program "Mój Prąd" do 2020 roku zapewnił wsparcie dla 1200 MW. W lipcu 2021 r. rozpoczął się nabór do jego 3. edycji. Kolejna, poszerzona o nowe elementy, tj. punkty ładowania samochodów elektrycznych czy magazyny energii jest w trakcie przygotowania. • Programy "Energia Plus" dla przedsiębiorców i „Agroenergia” dedykowany rolnikom. • Morskie farmy wiatrowe umożliwią skokowy przyrost mocy zainstalowanej OZE. Rozwój tej technologii będzie stanowić centralny element do osiągnięcia celów energetyczno-klimatycznych.
				Kryterium 2 zgodnie z wymogami dyrektywy (UE) 2018/2001 i rozporządzenia (UE) 2018/1999 – zwiększenie udziału energii odnawialnej w sektorze ciepłownictwa i chłodnictwa zgodnie z art. 23 dyrektywy (UE) 2018/2001.	T	Rozporządzenie Ministra Energii z dnia 18 maja 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu obowiązku i warunków technicznych zakupu ciepła z odnawialnych źródeł energii oraz warunków przyłączenia instalacji do sieci (Dz. U. 2017 poz. 1084), http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170001084/O/D20171084.pdf Promowaniu rozwoju OZE w zakresie produkcji ciepła i chłodu służą: • Rozporządzenie Ministra Energii z dnia 18 maja 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu obowiązku i warunków technicznych zakupu ciepła z odnawialnych źródeł energii poszerzające katalog podmiotów zobowiązanych do zakupu ciepła z OZE. • Program „Czyste Powietrze umożliwiający wymianę starych i nieefektywnych źródeł ciepła na paliwo stałe na nowoczesne źródła ciepła spełniające najwyższe normy i termomodernizację budynków- kontynuacja do 2029 r. • W celu rozwoju produkcji ciepła i chłodu z OZE powołano Zespół ds. określenia modelu funkcjonowania rynku ciepła, który opracował Strategię dla Ciepłownictwa, określającą kierunki transformacji sektora w Polsce w zakresie niskoemisyjności i będzie stanowić podstawę dla działań podejmowanych w tym obszarze w najbliższych latach. • Ponadto programy wsparcia inwestycyjnego w zakresie indywidualnych źródeł ciepła z OZE, takie jak program "Czyste powietrze" oraz inne programy podlegać będą stosownym zmianom i udoskonaleniom, a zależności od potrzeb otrzymają komplementarne wsparcie.
2.4. Skuteczne ramy zarządzania ryzykiem związanym z klęskami	EFRR	Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i	Tak	Istnienie krajowego lub regionalnego planu zarządzania ryzykiem związanym z klęskami żywiołowymi i katastrofami i, opracowanego na podstawie ocen ryzyka, z uwzględnieniem prawdopodobnych skutków zmian klimatu i istniejących		Spełnieniem warunku jest krajowy plan zarządzania ryzykiem opracowany na podstawie ocen ryzyka, z uwzględnieniem prawdopodobnych skutków zmian klimatu oraz istniejących strategii adaptacji do zmian klimatu oraz istniejące strategie adaptacji do zmian klimatu. Polska opracowała w celu spełnienia kryteriów w ramach warunku: Streszczenie Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny ryzyka zawiera w szczególności rozdziały opisujące: 1) identyfikację ryzyka, analizę oraz szacowanie, 2) typologię zagrożeń, 3) matrycę ryzyka, 4) zagrożenia naturalne, 5) zagrożenia cywilizacyjne i powodowane intencjonalną działalnością człowieka

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

żywiłowymi i katastrofami.		katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego		strategii na rzecz przystosowania się do zmian klimatu; plan ten obejmuje:	T	istotnych elementów krajowej oceny ryzyka oraz Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny zdolności zarządzania ryzykiem odpowiadające im zakresem przedmiotowy.	6) potencjalne skutki dla ludności, gospodarki, mienia infrastruktury i środowiska naturalnego;
				Kryterium 1 opis kluczowych ryzyk, ocenionych zgodnie z art. 6 ust. 1 decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1313/2013/UE ⁴⁶ , odzwierciedlający bieżący profil ryzyka i jego ewolucję w orientacyjnym okresie 25–35 lat. Ocena opiera się – w przypadku ryzyk związanych z klimatem – na prognozach i scenariuszach dotyczących zmian klimatu			
				Kryterium 2 opis środków w zakresie zapobiegania klęskom żywiołowym i katastrofom oraz gotowości i reagowania na klęski żywiołowe i katastrofy podejmowanych w odpowiedzi na zidentyfikowane kluczowe ryzyka. W odniesieniu do wspomnianych środków zostaną określone priorytety w zależności od danych ryzyk i ich wpływu na gospodarkę, braków w zakresie zdolności ⁴⁷ oraz skuteczności i wydajności, z uwzględnieniem ewentualnych rozwiązań alternatywnych			
				Kryterium 3 informacje na temat zasobów i mechanizmów finansowania dostępnych na pokrycie kosztów operacyjnych i kosztów utrzymania związanych z zapobieganiem klęskom żywiołowym i katastrofom oraz gotowością i reagowaniem na klęski żywiołowe i katastrofy	T		Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny zdolności zarządzania ryzykiem zawiera: 1) cele strategiczne, 2) działania zmierzające do osiągnięcia celów strategicznych i redukcji ryzyka 3) część A Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego (KPZK): charakterystykę zagrożeń i ich ocenę ryzyka, zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego dla faz: zapobieganie i przygotowanie 4) część B KPZK : zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego dla faz: reagowanie i odbudowa 5) wdrażanie środków zapobiegania ryzyku i zapewnienia gotowości: - współpraca między siłami uczestniczącymi - zestawienie organów odpowiedzialnych na odp. poziomie administracyjnym kraju - procedury zarządzania kryzysowego, w tym ochrony infrastruktury krytycznej, - procedury organizacji łączności, monitorowania zagrożeń, informowania, ostrzegania i alarmowania - komunikację ryzyka - organizację ratownictwa i opieki medycznej i ewakuacji z obszarów zagrożonych, - zasady oraz tryb oceniania i dokumentowania szkód - procedury uruchamiania rezerw strategicznych

⁴⁶ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1313/2013/UE z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności (Dz.U. L 347 z 20.12.2013, s. 924).

⁴⁷ Jak stwierdzono w ocenie zdolności zarządzania ryzykiem wymaganej na mocy art. 6 ust. 1 lit. b) decyzji nr 1313/2013.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

							- priorytety ochrony i odtwarzania infrastruktury krytycznej - finansowanie.
2.5. Aktualizowane planowanie koniecznych inwestycji w sektorze wodno-ściekowym	EFRR	Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	Nie	Dla każdego sektora lub obu tych sektorów istnieje krajowy plan inwestycji, który obejmuje: Kryterium 1	N	Spełnieniem warunku jest opracowanie planu inwestycji obejmującego ocenę stanu wdrożenia dyrektywy: (91/271/EWG), (98/83/WE), tj.: 1. VI aktualizacji KPOŚK 2. Programu inwestycyjnego poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Dokumenty obejmują m.in.: • określenie i planowanie inwestycji publicznych wymaganych do wdrożenia dyrektywy: 91/271/EWG, 98/83/WE oraz zaspokojenia potrzeb wynikających z dyrektywy (UE) 2020/2184 (zał. I); • oszacowanie inwestycji niezbędnych do odnowienia istniejącej infrastruktury wodno-ściekowej.	Warunek w części dotyczącej wody pitnej spełniony jest poprzez przyjęcie Programu inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, który zawiera ocenę stanu wdrożenia dyrektywy 98/83/WE w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wraz z wykazem inwestycji wymaganych do wdrożenia tej dyrektywy oraz do spełnienia wymagań wynikających z jej rewizji, dyrektywy 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. W Programie zawarto również szacunkowe koszty wskazanych inwestycji, w tym koszty wynikające z wymogu badania większej liczby parametrów jakości wody, jak i modernizacji sieci dystrybucji wody z uwzględnieniem jej wieku i planów amortyzacji. W Programie oceniono możliwości finansowania inwestycji z zysków pochodzących z opłat od użytkowników oraz, w przypadku potrzeby ich uzupełnienia, wskazano także możliwe źródła finansowania ze środków krajowych i zagranicznych. Tekst dotyczący opisu części w zakresie gospodarki ściekowej zostanie zgodnie z informacją od MI przekazany po przyjęciu KPOŚK

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

				ocenę obecnego stanu wdrożenia dyrektywy Rady 91/271/EWG ⁴⁸ i dyrektywy Rady 98/83/WE ⁴⁹ Kryterium 2 określenie i planowanie, w tym indykatywne szacunkowe dane finansowe, wszelkich inwestycji publicznych a) wymaganych do wdrożenia dyrektywy 91/271/EWG, wraz z określeniem priorytetów ze względu na wielkość aglomeracji i wpływ na środowisko oraz z podziałem inwestycji na poszczególne aglomeracje b) wymaganych do wdrożenia dyrektywy 98/83/WE; c) wymaganych, aby zaspokoić potrzeby wynikające z dyrektywy (UE)	N		
--	--	--	--	--	---	--	--

⁴⁸ Dyrektywa Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych (Dz.U. L 135 z 30.5.1991, s. 40).

⁴⁹ Dyrektywa Rady 98/83/WE z dnia 3 listopada 1998 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. L 330 z 5.12.1998, s. 32).

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

				2020/2184⁵⁰, w szczególności w odniesieniu do zmienionych parametrów jakości określonych w załączniku I do tej dyrektywy; Kryterium 3 Oszacowanie inwestycji niezbędnych do odnowienia istniejącej infrastruktury wodno-ściekowej, w tym sieci, w zależności od ich wieku i planów amortyzacji; Kryterium 4 Wskazanie potencjalnych źródeł finansowania publicznego, jeżeli są potrzebne w celu uzupełnienia opłat pobieranych od użytkowników.	N		
2.6. Aktualizowane	EFRR	Wspieranie transformacji w	Tak	Istnienie planu (planów) gospodarowania odpadami, jak		Spełnienie kryterium zapewniają: KPGO 2022, nowo dodany załącznik do KPGO 2022.	KPGO 2022 z nowo dodanym w 2021 r. załącznikiem zawiera aktualną w odniesieniu do obszaru całego kraju analizę stanu

⁵⁰ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. L 435 z 23.12.2020, s. 1).

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

planowanie w zakresie gospodarowania odpadami		kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	określono w art. 28 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE ⁵¹ , obejmujący (obejmujące) całe terytorium państwa członkowskiego; plan ten obejmuje (plany te obejmują): Kryterium 1 analizę bieżącej sytuacji w zakresie gospodarowania odpadami na danym obszarze geograficznym, w tym rodzaj, ilość i źródło powstających odpadów oraz ocenę kształtowania się tych danych w przyszłości, z uwzględnieniem spodziewanych skutków środków określonych w programie (programach) zapobiegania powstawaniu odpadów opracowanym (opracowanych) zgodnie z art. 29 dyrektywy 2008/98/WE;	T	Link do Krajowego planu gospodarki odpadami 2022 http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20160000784/O/M20160784.pdf Link do aktualizacji KPGO - Załącznik dot. luki inwestycyjnej http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000509/O/M20210509.pdf	gospodarki odpadami komunalnymi dla poszczególnych rodzajów odpadów z uwzględnieniem ilości, składu morfologicznego i źródeł ich powstawania. Analiza Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego (IOŚ-PIB), stanowiąca podstawę do opracowania ww. załącznika do KPGO 2022, jako elementu realizującego m.in. warunek 2.6 w części dot. określenia luki inwestycyjnej w sektorze odpadowym, zawiera analizę dotyczącą aktualnego stanu, w tym ocenę istniejącego potencjału instalacji gospodarki odpadami i PSZOK oraz prognozy zmian ilości i jakości wytwarzanych w Polsce odpadów komunalnych w perspektywie lat 2019-2035. Analizę sporządzono na podstawie danych wejściowych dla 2018 r. (najnowsze dostępne). Bazą do określenia zapotrzebowania inwestycyjnego była przeprowadzona analiza ilościowa i jakościowa wytwarzania odpadów komunalnych w szczególności na podstawie danych GUS, sprawozdań marszałków województw z realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi i dostępnych badań składu morfologicznego.
			Kryterium 2 ocenę istniejących systemów zbierania odpadów, w tym materialnego i terytorialnego zakresu selektywnego zbierania oraz środków służących poprawie jego funkcjonowania oraz potrzeby stworzenia nowych systemów zbierania	T	Spełnienie kryterium poprzez Krajowy plan gospodarki odpadami 2022 http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20160000784/O/M20160784.pdf Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170000019/O/D20170019.pdf Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska w sprawie sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20210000906/O/D20210906.pdf	KPGO zawiera ocenę istniejących systemów zbierania odpadów, w tym zakresu rzeczowego i terytorialnego selektywnego zbierania oraz środków usprawniających jej działanie, a także potrzeby nowych systemów zbiórki. W wyniku tej oceny w KPGO wskazano potrzebę wprowadzenia jednolitych standardów selektywnego zbierania odpadów komunalnych na terenie całego kraju, które następnie zostały określone w rozporządzeniu ws. szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów. Załącznik do KPGO 2022, na podstawie przeprowadzonej analizy potrzeb w zakresie systemu selektywnego zbierania, wskazuje, że w kolejnych latach powinien nastąpić rozwój PSZOK wraz z punktami napraw i wymiany rzeczy używanych oraz określa potrzeby w tym zakresie.
			Kryterium 3 ocenę luki inwestycyjnej uzasadniającą potrzebę zamknięcia istniejących obiektów gospodarowania odpadami oraz wprowadzenia dodatkowej lub zmodernizowanej infrastruktury	T	Spełnione poprzez przyjęcie nowego załącznika do KPGO 2022 Link do aktualizacji KPGO - Załącznik dot. luki inwestycyjnej	Na rzecz realizacji kryterium została przeprowadzona Analiza IOŚ-PIB oraz opracowany i opublikowany w roku 2021 Załącznik do KPGO 2022, w których zawarto ocenę potrzeb inwestycyjnych w skali kraju w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, infrastruktury selektywnego zbierania odpadów oraz instalacji do przetwarzania odpadów. Po

⁵¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy (Dz.U. L 312 z 22.11.2008, s. 3).

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

v. 1.0

				gospodarowania odpadami, z informacją o źródłach dostępnych dochodów na pokrycie kosztów operacyjnych i kosztów utrzymania		http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000509/O/M20210509.pdf	przeprowadzonych analizach zidentyfikowano jako priorytetowe instalacje do recyklingu oraz działania inwestycyjne w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów. W załączniku przedstawiono również informacje o źródłach finansowania kosztów eksploatacji i utrzymania instalacji w kraju.
				Kryterium 4 informacje dotyczące kryteriów lokalizacji do celów identyfikacji przyszłych lokalizacji obiektów oraz dotyczące wydolności przyszłych instalacji przetwarzania odpadów	T	Spełnione poprzez art. 35 ust. 1 pkt 4 lit. c) ustawy o odpadach, KPGO 2022, załącznik do KPGO 2022, WPGO Link do Krajowego planu gospodarki odpadami 2022 http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20160000784/O/M20160784.pdf Link do aktualizacji KPGO - Załącznik dot. luki inwestycyjnej http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000509/O/M20210509.pdf	Uchwalanie i obowiązywanie planów gospodarki odpadami reguluje ustawa z 14 grudnia 2012 r. o odpadach, zgodnie z którą plany gospodarki odpadami opracowuje się na poziomie krajowym i wojewódzkim. WPGO powinien być zgodny z KPGO i służyć realizacji zawartych w nim celów, które należy uznać jako uniwersalne w skali całego kraju. Wobec tego Załącznik do KPGO 2022 – ocena luki inwestycyjnej - zawiera oszacowanie potrzeb na moce przerobowe instalacji w skali kraju. Funkcjonująca i planowana infrastruktura wraz z lokalizacją i przepustowością dotyczące odpadów komunalnych określone są natomiast wprost w planach inwestycyjnych (załącznik do WPGO), w których procesie przyjmowania bierze udział minister do spraw klimatu, aby zapewnić jednolite zasady planowania w gospodarce odpadami dla całego kraju. W uzasadnionych przypadkach KPGO 2022 określa kryteria lokalizacji instalacji i obiektów gospodarki odpadami, tj. w zakresie: lokalizacji PSZOKów; instalacji dla odpadów medycznych i weterynaryjnych; składowania odpadów w podziemnych wyrobiskach górniczych, np. z grupy 01, 06 i 10 i innych również niebezpiecznych np. z procesów oczyszczania spalin.
2.7. Ramy działań priorytetowych w przypadku koniecznych środków ochrony obejmujących dofinansowanie unijne	EFRR	Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie	Tak	W przypadku interwencji wspierających środki ochrony przyrody w związku z obszarami Natura 2000 objętymi zakresem dyrektywy Rady 92/43/EWG ⁵² : istnienie ram działań priorytetowych na podstawie art. 8 dyrektywy 92/43/EWG, które obejmują wszystkie elementy wymagane we wzorze ram działań priorytetowych na lata 2021–2027 uzgodnionym przez Komisję i	T	Link do dokumentu: http://www.gdos.gov.pl/files/artykuly/5073/PAF_icon.pdf	Działania dotyczące utrzymania dotychczasowej gospodarki na terenach siedlisk gatunków przyrodniczych i poprawie ich ochrony w formie czynnej, przewidują m.in. : • zachowanie siedlisk przyrodniczych i populacji gatunków, w tym: - ekstensywna gospodarka rolna, rybicka i leśna uwzględniająca ochronę siedlisk - zabezpieczenie/odtworzenie miejsc rozrodu gatunków chronionych - wykup gruntów

⁵² Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U. L 206 z 22.7.1992, s. 7).

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

v. 1.0

		wszelkich rodzajów zanieczyszczenia		państwa członkowskie, w tym określenie środków priorytetowych i oszacowanie potrzeb w zakresie finansowania.			• odtwarzanie zdegradowanych siedlisk i wzmacnianie zagrożonych gatunków: - powstrzymanie naturalnej sukcesji siedlisk - przywrócenie/polepszenie reżimu hydrologicznego - zwalczanie gatunków ekspansywnych/obcych - restytucja gatunków zagrożonych - udrożnienie ciągłości korytarzy ekologicznych - utrzymanie ośrodków hodowli/rehabilitacji dzikich zwierząt. • wsparcie zarządzania i nadzoru nad obszarami Natura 2000: - opracowanie/aktualizacja planów zadań ochronnych /planów ochrony wszystkich obszarów Natura 2000 - monitoring sieci Natura 2000 - badania i działania dot. edukacji i komunikacji dot. ochrony obszarów sieci Natura 2000 - budowa /rozwój infrastruktury turystycznej rozprowadzającej ruch turystyczny na obszarach sieci Natura 2000.
3.1. Kompleksowe planowanie transportu na odpowiednim poziomie	EFRR i Fundusz Spójności	Rozwój odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej, bezpiecznej, zrównoważonej i intermodalnej sieci TEN-T Rozwój i udoskonalenie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do sieci TEN-T oraz mobilności transgranicznej	Nie	Funkcjonowanie multimodalnego mapowania istniejącej i planowanej infrastruktury – z wyjątkiem szczebla lokalnego – do 2030 r., które: Kryterium 1 zawiera ocenę ekonomiczną planowanych inwestycji, opartą na analizie zapotrzebowania i modelach przepływów transportowych, które powinny uwzględniać spodziewany wpływ otwarcia rynków usług kolejowych;	N	Spełnienie warunku na poziomie krajowym: • Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r. • Zintegrowany (multimodalny) model ruchu • opracowanie lub aktualizacja planów sektorowych w zakresie transportu regionalnym: • Regionalny plan transportowy województwa podlaskiego na lata 2021-2027 (z perspektywą do 2030) [RPT] • Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 • Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego • Plan zrównoważonego rozwoju transportu zbiorowego Województwa Podlaskiego • WPF Województwa Podlaskiego na lata 2022-2040	Na poziomie krajowym: Kryterium zostanie spełnione poprzez m.in. przyjęcie Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r., oraz stosownych dokumentów wdrożeniowych a także przygotowanie i wdrożenie Zintegrowanego Modelu Ruchu. W RPT dokonano modelowania opartego o analizę generatorów ruchu (m.in. migracje, dojazdy do pracy i szkół, rozmieszczenie największych pracodawców, rozmieszczenie eksporterów i producentów, ruch turystyczny i graniczny – w tym tranzytowy), powiązań funkcjonalnych z uwzględnieniem prognoz demograficznych i ocenę potoków ruchu - dane dotyczące obciążenia ruchem dróg i linii kolejowych. Do modelowania wykorzystano także dane dotyczące rozkładu ruchu w transporcie indywidualnym i publicznym Zintegrowanego Modelu Ruchu CUPT. Dodatkowo zostały sporządzone analizy dostępności drogowej i kolejowej, co jest szczególnie istotne z punktu widzenia specyfiki regionu o bardzo niskiej gęstości zaludnienia, rzadkiej sieci drogowej i kolejowej. Ponadto w ramach RPT zostały opisane źródła finansowania infrastruktury transportowej w perspektywie do roku 2030.
				Kryterium 2 jest spójne z elementami zintegrowanego krajowego planu w	N	Spełnienie warunku na poziomie krajowym: • Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r.	Na poziomie krajowym: Kryterium zostanie spełnione poprzez opracowanie i przyjęcie KPEIK oraz zapewnienie zgodności dokumentów wdrożeniowych z tym dokumentem

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

v. 1.0

				dziedzinie energii i klimatu dotyczącymi transportu;		• Zintegrowany (multimodalny) model ruchu • opracowanie lub aktualizacja planów sektorowych w zakresie transportu regionalnym: • Regionalny plan transportowy województwa podlaskiego na lata 2021-2027 (z perspektywą do 2030) • Prognoza oddziaływania na środowisko Regionalnego planu transportowego województwa podlaskiego na lata 2021-2027 • Program ochrony powietrza dla strefy podlaskiej • Program ochrony powietrza dla strefy aglomeracja białostocka	RPT uwzględnia zapisy Krajowego planu na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030. Przewiduje się działania zmierzające do minimalizacji negatywnego oddziaływania transportu na zmiany klimatyczne oraz stan środowiska naturalnego w województwie. Zaproponowane w RPT działania przewidują rozwiązania mające na celu korzystne dla środowiska zmiany w strukturze przewozów osób i towarów, strukturze pojazdów i taboru oraz ograniczenie transportochłonności. Szerszy opis wpływu zamierzeń inwestycyjnych został opisany w Prognozie oddziaływania na środowisko RPT. Ponadto zapisy RPT uwzględniają cele Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku w zakresie szeroko rozumianych działań na rzecz obniżenia emisji gazów cieplarnianych z sektora transportu. RPT zakłada poprawę dostępności transportowej, rozwój transportu zbiorowego z uwzględnieniem ekologicznych form transportu oraz sygnalizuje potrzebę przywrócenia i modernizacji połączeń kolejowych w regionie.
			N	Kryterium 3 obejmuje inwestycje w korytarze sieci bazowej TEN-T zgodnie z definicją w rozporządzeniu w sprawie CEF, zgodnie z odpowiednimi planami prac dotyczącymi korytarzy sieci bazowej TEN-T;		Spełnienie warunku na poziomie krajowym: • Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r., która zakłada aktualizację obecnie obowiązujących programów sektorowych. • Zintegrowany (multimodalny) model ruchu • opracowanie lub aktualizacja planów sektorowych w zakresie transportu w tym zapewnienie środków na realizację i utrzymanie istniejącej i planowanej infrastruktury.	Kryterium zostanie spełnione poprzez m.in. przyjęcie Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r., oraz stosownych dokumentów wdrożeniowych, obejmujących swym zakresem inwestycje w korytarze sieci bazowej TEN-T
			N	Kryterium 4 w przypadku inwestycji poza korytarzami sieci bazowej TEN-T, w tym na odcinkach transgranicznych, zapewnia komplementarność przez zapewnienie wystarczającego rozwoju połączeń sieci miejskich, regionów i lokalnych społeczności z siecią bazową TEN-T i jej węzłami;		Spełnienie warunku na poziomie krajowym: • Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r. • Zintegrowany (multimodalny) model ruchu • opracowanie lub aktualizacja planów sektorowych w zakresie transportu regionalnym: • Regionalny plan transportowy województwa podlaskiego na lata 2021-2027 (z perspektywą do 2030) • Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 • Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego	Na poziomie krajowym: Kryterium zostanie spełnione poprzez m.in. przyjęcie stosownych dokumentów wdrożeniowych, obejmujących swym zakresem inwestycje poza korytarzami sieci bazowej TEN-T Komplementarność z siecią TEN-T została ujęta w RPT, z uwzględnieniem już zrealizowanych i planowanych inwestycji w sieć TEN-T. „Kręgosłupem drogowego systemu transportowego” jest podstawowa sieć dróg krajowych i uzupełniających ją dróg wojewódzkich. Komplementarność będzie realizowane przez lepsze skomunikowanie wewnętrznych połączeń komunikacyjnych z bazową siecią TEN-T. Zapisy RPT zmierzają do stworzenia zintegrowanego systemu transportowego zakładającego wewnętrzną integrację oraz integrację funkcjonalną w skali kraju i Europy. Rozwój układów komunikacyjnych w regionie uwzględnia plany rozwojowe PKP PLK S.A., CPK Sp. z o.o. oraz GDDKiA.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

v. 1.0

					Plan zrównoważonego rozwoju transportu zbiorowego Województwa Podlaskiego	Analizy zawarte w RPT odnoszą się do uwarunkowań systemu transportu, w tym powiązań z siecią TEN-T. RPT przewiduje działania zmierzające do rozwoju i modernizacji infrastruktury transportowej, w tym połączeń z siecią TEN-T. W kryteriach doboru projektów drogowych uwzględniono dowiązania do sieci TEN-T.
			Kryterium 5. zapewnia interoperacyjność sieci kolejowej oraz, w stosownych przypadkach, przedstawia sprawozdanie z wdrażania europejskiego systemu zarządzania ruchem kolejowym (ERTMS) zgodnie z rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) 2017/6⁵³;	N	Spełnienie warunku na poziomie krajowym: - Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r., która zakłada aktualizację obecnie obowiązujących programów sektorowych. - Zintegrowany (multimodalny) model ruchu - opracowanie lub aktualizacja planów sektorowych w zakresie transportu w tym zapewnienie środków na realizację i utrzymanie istniejącej i planowanej infrastruktury.	Na poziomie krajowym: Kryterium spełnione poprzez bieżące przekazywanie informacji do KE w oparciu o przyjęty Narodowy Plan Wdrażania ERTMS w Polsce o statusie zabudowy ERTMS na infrastrukturze kolejowej RPT uwzględnia planowane do realizacji inwestycje kolejowe w perspektywie do roku 2040. Niemniej jednak w perspektywie finansowej 2021-2027 nie przewiduje się realizacji inwestycji w sektorze transportu kolejowego z poziomu programu regionalnego. PKP PLK S.A. w ramach priorytetyzacji inwestycji w perspektywie 2021-2030 zaplanowało m.in. sukcesywne wdrażanie Europejskiego Systemu Zarządzania Ruchem Kolejowym (ERTMS) – zgodnie z Krajowym Planem Wdrażania Technicznych Specyfikacji Interoperacyjności (TSI) Sterowanie oraz GSM-R. Dokument PKP Polskie Linie Kolejowe - zamierzenia inwestycyjne na lata 2021-2030 z perspektywą do 2040 uwzględnia projekty inwestycyjne multilokalizacyjne, w tym projekt Zabudowa systemu ERTMS.
			Kryterium 6 wspiera multimodalność, określając potrzeby w zakresie transportu multimodalnego lub przeładunkowego oraz terminali pasażerskich;	N	Spełnienie warunku na poziomie krajowym: - Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r. - Zintegrowany (multimodalny) model ruchu - opracowanie lub aktualizacja planów sektorowych w zakresie transportu regionalnym: - Regionalny planu transportowy województwa podlaskiego na lata 2021-2027 (z perspektywą do 2030) - Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego	Na poziomie krajowym: Kryterium zostanie spełnione poprzez m.in. przyjęcie Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r. i stosownych dokumentów wdrożeniowych, obejmujących swym zakresem kwestie transportu multimodalnego Aspekt multimodalności został uwzględniony w RPT nie tylko w ujęciu sieciowym ale również punktowym. Zgodnie z Wytocznymi inwestycyjnymi dla Polski w zakresie finansowania Polityki Spójności na lata 2021-2027, zapisy RPT wskazują na potrzebę podjęcia działań na rzecz wspierania zrównoważonej multimodalnej mobilności, w tym również miejskiej. Przeanalizowane warianty planistyczne są odpowiedzią a zarazem wskazują na potrzebę intensyfikacji działań na rzecz promowania zintegrowanego, czystego i bezpiecznego transportu publicznego oraz aktywnych form

⁵³ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2017/6 z dnia 5 stycznia 2017 r. w sprawie europejskiego planu wdrożenia europejskiego systemu zarządzania ruchem kolejowym (Dz.U. L 3 z 6.1.2017, s. 6).

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

v. 1.0

						mobilności, zgodnie z planami zrównoważonej mobilności miejskiej, w szczególności w celu poprawy połączeń miast z ich strefami dojazdu.
			Kryterium 7 obejmuje środki istotne z punktu widzenia planowania infrastruktury, mające na celu promowanie paliw alternatywnych zgodnie z odpowiednimi krajowymi ramami polityki;	N	Spełnienie warunku na poziomie krajowym: • Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r. • Zintegrowany (multimodalny) model ruchu • opracowanie lub aktualizacja planów sektorowych w zakresie transportu regionalnym: • Regionalny plan transportowy województwa podlaskiego na lata 2021-2027 (z perspektywą do 2030) • Prognoza oddziaływania na środowisko Regionalnego planu transportowego województwa podlaskiego na lata 2021-2027 • Program ochrony powietrza dla strefy podlaskiej • Program ochrony powietrza dla strefy aglomeracja białostocka	Na poziomie krajowym: Kryterium zostanie spełnione poprzez opracowanie i przyjęcie Krajowych ram polityki rozwoju infrastruktury paliw alternatywnych oraz zapewnienie zgodności stosownych dokumentów wdrożeniowych z tym dokumentem. Kwestia zgodności z krajowymi dokumentami polityki w zakresie promowania paliw alternatywnych (m.in. z „Krajowymi ramami polityki rozwoju infrastruktury paliw alternatywnych”) została ujęta w RPT. RPT zakłada minimalizację negatywnego oddziaływania transportu na globalne zmiany klimatyczne oraz stan środowiska naturalnego w województwie. Pełna analiza została przeprowadzona w Prognozie oddziaływania na środowisko projektu RPT.
			Kryterium 8 przedstawia rezultaty oceny ryzyk dla bezpieczeństwa ruchu drogowego zgodnie z istniejącymi krajowymi strategiami bezpieczeństwa ruchu drogowego, wraz z mapowaniem dróg i odcinków narażonych na takie ryzyka oraz ustaleniem związanych z tym priorytetów inwestycyjnych;	N	Spełnienie warunku na poziomie krajowym: • Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r. • Zintegrowany (multimodalny) model ruchu • opracowanie lub aktualizacja planów sektorowych w zakresie transportu regionalnym: • Regionalny plan transportowy województwa podlaskiego na lata 2021-2027 (z perspektywą do 2030) • Wojewódzki Program Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego w Województwie Podlaskim 2014-2020	Na poziomie krajowym: Kryterium zostanie spełnione poprzez opracowanie i przyjęcie Programu poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego na lata 2021 – 2030 wraz ze stosownymi dokumentami wdrożeniowymi sektora drogowego, obejmującymi kwestie bezpieczeństwa ruchu drogowego RPT zawiera analizę bezpieczeństwa ruchu drogowego. W RPT sformułowany został cel horyzontalny B. Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym i kolejowym.
			Kryterium 9 dostarcza informacji na temat zasobów finansowania odpowiadających planowanym inwestycjom, koniecznych do pokrycia kosztów operacyjnych i kosztów utrzymania istniejącej i planowanej infrastruktury.	N	Spełnienie warunku na poziomie krajowym: • Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r. • Zintegrowany (multimodalny) model ruchu • opracowanie lub aktualizacja planów sektorowych w zakresie transportu regionalnym: • Regionalny plan transportowy województwa podlaskiego na lata 2021-2027 (z perspektywą do 2030)	Na poziomie krajowym: Kryterium zostanie spełnione poprzez opracowanie i przyjęcie stosownych programów utrzymaniowych w odniesieniu do infrastruktury, znajdującej się w zarządzie państwa. W RPT uwzględniono informacje dot. systemu finansowania infrastruktury transportowej w perspektywie do 2030 roku. W rozdziale dotyczącym finansowania, przedstawiono źródła, które z jednej strony zapewnią środki na wieloletnie działania inwestycyjne w infrastrukturę

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

						• Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Podlaskiego na lata 2022-2040	transportową, a z drugiej pozwoli na utrzymanie jej w stanie technicznym zapewniającym bezpieczne użytkowanie.
4.1.Ramy strategiczne polityki na rzecz aktywnych polityk rynku pracy	EFRR, EFS+	EFRR	Tak	Istnienie ram strategicznych polityki na rzecz aktywnych polityk rynku pracy w świetle wytycznych dotyczących zatrudnienia; ramy te obejmują:	T	Spełnienie kryterium zapewnienia Indywidualny Planu Działania (IPD) -art. 34a Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/W DU20040991001/U/D20041001Lj.pdf	Urząd pracy ma obowiązek przygotować IPD dla każdego bezrobotnego w terminie 60 dni od dnia rejestracji w urzędzie. Urząd pracy ustalając sytuację bezrobotnego i dostosowując dla niego pomoc bierze pod uwagę wiele czynników, m.in. wykształcenie, doświadczenie zawodowe, umiejętności i uprawnienia zawodowe, dyspozycyjność, czas pozostawania bez pracy, miejsce zamieszkania, zaangażowanie w samodzielne poszukiwanie pracy i możliwości podjęcia pracy lub działalności gospodarczej. Ww. informacje pozyskiwane są podczas rejestracji bezrobotnego oraz w wywiadzie (w tym z wykorzystaniem kwestionariusza udostępnianego w systemie teleinformatycznym przez ministra właściwego do spraw pracy). Powiatowy urząd pracy w okresie realizacji IPD ma obowiązek kontaktować się z bezrobotnym co najmniej raz na 60 dni w celu monitorowania sytuacji i postępów w realizacji działań przewidzianych w IPD. Ww. kontakt może być realizowany przez powiatowy urząd pracy w formie spotkania, rozmowy telefonicznej lub wymiany informacji drogą elektroniczną / pocztową.
		Poprawa skuteczności i poziomu włączenia społecznego rynków pracy oraz dostępu do wysokiej jakości zatrudnienia poprzez rozwój infrastruktury społecznej i wspieranie ekonomii społecznej		Kryterium 1 rozwiązania w zakresie sporządzania profili osób poszukujących pracy i oceny ich potrzeb			
		EFS+		Kryterium 2 informacje o wolnych miejscach pracy i możliwościach zatrudnienia z uwzględnieniem potrzeb na rynku pracy		Spełnienie kryterium zapewnienia Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (art. 4 ust. 1 pkt 7 lit. e) http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/W DU20040991001/U/D20041001Lj.pdf Centralna Baza Ofert Pracy http://oferty.praca.gov.pl/	Powiatowe urzędy pracy w ramach usługi pośrednictwa pracy przyjmują i realizują oferty pracy przestrzegając zasady jawności ofert pracy. Każda przyjęta i realizowana oferta pracy przez urząd pracy jest automatycznie przekazywana do internetowej bazy ofert pracy udostępnianej przez ministra właściwego do spraw pracy, której rolę pełni obecnie Centralna Baza Ofert Pracy (CBOP). CBOP to nieograniczony dostęp do aktualnej informacji o ofertach pracy w kraju i za granicą, upowszechnionych przez sieć EURES. CBOP umożliwia także prezentowanie informacji o organizowanych przez powiatowe urzędy pracy stażach, przygotowaniu zawodowym dorosłych, a także organizowanych przez powiatowe i wojewódzkie urzędy pracy szkoleniach, targach i giełdach pracy, praktykach studenckich organizowanych w instytucjach publicznych oraz wyszukiwanie praktyk i staży zgłaszanych przez pracodawców. CBOP jest zintegrowana z innymi systemami takimi jak Wortal PSZ (psz.praca.gov.pl), praca.gov.pl, SyriuszStd (wykorzystywanym przez powiatowe urzędy pracy), WUP Viator (wykorzystywanym przez wojewódzkie urzędy pracy). CBOP dostępna z komputera, tabletu i smartfona.
		Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, także poprzez promowanie		Kryterium 3 rozwiązania służące zapewnieniu, by opracowanie tych ram, ich wdrożenie, monitorowanie i przegląd były prowadzone w ścisłej współpracy z	T	Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/W DU20040991001/U/D20041001Lj.pdf	W procesie kształtowania, wdrażania, monitorowania i przeglądu działań na rzecz aktywnej polityki rynku pracy podstawową rolę odgrywają: 1. system rad rynku pracy , działających przy ministrze właściwym do spraw pracy, marszałku województwa (WUP), i

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

v. 1.0

	samozatrudnienia i ekonomii społecznej	Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy	odpowiednimi zainteresowanymi stronami		Ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20150001240/U/D20151240Lj.pdf Rozporządzenie MPiPS z dnia 22 lipca 2011 r. w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20111550920/O/D20110920.pdf	starosty (PUP).W skład rad rynku pracy wchodzi m.in. przedstawiciele wszystkich reprezentatywnych organizacji pracodawców i związków zawodowych, Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, organów samorządu terytorialnego i przedstawiciele nauki. Konsultacje społeczne aktów prawnych regulujących całokształt zasad i procedur funkcjonowania PSZ, prowadzone na każdym etapie prac nad projektowanym rozwiązaniem 2. Rola Rady Dialogu Społecznego. Przegląd otoczenia prawnego rynku pracy, jego kształt oraz stan są również przedmiotem prac Rady Dialogu Społecznego, a wprowadzanie zmian prawa dotyczących aktywnych polityk rynku pracy przed ich wdrożeniem jest przedmiotem konsultacji w tej instytucji dialogu. 3. Rola Konwentu Dyrektorów Wojewódzkich Urzędów Pracy i Rada Forum Dyrektorów Powiatowych Urzędów Pracy.
			Kryterium 4 rozwiązania dotyczące monitorowania, ewaluacji i przeglądu aktywnych polityk rynku pracy	T	Spełnienie kryterium zapewnienia Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (rozdział 8, art.22) i Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej . http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf https://www.gov.pl/web/rodzina/efektywnosc-form-promocji-zatrudnienia https://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy/bezrobocie-rejestrowane	Minister wł. ds. pracy, razem z Prezesem GUS prowadzi badanie "Bezrobotni i poszukujący pracy zarejestrowani w urzędach pracy", w którym zbierane są m. in. dane nt. liczby aktywizowanych bezrobotnych w rozbiu na formy aktywizacji. Minister wł. ds. pracy corocznie dokonuje analizy efektywności wybranych form aktywizacji bezrobotnych realizowanych przez PUP, finansowanych z Funduszu Pracy. Kluczowe mierniki to efektywność zatrudnieniowa i kosztowa. W POWER 2014-2020 realizowany jest projekt „Wypracowanie metodologii i wdrożenie monitorowania efektywności zatrudnieniowej podstawowych form aktywizacji zawodowe bezrobotnych w okresie dłuższym niż 12 miesięcy od zakończenia działań urzędu pracy”. Minister wł. do spraw pracy publikuje na str. internetowej corocznie katalog podstawowych form aktywizacji zawodowej rozumianych jako usługi i instrumenty rynku pracy finansowane ze środków Funduszy Pracy, dla których w danym roku są określone wskaźniki, o których mowa w art. 4 ust. 11 pkt 2 lit b i c ustawy Opiniowanie planów i sprawozdań Funduszu Pracy przez rady rynku pracy, a monitoring i ocenę polityk rynku pracy realizuje Rada Dialogu Społecznego.
			Kryterium 5 w odniesieniu do interwencji na rzecz zatrudnienia ludzi młodych – sprawdzone empirycznie, ukierunkowane ścieżki kariery przeznaczone dla ludzi młodych niepracujących, niekształcących się ani mieszkających się, w tym działania	T	Spełnienie kryterium zapewnienia: Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Rozdział V, art. 50 ust. 1, art. 53) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 2011 r. w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy	„Plan realizacji Gwarancji dla Młodzieży w Polsce” (GdM) opiera się na funkcjonowaniu 4 podstawowych filarów wsparcia dla młodych osób: • Urzędów pracy (szeroki wachlarz form aktywizacji zawodowej, podnoszenia kompetencji, wspierania przedsiębiorczości oraz zachęt zatrudnieniowych dla pracodawców).

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

				informacyjne i oparte na wymogach jakościowych uwzględniających kryteria wysokiej jakości przygotowania zawodowego i staży, w tym w kontekście realizacji programów gwarancji dla młodzieży		Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 20 sierpnia 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków odbywania stażu przez bezrobotnych Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 kwietnia 2014 r. w sprawie przygotowania zawodowego dorosłych	• Ochotniczych Hufców Pracy - działania edukacyjne i wychowawcze jednostek OHP oraz projekty aktywizacji zawodowej, umożliwiające ukończenie szkoły, nabycie nowych kompetencji, kwalifikacji czy zawodu, zdobycie zatrudnienia. • Projektów wylanianych w konkursach na szczeblu centralnym i regionalnym (projekty wylania na szczeblu centralnym MRIPS, regionalnym -WUP). Rodzaje wsparcia z EFS dla osób młodych zostały określone w: dokumencie Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020, Oś priorytetowa I pn. Osoby młode na rynku pracy, dokumencie Szczegółowy Opis Priorytetów POWER 2014-2020. • Programu pożyczkowego „Pierwszy biznes — Wsparcie w starcie”, realizowanego przez Bank Gospodarstwa Krajowego.
4.2.Krajowe ramy strategiczne na rzecz równouprawnienia płci	EFRR, EFS+	EFRR	Tak	Istnienie krajowych ram strategicznych polityki na rzecz równouprawnienia płci, które obejmują:	T	Spełnieniem warunku będzie przyjęcie Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.	KPDRT obejmuje następujące priorytety: Polityka antidyskryminacyjna, Praca i zabezpieczenia społeczne, Edukacja, Zdrowie, Dostęp do dóbr i usług, Budowanie świadomości, Gromadzenie danych i badania, Koordynacja. Zidentyfikowano następujące wyzwania dla równości między kobietami a mężczyznami: 1. Niższy poziom zatrudnienia kobiet 2. Luka płacowa i luka emerytalna na niekorzyść kobiet 3. Niski odsetek kobiet na najwyższych stanowiskach 4. Niski poziom kobiet w STEM
				Kryterium 1 identyfikację w oparciu o rzetelne podstawy wyzwań związanych z równouprawnieniem płci Kryterium 2 środki na rzecz rozwiązania problemu zróżnicowania sytuacji kobiet i mężczyzn w zakresie zatrudnienia, płac i emerytur oraz na rzecz promowania równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, w tym przez poprawę dostępu do wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, wraz z celami końcowymi, przy jednoczesnym poszanowaniu roli i autonomii partnerów społecznych		Priorytety określone w Programie są spójne z dokumentami m.in. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Program Dostępność Plus 2018-2025, projekt Strategii na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2020-2030, Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu, Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021, Program integracji społecznej i obywatelskiej Romów w Polsce na lata 2021-2030	

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

v. 1.0

		poprzez dostęp do przystępnej cenowo opieki nad dziećmi i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu		Kryterium 3 rozwiązania dotyczące monitorowania, ewaluacji i przeglądu ram strategicznych polityki i metod gromadzenia danych w oparciu o dane segregowane ze względu na płeć	T		Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania opracowuje i przedkłada Radzie Ministrów, w terminie do dnia 31 marca każdego roku, sprawozdanie za poprzedni rok kalendarzowy, zawierające m.in. raport z realizacji KPDRT. Sprawozdanie Pełnomocnika jako projekt aktu normatywnego, w rozumieniu uchwały Nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. Regulamin pracy Rady Ministrów, podlega uzgodnieniom i konsultacjom. Celem wsparcia działań Koordynatora Programu, powołany zostanie Zespół, którego zadaniem będzie monitorowanie osiągania zakładanych wskaźników, ujętych w załączniku nr 1 do KPDRT. Powołanie Zespołu nastąpi na podstawie przepisów ustawy o Radzie Ministrów. Zadania Zespołu Monitorującego KPDRT mogą także odnosić się do sygnalizowania ryzyka w realizacji poszczególnych priorytetów, a także wskazywania na poziom osiąganych zmian w życiu społecznym i gospodarczym. W przypadku działań podjętych w ramach realizacji programu, które będą wymagały zmian legislacyjnych, projekty aktów normatywnych będą poddane szerokim konsultacjom społecznym i publicznym, zgodnie z uchwałą Rady Ministrów nr 190 – Regulamin Pracy Rady Ministrów.
				Kryterium 4 rozwiązania dotyczące zapewnienia, aby opracowanie tych ram, ich wdrożenie, monitorowanie i przegląd były prowadzone w ścisłej współpracy z odpowiednimi zainteresowanymi stronami, w tym podmiotami ds. równości, partnerami społecznymi i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego	T		Zapewniono, że przygotowanie, monitorowanie i ewaluacja Programu przeprowadzane jest z udziałem organizacji pozarządowych, interesariuszy i partnerów społecznych. KPDRT poddano szerokim konsultacjom : • „Zgłoś pomysł” 4.07-19.11.2020 r. poprzez formularz internetowy na stronie Pełnomocnika Rządu ds. Równego Traktowania. • publicznym 24.11-18.122020 r. - przedłużonym o 12 dni. • w BIP MRiPS • z KWIRST (17.11.2020 r.-11.052021r., przekroczono ustawowy termin o 5 m-cy). Realizacja działań przez odpowiedzialne podmioty uwzględni współpracę z organizacjami pozarządowymi. Współpraca zarówno z samorządami jak i z organizacjami pozarządowymi będzie przebiegała w różnorodny sposób, w zależności od sposobu obranego przez instytucję wiodącą np. na zasadzie powierzenia realizacji zadania publicznego, konkursu czy zamówień publicznych. Szczegóły ujęto w priorytecie Koordynacja, który wymienia formy współpracy z organizacjami pozarządowymi. Monitorowanie KPDRT odbywać się będzie zgodnie z informacjami ujętymi w kryterium 3.
4.3.Ramy strategiczne		EFRR	Tak	Istnienie krajowych lub regionalnych ram strategicznych polityki w zakresie		Link do dokumentów: https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/	Ramy strategiczne zostały określone w 1.Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

polityki na rzecz systemu kształcenia i szkolenia na wszystkich szczeblach	EFRR, EFS+	Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwego dostępnego infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online	T	systemu kształcenia i szkolenia, które obejmują:	https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	2. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytet 4. Zbudowanie efektywnego systemu diagnozowania i informowania o obecnym stanie i zapotrzebowaniu na umiejętności, 3. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszar oddziaływania VI Doradztwo zawodowe, Temat działania 19: Tworzenie efektywnych mechanizmów informowania o zapotrzebowaniu na zawody, kwalifikacje i umiejętności na poziomie krajowym i regionalnym. Ponadto: 1) w zakresie kryterium 1: prognoza zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy, 2) w zakresie kryterium 1a: system monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów ELA, monitoring karier absolwentów publicznych i niepublicznych szkół ponadpodstawowych.
				Kryterium 1 oparte na rzetelnych danych systemy przewidywania i prognozowania umiejętności		
				Kryterium 2 mechanizmy i usługi monitorowania losów absolwentów do celów wysokiej jakości i skutecznego poradnictwa zawodowego dla osób uczących się w każdym wieku		
	EFS+:	Poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania umiejętności kluczowych, w tym w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie	T	Kryterium 3 środki na rzecz zapewnienia równego dostępu do wysokiej jakości, przystępnego cenowo, odpowiedniego, wolnego od segregacji kształcenia i szkolenia sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz uczestnictwa w takim kształceniu i szkoleniu i ukończenia go, a także nabywania kluczowych kompetencji na wszystkich poziomach, w tym na poziomie szkolnictwa wyższego	Link do dokumentów: https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	Ramy strategiczne zostały określone w: 1. Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), 2. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytet 1. Podnoszenie poziomu umiejętności kluczowych u dzieci, młodzieży i osób dorosłych, Priorytet 6. Wyrównywanie szans w dostępie do rozwoju i możliwości wykorzystania umiejętności, 3. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszar oddziaływania I Umiejętności podstawowe, przekrojowe i zawodowe dzieci, młodzieży i dorosłych. Ponadto: a) akty prawne podkreślające równy dostęp do kształcenia (m.in.: ustawa Prawo oświatowe, ustawa o systemie oświaty, ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego), b) przedsięwzięcie MEiN: „Włączeni w edukację”.
				Kryterium 4 mechanizm koordynacji obejmujący wszystkie poziomy kształcenia i szkolenia, w tym szkolnictwo wyższe, oraz jasny podział obowiązków między odpowiednimi organami krajowymi lub regionalnymi		

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

v. 1.0

		wprowadzania dualnych systemów szkolenia i przygotowania zawodowego				rozdział 3. „Zasady realizacji Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 jako polityki publicznej”, 3. Ustawie o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji – rozdział 8 ustawy (Koordynacja funkcjonowania Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji), 4. Ustawie o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości – art. 4c ustanawiający: a) Radę Programową do spraw kompetencji, b) sektorowe rady do spraw kompetencji. Ponadto: projekt MEiN: „Wsparcie i rozwój mechanizmów współpracy i koordynacji na szczeblu krajowym i regionalnym w zakresie uczenia się przez całe życie”.
		Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej	Kryterium 5 rozwiązania dotyczące monitorowania, ewaluacji i przeglądu ram strategicznych polityki	T	Link do dokumentów: https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	Ramy zostały określone w: 1. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytet 5. Wypracowanie skutecznych i trwałych mechanizmów współpracy i koordynacji międzyresortowej oraz międzysektorowej w zakresie rozwoju umiejętności oraz rozdział 10. „Wdrażanie i monitorowanie Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030”, 2. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – rozdział 3. „Zasady realizacji Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 jako polityki publicznej”, 3. Ustawie o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji – rozdział 8 ustawy (Koordynacja funkcjonowania Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji), 4. Ustawie o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości – art. 4c ustanawiający: a) Radę Programową do spraw kompetencji, b) sektorowe rady do spraw kompetencji. Ponadto: a) funkcjonowanie Międzyresortowego Zespołu do spraw uczenia się przez całe życie i Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji, b) projekt MEiN „Wsparcie i rozwój mechanizmów współpracy i koordynacji na szczeblu krajowym i regionalnym w zakresie uczenia się przez całe życie”.
		Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od	Kryterium 6 środki skierowane do osób dorosłych o niskich umiejętnościach zawodowych i niskich kwalifikacjach i osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społeczno-ekonomicznej oraz ścieżki poprawy umiejętności	T	Link do dokumentów: https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	Ramy zostały określone w: 1. Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), 2. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytety: 1. Podnoszenie poziomu umiejętności kluczowych u dzieci, młodzieży i osób dorosłych; 2. Rozwijanie i upowszechnianie kultury uczenia się nastawionej na aktywny i ciągły rozwój umiejętności; 4. Zbudowanie efektywnego systemu diagnozowania i informowania o obecnym stanie i zapotrzebowaniu na umiejętności; 6. Wyrównywanie szans w dostępie do rozwoju (...).

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

v. 1.0

		wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami				3. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszary oddziaływania: I Umiejętności podstawowe, przekrojowe i zawodowe dzieci, młodzieży i dorosłych; IV Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną; V Rozwijanie umiejętności w miejscu pracy; VI Doradztwo zawodowe; VIII Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności. Ponadto: a) funkcjonowanie Uniwersytetów Drugiego i Trzeciego Wieku, b) przedsięwzięcie MEiN: „Lokalne Ośrodki Wiedzy i Edukacji”, c) projekt FRSE: „Szansa - nowe możliwości dla dorosłych”, d) program Senior+.
			Kryterium 7 środki na rzecz wspierania nauczycieli, osób prowadzących szkolenia i kadry akademickiej w odniesieniu do odpowiednich metod nauczania, oceny i walidacji kompetencji kluczowych	T	Link do dokumentów: https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	Ramy zostały określone w: 1. ustawie Karta Nauczyciela – Rozdział 7a: Finansowanie kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli, 2. rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli, szczegółowych celów szkolenia branżowego oraz trybu i warunków kierowania nauczycieli na szkolenia branżowe, 3. ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce – Dział XII Finansowanie systemu szkolnictwa wyższego i nauki oraz gospodarka finansowa uczelni (m.in. „Doktorat wdrożeniowy”), 4. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytety: 2. Rozwijanie i upowszechnianie kultury uczenia się (...); 5. Wypracowanie skutecznych i trwałych mechanizmów (...); 6. Wyrównywanie szans w dostępie do rozwoju (...), 5. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszary oddziaływania: III Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry uczące; IV Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną; VII Współpraca pracodawców z edukacją formalną i pozaformalną; VIII Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności.
			Kryterium 8 środki na rzecz wspierania mobilności osób uczących się i kadry oraz transnarodowej współpracy podmiotów świadczących usługi w zakresie kształcenia i szkolenia, w tym przez uznawanie efektów uczenia się i kwalifikacji	T	Link do dokumentów: https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	Ramy zostały określone w: 1. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej ws. postępowania w celu uznania świadectwa lub innego dokumentu (...), 2. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej ws. kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych, 3. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej ws. warunków, jakie musi spełnić osoba ubiegająca się o uzyskanie dyplomu zawodowego (...),

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

							4. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytety: 2 Rozwijanie i upowszechnianie kultury uczenia się (...); 5 Wypracowanie skutecznych i trwałych mechanizmów (...), 5. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszary oddziaływania: III Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry uczące; IV Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną; VII Współpraca pracodawców z edukacją formalną i pozaformalną; VIII Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności. Ponadto funkcjonowanie: a) Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej, b) Narodowego Centrum Nauki, c) Sieci Badawczej Łukasiewicz, d) Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, e) Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji.
4.4.Krajowe ramy strategiczne polityki na rzecz włączenia społecznego i ograniczenia ubóstwa	EFRR, EFS+	EFRR Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne EFS+: Wspieranie aktywnego	Tak	Istnienie krajowych lub regionalnych ram strategicznych polityki lub ram ustawodawczych na rzecz włączenia społecznego i ograniczenia ubóstwa, które obejmują: Kryterium 1 opartą na rzetelnych danych diagnozę ubóstwa i wykluczenia społecznego, w tym ubóstwa dzieci, w szczególności pod względem równego dostępu do dobrej jakości usług dla dzieci znajdujących się w trudnej sytuacji, a także pod względem bezdomności, segregacji przestrzennej i edukacyjnej, ograniczonego dostępu do podstawowych usług i infrastruktury oraz szczególnych potrzeb osób w każdym wieku znajdujących się w trudnej sytuacji	T	Link do dokumentu: http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000843/O/M20210843.pdf Spełnieniem warunku jest: Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027 z perspektywą do roku 2030” (KPPUiWS) w zakresie deinstytucjonalizacji usług społecznych: Strategia Rozwoju Usług Społecznych – polityka publiczna na lata 2021-2030 (z perspektywą do 2035 r.). Razem z obowiązującymi aktami prawnymi tworzącymi krajowe ramy strategiczne i prawne.	Diagnoza w Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu (KPPUiWS) dotyczy ubóstwa i wykluczenia społecznego,. Dokument zawiera analizę danych ogólnokrajowych oraz według makroregionów, stopnia urbanizacji, typów gospodarstw domowych. W diagnozie uwzględnione zostały takie problemy jak ubóstwo dzieci, bezdomność, ograniczony dostęp do usług społecznych oraz specyficzne potrzeby grup zagrożonych wykluczeniem. Diagnoza zawiera również informacje dotyczące dostępu do edukacji, w tym edukacji wczesnej i opieki. Opisany został obszar wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, wykluczenia mieszkaniowego, ubóstwa osób pracujących i osób starszych oraz przedstawiona została sytuacja cudzoziemców - tytuły pobytowe, dostęp do usług. Diagnoza obejmuje również usługi w ramach pomocy społecznej - usługi w miejscu zamieszkania a domy pomocy społecznej, środowiskowe domy samopomocy, mieszkania chronione. Przy opracowaniu diagnozy opierano się m.in. na danych Głównego Urzędu Statystycznego, Eurostatu oraz sprawozdaniach resortowych.
				Kryterium 2 środki na rzecz zapobiegania i zwalczania segregacji we wszystkich dziedzinach, w tym ochrony socjalnej, rynków pracy sprzyjających włączeniu społecznemu i dostępu do wysokiej jakości usług dla osób w trudnej sytuacji, w tym migrantów i uchodźców	T		KPPUiWS koncentruje się na : • przeciwdziałaniu ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży, • przeciwdziałaniu bezdomności, • rozwijaniu usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, starszych i innych potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, • wspieraniu osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz działania podmiotów ekonomii społecznej,

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

v. 1.0

		włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji				• wspieraniu integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz ich integracji na rynku pracy. We wszystkich obszarach uwzględniono działania na rzecz przejścia z opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej, zgodnie z paradygmatem deinstytucjonalizacji zgodnie z dokumentem pn. Ogólnoeuropejskie wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności.
			Kryterium 3 środki na rzecz przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej	T		W celu spełnienia kryterium dodatkowo opracowywana jest z udziałem grupy ekspertów z zakresu poszczególnych obszarów Strategia rozwoju usług społecznych (SRUS), która będzie realizowana w obszarach: 1. opieki nad dzieckiem, w tym z niepełnosprawnością, 2. opieki nad osobami starszymi i przewlekle somatycznie i psychicznie chorymi, 3. niezależnego życia – wsparcia osób z niepełnosprawnościami, 4. wsparcia osób bezdomnych, Deinstytucjonalizacja obejmować będzie np: 1. priorytetowe podejście do usług społecznych realizowanych w środowisku nad usługami stacjonarnymi 2. rozwój lokalnych i zindywidualizowanych usług, które ograniczą opiekę instytucjonalną 3. wykorzystanie potencjału instytucjonalnej opieki długoterminowej na rzecz rozwoju nowych usług środowiskowych 4. zabezpieczenie usług stacjonarnej opieki długoterminowej, jako ostatni i najmniej pożądany element systemu 5. rozwój mieszkalnictwa treningowego i wspomaganego 6. wdrożenie systemu koordynacji i standaryzacji usług społecznych – funkcja koordynatora usług społecznych; 7. wprowadzenie systemowej usługi asystencji osobistej.
			Kryterium 4 rozwiązania dotyczące zapewnienia, aby opracowanie tych ram, ich wdrożenie, monitorowanie i przegląd były prowadzone w ścisłej współpracy z odpowiednimi zainteresowanymi stronami, w tym partnerami społecznymi i odpowiednimi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego.	T		KPPUiWS opracowano we współpracy z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego i interesariuszy problematyki ubóstwa i wykluczenia społecznego. Uwzględniono rezultaty pracy niezależnych tematycznych grup eksperckich dla obszarów: rodzina i dziecko, os. starsze, os. z niepełnosprawnościami, os. z zaburzeniami psychicznymi, os. bezdomne i cudzoziemcy. Grupy eksperckie wypracowały założenia, wykorzystane następnie do zaplanowania działań w KPPUiWS. Monitorowanie KPPUiWS odbywać się będzie w partnerstwie i przy udziale wszystkich interesariuszy, zwłaszcza organizacji społeczeństwa obywatelskiego i podmiotów społecznych zaangażowanych bezpośrednio w obszarach objętych Programem.

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

							W resorcie właściwym ds. rodziny i zabezpieczenia społecznego powołany będzie Zespół ds. realizacji działań KPPUiWS, z udziałem organizacji społeczeństwa obywatelskiego i podmiotów społecznych zaangażowanych w obszarach objętych KPPUiWS, administracji centralnej, samorządów wojewódzkich i lokalnych. Dane do monitorowania realizacji działań będą zbierane zgodnie z przyjętym harmonogramem w ramach każdego z Priorytetów.
4.5. Krajowe strategiczne ramy polityki na rzecz integracji Romów	EFS+	Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej społeczności marginalizowanych, takich jak Romowie	Tak	Istnienie krajowych strategicznych ram polityki na rzecz integracji Romów, które obejmują: Kryterium 1 środki na rzecz przyspieszenia integracji Romów oraz zapobiegania i eliminowania segregacji, uwzględniające aspekt płci oraz sytuację młodych Romów, oraz określające podstawowe, wymierne cele pośrednie i cele końcowe	T	Link do dokumentu dostępny pod adresem: https://www.gov.pl/web/mniejszosci-narodowe-i-etniczne/rada-ministrow-uchwalila-nowy-program-integracji-spoecznej-i-obywatelskiej-romow-w-polsce-na-lata-2021-2030	Program integracji kontynuuje poprzednie, szeroko zakrojone działania na rzecz wyrównania szans Romów i ich integracji społecznej i obywatelskiej. Wskazuje cztery tzw. szczególne grupy wsparcia (rozdz. 4.5.3.), w tym m.in.: kobiety i dziewczęta romskie oraz młodzież romską. Dokument opisuje mierniki i wskaźniki (rozdz. 4.4.), służące monitorowaniu osiągnięcia założonych celów (rozdz. 4.2.).
				Kryterium 2 rozwiązania dotyczące monitorowania, ewaluacji i przeglądu środków na rzecz integracji Romów	T		Program integracji zapewnia narzędzia monitorowania osiągnięcia celów (rozdz. 4.6.4.) i ewaluacji (rozdz. 4.6.5.). Jednocześnie, zapewnia możliwość ewentualnej modyfikacji metod i środków służących realizacji celów Programu integracji. Poza standardową sprawozdawczością, Program integracji kładzie nacisk na zbieranie danych, „mapujących” sytuację społeczności romskiej i umożliwiających pogłębioną analizę pojawiających się problemów.
				Kryterium 3 rozwiązania dotyczące uwzględniania problematyki włączenia Romów na poziomie regionalnym i lokalnym	T		Włączenie problematyki romskiej do realizowanych polityk publicznych zostało opisane w Programie integracji (rozdz. 3), w tym zwłaszcza w odniesieniu do polityki społecznej, rynku pracy, przestępstw z nietolerancji, nienawiści i ksenofobii, bezpłatnej pomocy prawnej oraz podtrzymania tożsamości kulturowej.
				Kryterium 4 rozwiązania dotyczące zapewnienia, aby opracowanie tych ram, ich wdrożenie, monitorowanie i przegląd były prowadzone w ścisłej współpracy z romskim społeczeństwem obywatelskim i wszystkimi innymi odpowiednimi zainteresowanymi stronami, w tym na poziomie regionalnym i lokalnym.	T		Włączenie właściwych interesariuszy zostało zapewnione na etapie projektowania założeń Programu integracji, m.in. przez system konsultacji społecznych – projekt został skierowany do 53 organizacji pozarządowych, głównie romskich, biorących dotychczas udział w realizacji poprzedniego Programu integracji, a także do jednostek samorządu terytorialnego. Ponadto, MSWiA w trybie roboczym na bieżąco monitoruje prowadzone działania, co dało możliwość takiego skonstruowania Programu, który uwzględnił pojawiające się problemy. Dla zapewnienia udziału Romów w procesie tworzenia zadań Program integracji podtrzymał wymóg prowadzenia przez jednostki samorządu terytorialnego

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

v. 1.0

							corocznych konsultacji na poziomie lokalnym z przedstawicielami społeczności romskiej. Partycypacja Romów na poziomie regionalnym jest zapewniona poprzez udział w komisjach oceniających wnioski w urzędach wojewódzkich, a na poziomie centralnym poprzez udział przedstawicieli Romów w Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych (mechanizmy te zostały opisane w rozdz. 4.5.2.)
4.6. Ramy strategiczne polityki na rzecz opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej	EFRR, EFS+	EFRR: Zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej	Tak	Istnienie krajowych lub regionalnych ram strategicznych polityki na rzecz zdrowia, które obejmują: Kryterium 1 mapowanie potrzeb w zakresie opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej, w tym pod względem personelu medycznego i pielęgniarskiego, w celu zapewnienia zrównoważonych i skoordynowanych środków	T	Link do dokumentu dostępny pod adresem: http://dziennikmz.mz.gov.pl/DUM_MZ/2021/6/9/akt.pdf Spełnienie warunku zapewni przyjęcie: • mapy potrzeb zdrowotnych (MPZ) na kolejny okres w zmienionej formule (mapa wraz z rekomendacjami będzie obejmować okres 7 lat, co roku dane będą aktualizowane), • Policy Paper 2021+ w obszarze zdrowia. Obecna nazwa: „Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027 z perspektywą do 2030”, • Ram strategicznych w zakresie deinstytucjonalizacji w obszarze zdrowia na lata 2021-2030.	Spełnienie kryterium zapewni publikacja mapy potrzeb zdrowotnych (MPZ) w zmienionej formule (mapa wraz z rekomendowanymi kierunkami działań będzie obejmować okres 5 lat. Coroczna aktualizacja MPZ dotyczyć będzie danych statystycznych i wyników analiz. Analizy przedstawione w mapie potrzeb zdrowotnych z jednej strony stanowią diagnozę systemu ochrony zdrowia, a z drugiej, dzięki prognozom i rekomendowanym kierunkom działań, przyczynią się do zapewnienia równego dostępu do opieki, wspieranie odporności oraz poprawy jakości. Uwzględniają one obszary szczególnie istotne, takie jak podstawową opiekę zdrowotną, profilaktykę. Mapy potrzeb uwzględniają rekomendowane kierunki działań na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i na terenie województw, tj. regionalne różnice w zdrowotności społeczeństwa i dostępności do opieki zdrowotnej. W czerwcu 2020 r. na stronie www.basiw.mz.gov.pl zostały zamieszczone dane statystyczne i analizy w formie zaawansowanego narzędzia analitycznego stanowiące bazę danych statystycznych i analiz zarówno dla całego kraju, jak też dla poszczególnych województw.
		EFS+: Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej;		Kryterium 2 środki na rzecz zapewnienia efektywności, trwałości, dostępności i przystępności cenowej usług opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej, w tym ze szczególnym uwzględnieniem osób wykluczonych z systemów opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej oraz osób, do których najtrudniej jest dotrzeć	T	Spełnieniem kryterium jest przyjęcie Policy Paper 2021+ w obszarze zdrowia . Obecna nazwa: „Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027 z perspektywą do 2030” wraz załącznikami tj. ramy strategiczne deinstytucjonalizacji w obszarze opieki nad osobami starszymi oraz osobami z zaburzeniami psychicznymi. Dokument będzie wdrażany w drodze uchwały Rady Ministrów w sprawie ustanowienia polityki publicznej. Zakłada on działania w czterech głównych wzajemnie zależnych obszarach: pacjenta, procesów, rozwoju i finansów. Celem tej polityki publicznej jest zapewnienie obywatelom równego i adekwatnego do potrzeb zdrowotnych dostępu do wysokiej jakości świadczeń zdrowotnych przez przyjazny, nowoczesny i efektywny system ochrony zdrowia. Efektem realizacji polityki ma być wydłużenie życia i poprawa stanu zdrowia społeczeństwa. Obecnie w analizach epidemiologicznych coraz więcej uwagi przywiązuje się nie tylko do długości życia, ale również do jego jakości.	

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

v. 1.0

		modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej		Kryterium 3 środki na rzecz wspierania usług środowiskowych i opartych na rodzinie poprzez deinstytucjonalizację, w tym profilaktyki i podstawowej opieki zdrowotnej, opieki w domu i usług środowiskowych.	T		Niezbędne do tego jest zapewnienie odpowiedniej opieki medycznej poprawiającej zdrowotność obywateli.
							<i>Dokument Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027 z perspektywą do 2030</i>, zawiera ramy strategiczne deinstytucjonalizacji w obszarze opieki nad osobami starszymi oraz osobami z zaburzeniami psychicznymi stanowiącymi jako załącznik. Przyjęcie dokumentu „Zdrowa przyszłość”, w tym w szczególności załączników, przyczyni się: - w zakresie opieki nad osobami starszymi – do poprawy jakości życia i zdrowia seniorów i ich opiekunów (rozwój zasobów kadrowych, rozwój form opieki dziennej, domowej oraz innowacyjnych form opieki, wsparcie opiekunów nieformalnych i koordynacja opieki środowiskowej), - w zakresie opieki psychiatrycznej – do wzmocnienia równego dostępu do opieki zdrowotnej oraz przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej (inwestycje w kadry i poprawa jakości kształcenia w dziedzinie psychiatrii i innych specjalizacji zajmujących się ochroną zdrowia psychicznego, zmiana organizacji udzielania świadczeń zdrowotnych z zakresu opieki psychiatrycznej i inwestycje infrastrukturalne).

5. Instytucje programu

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. k); art. 71 i 84 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 13: Instytucje programu

Instytucje programu	Nazwa instytucji [500]	Imię i nazwisko osoby odpowiedzialnej za kontakty [200]	E-mail [200]
Instytucja zarządzająca	Zarząd Województwa Podlaskiego	Marszałek Województwa Podlaskiego	marszalek@wrotapodlasia.pl
Instytucja audytowa	Szef Krajowej Administracji Skarbowej (Ministerstwo Finansów)	Szef Krajowej Administracji Skarbowej (Ministerstwo Finansów)	sekretariat.DAS@mf.gov.pl
Podmiot otrzymujący płatności od Komisji	Ministerstwo Finansów	Departament Instytucji Płatniczej w Ministerstwie Finansów	Sekretariat.IP@mf.gov.pl
Zadania w zakresie księgowania wydatków w przypadku gdy są powierzone podmiotowi innemu niż instytucja zarządzająca	Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku	Dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku	sekretariat@wup.wrotapodlasia.pl

6. Partnerstwo

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. h) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Zasada partnerstwa jest jedną z nadrzędnych zasad horyzontalnych i kluczowym elementem wdrażana funduszy europejskich. Jej podstawę stanowi podejście oparte na wielopoziomowym zarządzaniu z uwzględnieniem udziału i współpracy instytucji publicznych, partnerów gospodarczych i społecznych oraz podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym w trakcie całego cyklu programowania obejmującego przygotowanie, wdrożenie, monitorowanie i ocenę. Tym samym zasada ta zapewnia większą przejrzystość procesów decyzyjnych. W praktyce realizacja zasady partnerstwa oznacza włączenie przedstawicieli władz wszystkich szczebli, partnerów społecznych, gospodarczych, organizacji społeczeństwa obywatelskiego, organizacji badawczych i uniwersytetów w procesy programowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji funduszy unijnych.

Do zasady partnerstwa nawiązuje art. 8 *Partnerstwo i wielopoziomowe rządy* Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającego wspólne przepisy. Z zasadą tą związane jest też Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 240/2014 z dnia 7 stycznia 2014 r. w sprawie europejskiego kodeksu postępowania w zakresie partnerstwa w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych.

Zasada partnerstwa była uwzględniona w regionie przy programowaniu i realizacji perspektywy finansowej na lata 2014-2020. Również program Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027 (FEdP) przewiduje zaangażowanie różnego rodzaju partnerów w poszczególnych obszarach współpracy na różnych etapach przygotowania i wdrażania programu.

Program regionalny jest jednym z podstawowych narzędzi realizacji strategii rozwoju województwa. W związku z tym, proces przygotowań do obecnej perspektywy rozpoczęły prace nad Strategią Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 (SRWP 2030), które trwały od lipca 2018 r. do kwietnia 2020 r. W proces przygotowania dokumentu strategicznego dla regionu, stanowiącego podstawę do programowania wsparcia w ramach programu regionalnego na lata 2021-2027 zostali zaangażowani partnerzy. W trakcie prac nad SRWP 2030 przeprowadzono szczegółową diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej, nieformalne konsultacje celów rozwojowych i kierunków interwencji z wieloma środowiskami w regionie, a także formalne konsultacje społeczne. Z konsultacji społecznych projektu Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 zostało przygotowane sprawozdanie, które zawiera m.in. zestawienie uwag zgłoszonych w procesie konsultacji społecznych projektu SRWP 2030 wraz ze sposobem rozpatrzenia uwag i jego uzasadnieniem.

W I-II kwartale 2020 r. przeprowadzono otwarty nabór propozycji projektów strategicznych dla rozwoju województwa podlaskiego, które stanowią bazę projektów m.in. do programu regionalnego.

Prace dotyczące programowania odbywają się w ramach Regionalnego Forum Terytorialnego (RFT). Jest to organ opiniodawczo-konsultacyjny Zarządu Województwa Podlaskiego, którego głównym celem jest stymulowanie strategicznej dyskusji dotyczącej celów, kierunków i efektów polityki regionalnej w województwie, a także ich ocena z uwzględnieniem problemów społeczno-gospodarczych regionu. Członkami RFT są przedstawiciele wszystkich szczebli jednostek samorządu terytorialnego i administracji rządowej z terenu województwa, partnerów społecznych i gospodarczych, organizacji pozarządowych, środowiska akademicko-naukowego, Podlaskiej Sieci Lokalnych Grup Działania oraz samorządu rolniczego. Organ ten (pod nazwą Podlaskie Forum Terytorialne) funkcjonował już w poprzedniej perspektywie i aktywnie uczestniczył w programowaniu

RPOWP 2014-2020. Regionalne Forum Terytorialne zostało także zaangażowane w prace nad programem regionalnym na lata 2021-2027. W ramach spotkań stacjonarnych i zdalnych oraz z wykorzystaniem komunikacji elektronicznej na forum RFT omawiano uwarunkowania procesu programowania, a także propozycje zakresu interwencji w ramach poszczególnych Celów Polityki planowane na poziomie regionalnym jak i krajowym. Członkowie RFT byli na bieżąco informowani o przebiegu prac na poziomie unijnym, krajowym i regionalnym, otrzymywali aktualne dokumenty, a także konsultowali zapisy projektu programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027 (FEdP). Ponadto na posiedzenia Forum były zapraszane dodatkowe instytucje i organizacje, które wyraziły swoje zainteresowanie współpracą przy tworzeniu nowego programu regionalnego dla województwa podlaskiego.

Na mocy uchwały Regionalnego Forum Terytorialnego w regionie funkcjonuje Grupa robocza ds. specjalizacji regionalnej gospodarki. W skład Grupy wchodzi przedstawiciele interesariuszy regionalnego systemu innowacji – przedsiębiorstw, w tym działających w obszarach poszczególnych inteligentnych specjalizacji województwa podlaskiego, instytucji otoczenia biznesu, wyższych uczelni, klastrów działających na terenie województwa oraz samorządu regionalnego. Grupa została powołana jako ciało koordynujące, opiniujące i doradcze w pracach nad *Planem rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2015-2020+ (RIS3)*. Uczestniczy w procesie przedsiębiorczego odkrywania na wszystkich etapach wdrażania RIS3, a w kontekście perspektywy finansowej 2021-2027 zakres zadań Grupy obejmuje udział w realizacji, monitorowaniu i aktualizacji RIS3, we współpracy z innymi podmiotami, w tym wspieranie spełnienia na poziomie regionalnym kryteriów warunku podstawowego „Dobre zarządzanie krajową lub regionalną inteligentną specjalizacją”.

Uchwałą Zarządu Województwa Podlaskiego powołana została też Grupa sterująca ds. kompleksowego planowania transportu na poziomie regionalnym na lata 2021-2027. Jest to organ doradczo-konsultacyjny w procesie przygotowania projektu Regionalnego Planu transportowego województwa podlaskiego na lata 2021-2027 (RPT), opracowywanego m.in. w celu spełnienia na poziomie regionalnym warunku podstawowego w zakresie kompleksowego planowania transportu. W skład grupy wchodzi przedstawiciele interesariuszy z obszaru transportu kolejowego, drogowego, jednostek samorządu terytorialnego, środowiska gospodarczego, organizacji pozarządowych. Do zadań Grupy należy w szczególności: konsultowanie strategicznych decyzji w trakcie przygotowywania projektu RPT, analiza i opiniowanie materiałów przygotowywanych na potrzeby RPT oraz wymiana informacji z zakresu uwarunkowań i kierunków rozwoju transportu w regionie. W ramach prac nad RPT przeprowadzone zostały również konsultacje społeczne projektu *Regionalnego planu transportowego województwa podlaskiego na lata 2021-2027 (z perspektywą do 2030)* wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko projektu RPT.

W ramach programowania perspektywy finansowej 2021-2027 odbywa się wiele spotkań z różnymi gremiami, interesariuszami. Na etapie programowania przedstawiciele administracji, partnerów społeczno-ekonomicznych zaangażowani są też w działania informacyjne i promocyjne.

Projekt programu został poddany konsultacjom społecznym, trwającym od 25 listopada do 29 grudnia 2021 r. (35 dni). Poza konferencją otwierającą, podczas której zaprezentowano zapisy programu, zorganizowano dwa wysłuchania publiczne (6 i 15 grudnia 2021 r.) oraz wysłuchanie odwrócone (18 stycznia 2022 r.). Wszystkie zgłoszone uwagi zostały przeanalizowane. Sprawozdanie z konsultacji zawiera zestawienie uwag wraz ze sposobem ich rozstrzygnięcia i uzasadnieniem oraz opis przebiegu konsultacji społecznych. Zostało ono podane do publicznej wiadomości na stronie internetowej www.rpo.wrotapodlasia.pl.

Ponadto na stronie internetowej IZ <https://rpo.wrotapodlasia.pl> utworzona została zakładka Fundusze Europejskie 2021-2027 stanowiąca bazę kluczowych informacji o perspektywie 2021-2027 odnoszących się do poziomu krajowego i regionalnego. Informacje na temat procesu programowania dostępne są również na stronie SRWP 2030: <https://strategia.wrotapodlasia.pl/>.

Na etapie wdrażania realizacja zasady partnerstwa uwypuklona jest w szczególności na poziomie Komitetu Monitorującego powoływanego przez Instytucję Zarządzającą. Skład zostanie określony z zapewnieniem realizacji zasady partnerstwa, reprezentatywności poszczególnych środowisk oraz zrównoważonego udziału różnych stron i grup partnerów, co będzie sprzyjać bardziej skutecznemu podejściu do wdrażania funduszy. Do prac w ramach Komitetu włączeni będą przedstawiciele właściwych władz regionalnych, lokalnych, miejskich i innych instytucji publicznych m.in. związanych z kształceniem; przedstawiciele partnerów społeczno-ekonomicznych, w tym organizacji partnerów społecznych oraz przedstawiciele podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, takich jak partnerzy działający na rzecz ochrony środowiska i kwestii klimatycznych, organizacje pozarządowe, a także podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, równouprawnienia płci oraz niedyskryminacji. Wielu partnerów z regionu, którzy są zaangażowani w programowanie, będzie miało możliwość kontynuacji prac w ramach Komitetu Monitorującego FEdP zgodnie z regulacjami zawartymi w art. 38-40 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w tym w procesie monitorowania i ewaluacji programu, analizowania, zatwierdzania i zmiany kryteriów wyboru projektów. Zapewniony zostanie dostęp do informacji o postępach realizacji programu, spełnieniu warunków podstawowych i ich stosowaniu przez cały okres programowania.

Partnerzy biorą też udział w opracowywaniu i realizacji strategii terytorialnych, realizacji działań na rzecz zrównoważonego rozwoju terytorialnego, instrumentów terytorialnych. W perspektywie finansowej 2021-2027 wdrażanie Funduszy Europejskich będzie odbywało się m.in. z wykorzystywaniem instrumentów terytorialnych, takich jak: zintegrowane inwestycje terytorialne - ZIT, rozwój lokalny kierowany przez społeczność - RLKS oraz inne instrumenty terytorialne - IIT.

W FEdP 2021-2027 planowana jest kontynuacja wdrażania instrumentu ZIT w ramach Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego oraz RLKS w formule bezpośredniej. Umożliwia to inicjowanie i realizację – w sposób partycypacyjny – działań rozwojowych. Nowym instrumentem terytorialnym (IIT) angażującym lokalne społeczności będą partnerstwa strategiczne JST.

Ponadto przy udziale przedstawicieli strony rządowej, samorządowej, partnerów społeczno-ekonomicznych zakłada się realizację projektów w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego, jak i publiczno-społecznego.

Na etapie ewaluacji udział przedstawicieli strony rządowej, samorządowej, partnerów społeczno-ekonomicznych będzie zapewniony, m.in. poprzez zaangażowanie w prace Komitetu Monitorującego oraz Grupy Sterującej Ewaluacją.

Przedstawiciele strony rządowej, samorządowej, partnerów społeczno-ekonomicznych zostaną zaangażowani w działania informacyjne i promocyjne. Organizowane będą też konferencje, warsztaty, webinaria, spotkania konsultacyjne, akcje promocyjno-informacyjno-edukacyjne.

Warunek zapewnienia przez państwo członkowskie minimum 0,25% alokacji EFS+ (realnie planowane jest 0,5% EFS+) na wsparcie systemowe partnerów społecznych oraz organizacji pozarządowych zostanie spełniony na poziomie programu krajowego.

7. Komunikacja i widoczność

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. j) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Komunikacja i widoczność to jeden z priorytetów wdrażania polityki spójności Unii Europejskiej w latach 2021-2027. Komunikacja o Programie **Fundusze Europejskie dla Podlaskiego** obejmuje informowanie o jego ofercie, rezultatach i wpływie polityki spójności na rozwój regionu, kraju i Unii Europejskiej, jak również służy zapewnieniu rzetelnych i przejrzystych informacji na temat środków ponoszonych z budżetu unijnego.

Szczególne miejsce w komunikacji mają działania informujące społeczeństwo na temat wartości UE, w tym poszanowania godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości, państwa prawnego, jak również poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości. Ponadto w przekazie dotyczącym Programu podkreślane są wyraźnie strategie unijne, w które wpisują się projekty oraz korzyści rozwojowe w odniesieniu do celów polityki spójności.

Informowanie o Programie stanowi element krajowego systemu komunikacji marki Fundusze Europejskie. Działania komunikacyjne prowadzone są przez IZ, IP, IW oraz IK UP we współpracy z instytucjami europejskimi, krajowymi, regionalnymi, a także partnerami społeczno-gospodarczymi i beneficjentami województwa podlaskiego.

Obowiązki związane z zapewnieniem właściwej komunikacji i widoczności wsparcia z FE dotyczą nie tylko organów władz publicznych występujących w systemie realizacji polityki spójności ale także każdej instytucji informującej o projekcie czy inwestycji dofinansowanej z FE, niezależnie od stopnia jej zaangażowania we wdrażanie FE.

Cele

- aktywizacja do sięgania po FE,
- wsparcie beneficjentów w realizacji projektów,
- zapewnienie transparentności wydatków ze środków UE oraz wysokiej świadomości ogółu społeczeństwa na temat działań rozwojowych regionu, realizowanych przy pomocy FE, znaczenia przynależności do UE i roli w kształtowaniu przyszłości Europy oraz zwiększenie świadomości na temat wartości EU, w tym równości, niedyskryminacji, włączenia społecznego poprzez kampanie społeczne zwalczające negatywne stereotypy i uprzedzenia.

Działania prowadzone są wyłącznie w obszarze FE w zakresie ww. celów, z wyłączeniem działań mających inny zakres np.: promowania instytucji lub osób oraz działań o charakterze politycznym.

Grupy docelowe

Komunikacja z poszczególnymi grupami będzie służyć realizacji ww. celów:

- cel 1 - potencjalni beneficjenci: m.in. przedsiębiorcy, jednostki samorządu terytorialnego, instytucje ochrony zdrowia, instytucje systemu edukacji, organizacje pozarządowe oraz potencjalni uczestnicy projektów,
- cel 2 - beneficjenci: m.in. przedsiębiorcy, jednostki samorządu terytorialnego, instytucje ochrony zdrowia, instytucje systemu edukacji, organizacje pozarządowe,
- cel 3 - ogół społeczeństwa województwa podlaskiego.

Kanały komunikacji

Kanały i narzędzia komunikacji będą dobierane do grupy docelowej i będą wynikały z analizy bieżących trendów konsumpcji mediów przez poszczególne grupy odbiorców, zaś wybór konkretnych kanałów i narzędzi będzie powiązany z wyznaczonymi celami.

Priorytetowe kanały to m.in.:

- media regionalne (np. internet, telewizja, radio, prasa) – działania pronaborowe i świadomościowe skierowane do ogółu społeczeństwa
- media społecznościowe (kanały własne – Facebook, YouTube oraz kampanie w kanałach płatnych) – wszystkie działania
- wydarzenia informacyjne i promocyjne np. konferencje, eventy, szkolenia – wsparcie beneficjentów i działania świadomościowe, w tym projekty o dużym potencjale, strategiczne
- publikacje i materiały audio-video – wsparcie beneficjentów oraz działania świadomościowe
- portal FE oraz serwis internetowy Programu – wszystkie działania
- sieć PIFE – działania pronaborowe i wsparcie beneficjentów.

Budżet

Szacunkowy budżet na działania komunikacyjne IZ oraz IP wynosi 3 529 412 euro w tym 3 000 000 euro wsparcia z Funduszu EFRR i EFS+. Szacunkowy podział budżetu pomiędzy grupy docelowe odzwierciedlający potrzeby komunikacyjne dotyczące FE w województwie podlaskim: ogół społeczeństwa 1 764 706 euro, potencjalni beneficjenci 1 411 764 euro, beneficjenci 352 942 euro. Szacunkowy udział kwot w poszczególnych latach wynosi:

2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Suma
0	0	0,1	0,429	0,5	0,7	0,7	0,6	0,5	3,529

Monitoring i ewaluacja

Działania komunikacyjne podlegają stałej ewaluacji i monitoringowi pod kątem ich jakości, trafności w realizacji celów komunikacyjnych i skuteczności w dotarciu do grup docelowych. Służą temu m.in. bieżące badania ankietowe, badania jakościowe, analizy użyteczności.

Monitoringowi i ocenie podlega szereg wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania w tym m.in.:

1. Odsetek respondentów dostrzegających wpływ Funduszy Europejskich na rozwój województwa podlaskiego (2020 – 78%, 2029 – 85%)
2. Znajomość celów, obszarów lub działań, na które przeznaczane są FE w województwie podlaskim (2020 – 27%, 2029 – 35%)
3. Odsetek mieszkańców województwa podlaskiego uważających, że osobiście korzystają z Funduszy Europejskich (2020 – 45%, 2029 – 60%).

8. Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami

Podstawa prawna: art. 94 i 95 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 14: Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami

Planowane stosowanie art. 94 i 95 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	TAK	NIE
Od momentu przyjęcia, program będzie wykorzystywał refundację wkładu Unii w oparciu o stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe i stawki ryczałtowe w ramach priorytetu zgodnie z art. 94 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów (jeżeli tak, proszę wypełnić aneks 1)	☒	☐
Od momentu przyjęcia, program będzie wykorzystywał refundację wkładu Unii w oparciu o finansowanie niepowiązane z kosztami zgodnie z art. 95 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów (jeżeli tak, proszę wypełnić aneks 2)	☐	☒

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

Wykaz skrótów

AKPOŚK	Aktualizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych
AOS	Ambulatoryjna opieka specjalistyczna
BDL	Bank Danych Lokalnych
BOF	Białostocki Obszar Funkcjonalny
B+R	Badania i rozwój
B+R+I	Badania, rozwój, innowacje
BUR	Baza Usług Rozwojowych
CEF	Instrument „Łącząc Europę” (ang. Connecting Europe Facility)
CIS	Centrum Integracji Społecznej
CP	Cel Polityki
CS	Cel szczegółowy
CST2021	Centralny System Teleinformatyczny 2021
DNSH	Zasada „do no significant harm” – „nie czynić poważnych szkód”
EFMRA	Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFRROW	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
EFS+	Europejski Fundusz Społeczny Plus
EFTA	Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu (ang. The European Free Trade Association)
EURES	Europejskie Służby Zatrudnienia (ang. European Employment Services)
FEEdP 2021-2027, FEEdP	Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
FEPW	Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027
GOZ	Gospodarka o obiegu zamkniętym
GUS	Główny Urząd Statystyczny
ICOMOS	Międzynarodowa Rada Ochrony Zabytków i Miejsc Historycznych (ang. International Council on Monuments and Sites)
ICT /TIK	Technologie Informacyjno-Komunikacyjne (ang. Information and Communication Technologies)
IF	Instrumenty finansowe
IIT	Inne Instrumenty Terytorialne
IK	Instytucja Koordynująca
IOB	Instytucje Otoczenia Biznesu
IP	Instytucja Pośrednicząca
IS	Inteligentne Specjalizacje
ISP	Informacje sektora publicznego
IW	Instytucja Wdrażająca
IZ	Instytucja Zarządzająca
JST	Jednostka(-ki) Samorządu Terytorialnego

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

KE	Komisja Europejska
KIS	Klub Integracji Społecznej
KPEiK	Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030
KPOŚK	Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
KSRR	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
LGD	Lokalne Grupy Działania
LSR	Lokalne Strategie Rozwoju
MŚP	Mikroprzedsiębiorstwa, małe i średnie przedsiębiorstwa
NATURA 2000	Program sieci obszarów objętych ochroną przyrody na terytorium Unii Europejskiej
NFZ	Narodowy Fundusz Zdrowia
NGO	Organizacja pozarządowa (ang. non-government organization)
OHP	Ochotnicze Hufce Pracy
OSI	Obszar Strategicznej Interwencji
OWES	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej
OZE	Odnawialne Źródła Energii
PEP2030	Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej
PES	Podmiot Ekonomii Społecznej
PKB	Produkt Krajowy Brutto
POZ	Podstawowa opieka zdrowotna
PPO	Proces przedsiębiorczego odkrywania
PSF	Podmiotowy System Finansowania
PSZ	Publiczne Służby Zatrudnienia
PSZOK	Punkty Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych
REACT-EU	Wsparcie na rzecz odbudowy służącej spójności oraz terytoriom Europy (ang. Recovery Assistance for Cohesion and the Territories of Europe)
RFT	Regionalne Forum Terytorialne
RIS3	Plan rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2021–2027+ (RIS3 2027+)
RLKS	Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (ang. Community-led local development – CLLD)
RLM	Równoważna liczba mieszkańców
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku
RPOWP 2014-2020	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020
RPT	Regionalny plan transportowy województwa podlaskiego na lata 2021-2027 (z perspektywą do 2030)
SOR	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)
SPSWP 2030	Strategii Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2030
SRWP 2030	Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030
SUERMB	Strategia Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego

Projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
v. 1.0

TBS	Towarzystwo Budownictwa Społecznego
TEN-T	Transeuropejska sieć transportowa (ang. Trans-European Transport Networks)
UE	Unia Europejska
UMWP	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego
UP	Umowa Partnerstwa
USMT	Ukierunkowane schematy mobilności transnarodowej
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne